

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 maj justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade att *Christian Carlsson* (KD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 17 juni, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Liza-Maria Norlin* (KD).

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2023/24: MJU18 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning

Arbetsmarknadsutskottets utlåtande
2023/24: AU11 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om stärkta arbetsvillkor för praktikanter

§ 4 Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Finansutskottets betänkande 2023/24: FiU20
Riktlinjer för den ekonomiska politiken (prop. 2023/24:100 och skr. 2023/24:96)
föredrogs.

Anf. 1 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Detta är den sista debatten inför sommaren då vi är samlade allihop, i alla fall i finansutskottet. Jag tänkte börja med att rikta ett stort och varmt tack till finansutskottets kansli och till kammaren. För er som lyssnar på debatten kan jag säga: Det är inte alltid man ser det, men de tjänstemän som hjälper politikerna här i riksdagshuset är rätt väsentliga delar av den svenska demokratin. Jag riktar också ett tack till ledamöterna

i finansutskottet för god stämning, konstruktivitet och kollegial vänlighet under denna termin.

Med detta, fru talman, tänkte jag gå in på dagens ärende som handlar om den ekonomiska vårpropositionen, som regeringen överlämnade till riksdagen den 15 april i år. Syftet är att staka ut den ekonomiska politiken framåt. Vi kommer att redogöra för resonemang som kommer att prägla den höstbudget vi lägger fram och kanske även något längre än så. Vårpropositionen visar tydligt att vi nu är på väg att växla spår. Vi är på väg in i en ny fas i ekonomin.

Men först, fru talman, tänkte jag blicka bakåt. Det är bra att titta på varifrån man kommer när man är på väg framåt. När Tidöpartierna fick väljarnas förtroende i valet var Sverige i en situation där vi hade blivit både fattigare och farligare.

Sverige hade i praktiken världens högsta bränslepriser. Elpriserna slog rekord till följd av att den förra regeringen avvecklade fullt fungerande kärnkraft. För er som inte minns kan jag berätta att vanliga människor fick slå av både el och värme på vintern, de kallaste månaderna, för att elräkningarna helt enkelt inte skulle äta upp hela hushållsbudgeten.

Inflationen var drygt 10 procent när våra fyra partier fick överta regeringsmakten. Inflationen gjorde maten dyrare och hushållens räntor högre. Det gällde svenska hushåll, hårt arbetande människor, pensionärer, småbarnsföräldrar, villaägare – ja, listan kan göras lång. Det har varit en lång lista av prövningar för Sverige och Sveriges medborgare.

Det har varit tufft med den höga inflationen. Samtidigt har vi haft en situation där den grova organiserade brottsligheten har plågat det här landet. Det har varit skjutningar och sprängningar, men det har också varit de som är än mer sofistikerade och som har ätit sig in i det som är vår gemensamma välfärd. Man har tagit pengar som var tänkta att gå till de olika välfärdssystemen, till människor med stora behov. Där har brottslingar varit inne och tagit en mängd pengar. Det handlar om tiotals miljarder per år som kunde ha använts till bättre saker men som i stället har gött den organiserade brottsligheten.

Från första dagen har Tidöpartierna jobbat hårt med att bekämpa inflationen, stötta hushållen – allra mest hushållen med minst marginaler – och satsa på sjukvården, polisen och försvaret.

Vi har rustat upp Sverige i en mycket orolig tid. Vi har bidragit stort till insatserna i Ukraina med militär materiel men också med civilt stöd och en hel del annat.

Vi har använt den största delen av det mycket begränsade budgetutrymmet dessa år till att hjälpa kommuner och regioner samt lokalpolitiker och regionpolitiker, som har fått ansvar för det som kanske är det allra viktigaste i våra liv. Det handlar om att se till att våra barn får en bra skola, att våra föräldrar får en bra äldreomsorg och att den som blir sjuk får bra sjukvård. Där har vi lagt den största delen av det mycket begränsade reformutrymmet, för att se till att dessa verksamheter ska fungera så bra som möjligt.

Att tanka en liter diesel kostade vid valet 28 kronor. Nu är priset nere på under 18 kronor per liter. Oppositionens stora tal om löftessvek och allt har tystnat, för den här regeringen, våra fyra partier, har levererat på område efter område. Det har blivit billigare. Människor har nu råd att tanka bilen. Det är inte jättebilligt med elräkningarna, men det har kommit ned i

pris väsentligt. Och vi har en långsiktig plan för att bygga tillbaka kärnkraften i Sverige. Kärnkraften, fru talman, är viktig för den gröna omställningen, för industrin och inte minst för att hushållen ska ha rimliga elräkningar i framtiden.

Allt var såklart inte den föregående regeringens fel – det vill jag tydligt säga. Men en stor del av de problem som vi har fått lösa var den förra regeringens fel. Man skapade dem med höga bränslepriser och avvecklad kärnkraft. En del problem borde man ha tagit tag i på ett mer genomgripande sätt och löst, vilket man inte gjorde. Brottsligheten och otryggheten fick fortsätta att bre ut sig.

När vi nu, fru talman, blickar framåt är detta viktigt att bära med sig: Varifrån kommer vi? Nu ska vi bygga Sverige både tryggare och rikare igen. Inflationbekämpningen har varit det övergripande målet. Jag försökte förklara varför. Inflationen har varit löntagarnas värsta fiende. Hög inflation slår mest mot dem med minst marginaler. De som har det allra mest kämpigt är de som får betala det allra högsta priset. Den här regeringen, våra samarbetspartier, har försökt lätta bördan för dem som har fått ta en stor del av den.

Men det finns nu ljuspunkter. Inflationen ser ut att komma ned till mer rimliga nivåer. Förhoppningsvis kan vi nå inflationsmålet på 2 procent under detta år. Det kommer att göra stor skillnad för både hushåll och företag.

När det gäller återhämtningen på lång sikt måste vi se till att göra allt vi kan för att varaktigt stärka den svenska tillväxten. Vi har haft lägre tillväxtsiffror hela vägen sedan finanskrisen än vad vi sett historiskt i Sverige. Det är inte något Sverige är ensamt om, utan det har också präglat andra länder i vårt närområde. Men faktum kvarstår, fru talman: Det är tillväxt som bygger välstånd och som ser till att människor kan leva goda liv i vårt land.

Den utveckling som drivits fram av entreprenörskap, innovation och tekniska landvinningar har gjort det möjligt för en arbetad timme i dag att generera mer värde än tidigare. För att välståndet ska fortsätta öka måste vi göra mer. Vi behöver en tillväxtagenda. Vi behöver fokus på investeringar i infrastruktur, grön omställning och god energiproduktion, och vi behöver underlätta för företagen genom regelförenklingar och genom att säkerställa tillgången på kompetens.

Satsningar på både skola och högre utbildning är helt avgörande för att man ska klara detta. Regeringen kommer att presentera en forsknings- och innovationsproposition och en infrastrukturproposition, som båda ytterligare bidrar till de ambitioner vi har för Sverige. Den produktivitetskommission som regeringen tillsatte under 2023 har nu hunnit presentera sitt delbetänkande och kommer att slutredovisa sitt uppdrag under nästa år.

En stark framtida ekonomi gynnar förstås inte bara alla som lever och verkar i Sverige utan är också ett krav för att vi som land ska kunna investera i de allra viktigaste sakerna. Klimatfrågan, fru talman, kan bara lösas i en växande ekonomi som präglas av uthållighet och god konkurrenskraft. Det handlar om en tillväxt som sker på rätt sätt för att lösa problem snarare än ett hot. En stark ekonomi krävs för att säkra tryggheten. Den gemensamma välfärden är naturligtvis en viktig del, och hit hör även brottsbekämpningen.

Att kunna röra sig tryggt utan att vara rädd är en av de mest grundläggande frihetsfrågorna i ett land. Att lita på att institutioner hålls fria från otillbörlig påverkan från kriminella element är en fundamental rättighet och ska vara en självklarhet i varje rättsstat.

Regeringen genomför nu den största offensiven i svensk historia mot den organiserade brottsligheten. Vi ska bygga Sverige tryggare igen.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag också nämna de satsningar som regeringen gör i den vårändringsbudget som presenterades under våren. De omfattar drygt 17 miljarder kronor för vår gemensamma trygghet. De handlar om tillskott till välfärden, framför allt till sjukvården. Det handlar om att förstärka tryggheten hemma i Sverige genom att rusta upp polis och rättsväsen men också i omvärlden genom satsningar på brottsbekämpning, ett stärkt försvar och ökade ambitioner för att hjälpa Ukraina att få Ryssland bort från sitt land.

Vi har en svår tid bakom oss. Vi har inte en helt enkel väg framför oss. Men vi ser nu ljuspunkter och stora möjligheter att leda Sverige på rätt väg in i framtiden.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut. (Applåder)

Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det har gått två månader sedan regeringen lade fram sin vårbudget, och Sverige möter fortfarande samma stora utmaningar. Hushållen är fortfarande hårt pressade av höga priser. Vi är fortfarande i en akut sjukvårdskris, och gängvåldet fortsätter att plåga vår vardag.

När regeringen lade fram sin budget hade de en möjlighet att byta riktning, att på allvar ta in de problem Sverige möter. Men de valde att inte ta den chansen. I stället blev det tydligt att SD-regeringen inte förstår hur vardagen ser ut för vanligt folk runt om i Sverige.

Jag tror att människor hade förväntat sig av regeringen och Sverigedemokraterna att man skulle leverera en lösning för att stoppa den akuta sjukvårdskris vi har i Sverige. Jag tror att svenska folket hade förväntat sig åtgärder här och nu för att samla landet och stoppa nyrekryteringen till gängkriminaliteten. Jag tror att människor hade förväntat sig stöd till vanliga hushåll som har det väldigt svårt att ta sig igenom kostnadskrisen.

Men några sådana satsningar fanns inte med i vårbudgeten. I stället kom regeringen med ett virrvarr av förslag för att lösa sina egna problem. Det är pengar till flygplatser och myndighetssamverkan och ett rejält tillskott till den egna personalen i Regeringskansliet.

En del av det här är säkert bra. Däremot drar man samtidigt ned på resurserna till Brottsförebyggande rådet i ett läge där kommuner jobbar väldigt hårt med att försöka hitta rätt verktyg för att minska nyrekryteringen och slå tillbaka gängkriminaliteten. Vi behöver mer forskningsbaserat underlag för att veta vad som verkligen ger resultat när vi vill pressa tillbaka sprängningarna och skjutningarna framöver.

Regeringen ger tyvärr inga positiva långsiktiga besked till sjukvården trots de varsel som nu ligger, och man kommer inte med de hjälpåtgärder till de mest pressade hushållen som verkligen hade behövts i det här läget. När jag läser regeringens budget, och kanske framför allt lyssnar till debatten här i dag, ställer jag mig frågan om regeringen och Sverigedemo-

kraterna tar in hur det ser ut i landet. Det är uppenbart att regeringen lever i en annan verklighet än resten av Sverige.

Vårbudgeten var en chans för regeringen att lägga om till en ny kurs för Sverige. Man tog inte den, och då är det vår uppgift att visa på att det finns ett alternativ.

Fru talman! Den första som jag vill diskutera i dag är den nationella sjukvårdskrisen. Jag menar att SD-regeringen har skapat den nationella sjukvårdskris vi har i Sverige. Regionerna budgeterar för miljardunderskott under 2024 och varnar för att tusentals tjänster är på väg att försvinna. Väntetiderna blir längre, personalen är redan stressad och avgifterna höjs.

Det här beror på att regeringen har prioriterat bort helt nödvändiga resurser till svensk sjukvård. Först valde regeringen och Sverigedemokraterna att underfinansiera välfärden för att kunna genomföra en skattesänkning, mest för de välbeställda. Sedan satt man tyst när regionerna varnade för nedskärningar med miljardbelopp. När regeringen och Sverigedemokraterna till slut fann det för pinsamt vände man under galgen, och statsministern lovade i tv att ingen skulle behöva sägas upp i sjukvården.

När regeringen sedan lade fram vårbudgeten blev det smärtsamt tydligt att det Kristersson sa inte gällde. Man bryter det löftet. Senast häromveckan kom nya besked om att Region Sörmland nu går mot miljardförlust och måste dra ned ytterligare på personal.

Så här ser det ut runt om i Sverige.

Och inte kan personalen inom sjukvården räkna med att det blir bättre framöver. I vårbudgeten ger SD-regeringen besked om att kommuner och regioner kan räkna med mindre resurser åren framöver, med minskade anslag 2025 och 2026. Regeringen ger kortsiktiga bidrag men rullar tillbaka den långsiktiga finansieringen. Det är inte rimligt. Det blir inte en trovärdig och långsiktig politik, och då är det inte konstigt om varslen och nedskärningarna i svensk sjukvård fortsätter.

Vi socialdemokrater har i budget efter budget satsat mer pengar på sjukvården. I vår budgetmotion för 2023 valde vi att dubbla regeringens generella statsbidrag. I vår budgetmotion för 2024 dubblade vi resurserna till sjukvården genom ökade statsbidrag och personalsatsningar. För att vända sjukvårdskrisen föreslår vi nu för tredje gången en dubbling av regeringens anslag till sjukvården. Det innebär att vi nu skjuter till sammanlagt 12 miljarder kronor till sjukvården.

Vi vill också ge regionerna långsiktighet genom att indexera de generella statsbidragen med inflationen – en bottenplatta för välfärden. Sjukvården måste kunna planera för sin personal, inte bara i år utan även för nästa år och åren som följer. Det är så vi bygger en stark gemensam sjukvård och undviker nedskärningar i dag.

Fru talman! Hushållen pressas fortfarande mycket av hårt av kostnads-krisen. Det är väldigt positivt att Riksbanken nu har börjat sänka räntan, och jag tror att det är många svenska hushåll som väntar på nästa sänkning – räntekostnaden påverkar mångas hushållsekonomi. Även om inflations-takten nu mattas av är alltså kostnadsläget fortfarande mycket högt. Matpriserna är fortfarande skyhöga. Hyrorna har ökat och kommer att fortsätta öka. Räntekostnaderna är fortsatt höga.

Det här märks. Vart tredje hushåll i Sverige kämpar med att få ekonomin att gå ihop. Varannan ensamstående förälder med en lägre inkomst har inte råd att sätta näringsrik mat på bordet. Barn rapporteras vara oroliga för sin familjs ekonomi. Det märks också på att svenska folkets skulder till Kronofogden har nått rekordnivåer. Antalet barnfamiljer som vräks från sina hem är det största på länge. För väldigt många svenskar är det mycket månad kvar när lönen redan har ätits upp av kostnadsökningarna.

Så ser det ut i Sverige i dag. Det är svenska folket som får ta smällen när regeringen ignorerar hur verkligheten ser ut. Det är undersköterskan, busschauffören och elevassistenten som får stå tillbaka när regeringen ställer sig på bankernas sida.

Det går inte att kompensera för allt i den här kostnadskrisen, men det innebär inte att politiken kan sätta sig på läktaren. När vanliga familjer har svårt att sätta mat på bordet och våra pensionärer vänder på vartenda öre för att kunna betala räkningarna måste politiken ta ansvar och sätta vanligt folk främst.

För att hjälpa barnfamiljerna föreslår vi i den här budgeten att gymnasieelever under sommaren ska få två extra utbetalningar av studiebidraget genom att studiebidraget förlängs. Det skulle ge ett tillskott på 5 000 kronor för en familj med två barn – välbehövliga pengar när kostnaderna har ökat.

Vi har även föreslagit andra åtgärder för att hjälpa de familjer som har det tuffast, bland annat att det extra bostadsbidraget görs permanent och att ett tillfälligt höjt underhållsstöd införs. Vi har också velat se skatt på bankernas övervinster, där pengarna skulle gå tillbaka till hushållen och till välfärdens finansiering.

Fru talman! Gängbrottsligheten, skjutningarna och otryggheten hotar vår samhällsgemenskap. Brottsligheten och våldet skadar, dödar, splittrar familjer och skapar oro och rädsla. Den organiserade brottsligheten och de kriminella gängen måste bekämpas med kraft. För att vända den här utvecklingen och stoppa nyrekryteringen behöver hela samhället kraftsamla.

Givet det allvarliga läget förväntade jag mig att regeringen i sin vårbudget skulle genomföra några åtgärder för att tag i våldet här och nu. Men ingenting av det syns riktigt i budgeten. Visst – man sköt till mer pengar till myndigheter och kriminalvården. Det är viktigt med myndighetssamverkan, men vi ser inga åtgärder för att ta tag i problemet med nyrekryteringen.

Givet det akuta läget ser vi socialdemokrater det som självklart att det behövs nationella åtgärder som kan få effekt på kort sikt. Därför föreslår vi i vår budget en satsning på 700 miljoner kronor för att punktmarkera unga som är på väg in i kriminalitet. Pengarna ska användas antingen till att ungdomar får en följeslagare, till och med dygnet runt, eller till elektronisk bevakning med fotboja.

Vi avsätter även 700 miljoner till kommunerna för att anordna aktiviteter som fångar upp ungdomar på glid. Under sommarlov tydliggörs och förstärks utanförskap och klyftor. När barn och unga saknar meningsfulla aktiviteter finns det risk att det leder till social utsatthet och i förlängningen till att fler unga hamnar i klorna på kriminella gäng. Pengarna låter kommunerna hindra att sommarlov blir en rekryteringsfest för gängen.

För att komma åt kriminaliteten behövs även satsningar på skolan. I Socialdemokraternas förslag till vårbudget dubbleras vi regeringens föreslagna ökning till skolan. Det skulle innebära att skolan får totalt 1 miljard i vårbudgeten för att kunna stoppa nedskärningar i skolan och undervisningen.

Men vi måste också komma åt de djupare problem som marknadsskolan innebär i dag, när personal tvingas prioritera administration framför eleverna och inte har tid att sätta sig ned med de elever som de vet skulle behöva få extra stöd för att inte hamna på glid.

Att komma åt problemen med marknadsskolan kräver ett stopp för vinstuttaget i skolan, men som ett första steg hade Sverigedemokraterna och regeringen kunnat stoppa överkompensationen till friskolorna i skolpengen. Bara det hade kunnat hindra att 2 miljarder läcker från skolan varje år – pengar som varje år hade kunnat gå till elever och lärare. Men SD-regeringen valde att prioritera skolkoncernerna – trots att skolministern har sagt att det är en överkompensation som pågår i dag. Varför?

Fru talman! I ett läge där Sverige blir fattigare och farligare behöver vi en politik som bottnar i verkligheten och ökar sammanhållningen i vårt land. Vi behöver en budget som står på svenska folkets sida och tar sig an de stora samhällsutmaningar vi står inför. Det kräver både långsiktig stabilitet och kraftfulla åtgärder här och nu.

Vi föreslår en dubblering av regeringens tillskott till sjukvården och ger besked om långsiktig finansiering.

Vi föreslår en riktad satsning på att bryta nyrekryteringen till kriminella gäng och se till att sommaren inte blir en rekryteringsfest för gängkriminella.

Vi vill avvisa regeringens nedskärningar på arbetsmarknadspolitik.

Vi dubblar regeringens tillskott till skolan.

Alla de här förslagen är helt finansierade genom den skatt på bankernas övervinster som vi föreslår. Politik handlar om prioriteringar, och vi prioriterar hushållen och välfärden framför bankerna.

När Sverigedemokraterna och regeringen blundar för verkligheten visar vi socialdemokrater att det finns ett alternativ till regeringens passivitet. Med de tillskott till skola, vård och omsorg som vi har föreslagit under mandatperioden hade vi inte befunnit oss i denna akuta kris. När Sverigedemokraterna och regeringen låter vanligt folk ta smällen av krisen förmår vi att prioritera annorlunda. När SD-regeringen för en politik som splittrar samhället väljer vi sammanhållning. Det är så man lägger en vårbudget som tar ansvar för Sverige.

Med det yrkar jag bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 3 CECILIA RÖNN (L) replik:

Fru talman! Sverige precis som resten av världen har ju haft en situation med hög inflation, som ledamoten Damberg redogjorde för. De senaste kriserna har visat att Sveriges ekonomi är tätt sammanflätad med omvärldens. Det visade både finanskrisen 2008 och coronapandemin.

Ledamoten Damberg sa i sitt anförande i dag att problemen har varit värre i Sverige. Det har han sagt flera gånger tidigare. För min del håller jag inte med om orsakerna till att Sverige har haft större problem. Jag skulle vilja påstå att orsaken är tydlig.

Det är bland annat vår svaga valuta som har ökat inflationen ännu mer i Sverige. Vi har importerat ytterligare inflation när vi importerat till exempel mat, vilket vi gör till ungefär 50 procent. Det har gjort att inflationen har stigit mer här. Det handlar inte bara om mat utan även om bränslepriser och alla andra saker som vi är beroende av. Sverige är ett både export- och importberoende land.

Därför är Liberalerna tydliga med att det bästa för Sveriges tillväxt på lång sikt borde vara att vi inför euron som valuta i stället. Det hade också dämpat den här typen av kris om vi haft en stabil världsvaluta i stället för en svag krona som är väldigt volatil när världen är osäker.

Jag undrar vad ledamoten Damberg tycker om detta. Kan han se att detta är en orsak till att Sverige haft högre inflation och lite större problem?

Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Tack till Cecilia Rönn för frågan!

Det är en intressant fråga, men det är ju tämligen ointressant att diskutera den just nu eftersom Liberalerna ingår i en regering som inte driver kravet att gå med i euron. Det löser alltså inte Sveriges problem.

Man kan ha en diskussion om fördelar och nackdelar med euron. Skulle den ha lindrat inflationen? Vad skulle hända med vår tillväxt? Hur hänger vi ihop med det optimala valutaområdet i Europa, och hur skulle det utvecklas över tid? Det finns både fördelar och nackdelar. Jag kan konstatera att Sverige sedan euron infördes har haft starkare ekonomisk tillväxt över tid än många euroländer.

Man kan ha olika argument för euron, men det är inte argument som hjälper företag i Sverige. Det är inte argument som hjälper hushåll som drabbas av att Sverige haft högre inflation än många grannländer.

Då är vi tillbaka i regeringens analys. Om vi nu har haft högre inflation än många av våra grannländer, vad har vi då gjort för att stötta de hushåll som drabbats hårt av detta?

Alla våra nordiska grannländer har höjt barnbidraget under krisen. Varför har den svenska regeringen inte höjt barnbidraget?

Vi har haft sämre tillväxt i Sverige än i övriga Europa eller i alla fall varit i bottenrasket de senaste åren. Det finns vissa sektorer som har drabbats hårdare än andra av den här ekonomiska krisen.

Räntehöjningarna har slagit mot byggbranschen, jättehårt. Varför har vi låtit byggkrisen dra rakt in i svensk ekonomi och sänka tillväxten ytterligare? Varför har regeringen inte gjort någonting för att hindra varslen och konkurserna i byggsektorn? Är det bra ekonomisk politik, här och nu för vår tillväxt men framför allt för de ungdomar som drömmer om en bostad och för de kvinnor som faktiskt skiljer sig från sin man och behöver någonstans att bo?

Den politik som behövs i tuffa tider håller ihop samhället, och mitt argument här är att regeringen inte riktigt har förstått hur hårt den här krisen har drabbat både hushåll och vissa sektorer. Byggsektorn är en sådan, och där hade regeringen kunnat göra annorlunda val.

Dessutom har man en annan syn på fördelningspolitik och välfärdspolitik som nu har fått slå igenom i regeringens budgetarbete.

Anf. 5 CECILIA RÖNN (L) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är fantastiskt att höra hur handlingskraftig ledamoten Damberg är nu.

Det är faktiskt inte under de två år som gått sedan valet 2022, då ledamoten Damberg inte längre varit finansminister, som alla de här problemen har uppstått. Ledamoten med sitt parti har ju haft regeringsmakten ganska länge de senaste 20 åren och haft stora möjligheter att göra många av de här sakerna under den tiden om de hade velat.

Det regeringen har gjort under den här perioden med hög inflation, höga räntor och en svår situation är att försöka mildra effekterna för dem som är allra mest utsatta samtidigt som man har lagt pengar där de har behövts här och nu men också tittat framåt på till exempel utbildning och skola.

Det är ändå så att vi nu är 1 av de 7 länder av totalt 27 som står utanför eurosamarbetet, och det har stora effekter på svensk ekonomi både tidigare och framåt.

Stödet från svenska folket har också ökat väldigt mycket när det gäller om vi ska ansluta oss till euron. Bland företagen vill en majoritet nu att vi ska byta valuta då man vet att vi är både export- och importberoende.

Vore det inte bra med en debatt om denna fråga så att det inte blir som när Socialdemokraterna ändrade sig om Nato? Man gjorde det på väldigt kort tid utan en debatt där svenska folket kunde vara med.

Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tror att svenska folket uppskattade att vi när Ryssland invaderade Ukraina tog in den nya verkligheten och agerade på det. Det fanns väldigt starkt stöd bland svenska folket för Natomedlemskap, och det uppskattar jag.

Det betyder ju inte att det är dumt att vi i ett akut läge där säkerhetspolitiken i Europa vänds över ända faktiskt fattar ett nytt beslut i Sveriges riksdag med väldigt bred politisk enighet. Jag tycker att det är en styrka att verkligheten påverkar politiken och inriktningen.

Jag tycker att det är bra med en debatt om euron, men Liberalerna behöver i första hand ta den debatten med Sverigedemokraterna och Moderaterna, som har klargjort att det inte är aktuellt för den här regeringen att jobba med eurofrågan eller bli medlem. Det blir liksom teoretiskt.

Jag har inga problem med att diskutera euron, men vi kan väl börja med att fokusera på den svaga tillväxten i Sverige. Vi kan börja med att fokusera på att vi har en nationell sjukvårdskris som den här regeringen har skapat. Vi kan diskutera varför den här regeringen inte har höjt barnbidraget som tidigare socialdemokratiska regeringar har gjort därför att man vet att det är väldigt bra fördelningspolitik.

Risken med den här kostnadskrisen är att det är barn och ungdomar som får betala krisen och att det blir långsiktiga kostnader för att barn och ungdomar går igenom tuffa tider nu, i skolan men också i hushållsekonomin, som drabbar Sverige långsiktigt. Det tror jag är svagt, och det tror jag är dålig politik. Det krävs en annan inriktning på politiken än den som den här regeringen än så länge har presenterat.

Men jag deltar gärna i en diskussion om euron. Jag röstade själv ja till euron den dag vi hade en folkomröstning. Men jag är inte helt övertygad om att det bara finns argument för euron, sett till den ekonomiska utvecklingen sedan Sverige ställde sig utanför.
(Applåder)

Anf. 7 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag tänkte utgå lite mer från vad Mikael Damberg faktiskt sa i talarstolen. Han kallade vårändringsbudgeten för ett virrvarr av förslag. I detta virrvarr av förslag ingår sektorsbidraget på 6 miljarder kronor. Jag minns hur debatten lät för ett halvår sedan. Då var 6 miljarder skillnaden mellan att stå upp för välfärden och att rasera densamma. Jag vet att man i politiken gärna använder lite starkare ord än vad som kanske är nödvändigt.

Det jag noterade när Mikael Damberg höll sitt anförande var att han var noga med att inte nämna SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, en enda gång. Jag tror att det finns en anledning till detta. I maj levererade nämligen SKR ytterligare en ekonomisk rapport. När jag läste den slogs jag av ett par intressanta fakta.

SKR säger i sin rapport att man tror att det inom regionerna under 2024 finns ekonomiskt motiverade behov av att minska personalstyrkan med 5 000 personer, och under 2025 med ytterligare 700 anställda. Då kommer sektorsbidraget på 6 miljarder kronor in. Det motsvarar nämligen 7 000 sjuksköterskor.

På sidan 79 skriver SKR följande: ”I vårändringsbudgeten för 2024 föreslås en engångssumma riktad till hälso- och sjukvården på 6 miljarder kronor. Detta är välbehövligt och underlättar den ekonomiska anpassningen, och det är för en gångs skull motiverat att tillskottet endast är aviserat för ett år.”

SKR gör alltså samma bedömning som regeringen, nämligen att det krävs en tillfällig ansträngning. Jag skulle vilja veta hur Mikael Damberg resonerar kring detta.

Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, Hans Eklind, för en intressant fråga! Den sätter fokus på sjukvårdens ekonomiska problem i ett lite större perspektiv. Då måste man titta inte bara på *en* budget utan på flera budgetar i följd.

Vi har varnat för att kostnadskrisen kommer att få stora konsekvenser för välfärden, framför allt för sjukvården men också för skolan. Detta sa vi redan för ett par år sedan, för vi såg att det här kommer att få effekt. Det gäller inte minst pensionskostnaderna, som är av mer tillfällig karaktär, medan annat handlar om mer långsiktig utveckling; demografin ställer nya krav på både äldreomsorg och sjukvård.

Därför har vi dubblat de generella statsbidragssatsningarna. Sedan dubblade vi satsningarna på sjukvården, och nu väljer vi att återigen dubbla satsningarna på sjukvården.

Hans Eklind hamnar återigen i en teoretisk diskussion om att detta skulle ha räckt för att rädda de 5 000 jobb som ändå försvinner. Det är ingen som har dragit tillbaka varslen eller nedskärningarna; de fortsätter ju. Hade regeringens extrapengar lett till det som statsministern sa i tv –

nu ska vi inte säga upp mer folk i sjukvården – hade vi inte haft den här debatten.

Då är min fundering följande. Jag förstår att det finns en skillnad mellan tillfälliga insatser här och nu, som har med pensionskostnader att göra, och mer långsiktiga planeringsförutsättningar. Men om regionerna inte vet vad som gäller nästa år utan läser budgeten och tror att de får mindre pengar nästa år och året därefter vågar de kanske inte behålla den personal de skulle vilja behålla. Och det blir inte lättare att få tillbaka den personalen i detta väldigt tuffa läge.

Det är därför vi har sagt att vi vid sidan av de vanliga budgetdiskussionerna också vill ha en bottenplatta för välfärdens finansiering, där vi indexerar statsbidragen med inflationen för att kommunerna ska ha planeringsförutsättningar. Detta är ett sätt att hantera de långsiktiga frågorna, och sedan hanterar vi i budgeten mer akuta insatser här och nu. Det är så vi har resonerat när vi har valt att i flera budgetar i rad dubblera satsningen på sjukvården. Regeringen underskattar verkligheten, och nu får vi stora problem i sjukvården, vilket kommer att gå ut över personalen och patienterna.

(Applåder)

Anf. 9 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Vi ska naturligtvis vara väldigt noga med att det är direktvalda politiker på kommunal och regional nivå som har beskattningsrätten. De har naturligtvis också ett oerhört viktigt ansvar för att både prioritera och göra korrekta satsningar. Jag noterar att det inte finns något parti i Sveriges riksdag, varken i regeringen eller bland oppositionspartierna, som fullt ut kompenserar. Vi ska inte göra en höna av en fjäder.

Jag vill ändå återkomma till att man gör en så stor sak av att det saknas 6 miljarder kronor – man säger att vi raserar välfärden och slår sönder sjukvården. När då sektorsbidraget på 6 miljarder riktat till regionerna införs i en vårandringsbudget är det den största enskilda satsning som den här regeringen gör i vårandringsbudgeten. Det finns skäl till detta: Regeringen följer naturligtvis vad som händer ute i regionerna och inser att vi måste göra ett tillskott.

Jag tänker, Mikael Damberg: Skulle det inte kunna vara på sin plats att säga detta i en sådan här debatt, i stället för att säga att det fortsatt är så att allt slås sönder och samman med den politik som förs? Det känns lite orimligt när vi vet att ungefär 20 procent av det som kommuner och regioner får i intäkter utgörs av statsbidrag.

Vi får kanske återkomma till detta, men jag tycker att det var intressant att Mikael Damberg i talarstolen sa att det nu är dags att visa på att det finns ett alternativ i svensk politik. Då tänkte jag: Snälla, berätta mer! Hur ser det alternativet ut? Ni är ju inte överens om någonting. Det skulle vara spännande att få höra lite mer om hur ni tänker. Det finns inget i era skuggbudgetar som tyder på att ni har ett alternativ över huvud taget.

(Applåder)

Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! När 5 000 personer blir av med jobbet i sjukvården kan inte Kristdemokraterna i en högerregering förvänta sig applåder från Socialdemokraterna. Det är verkligheten som styr våra prioriteringar. Då kan

det inte bli en teoretisk diskussion om att vi ska vara snälla mot er för att ni ger tillfälliga pengar till sjukvården, som bevisligen inte får effekt. Då gör ni något fel. Kanske började ni på en för låg nivå så att sjukvården var underfinansierad redan från början; det hävdar i alla fall vi.

Det var därför vi sa nej till den stora skattesänkning som ni i er första budget sa var helt nödvändig och inte gick att göra på något annat sätt – som tog miljarder i resurser som hade kunnat gå till kommuner och regioner och som vi föreslog en annan användning för. Året efter gick det sedan att göra som vi hade föreslagit. Frågan är om det nästa år kommer att låta som att det går att göra satsningar på sjukvården som man glömde att göra i år.

Men då har verkligheten redan passerat. Då har människor redan blivit av med jobbet, köerna är längre och patienterna har drabbats. Verkligheten borde styra budgetarbetet också för Kristdemokraterna när det gäller en så viktig fråga som välfärdsfinansiering.

Det är därför jag försöker hävda att det krävs flera budgetar i rad, med prioriteringar och inriktning, men också att vi bör diskutera en bottenplatta för finansieringen så att kommuner och regioner har något att planera utifrån även framöver. Annars kanske det bara blir utspelspengar. Man säger att det kommer lite extrapengar under året, men det går inte att planera långsiktigt utifrån det. Då får man inte den effekt på verksamheten som man ville ha.

Vi kommer att hålla i sjukvårdsfrågan, och vi kommer att syna verkligheten. Det är verkligheten som avgör om regeringen har gjort rätt prioriteringar eller inte. Just nu, när 5 000 personer riskerar att få gå från svensk sjukvård, verkar det som att regeringen har gjort fel prioriteringar. (Applåder)

Anf. 11 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Fru talman! Kampen mot inflationen är vunnen. Jag är medveten om att jag var inne på detta redan i vintras, i den budgetdebatt vi hade då, men det här är så pass centralt. Den inflation som började skena under förra mandatperioden, under den förra regeringen, har påverkat så mycket och så negativt att det har haft absolut högsta prioritet för oss att bekämpa den. Det har vi också gjort, med en försiktig och välavvägd ekonomisk politik, och vi har gjort det med framgång.

Prognosen är att KPIF, alltså det inflationsmått som Riksbanken främst tittar på, kommer att ligga på målnivån framgent. Det är detta som har möjliggjort att Riksbanken har kunnat börja sänka räntan. Vi kan också konstatera att Sveriges riksbank sänkte räntan ganska långt innan ECB, euroländernas riksbank, började göra detsamma. Detta är oerhört centralt, såklart. Sakta men säkert, steg för steg, kommer det att bli lite billigare att bo i Sverige, helt enkelt.

Nästan ingen svensk löntagare – något undantag finns det säkert – har haft en löneutveckling som har överstigit inflationen under den period som vi nu lämnar bakom oss. Det betyder de facto att man har blivit fattigare.

Men nu ändras detta. Nu är situationen den omvända. Nu går vi in i en period där lönerna ökar mer än priserna ökar. Det betyder att man får ökad köpkraft. Man blir lite rikare. Det kommer att ta ett tag att komma i kapp, men nu går vi i rätt riktning.

Varför nämner jag då detta att inflationen började skena under förra mandatperioden, under den förra regeringen, när den till stora delar är ett globalt fenomen? Jo, det finns element i detta som riksdag och regering kan påverka på nationell nivå. Det handlar om priserna på insatsvaror, alltså typ el, drivmedel och så vidare. De påverkar i sin tur priset på slutprodukten, i princip alldeles oavsett vad det är för slutprodukt vi pratar om.

Elpriserna i Sverige stack iväg därför att Socialdemokraterna drev igenom en helt onödig – katastrofal, skulle jag vilja säga – förtida nedläggning av fullt fungerande kärnkraftsreaktorer. Det påverkade elpriset, och det påverkade priset på i princip allt annat också, förutom att det ställde till det för hushållen.

Bränslepriserna stack iväg för att Socialdemokraterna drev igenom ett fruktansvärt ogenomtänkt experiment med så kallad reduktionsplikt. Vi hade världens högsta bränslepriser under förra mandatperioden. Nota bene: Världens högsta! Det påverkade också priserna på allt annat.

Nu har vi reverserat detta experiment som man utsatte svenska folket för. Dessutom har vi sänkt skatterna. Helt plötsligt har vi bland de lägre bränslepriserna på kontinenten. Dieseln är i dag 10 kronor billigare och bensinen ungefär 3,50 billigare, jämfört med då Tidöpartierna tog över. Och det kommer mera. Det kommer ytterligare skattelättnader redan till årsskiftet, alltså om bara lite drygt ett halvår.

Fru talman! Beskedet i den ekonomiska vårpropositionen och vårändringsbudgeten är också att tilläggsbidraget i bostadsbidraget, som vi har förstärkt och förlängt ett antal gånger, kommer att förlängas ytterligare.

Man kan alltså inte göra allt, som vissa oppositionspolitiker verkar tro. Man kan i synnerhet inte göra det i tider av hög inflation. Man kan inte bekämpa hög inflation genom att trycka mer pengar. Det är i princip som att försöka släcka eld med bensin, vilket i och för sig är sjukt kul men inte att rekommendera. Man får lära sig att prioritera med begränsade resurser.

Barnfamiljer med låg ekonomisk standard – det rör sig om strax över 100 000 barnhushåll – är precis den typ av prioritering vi vill göra. I genomsnitt innebär vårt besked strax över 1 000 kronor i månaden, för vissa betydligt mer.

I stort, fru talman, ligger kursen fast. Jag och Sverigedemokraterna sa redan i valrörelsen – och då talar jag om riksdagsvalet – att inre och yttre trygghet kommer att vara i fokus den här mandatperioden. Inre och yttre säkerhet kommer att behöva prioriteras, för det är så Sverige och resten och världen ser ut. Vi har krig i hjärtat av Europa, och vi har en gängbrottslighet på hemmaplan som åtminstone i vissa avseenden tar sig formen av ett slags lågintensivt krig, även om det inte är fullt jämförbart med fronten i Ukraina.

Vi har inte vunnit kampen mot gängbrottsligheten, inte än. Men vi kommer att göra det. Anledningen till att Kriminalvården tilldelas ytterligare 1,38 miljarder kronor i årets vårändringsbudget är att myndigheten ska göra sig redo för att inhysa massvis med fler hyresgäster i takt med att vi slår sönder och låser in gängen. Vi har en helt annan ambitionsnivå än den förra regeringen hade. Vi har en helt annan syn på själva begreppen brott och straff.

Det är alltså ett paradigmskifte. Det är ingen överdrift. Det finns mycket kvar att göra, men vi är definitivt på rätt väg.

Försvarsmaktens expansion och rustning fortsätter även den. Samma gäller här: Det finns mycket kvar att göra, men vi är på rätt väg. Det rörde inte på sig särskilt mycket under vare sig förra eller förrförra mandatperioden. Nu rör det på sig, ganska fort till och med, och det går åt rätt håll.

Fru talman! Vi har också inom Tidöpartierna kommit överens om en Ukrainaram. Det är oerhört viktigt. Det handlar om 75 miljarder kronor för åren 2024, 2025 och 2026. Det är viktigt att dessa två saker inte så att säga konkurrerar med varandra. Det finns ingen konkurrens mellan rustningen här hemma, i Svea rike, och det militära stödet till Ukraina i deras försvarskrig mot terroriststaten Ryssland och mot Putin och hans krigsförbrytarregim.

I eftermiddagens votering kommer vi inte bara att rösta om detta, utan vi kommer också att fatta beslut om Sveriges 16:e militära stödpaket till Ukraina. Det är potent. Det handlar om högkvalificerad materiel, inte minst stridsledningsflygplan. Det är stridsfordon 90, stridsvagn 122, Archer, pansarbandvagn 302, jaktrobotar, luftvärn, luftbevakning, stridsledningsplan med mera. Det är sådant som Tidöpartierna under den här mandatperioden har enats om och lagt förslag om på riksdagens bord och som alla riksdagens partier har kunnat ställa sig bakom, och Sverige har levererat eller är i färd med att leverera denna materiel till Ukraina.

Enigheten här i kammaren i den här frågan är en styrka. Det sänder tydliga signaler till Ukraina. Det skickar tydliga signaler på ett annat sätt till Ryssland också. Det vore att föredra om denna enighet kunde bestå även framöver.

Nu har vi också en ekonomisk plan som sträcker sig åtminstone till utgången av 2026. Sedan har jag inte vare sig bättre eller sämre spåkula än någon annan, men fram tills en ukrainsk seger är uppnådd ska det vara tydligt var Sverige står någonstans.

Fru talman! Jag har talat om behovet av prioriteringar med anledning av inflationen, primärt, men behovet förstärkts givetvis av kriget. Självklart är det på det sättet.

Då blir i alla fall jag lite upprörd, för att uttrycka det milt, när jag läser och tar del av ytterligare exempel på vad jag betraktar som regelrätt slöseri med skattebetalarnas pengar. I det här fallet är det Energimyndigheten som har lånat ut en massa pengar till en massa bolag som har en påstått grön profil. Det handlar om en halv miljard kronor. Det är våra pengar som de lånar ut. Det är skattebetalarnas pengar. Här har man slängt pengarna rakt ned i ett svart hål, för de påstått gröna bolagen har inga förutsättningar att betala tillbaka lånen. Då har lånen skrivits av och i stället omvandlats till bidrag.

Vi har alltså en statlig myndighet som pytsar ut hårt arbetande svenska skattebetalares pengar till privata bolag, och de pengarna kommer aldrig tillbaka. De pengarna är borta. Jag tycker inte att det tillhör statens kärnuppgifter att leka riskkapitalister på det här sättet.

Låt mig bara förtydliga. Vi har haft diskussioner och replikskiften här där vi har talat om Northvolt och Hybrit. Jag lägger mig inte i enskilda bolags affärsidé. Det är inte detta som är mitt jobb som politiker. Men jag lägger mig i om bolagens finansiering utgörs av offentligt kapital. Då betraktar jag det som mitt jobb.

Om privata bolag lyfter privat kapital på en privat marknad kommer jag inte att lyfta ett lillfinger. Går det bra är det jättekul, och går det dåligt är det inte mitt problem. Men när det är offentligt kapital och skattebetalarnas pengar det handlar om kommer jag att känna ett ansvar för det. Det både oroar mig och irriterar mig att det bara verkar vara Sverigedemokraterna som upprörs av detta. Det borde inte vara så. Men den diskussionen kommer jag att fortsätta att föra i regeringen.

Fru talman! Sverigedemokraterna och regeringen har en budgetsamverkan, och det betyder att vi står bakom det betänkande vi nu debatterar. Därför vill jag avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag börjar med att konstatera att det är bra att det i budgetsammanhang finns en bred politisk enighet om både Nato och stödet till Ukraina. Jag tycker också att det är bra att det förs en diskussion om industripolitik, men kanske inte om den bara ska föras i regeringen. Jag blir nervös när Sverigedemokraterna säger att man ska fortsätta diskussionen inom regeringen.

De inlägg som har gjorts i tidigare budgetdebatter har nämligen hotat hela den nyindustrialisering vi ser i Sverige och som skapar tiotusentals nya jobb i vårt land. Det har varit kritik mot såväl hållbara batterier och grönt stål som finansiering – att svenska företag inte skulle få ta del av det stora internationella kapital som nu landar i Sverige och som skapar tusentals nya jobb.

Vi kommer nog gärna att följa upp den diskussion som Sverigedemokraterna vill ha i regeringen, för det här kan ju vara en av huvudförklaringarna till att det blir så lite av regeringens industripolitik. Man har lovat en Norrlandsstrategi och en Norrbottensstrategi som inte har kommit. Det blir olika samordningskontor men ingen verkstad. Det är klart att man inom svenskt näringsliv och svensk industri blir nervös över att Sverigedemokraterna verkar ha ställt sig på bromsen gällande stora investeringar som kommer till Sverige.

Min fråga handlar lite grann om att Oscar Sjöstedt slog sig för bröstet gällande alla löften man gav i valet. Ett av dem var att man skulle vara en garant för välfärden. Nu är det diskussioner om en försämrade a-kassa och diskussioner om en försämrade sjukförsäkring, och dessutom har vi en nationell sjukvårdskris. Jag undrar över det sista.

Tycker Sverigedemokraterna att man har gjort rätt prioriteringar om 5 000 personer just nu får lämna sjukvården? Det innebär ytterligare belastning på den befintliga personalen, längre köer och sämre stöd till patienterna. Är det att garantera välfärden att 5 000 personer försvinner från svensk sjukvård? Var det detta som var Sverigedemokraternas garanti för välfärden?

Anf. 13 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det var ganska många saker, men vi tar dem i något slags ordning.

Precis som vi hörde i ett tidigare replikskifte utgörs den enskilt största satsningen i vårändringsbudgeten av just pengar till sjukvården. Vi ger 6 miljarder kronor till sjukvården. Jag förstår att den som tillhör oppositio-

nen tycker att 6 miljarder är för lite och vill ha 7 miljarder i stället – jag förstår att det funkar på det sättet – men vi tycker att det är en ganska välavvägd satsning.

När det gäller sjukförsäkringen har vi inte lagt några förslag på riksdagens bord om att försäkra sjukförsäkringen. Det har vi absolut inte gjort. A-kassan har vi dessutom stärkt inte bara en gång utan två gånger. Två gånger har vi stärkt a-kassan under den här mandatperioden, vilket innebär att vi har lyckats med mer på två år än vad Socialdemokraterna lyckades med under två mandatperioder.

Jag kommer alltid att betrakta det med stor och djup skepsis när staten, eller på annat sätt det offentliga, går in och äger och driver företag på det sätt som vi diskuterar här nu. Det är inte statens uppgift att göra det, och det är inte statens uppgift att skjuta in pengar i vad som borde vara privata verksamheter. Privata företag får hitta privat kapital på privata marknader – och det finns det gott om – men staten ska inte göra det. Staten ska inte sitta och leka riskkapitalist med våra skattepengar. Det brukar nämligen inte gå bra, och det brukar helt enkelt inte bli bra.

Anf. 14 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag fick inget riktigt svar gällande sjukvården.

Det är fortfarande så att personal sägs upp från sjukvården och att vi har en nationell sjukvårdskris. Det är inte bara en och annan region som står inför nedskärningar och problem, utan i princip hela Sjukvårdssverige har problem. Det betyder ju att man har gjort felaktiga nationella prioriteringar som tvingar fram uppsägningarna och nedskärningarna. Jag kan bara konstatera att det man sa i valrörelsen om att vara en garant för välfärden inte var så mycket värt med tanke på att man låter sjukvården betala kostnadskrisen.

Jag var i Gävleborgs län för bara en tid sedan, och där diskuterade man att nästa steg i besparingsarbetet är att privatisera alla vårdcentraler. Det kanske är Sverigedemokraternas plan – först underfinansierar man regionernas sjukvård, och sedan tvingar man fram olika privatiseringar. Men jag tror inte att Sverigedemokraternas väljare trodde att det var planen, det vill säga att först göra uppsägningar och sedan privatisera alla vårdcentraler i Gävleborgs län. Är det en bra politik, som Sverigedemokraterna står bakom, som diskuteras i regionerna just nu?

Sedan kan jag bara konstatera att det är märkligt att de stora privata företag som väljer att göra stora investeringar i Sverige ska mötas av det här kompakta motståndet, tveksamheten och hoten om att det inte ska till några stöd från Sverige – detta trots att de här internationella aktörerna gör enormt stora investeringar och skapar tiotusentals jobb i vårt land. Ska Sverige vara det enda landet som tackar nej till investeringarna? Ska vi tacka nej till jobben och till de exportframgångar som svensk industri har skapat genom att själv bestämma sig för att leda den gröna omställningen?

Sanningen är att Sverigedemokraterna vill bedriva någon form av kulturkrig mot klimatpolitik. Industrins investeringar, som skapar nya jobb, får inte bli någonting som offras på SD:s altare i ett kulturkrig om energipolitik och klimatpolitik. Det vore dåligt och kostsamt för Sverige, och jag hoppas verkligen att regeringen inte lyssnar på Sverigedemokraterna. Tyvärr verkar det som att man gör det.

(Applåder)

Anf. 15 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Hur kan man degradera en så viktig fråga och bara avfärda den som kulturkrig?

För bara några minuter sedan, i mitt anförande, tog jag upp ett konkret exempel som man kan läsa om i medierna – jag kan skicka artikeln till Mikael Damberg sedan – på att man lånar ut skattebetalarnas pengar och sedan inte får tillbaka dem därför att bolagen inte var och inte heller blev livskraftiga. De pengarna är borta. De är liksom försvunna; skattebetalarnas pengar har försvunnit.

Av respekt för skattebetalarna värnar jag deras pengar, och då avfärdas det som ett yttrande i något slags kulturkrig. Det är ganska nonchalant, primärt gentemot skattebetalarna. Det är ganska nonchalant att inte ha den respekten för skattebetalarnas pengar, men okej – där skiljer vi oss åt.

Jag har ingen möjlighet att svara på frågor om vilka beslut Region Gävleborg fattar. Jag tillhör inte den regionen och har ingen möjlighet att svara. Socialdemokraterna vill å sin sida slå sönder alla privata vårdcentraler, om vi ska vända på det. Men jag kan inte svara på exakt hur det ser ut där, för jag tillhör inte den regionen.

Jag tycker att vi har gjort stora tillskott, bland annat genom sektorsbidraget till sjukvården. Framför allt har vi gett stora pengar inom statsbudgetens utgiftsområde 25, som innehåller pengar till hela kommunsektorn, det vill säga både kommuner och regioner. Till skillnad från vad den förra regeringen gjorde är detta permanenta pengar som vi har skjutit till. Det är alltså ganska stora tillskott som har gjorts till kommuner och regioner, självklart inklusive sjukvården.

Anf. 16 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Det väckte i och för sig en hel del funderingar hos mig.

För att det inte ska bli så förvirrat: En regering som försämrar a-kassan kommer inte att få Sverigedemokraternas stöd. Så sa Jimmie Åkesson före valet. Nu är det dock annat ljud i skällan.

Fru talman! I dag tror jag faktiskt är dagen då försämringarna i a-kassan klubbas. I den budget som ni själva har gjort upp om, som du säger här, Oscar Sjöstedt, skriver ni att ungefär 100 000 fler kommer att bli arbetslösa och att de inte kan påverka sin egen situation. Det är i stället konjunkturella problem som sätter till exempel byggnadsarbetare i den situationen. Byggkraschen gör alltså människor arbetslösa.

Det skulle inte bli några försämringar när man lade om a-kassan, sa finansministern, uppbackad av resten av Tidögänget. Nu visar det sig dock bli neddragningar med ungefär 4 miljarder. De som får betala är just byggnadsarbetarna och kommunalarna, i form av sänkt ersättning och nedtrappning mitt i ett läge där arbetslösheten stiger. Efter tre månader ska ersättningen alltså trappas ned.

Anser ledamoten Oscar Sjöstedt att en neddragning på 4 miljarder inte är en besparing eller försämring? Vilka fler löften till väljarna är Oscar Sjöstedt beredd att bryta mot för att få vara med i maktens korridorer?

(Applåder)

Anf. 17 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det var ju nyanserat och bra.

Vi har stärkt a-kassan två gånger den här mandatperioden. Ja, jag anser att det kammaren kommer att votera om i eftermiddag är en förstärkning av a-kassan. Taket kommer att höjas för andra gången, och fler kommer att kunna kvalificera sig för a-kassan. Objektivt är det en förstärkning.

Det bästa som kan hända för att vi ska råda bot på byggkrisen är att vi för en ekonomisk politik som gör att Riksbanken kan fortsätta att sänka räntorna. Det är det absolut bästa som kan hända dessa bolag. Man kan skruva lite vid sidan av, men man kan inte komma bort från detta faktum.

Kris råder bland bolag som har varit för högt belånade. Det finns många bolag inom fastighetssektorn som mår bra, för de har inte varit högt belånade. Krisen har uppstått därför att många andra bolag har varit högt belånade och fått stora problem när räntan gått upp. Detta gäller inte bara fastighetsbranschen, utan det gäller även många andra bolag som har tagit för stora risker och belånat sig för mycket. Det bästa som kan hända dessa bolag är att Riksbanken kan fortsätta att sänka räntan.

Anf. 18 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Med det förslag som vi nu ska fatta beslut om sparar man 4 miljarder framöver. Det är enligt mig, och enligt alla som kan läsa en tabell, en försämring och en besparing. Det är också så att a-kassan är nominell, vilket betyder att den inte indexeras, eller höjs, av sig själv. Att hålla a-kassan på samma nivå som under pandemin, före kostnadsökningarna på 25 procent, innebär i själva verket en sänkning av ersättningsnivåerna för dem som har a-kassa.

Byggbranschen får någon annan fundera över. Samma sak gäller myndigheter som inte begär tillbaka medel. Oscar Sjöstedt tar inte på sig mycket ansvar själv, trots att det är han som lägger fram den här budgeten.

Vänsterpartiet tycker givetvis att man ska höja taket. Samtidigt ska den som har en låg inkomst och jobbar länge ha samma möjligheter till kvalificering som andra. Den absolut tydligaste försämringen i a-kassan som nu föreslås är att de byggnadsarbetare och vårdbiträden som står arbetslösa i krisen lämnas av regeringen efter tre månader. De får då en kraftig sänkning av a-kassan i stället för, som det är nu, en fortsatt okej ersättning.

Tycker Oscar Sjöstedt att en regering inte får försämma a-kassan och att man inte ska få SD:s stöd då? Gäller samma sak när man sparar 4 miljarder och trappar ned a-kassan efter tre månader?

Anf. 19 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Objektivt sett höjs taket i a-kassan. Vi höjer det för andra gången under denna mandatperiod. Vi har höjt det två gånger på två år; det fixade inte sossarna på två mandatperioder. Fler kommer också att kvalificera sig för a-kassa. Det är två objektiva saker.

Ja, det sker en nedtrappning. Detta är en jätteintressant diskussion – det finns säkert de som tycker att det borde trappas ned ännu mer. Vi har en nedtrappning efter 100 dagar. Man kan fråga sig: Ska det aldrig trappas ned? Ska människor kunna vara arbetslösa i flera år? Nu är detta min slutreplik, så ledamoten kan inte svara på det. Det är dock klart att det måste finnas en avvägning i detta hänseende. Det kanske finns någon som vill ha

en nedtrappning efter 10 dagar, men det tycker jag är lite snålt – 100 dagar kanske är rimligare.

Man kan ju gå åt andra hållet också – ska det aldrig trappas ned? Ska man få ersättning från a-kassan i flera år om man har blivit arbetslös? Det är klart att det måste finnas en balans i detta.

Sammantaget är det objektivt så att det vi har ställt oss bakom, som kammaren kommer att votera om i eftermiddag, innebär en förstärkning av a-kassan. Fler kommer att kvalificera sig för a-kassa, och taket kommer att höjas. Objektivt sett är detta en förstärkning.

Anf. 20 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tänkte ställa en fråga till Oscar Sjöstedt om inre och yttre säkerhet. Han sa ju väldigt tydligt att detta är Sverigedemokraternas prioritet nu och framöver.

Om man ska prata om säkerhet måste det finnas ett hot. Ett hot som vi ofta pratar om är klimathotet. Det gör tyvärr inte Sverigedemokraterna lika ofta. Men det är ju ett hot. Det är ett hot mot ekonomisk utveckling, mot livsmedelsförsörjningen och mot människors livsförutsättningar. Det hotar också stabiliteten i Europa och i världen. Torka som gör att det inte går att odla någonting och att det inte går att leva kommer att tvinga miljontals människor på flykt, och detta har redan börjat.

Klimathotet är väldigt mycket på riktigt, och jag skulle säga att det hotar både den yttre och den inre säkerheten. Jag skulle vilja fråga Oscar Sjöstedt om detta är någonting som Sverigedemokraterna kommer att försöka mildra och göra någonting åt. Eller kommer man att fortsätta stoppa huvudet i sanden, stoppa alla utsläppsminskningar på nationell nivå och på EU-nivå, sänka det utvecklingsbistånd som gör att fler människor får möjlighet att stanna kvar och därmed – om man fortsätter med den politiken – lämna en stor del av arbetet med att säkra Sverige och världen därhän?

Anf. 21 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det är nog ganska tydligt för de flesta – hoppas jag i alla fall – att Sverigedemokraterna och Miljöpartiet gör väldigt olika analyser i denna fråga. Min erfarenhet och bild är att Miljöpartiet är ett hot mot ekonomisk tillväxt, med all den politik man fått igenom. Höga partiföreträdare har till och med öppet sagt att vi måste göra avkall på ekonomisk tillväxt och försämra vår levnadsstandard för att på något sätt prioritera klimatet i andra ändan.

Jag vill gå i motsatt riktning. Jag tror att dessa två saker hänger ihop – vi kan inte lösa någonting klimatrelaterat utan att ha ekonomisk tillväxt. Jag skulle nog vilja vända på det där helt och hållet.

Det är inte alla som har en världsbild där koldioxid är det farligaste som finns. Till att börja med är koldioxid en förutsättning för allt liv som finns. Alla går inte runt och är livrädda för koldioxid. Koldioxid är ganska bra i många avseenden.

Miljöpartiet och Sverigedemokraterna gör inte samma typ av analys i den här frågan. Jag tror inte att man kommer någonstans eller kan lösa några problem om man inte har ekonomisk tillväxt.

Anf. 22 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag tycker att det är ett anmärkningsvärt svar som oroar väldigt mycket. Det kanske ändå inte förvånar, för Sverigedemokraternas retorik går ju ut på att få det att låta som att klimatpolitiken är ett större hot mot världens utveckling än klimatförändringarna. Det finns ingen som helst sanning i detta. Lyssnar man på de forskare som kan någonting om det här får man en helt annan bild.

Av alla de budgetförslag som ligger på denna riksdags bord – dock inte precis nu, för det är snarare en ändringsbudget vi debatterar – är Miljöpartiets förslag kanske det som skulle driva mest ekonomisk utveckling. I ett tidigare replikskifte togs utvecklingen i Norrland upp, och vi ser det också i Västsverige. Den gröna omställningen är det som skulle kunna driva svensk ekonomi framåt väldigt mycket starkare, men detta sätter Sverigedemokraterna käppar i hjulet för.

Oscar Sjöstedt resonerade om att koldioxid är en förutsättning för liv. Det är sant, men det vi diskuterar är nivåerna av koldioxid. Just nu är nivåerna alldeles för höga, och varmerekord slås varje månad. Vatten är också en förutsättning för liv, men man kan faktiskt dö av för mycket vatten. I en väldigt allvarlig debatt blir detta argument någonting som man verkligen kan fundera på.

Vi vet att klimathotet är på allvar och kommer att hota den yttre och inre säkerheten. Det gör det redan, men det kommer att bli ännu allvarligare. Detta är dock ingenting som Sverigedemokraterna kommer att ägna tankeverksamhet åt. Ska jag tolka Oscar Sjöstedt så?

Anf. 23 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Nej, det är inte så man ska tolka det. Jag sa inte heller att vi är emot all klimatpolitik. Det vore konstigt att vara det. Det jag sa var att vi är emot mycket av Miljöpartiets klimatpolitik. Givetvis finns det en massa kloka saker att göra, och jag tror att det är otroligt bra om så mycket som möjligt elektrifieras. Sverige är ju ganska fattigt på fossila råvaror, och elektrifierar vi blir vi mer självförsörjande och självständiga och mindre beroende av andra, vilket är väldigt positivt. Detta bygger dock på en massa saker, och då kan man inte propagera och rösta emot kärnkraft; det funkar inte.

Det finns så mycket i Miljöpartiets klimatpolitik som är så väldigt fel. En av era ledamöter kritiserade att Sverige importerar lite uran från Ryssland. Det är lätt att kritisera, för ingen vill ju köpa prylar av Ryssland. Men vilka är det som har drivit igenom ett förbud mot att bryta uran i Sverige? Jo, Miljöpartiet. Och det bara fortsätter; man är emot allt. Miljöpartiets drömsamhälle är inte ett samhälle där allt går på el utan där man åker häst och vagn. Det är provocerande.

Jag har inte sagt att vi är emot all klimatpolitik, för det vore en jättekostig sak att vara och säga. Men jag är emot mycket av Miljöpartiets klimatpolitik eftersom den är tillväxtfientlig och jag inte vill ha det samhälle ni vill ha. Då är det väl bra att det är två olika partier.

Anf. 24 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Nu, Oscar Sjöstedt, är vi tillbaka i diskussionen om de stora gröna industrisatsningarna i Sverige och i synnerhet i norra Sverige, där ju många av dem finns. Återigen kommer det svepande, generella på-

stående att det bara är en fråga om statliga subventioner. Problemet är inte att det skulle vara så, utan problemet är att Sverigedemokraterna gång efter annan snackar ned dessa stora satsningar i Sverige som helhet och i norra Sverige i synnerhet.

Ta det exempel vi diskuterade förra gången, då Sverigedemokraterna i flera replikskiften påstod att detta bara är en massa stora offentliga subventioner. Jag hoppas att detta inte är regeringens politik med tanke på att det är en regering på Jimmie Åkessons nåder. När det gäller de investeringar som har gjorts i Northvolt i Skellefteå utgör till dags dato nämligen endast 1 procent av de 60 miljarderna offentliga subventioner. Det ledamoten blandade ihop detta med då, precis som han gör i dag, är de subventioner andra länder ger Northvolt för att Northvolt ska bygga fabriker hos dem i stället, vilket kanske blir effekten av Sverigedemokraternas och regeringens politik om ni fortsätter så här.

Är det inte dags att sluta baktala de stora gröna industrisatsningarna i Sverige och inte minst dem i Norrland?

Anf. 25 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Hur kan det vara svepande och generella påståenden när jag är så tydlig som det bara går? Jag är ju övertydlig och sjukt specifik. Det är inte mitt jobb som politiker att värdera bolags affärsidéer. Det är inte mitt jobb som politiker att ha åsikter om dem. Privata bolag ska skaffa privat kapital på privata marknader, och jag kommer inte att lyfta ett lillfinger för det. Jag kan inte bli mer konkret och tydlig. Jag är ju motsatsen till svepande och generell i min kritik.

Detta går ut på att man tar skattebetalarnas pengar och riskerar dem på ett sätt som det inte är uppenbart att skattebetalarna är med på. Poängen är att det är skattebetalarnas pengar man riskerar, på ganska hög risknivå, i olika typer av förhoppningsbolag. Detta stör jag mig på, och det kommer jag inte att sluta att göra.

I talarstolen undrade jag också om det bara är Sverigedemokraterna som stör sig på att man behandlar skattebetalarnas pengar med denna grad av nonchalans. I så fall får vi väl vara ensamma. Vi är ganska vana vid det, så det är ingen ny situation för oss. Men jag hoppas att också andra ledamöter och andra partier inser att de för den politiska legitimitetens skull måste värna om skattebetalarnas pengar mycket mer än de gör i dag. Jag hoppas att vi inte är ensamma. Men är vi det så är vi ganska vana vid det, och det besvärar oss inte särskilt mycket.

Anf. 26 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det är att värna om skattebetalarnas pengar att lägga mer pengar på billigt snus och billiga plastpåsar än på lärare i skolan. Men det är en annan diskussion knuten till denna budget.

Låt mig upprepa problematiken så att allt blir klart och tydligt. Problemet är att det Sverigedemokraterna säger om att detta skulle vara statssubventionerat är fel. Det stämmer inte. De baktalar alltså en stor satsning som vi borde vara stolta över och säger svepande nu igen att det egentligen bara är en massa statliga pengar. I själva verket rör det sig som sagt om 1 procent av en 60-miljarderssatsning i Sverige. Kan vi inte vara stolta över den?

Allvarligt talat: Det verkliga problemet är att medan det privata riskerar tiotals miljarder i investeringar klarar regeringen och svenska staten inte av att leverera den infrastruktur och de åtaganden som är statens monopol och ansvar. Malmбанan står stilla för att man inte förmår att underhålla den. Järnvägsanknytningar mellan de stora metropolerna i Norrland för att skapa en gemensam arbetsmarknad blir inte gjorda.

Det statliga ansvar som är självklart i andra länder tas inte av denna regering. I stället snackar ni om att staten står för de stora investeringarna. Men det är ju det privata som vill satsa i norra Sverige. Låt oss vara stolta över det och inte säga saker som inte stämmer.
(Applåder)

Anf. 27 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Nu är vi helt plötsligt överens. Grundläggande infrastruktur är en av statens kärnuppgifter, och det var hela min poäng. Att Malmбанan står stilla är givetvis en katastrof, likaså att infrastrukturen i exempelvis Norrland är otillräcklig. Detta är en av statens kärnuppgifter, och där ska vi lägga pengar. Vi ska inte lägga in pengar i enskilda bolag; det är det jag kritiserar.

Vi är överens om att infrastrukturen ska funka jättebra så att vi kan attrahera en massa näringsverksamhet. Det är så vi ska jobba. Nu blev det en helt annan grej. Staten ska inte gå in med skattepengar i ett ägande och därigenom ge bidrag till olika bolag. Vem som helst fattar att det snedvrider hela konkurrensen och åsidosätter det marknadsekonomiska systemet om ett bolag får en massa offentliga pengar och inte ett annat.

Jag och Martin Ådahl har inte varit överens i dessa frågor på många år, men nu kom vi kanske in på ett nytt spår där vi struntar i att lägga in statliga pengar i enskilda privata bolag och i stället lägger dessa pengar på att få infrastrukturen att funka. Ja, herregud, då är vi plötsligt tväroverens. Det var ju enormt glädjande. Nu kommer jag att sova jättegott i natt. Vad kul!

Anf. 28 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Den ekonomisk-politiska debatten fattas Sverige. När regeringen överlämnade sin vårproposition pratade finansministern främst om annat än om vilka reformer hon tänkte genomföra.

Genom att skylla ifrån sig på allt och alla behöver man inte ta ansvar för den kris man lämnat befolkningen i. Det är inte hederligt.

Fru talman! Jag är uppfostrad i en pliktrogen familj. Har man ett jobb ska man också sköta det. Människor tappar sugen när fake news haglar från makthavare på presskonferenser. Nu genomförs en historisk satsning på sjukvården, sa finansministern och förde svensk sjukvård in i sitt värsta stålbad. På akuten mitt i vårdkaoset befinner sig väljarna, som med rätta undrar: Vem i hela världen kan man lita på?

Sverige har varit ett starkt land. Investeringar i infrastruktur och bostäder skapade arbete, välfärd och tillväxt. Den tiden är sedan länge förbi. Sverige toppar nu ligan när det gäller förmögenhetskoncentration, framför både Saudiarabien och USA. Vi har gått från att vara ett av de länder som omfördelar mest till att omfördela minst av EU:s kärnländer. Falukorvsringen, om ni kommer ihåg den, som näringsministern viftade intensivt med i valrörelsen blev inte ett korvöre mer till hushållen när hon själv fick makten.

Men visst slår regeringen en del rekord och skapar sysselsättning. Rän-
tehöjningarna som länsat fickorna på bolånekunderna har skapat rekord-
vinster för storbankerna och kraftigt ökat sysselsättningen hos Kronofog-
demyndigheten.

Vad erbjuder då sittande regering sina barskrapade medborgare? Jo, ett
jobbskatteavdrag som till 90 procent går till den halva som är bäst betald i
landet. Vad ska några hundralappar i sänkt skatt hjälpa när regeringen låtit
den ekonomiska krisen gräva djupa hål i plånböckerna?

I stället för att som i andra europeiska länder ta tag i girigheten och illa
fungerande marknader vill regeringen nu muta befolkningen med en liten
slant. Med Vänsterpartiets förslag om bankskatt, Sverigepriser på el och
hårdare tag mot matjättarna skulle hushållen kunna tjäna många gånger
mer än vad ett jobbskatteavdrag ger. Regeringens låtgåattityd mot storban-
ker och matjättar är beklämmande.

Fru talman! Kaoset på järnvägen hotar tillväxten. Byggkraschen är ett
faktum. Vi har nu haft perioder av konstant negativ tillväxt. Arbetslösheten
stiger. Regeringen försämrar a-kassan för att folk inte ska ligga i häng-
mattan, samtidigt som de själva verkar ha snoozat hela Regeringskansliet.

Avregleringar har gjort det dyrare. Sverige har byggt upp byråkratiska
kolosser som inte sätter medborgarna främst. Aktiekursen, konsultuppdra-
gen och välfärds kriminaliteten har fått ta över. Kan du inte läsa, lille vän?
Det kan inte skolan hjälpa dig med. Att sätta kunskapen först är för dyrt
för Sveriges marknadsskola.

Fru talman! Jag tycker mig dock se en förändring. Alla har fått nog av
de nyliberala dogmerna. Fler och fler, inte bara vänstern, konstaterar att
det inte fungerar. Men regeringen är jag lite bekymrad över. Den verkar
aldrig få nog. Den är som ett borgerligt ungdomsförbund på steroider. Som
en fyraåring i en godisbutik vill den ha allt direkt, oavsett kostnad och
konsekvenser.

Som en röd tråd följer medborgarnas förtroende för välfärden samma
bana som nedskärningarna. När välfärden inte finns där för en är det inte
konstigt att även vanligt folk kan tänka: "Vad fan får jag för pengarna?"

Kommuner i norra Sverige får beskatta sina medborgare kraftigt för att
ens ha råd med det mest basala, medan Stockholmskommuner som Dan-
deryd kan låta invånarna leva loppan. Glesbygdskommuner flyttar hela
städer och ställer sina naturresurser till förfogande för att garantera svenskt
välstånd, medan rika kommuner vägrar att bygga hyresrätter åt de männi-
skor som de exempelvis vill ska komma och städa deras toaletter.

Mer lågproduktiva fästen får man leta efter än dessa storstadsnära rike-
manskommuner. Inget produceras där, jobbar gör de annorstädes, vägarna
de nyttjar byggs av andra, tillväxten får norrlänningarna stå för och de sto-
ra grannkommunerna får fixa bostäderna. Gated community? Släng dig i
väggen! Här har vi hela kommuner på temat.

Fru talman! Vänstern går nu framåt i hela Norden. Senast i EU-valet
blev det tydligt. Människor vill veta vad makthavare vill göra åt deras pro-
blem, inte höra dem skylla ifrån sig. Regeringspartierna och Sverigedemo-
kraterna verkar ha panik över det faktumet och twittrar därför i stället fre-
netiskt om skolavslutningar i kyrkor, folkutbyte, identitetsvänster och
islam – som de på något konstigt sätt verkar mena är samma sak.

Fru talman! Man får öva på acceptans ibland för att behålla sinnesron. Gud, ge mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra, mod att förändra det jag kan och förstånd att inse skillnaden – så tror jag att den bönen går.

Dagens regering vill inte bättre. Möjliggörarna i Sverigedemokraterna kunde inte bry sig mindre om svenska folkets sjukvård, bankrånor eller a-kassa. Som de syltryggar de är nöjer de sig gott med att avlönas på Regeringskansliet. Bakom varje trollkonto gömmer sig i själva verket en liten fegis, och vekast av alla är den som för armén. Stor i orden men liten på jorden, borde det stå på SD:s valaffisch 2026.

Fru talman! Jag vänder mig i stället till oppositionen. Vi har mycket att ta tag i framöver tillsammans. Det duger inte att enbart leva på motståndarnas dåliga rykte eller vinna på deras planhalva. Samhällskontraktet måste återupprättas. Väljarna ska kunna lita på sina företrädare.

Budgetförslag som innebär en ekonomisk politik som är nästan identisk med de styrandes fungerar inte. Ska vi rusta välfärden behövs ett omtag. Ska man vinna måste man hålla ihop i ett lag. Det är grundläggande.

Därför bekymrar det mig lite i dag när vi har budgetdebatt när en av lagkamraterna mest verkar springa runt i cirklar. Centerpartiet får mig att tänka på Lucky Luke – skjuter skott på skott och träffar alltid något. Det verkar dock inte lika framgångsrikt i politiken som i den tecknade vilda västern-serien, att döma av senaste SCB-mätningen.

När det kommer till den ekonomiska politiken skjuter Centerpartiet ensamma från den breda mitten som de mot alla fysiska lagar och allt sunt bondförnuft placerat långt ut på högerkanten. De gör tunnel på sin egen lagkapten men tror ändå att de ska belönas med mer speltid. Kanske går det i knatteligan, men nu spelar vi på en annan nivå. Hade det varit fotbollsmatch hade man blivit bänkad för sådant beteende. Men nu är det ju ingen fotbollsmatch utan svensk politik vi talar om.

Jag är glad att Socialdemokraterna nu gått från ”lagt kort ligger” till att marknadskrafterna inte hör hemma i välfärden. Den som lägger patiens i stället för att röja upp i dagens system är dömd att förlora. Nu gäller det att visa att vi menar allvar med det vi säger också. Skrävla och prata kan vem som helst göra, men marknadsskolan ska inte få finnas kvar i Sverige efter valet 2026. Väljarna tål inte fler budgetar eller fler val utan en förändring, är min fasta övertygelse.

Fru talman! Svenskt Näringsliv, LO och Finansdepartementets egen långtidsutredning är överens med Vänsterpartiet: Sverige har inte råd att spara mest i Europa när infrastrukturen är totalt eftersatt. Det var också Centerpartiet med på här, verkar det som, så jag får bete mig lite sjystare mot dem framöver.

Den i särklass viktigaste klimatfrågan är att möjliggöra investeringar i omställningen. Det är det vi är satta att göra. Men staten har låtit sig förlamas av utdaterade ramverk som omöjliggör handlingskraft.

Vi ska spara för kommande generationer, säger man snusförnuftigt. Men kommande generationer blir nog gladare om avloppen fungerar, om vi ställt om för klimatet och om det finns bostäder att bo i. Reala tillgångar är också att spara. Om staten drar sig undan och inte plockar upp notan nu blir det dyrare i längden. Kostnaderna har dumpats på hushållen och kommunerna.

Tillväxten och jobben är beroende av en förändring. Ska man satsa behöver man investera, det begriper alla. Hade Ingvar Kamprad till exempel inte investerat hade han antagligen fortsatt att snickra möbler i Älmhult. Nu finns Ikea i stället över hela världen.

Den som vill rusta välfärden och samtidigt möjliggöra investeringar i omställning kan inte försvara det överskottsmål vi har i dag. Vi i Vänsterpartiet menar det vi säger. Vi håller vad vi lovar. Vi föreslår flera reformer för att stärka hushållen och välfärden.

Med detta vill jag yrka bifall till vår reservation nummer 2.
(Applåder)

Anf. 29 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Nu ser vi tydligt att regeringens prioritering av inflationsbekämpningen ger resultat. Egentligen är det nog kombinationen av en återhållsam finanspolitik, en åtstramande penningpolitik och en ansvarstagande avtalsrörelse som har gjort att inflationen nu är på väg ned och att prognosen faktiskt är att vi ska nå inflationsmålet under innevarande år.

Detta har krävt en hel del av alla. Det har dock varit en riktig prioritering, för inflationen är vanligt folks största fiende. Räntorna går upp, och maten blir dyrare. Det är som en gökunge som gröper ur hushållskassan, som ska räcka månaden ut. Inflationen gör människor fattigare och ställer till det för företagen och svensk ekonomi.

Fru talman! Vi politiker pratar gärna om den kaka som vi har att fördela. Man kan se i ställningstagandena att politiska partier gör olika prioriteringar där, men det som är viktigast av allt just nu är kanske att vi diskuterar hur vi kan få kakan att växa. För det måste den göra om vi ska klara av välfärden på sikt. Det är själva nyckeln. Då är, enligt oss kristdemokrater, en politik för företagande helt avgörande.

Företagarna är också Sveriges jobbskapare. Företagen gör det möjligt för mammor och pappor att ha ett arbete att gå till så att de kan försörja sig själva och sin familj. Det är svenska företag som är med och skapar tillväxt, och det är sannerligen de som är med och bakar den kaka som vi behöver för vår gemensamma välfärd. Poängen är att vi ska akta oss för att ta dessa jobbskapare för givna. Det är därför välkommet att regeringen nu jobbar enligt devisen att det ska vara enkelt att starta, driva och utveckla företag i Sverige.

Ett omfattande förenklingspaket har lanserats med ett förenklingsråd som ska ge förslag på förenklingsåtgärder som följer av befintlig svensk lagstiftning. Man har också förstärkt den webbplats som finns för företag och som heter Verksamst.se, där tjänster och information från en rad olika myndigheter samlas.

Regeringen har också via regleringsbrev gett ett antal myndigheter i uppdrag att prioritera förenklingsarbete som leder till verklig förenkling och effekt för företagen. Detta bidrar till att stärka svensk ekonomi och konkurrenskraft.

För bara några veckor sedan kunde Sveriges energi- och näringsminister Ebba Busch presentera att ett implementeringsråd nu sjsätts som har till uppgift att lyfta upp ett företagsperspektiv tidigt i EU-processen och verka för att EU-lagstiftningen inte genomförs över miniminivå i Sverige. Syftet är helt enkelt att minska företagens regelbörda, administrativa kost-

nader och andra fullgörandekostnader som uppstår till följd av kommande, nya och ändrade EU-rättsakter.

Fru talman! En fungerande välfärd byggs inte med ord, med retorik och heller inte, för den delen, med symbolpolitik. Att prioritera välfärden har varit och är en självklarhet för oss kristdemokrater. Att låta företag och enskildas flit och arbete löna sig står därför inte i något som helst motsatsförhållande till detta, tvärtom. Det är skatteintäkter, inte skattesatser, som finansierar välfärden.

Skatteintäkter uppstår inte ur tomma intet, utan de uppstår när folk arbetar och betalar skatt. Mer skatteintäkter kommer helt enkelt när fler människor arbetar mer, och detta underlättas av att vi i Sverige har ett skatte- och bidragssystem som uppmuntrar till just arbete.

Fru talman! Det glädde mig mycket när regeringen i samband med att vårpropositionen presenterades introducerade ett självförsörjningsmått. Detta är något som jag har motionerat om under ett antal år i riksdagen.

Det sysselsättningsmått som vi traditionellt använder måste helt enkelt kompletteras med att vi i Sverige också tar reda på graden av självförsörjning. Statistiken för sysselsättning kan vara missvisande, och den kan också dölja den verklighet som vi vill göra något åt. Att en person är i sysselsättning är inte samma sak som att personen har ett jobb som han eller hon kan försörja sig på.

Införandet av ett självförsörjningsmått är helt enkelt glada nyheter för alla oss som vill få till en fungerande integration. Sysselsättningsmålet har nämligen dolt problemet. Jag minns när den dåvarande statsministern Stefan Löfven här i denna kammare i november 2019 basunerade ut att man hade sett till att nyanlända kommit i arbete och att tiden för detta hade minskat från nio år 2014 till fyra och ett halvt år 2019.

När han sa det tänkte jag att det lät för bra för att vara sant, och det var det också. Entreprenörskapsforum, som har arbetat med att ta reda på hur många som försörjer sig via eget arbete, kommenterar skillnaden så här: ”Cirka fyra år efter invandringsåret har 50 procent sysselsättning, men det tar 13 till 14 år för att 50 procent ska uppnå självförsörjning.”

Enligt Entreprenörskapsforum är skillnaden egentligen större därför att man även har med subventionerade anställningar i underlaget. Entreprenörskapsforum konstaterar att det tar 20 år för att 50 procent av dem som har invandrat från Mellanöstern ska bli självförsörjande, det vill säga ha en lön på minst 15 500 kronor i månaden. Det betyder att hälften fortfarande lever på bidrag efter 20 år. Så kan vi naturligtvis inte ha det.

Med ett självförsörjningsmått minskar risken för att vi fattar felaktiga och/eller otillräckliga åtgärder politiskt. En utvärdering av arbetsmarknadspolitiska åtgärder utifrån ett självförsörjningsperspektiv kan helt enkelt ge ett annat svar än utifrån ett sysselsättningsperspektiv. Utifrån graden av självförsörjning kan ett mål för densamma skapas. Den som har kommit till Sverige med förhoppningen om ett bättre liv ska inte fastna i arbetslöshet, passivitet och utanförskap.

Fru talman! Låt mig få avsluta med att lyfta fram en diskussion som har börjat och som jag tror kommer att bli alltmer intensiv, nämligen den om hur vi ska utforma det framtida finanspolitiska ramverket. Vårt land dras med betydande underhållsskulder. Elnäten är ett sådant exempel. Under de senaste 20 åren har Svenska kraftnät byggt 60 mil högspänningsledningar, men behovet är 700 mil nybyggda och upgraderade ledningar.

Sweco beräknar att behovet av investeringar i Sverige bara i det befintliga elnätet uppgår till drygt 900 miljarder kronor. De påpekar också att det är en framtidig insats. Det mesta måste nämligen göras inom de närmaste tio till tolv åren.

Ett annat exempel på en underhållsskuld som plågar oss är vägarna. Cirka 60 procent av det svenska vägnätet byggdes före 1970, och vägarna beräknas ha en livslängd på 50 år. Under den djupa ekonomiska och statsfinansiella krisen på 90-talet skärptes och förändrades den statliga budgetprocessen. Det finanspolitiska ramverket har tveklöst tjänat vårt land väl, och vi ska absolut undvika en hög skuldsättning och att skapa ett bristande förtroende för den offentliga sektorns ekonomi.

Vi kristdemokrater vill att överskottsmålet byts ut och att vi i stället skapar ekonomiskt utrymme för samhällsviktiga investeringar som leder till tillväxt. Det handlar alltså inte om att lånefinansiera skattesänkningar eller offentlig konsumtion; sådant får ske inom ramen för prioriteringar av det årliga reformutrymmet.

Detta resonemang stämmer väl med det som presenterades av Långtidsutredningen strax före jul. Sverige har i dag utrymme att låna till investeringar som sätter fart på tillväxtmotorn. Vårt förslag är att höja skuldankaret från 35 till 40 procent.

När det gäller exakt hur stora underskotten ska tillåtas vara och under hur lång tid de ska tillåtas vara stora tycker jag att det är viktigt att vi får en bred politisk enighet. Men vårt besked är tydligt, nämligen att det är dags för oss i riksdagen att komma överens om detta och att det brådskar. (Applåder)

Anf. 30 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Vi är nu snart i halvtid med Kristerssonregeringen. Det är snart två år sedan en dramatisk energi- och kostnadskris i kölvattnet av Putins fullskaliga illegala invasion av Ukraina gjorde Ulf Kristersson till statsminister på Jimmie Åkessons nåder.

Det är klart och tydligt att inflationen har gått ned. Jag vill tacka Riksbanken, vars jobb det är att få ned den, för det. Det är någonting som Sverige har gemensamt med i princip alla västländer i stora delar av den civiliserade världen: Vi har nu fått ned inflationen med gemensamma ansträngningar.

Det vi inte har gemensamt med resten av västvärlden och EU är att Sverige är ett land med kraftigt och fortsatt stigande arbetslöshet – stigande långtidsarbetslöshet. Vi har en tillväxt som sticker ut som den sämsta, eller kanske snart den näst sämsta, i EU. Sverige är det land i EU som var känt för att ha en stark tillväxt och minskande utsläpp. Nu är vi det land som är känt för att ha en svag tillväxt och rusande utsläpp.

Lärare sägs upp i skolan just när de behövs och när behoven är stora för unga på landsbygden och i utsatta områden. Vården och omsorgen är på undantag så till den milda grad att man inte klarar basbehoven och så till den milda grad att Gotland som region, styrd av socialdemokrater och moderater, nu vill gå och be Stockholm eller staten att ta över regionen för att det inte längre går ihop.

I detta svåra läge menar Centerpartiet att det behövs ett alternativ till Tidös och SD:s ekonomiska haveri. Det behövs också ett alternativ till Vänstern och Socialdemokraterna. Det behövs ett grönt liberalt alternativ

som inte vill slita isär landet utan bygga på våra styrkor: kunskap och flit, miljömedvetenhet och ingenjörskonst, entreprenörskap och företagande och förvaltande av våra naturresurser för en hållbar och grön tillväxt. Det är ett alternativ som tror på skolan, samhället och föreningarna och som värnar välfärdens kärna.

I vårt alternativ är alla en del av vårt land, och alla ges ett erbjudande: Om du utbildar dig, om du arbetar, om du anstränger dig och om du sliter i ditt anletes svett ska du bli en del av samhället på samma villkor som alla andra. Det ska inte vara några A- och B-lag i något kulturkrig utan bara ett enda blågult lag.

Men detta, mina vänner och fru talman, kommer att kräva reformer – reformer som gör det mer lönsamt att arbeta, som gör att fler kan starta företag, som gör det enklare och billigare för vanliga hushåll att göra klimatomställningen och som gör att infrastruktur rustas upp snabbare och effektivare i hela Sverige. Skolan ska återigen få de fulla resurserna att göra sitt jobb så att kunskap och behärskande av språket värderas upp igen i alla delar av samhället.

Det är därför Centerpartiet lägger fram ett alternativ i vår vårbudgetmotion i detta krisartade läge. Jag yrkar bifall till reservation 3.

I det här sammanhanget borde det vara självklart om man kallar sig borgerlig – men jag vet inte riktigt vad Tidö är längre – att tillväxt och jobb skapas av växande små företag. Fyra av fem nya jobb skapas av företag. Det är inte Socialdemokraterna, det är inte Moderaterna, det är inte Tidö och det är gubevars inte Sverigedemokraterna som skapar några jobb. Det är de växande företagen. Det självklara är därför att satsa på dämpade kostnader och bättre villkor.

Det är jättefint att regeringen, som här beskrivs, har förbättrat hemsidan för företagare som Centerpartiet var med och startade. Tack för det! Men det räcker liksom inte. Arbetsgivaravgifterna, som är företagens största problem när det gäller att växa, har höjts med minst 9 miljarder kronor till dags dato. Ungas sommarjobb har blivit dyrare för småföretagen just inför denna sommar, då så många ungdomar borde vara i jobb i småföretag i stället för att dra runt på stan eller på byn.

I sin förra budget chockade Tidöregeringen genom att tvinga småföretag att betala hela sjuklönen för sjukskrivna medarbetare. Kompetensbristen växer när regeringen inte satsar tillräckligt på vidareutbildning, samtidigt som man stryker kompetens från andra länder genom ett helt konstgjort lönegolv för arbetskraftsinvandrare, vilket går emot den svenska modellen.

Ut i verkligheten, Tidöpartier, och träffa de här småföretagarna, som i dag säger i tidningen att tålamodet är slut! Det här duger inte. Er politik fördyrar och försvårar. Gå ut och träffa företagen som ska anställa den där extra ungdomen och ge honom eller henne en chans i livet men som inte kan det på grund av era skatter och pålagor! Gå ut i verkligheten och träffa de föräldrar i utsatta områden som verkligen ber om ett jobb även om man ännu inte kan svenska tillräckligt bra! De vill ha ett jobb eller en möjlighet att själva skapa ett jobb i ett nytt småföretag.

Det är inte märkligt att arbetslösheten stiger nu igen när arbetslinjen och småföretagarlinjen har övergivits. Men Centerpartiet kommer alltid att stå upp för företagande, jobbskapande, investeringar och entreprenörskap.

Vi kommer att förbli småföretagens bästa, och kanske enda och sista, vän i riksdagen. Det verkar tyvärr så just nu.

Vi kommer att göra det lättare att anställa, så som vi gjorde både i Alliansen och i januariavtalet. Nu kommer vi att göra det för att bekämpa Tidöarbetslösheten.

Vi vill att arbetsgivaravgifterna sänks generellt och tas bort för de första fem anställda i ett företag. Vi vill att de sänks för att anställa dem med lägst inkomster så att fler småföretag kan anställa unga och fler som saknar ordentlig arbetslivserfarenhet. Med vårt förslag kan ett litet företag som anställer fyra personer anställa fem. Det är konkret och tydligt. Ett litet företag som i dag anställer sju utsatta personer kan anställa åtta.

Vi vill att sjuklöneansvaret lyfts bort från småföretagen igen så att de inte hamnar i en kris när en anställd blir sjukskriven. Vi vill stoppa den nya vågen av regelkrångel, och då hjälper det inte bara med några nya råd, några nya namn och några nya myndigheter.

Vi måste få bort det orimliga och konstgjorda lönegolvet för arbetskraftsinvandring. Vi vill storsatsa på utbildning och vidareutbildning så att många fler kan få nya yrkeskunskaper genom omställningsstudiestöd, yrkeshögskola, lärlingsutbildningar och yrkesvux. Så kan vi fylla de stora luckor i näringslivet som finns parallellt med arbetslösheten.

Vi vill åtgärda de akuta brister i infrastrukturen som det pratas om. Det är de trasiga järnvägsspåren och potthålen i vägarna, som det inte görs någonting åt.

Men, fru talman, framför allt vill vi ge Sverige en ny positiv vision. Jag citerar finansministern, som tyvärr inte är här i dag. Hon sa i en intervju: ”Jag tror inte vi kommer att få se några nya Ikea eller ABB i Sverige.” Nej, kanske inte med Tidöregeringen. Men vi behöver det. I själva verket har vi i dag pratat om de stora gröna industrier som kan ge oss ett försprång i framtiden. Det är nu som de nya entreprenörerna kan lyfta Sverige och skapa jobben. Det är nu, om vi ger dem chansen, som de kan hitta lösningar på klimatkrisen. Det är nu vi kan så fröna till morgondagens globala storföretag.

Det är så Sverige har blivit rikt, och det är så vi kommer att bygga vårt framtida välstånd. Det bygger vi inte genom polarisering, inte genom retorik och inte genom kulturkrig utan genom att, som någon sa här tidigare i talarstolen, vi ökar kakan konkret så att små företag kan anställa fler och skapa lösningar för vårt land och för integrationen.

Vi kommer att använda våra mandat i riksdagen, om någon tvekade om det, för att få igenom dessa förslag. Vi har gjort det förr. Vi har tvingat både moderater och socialdemokrater att bry sig om småföretagen, tillväxten och möjligheterna i hela landet.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 31 CECILIA RÖNN (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

I dag debatterar vi riktlinjer för den ekonomiska politiken. Vi är i en ljus årstid nu. Under de senaste veckorna har många av oss firat studenter och skolavslutningar. Denna vecka kan vi se fram emot att fira midsommar, förhoppningsvis med nära och kära.

Även när det gäller den ekonomiska politiken ser vi tecken på att vi har lämnat den ekonomiska vintern bakom oss och att ljuset tittar fram, bland annat genom att inflationen nu har vänt ned och en tid varit på en lägre nivå, så låg att Riksbanken nu har vågat börja sänka räntan. Det är ett glädjande besked för alla privatpersoner, företagare och offentliganställda, liksom hela den offentliga sektorn, som har pressats hårt av den höga inflation och de höjda räntor som har gjort oss alla fattigare.

Arbetslösheten har ökat men inte så mycket som befarats. Vi gick dock in i lågkonjunkturen med en hög arbetslöshet från början, en skuld efter en långvarig högkonjunktur då man borde ha pressat tillbaka arbetslösheten ordentligt.

Fru talman! Regeringen har tagit ansvar i en svår tid och prioriterat för att stötta de allra mest utsatta. Vi har kunnat lägga pengarna där de behövs som mest men har samtidigt tänkt framåt genom satsningar på skola och utbildning.

Nu behöver vi genomföra reformer för att få fart på Sverige igen. Vi behöver få fart på tillväxten, som ger möjlighet att upprätthålla en säker och bra välfärd och möta alla de kostnadsutmaningar vi står inför kommande år. Vi behöver göra en historisk uppbyggnad av försvaret och satsa på infrastruktur, elinfrastruktur, skolan och klimatet. Kriminaliteten måste tryckas tillbaka med åtgärder här och nu, samtidigt som vi stoppar nyrekryteringen med satsningar på bland annat socialtjänst och skola. Detta är saker vi har prioriterat i vår budget.

Det handlar om att återupprätta arbetslinjen i Sverige och ge fler människor möjlighet att komma i arbete eller starta företag, vilket är avgörande för ökad produktivitet och ekonomisk stabilitet. Jag vill att politiken ska vara en möjliggörare. Det kan den bli genom att vi satsar på en skola genom hela livet – en återupprättad grundskola med fokus på lärandets grunder och med en bra arbetsmiljö för lärare, sedan ett gymnasium som kan leda till jobb eller fortsatta studier och vidare en möjlighet att lära om och lära nytt mitt i livet för att anpassa sig till de jobb som finns eller den utveckling man vill ha i livet.

Jag prioriterar att träffa många företagare i denna roll, och jag har också en lång bakgrund inom det yrkeslivet. Alla vittnar om två saker som är viktiga: kompetensmatchningen i hela Sverige och arbetskraftsbristen i norra Sverige.

Att möta det kompetensbehov som företagen står inför satsar vi mycket på. Med Liberalerna i regeringen blir det stort fokus på skola och livslångt lärande, då detta är den viktigaste hörnstenen i samhället och ger mångfald tillbaka på varje satsad krona.

Fru talman! Tillväxt är inte bara viktigt för ökade skatteintäkter utan också en möjliggörare för att förbättra klimat och miljö. Vissa menar och har den senaste tiden uttryckt att tillväxt och klimatomställning inte är förenliga. Jag skulle vilja hävda att det är precis tvärtom: Det är med en ständigt tillväxt vi kan få ned klimatutsläppen och minska vår miljöpåverkan. Katalysatorn, som nu är en naturlig del i bilen, gjorde stor skillnad på sin tid. Nu håller vi på att elektrifiera transportsektorn för att utradera utsläppen därifrån.

Digitaliseringen har minskat vår konsumtion samtidigt som vi har ökat vår tillväxt. Tidigare hade du kanske en massa cd-skivor hemma, till exempel, vars tillverkning krävde massor av material. Nu har du miljontals skivor i din telefon. Tidigare hade du kanske hela bokhyllan full med uppslagsverk som vägde flera kilo. Nu kan du hitta all denna kunskap i ditt digitala hjälpmedel.

Det finns också en industri där bristen på teknisk utveckling har gjort att den fortfarande genererar otroliga utsläpp och har stor påverkan på vår miljö, nämligen textil- och modeindustrin. Modeindustrin står för cirka 10 procent av de globala utsläppen.

Jag har besökt ett antal företag som jobbar med dessa frågor, bland annat Wargön Innovation, där man jobbar med innovation för att återvinna och ta vara på textilier. Man vittnar om att bristen på teknisk utveckling gör att man ligger långt efter vad man skulle kunna vara med dagens teknik för att skanna, läsa av och sortera ut olika typer av tyg från uttjänta kläder så att dessa kan få ett liv igen och vi en bättre återvinning.

Visst kan man alltså kombinera tillväxt med hållbarhet. Men självklart behövs rätt styrmedel från politikens sida.

Fru talman! Det finns två elefanter i rummet som jag avslutningsvis vill säga några ord om.

Den första är euron. Inflationen har gjort oss alla fattigare och slagit hårt mot privatpersoner, företagare och offentlig sektor. Allt har blivit dyrare. Ensam är inte stark. Ensam är bara ensam. Europas gemensamma valuta är en garant för fred och välbefinnande på vår kontinent. För jobben och vårt inflytande i Europa måste vi uppgradera vårt medlemskap från basic till premium. Vi har inte råd att vänta längre.

Det handlar om konkurrenskraft och välbefinnande men också om vårt lands säkerhet och inflytande i EU. Medan 20 av 27 länder i dag har euron som valuta står vi utanför. Tyvärr är det än så länge bara Liberalerna som är tydliga med att det vore bra för Sveriges ekonomi, tillväxt och säkerhet att ansluta sig.

Stödet för euron har ökat stort de senaste åren, och jag tycker att svenska folket förtjänar den förutsägbarhet och stabilitet som en valuta som euron erbjuder. Nu hoppas jag att fler partier vågar ta denna diskussion.

Fru talman! Den andra elefanten i rummet är det narrativ som oppositionen med Socialdemokraterna i spetsen försöker sätta om att svensk sjukvårds och välfärds enda behov är mer pengar. Om regeringen skjuter till mer pengar kommer allt att lösa sig, sägs det från denna talarstol. Det finns väldigt många fakta som visar att detta inte är sant och att problemen är mycket mer komplexa än så. Att bara prata om resurser i form av pengar är att förminska en viktig debatt som påverkar oss alla.

Hela grunden till mitt politiska engagemang är just att vi ska ha ett skyddsnet utan hål för dem som faller och en skola som ser varenda unge så att de både kan klara skolan kunskapsmässigt och få självkänslan att de kan bli precis vad de vill.

Staten får varje år in cirka 1 300 miljarder i skatter och kommuner och regioner cirka 1 200 miljarder. Löntagare och arbetsgivare betalar hög skatt på lön, företag beskattas på vinster och vi betalar alla moms och andra typer av avgifter.

I Sverige lägger vi en internationellt sett hög summa på exempelvis sjukvård, men vi har inte bättre kvalitet och tillgänglighet motsvarande pengarna vi lägger. Vi står inför stora utgifter för att rusta upp försvaret, bygga ut kriminalvården, rusta det civila försvaret, stötta sjukvård och skola, satsa på investeringar för klimatet och planera för investeringar i infrastruktur. Allt är viktigt och ska göras. Men det blir nödvändigt att fråga sig: Vad får vi för pengarna?

Statsapparaten genererar regler och lagar som är kostnadsdrivande för kommuner och regioner. Dessutom har mängden administrativ personal generellt ökat men inte antalet lärare, sjuksköterskor eller undersköterskor. Att mängden administrativ personal ökar kan ju vara motiverat om det leder till avlastning av den personal som jobbar med barnen, vården eller omsorgen. Men så är inte fallet. Det är tvärtom: Regelbördan för offentliganställda bara sväller.

Då måste man våga fråga sig: Vilket administrativt monster har vi politiker skapat? Är det detta invånarna vill ha? Eller vill de ha skola och sjukvård för pengarna? Vad vill den hårt pressade personalen ha – tid för eleverna eller otaliga rapporter att fylla i?

Vi politiker borde ta ansvar för att varje skattekrona används rätt. Vi får inte bli hemmablinda av att vi hanterar stora summor, bli en del av ett system som inte ifrågasätter eller ta de lätta vägarna genom att kräva mer av våra skattebetalare.

Herr talman! Låt mig ge några exempel. År 2019 beslutade Västra Götalandsregionen att byta namn. Det skulle kosta 10 miljoner. Som tur var kom de på bättre tankar och lät bli. Man kan tycka att 10 miljoner är lite pengar. Men det motsvarar 13 sjuksköterskor på ett år.

Det finns rapporter om att sjukvården snarare står inför en generell produktivetskris. En läkare inom den privata psykiatrin träffar 5,4 patienter per dag. Det kan jämföras med 2,7 läkarbesök per dag inom den offentliga vården. Då måste det finnas orsaker som inte bara är beroende av pengar.

Min region, Halland, har på många sätt landets bästa sjukvård. Där har man systematiskt jobbat med att kunna erbjuda vård inom 90 dagar, som vårdgarantin säger, i Halland eller i en annan region. Det har gett fantastiska resultat.

I Skåne finns fler exempel. Ett är att man rullat ut ett nytt måltidskoncept. Det har ökat valmöjligheten, gjort att det finns flexibla tider för en patient att kunna äta, möjliggjort för anpassad kost till dem som behöver det, minskat matsvinnet och höjt kvaliteten. Det beräknas ha besparat regionen 30–40 miljoner. Det motsvarar 27–40 sjuksköterskor per år. Det är inte lite.

Dessa få exempel visar att frågan är mycket mer komplex och att lösningen inte bara kan vara mer pengar. Det borde varje ansvarsfull politiker tycka är rimligt. Det handlar om livsviktiga jobb, där man borde kunna förvänta sig en bra arbetsmiljö. Det är otroligt mycket pengar som vi politiker tar in i skatt från våra invånare och företag. Man borde kunna förvänta sig ett skyddsnet utan hål och en skola i världsklass.

Det borde förpassas till sophögen att bara skrika att välfärden är generellt underfinansierad. Så enkel är inte lösningen. Vi behöver göra både och – ha rätt resurser och rätt arbetssätt.

(Applåder)

Anf. 32 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Cecilia Rönn vet att jag hävdar att vi står på samma sida och att ett samarbete i mitten skulle betyda bra saker för Sverige.

Eftersom det talas om elefanter i rummet är det svårt att inte se ett par andra elefanter här i rummet. En sådan är väl ändå att Liberalerna, som säger sig stå upp för skolan, nu styr över historiska massuppsägningar av lärare.

En annan, ännu större elefant i rummet har vi pratat för lite om i dag: att svensk klimatpolitik just nu håller på att spåra ur helt och hållet. Det handlar om utsläppsökningar på 5,3 miljoner ton, 17 gånger flygets utsläpp i Sverige. Ökningen av andelen elbilar har helt stannat av. I stället tar bensin- och dieselbilar över. Sveriges gröna varumärke hotas av det här. Vi håller på att bli kända för att vara ett land som bromsar.

Min fråga till ledamoten är: Vad säger du till personer på landsbygden – jag tror och hoppas att du har träffat några – som säger att de vill köpa en begagnad hybridbil eller till och med en elbil och få ned sina kostnader men som inte har råd? Den här regeringen har gjort det jättebilligt att fortsätta köra diesel- och bensinbil. Men det är inte framtiden. Trots det sitter man fast i det.

Regeringen har gjort det mycket dyrare att byta till elbil, trots allt prat om elektrifieringen. Den här regeringen har nämligen inställningen att alla har råd med värmepumpar, omställning och elbilar.

Vad säger du till de personerna på landsbygden, som ofta är beroende av bilen? Ni hjälper dem inte att bli en del av det nya och av omställningen, utan ni stjälper.

Anf. 33 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, ledamoten Ådahl!

Det kom något litet om skolan i början där. Jag vill poängtera att vi satsar på skolan. Vi gjorde det i den vanliga budgeten, och vi gjorde det i vårändringsbudgeten. Dessutom har en stor del av reformutrymmet gått till satsningar på välfärden. Där är skolan en jättestor del för kommunerna ute i landet.

Vi satsar på utbildningar i bristyrken för att kunna möta kompetensbristen.

Och vi lägger nu om mycket i skolpolitiken, för att kunna gå tillbaka till grunderna. Det handlar om att gå från skärm till pärm, om att läsa, skriva och räkna, om att stärka skolbiblioteken, om kunskapsbidraget med mera.

Väldigt många initiativ och utredningar är igång. Med Liberalerna i spetsen kommer vi att reformera det som behövs och gå tillbaka till att ha en kunskapsskola.

När det gäller klimatet och bilarna är många människor beroende av bilen, både på landsbygden och på andra ställen. Det är klart att det behöver bli lättare att ställa om. Därför lägger vi pengar på att till exempel bygga ut laddinfrastrukturen. Det är en jätteviktig del för att man över huvud taget ska våga byta till en elbil, framför allt om man bor på landsbygden där det är långa avstånd.

Vi inför en skrotningspremie, så att man ska kunna få tillbaka pengar om man väljer att byta ut sin gamla bil och i stället hyra eller leasa en elbil.

Vi gör också satsningar för att den övriga transportsektorn ska kunna elektrifieras. Det handlar om lastbilar, bussar och arbetsmaskiner. Alla delarna är viktiga för att vi ska få en klimatomställning.

Under tiden måste människor ha möjlighet och råd att leva. Därför är det viktigt att vi gör både och. Vi ser till att det fungerar här och nu, men vi lägger också grunden för att möjliggöra att radera utsläppen helt och hållet framöver.

Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag vill poängtera att regeringen lägger tiotals miljarder kronor på att göra bensinen och dieseln billigare för folk i storstäder men lägger några hundra miljoner på att människor ska kunna byta bil, om de pengarna kommer att gå använda över huvud taget. Varenda person kan räkna ut att de inte kommer att räcka till många hundra bilar på landsbygden.

Vi har sagt att vi måste ha en ordentlig folkbonus så att alla, även de som inte har de högsta lönerna eller de bästa villkoren, har möjlighet att byta till en bättre bil. Även de som inte kan gå till banken ska ha möjlighet att byta till en enkel, begagnad hybridbil som gör att de kan ta ungarna till träningen och ta sig till jobbet och tillbaka. Det är dags att se de människorna på riktigt. De vill vara en del av klimatomställningen, men ni har gjort det nästan omöjligt för dem. Ni har tagit bort alla incitament för det, Cecilia Rönn.

Jag vill ändå bemöta det här med skolan. Sveriges Lärare, som representerar lärarna i Sverige, säger att vi hade behövt lägga minst 2 miljarder kronor – de vill egentligen ha 4 miljarder – för att bibehålla lärarna och kvaliteten i skolan. De varnar för att tusentals lärare och kuratorer, många tusen över hela landet och inte minst på landsbygden och i utsatta områden, nu kommer att sägas upp.

Liberalerna kan inte vifta bort detta. Det händer nu. Föräldrarna ser det i sin vardag. Stödet till barnen minskar. Utsatta elever i våra utsatta områden och i våra städer får inte det stöd de behöver. Det går inte att vifta bort med att det ska bli mer effektivt. Det är en omedelbar kris i kommunerna och en omedelbar kris för skolan som jag tror att många föräldrar ser.

Anf. 35 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för ytterligare frågor!

Liberalerna viftar inte bort någonting, vare sig behovet av att elektrifiera vår bilflotta eller skolans behov.

När det gäller elbilarna redogjorde jag för våra satsningar för att utveckla laddinfrastrukturen och för elbilarna. Priserna har dessutom sjunkit. Nu kostar det ungefär motsvarande när man hade elbilsbonusen. Det var en bonus malus, som skulle vara kostnadsneutral. Det var den inte.

När det gäller att elbilsförsäljningen har minskat kan man se att all bilförsäljning har minskat. Det är också orsakat av att vi har haft och har en lågkonjunktur.

Vi gör nu precis det jag redogjorde för. Vi gör mer satsningar, till exempel skrotningpremien, för att man ska kunna byta. Men vi har också fokus på andra fordon som är utsläppare.

När det gäller skolan lämnar vi dem inte på något sätt i sticket. Nu styr äntligen Liberalerna på Utbildningsdepartementet igen, och vi lägger som sagt pengar i vår budget. Även i den vanliga budgeten gjordes specifika skolsatsningar tillsammans med generella statsbidrag. Men det är inte bara pengarna det handlar om. Man behöver minska den administrativa bördan för lärare. Därför görs det sådana utredningar nu. Även likvärdiga betyg utreds, liksom att utveckla lärar- och förskollärarytbildningen. Det behöver göras.

Det behöver inrättas en nationell skolpengsnorm för att alla elever i hela Sverige, var de än bor, ska få samma förutsättningar för en likvärdig utbildning. Vi tittar på stärkt trygghet och studiero. Läroplansutredningen pågår. Det ska bli mer undervisningstid för dem som behöver det, och de ska få tidig hjälp. Elevhälsan med mera ska också förbättras. Det är ett helt paket. Det är pengar och resurser, men det är även att ge rätt förutsättningar för att kommunerna ska kunna ta sitt ansvar och ge likvärdig och bra utbildning till alla landets elever.

Anf. 36 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Denna vackra sommardag när sommarlovet börjat för de flesta, studenterna sprungit ut, solen skiner och pionerna blommar skulle man ju önska att det var en ljusnande framtid som gick de nyblivna studenterna till mötes. Tyvärr är inte verkligheten så ljus. Vi befinner oss i stället i en tid med stora samhällsutmaningar.

Klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald skakar själva förutsättningarna för trygghet, frihet och ekonomisk utveckling. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina kastade Europa och Sverige in i en kostnads-kris som drabbade hushållen, företagen och välfärden och satte hela vår kontinent i ett nytt säkerhetspolitiskt läge. Vårt stöd till Ukraina måste fortsatt vara mycket starkt på alla områden. De kämpar inte bara för sig själva och sin frihet utan för oss alla. De kämpar för demokrati och en fortsatt världsordning som bygger på internationell rätt. Det kommer att kosta, men jag är glad över att riksdagens partier är överens.

Herr talman! Det har under den senaste tiden blivit smärtsamt tydligt att vi har en regering som inte klarar av att ta ansvar för vare sig klimatet, välfärden eller Sveriges barnfamiljer. Man ökar utsläppen mitt i en brinnande klimatkris, man bryr sig inte om forskarnas larm om den biologiska mångfalden och man har försatt välfärden i det krisläge som vi befinner oss i. Man håller inte sina löften till vårdpersonalen, man gör alldeles för lite för att hjälpa barnfamiljer genom krisen och dessutom tvingar man skolan i hela landet till neddragningar. Och till hösten ser det tyvärr ut att bli mer av samma.

Man hade kunnat tänka sig att nu när vi går mot ljusare tider rent ekonomiskt skulle det bli mer till den helt nödvändiga kärnverksamhet som regeringen hittills satt på svältkur. Men det verkar inte vara det som kommer att prioriteras. I stället verkar det som gäller framåt vara sänkt skatt på såväl kapitalinkomster som utsläpp – kort sagt ett klockrent koncept för dem som vill elda på de ekonomiska klyftorna och klimatkrisen. I stället

för en rättvis omställning verkar vi få en framtidsfientlig budget och en orättvis omställning.

I den förra budgeten satsade regeringen mer på klimatförstörande åtgärder än på åtgärder som minskar utsläppen. Det gör man nu också. Regeringen och Sverigedemokraterna satsar tio gånger mer på klimatförstörande flygsubventioner än på åtgärder som gynnar omställningen. Men det behöver inte vara så. Det går att agera på ett annat sätt. Med en rättvis klimatomställning finns hoppet och möjligheten till en bättre framtid. Med elektrifiering och utbyggnad av biodrivmedel kan svensk ekonomi blomstra samtidigt som vi ställer om. I stället fortsätter regeringen att bygga in oss i ett fossilberoende som gynnar oljebolag och skurkstater. Så länge vi är fossilberoende är vi också mer sårbara.

Miljöpartiet har lagt fram en budget för en rättvis omställning där vi ökar takten i klimatarbetet, stärker välfärden och stöttar familjer i kostnadskrisen. Vi måste möta klimat- och naturkrisen med politik som minskar utsläppen omedelbart och stärker den biologiska mångfalden samtidigt som vi rustar upp det som är vårt gemensamma, bygger ett tryggt Sverige och ser till att ingen lämnas efter i omställningen.

Regeringen pratar gärna om att det måste finnas en acceptans för klimatpolitiken, och naturligtvis är det så. Men de agerar inte för att få acceptans genom en bra politik. I stället saboterar och baktalar de den. Ingenting kunde vara mer fel att göra om man vill ha en bättre politik. Det är dessutom ingen klimatpolitik utan raka motsatsen.

Det är svårt att tolka utfallet i EU-valet som någonting annat än ett underkännande av Tidöpartiernas klimatpolitik. Folk vill ha en politik som faktiskt gör något åt vår tids ödesfråga. I stället har vi en regering som struntar blankt i det och driver en politik som förstärker vårt fossilberoende.

Klimatpolitiken måste minska utsläppen. Acceptans bygger vi genom en rättvis omställning där alla får chansen att vara med när Sverige ställer om. Då behöver man olika lösningar i olika delar av landet – rätt åtgärd på rätt plats.

Miljöpartiet föreslår ett elbilsstöd riktat till folk med lägre inkomster som har långt till jobbet. Ett stöd på 2 500 kronor i månaden riktat till landsbygdsbilister med låga och medelhöga inkomster kan kraftigt minska kostnaderna för någon som byter sin fossilbil mot en elbil. Byter man en Volvo V70 mot att leasa en elbil som i dagsläget kostar 4 500 kronor i månaden kan man spara 2 000 kronor per månad. Det är en bra omställningspolitik.

För dem som har bättre tillgång till kollektivtrafik har vi tidigare föreslagit ett Sverigekort för 500 kronor i månaden. Det kan minska bilresorna i städerna och göra kollektivtrafiken tillgänglig för fler.

Dessa förslag har redan tillämpats i Tyskland och Frankrike. Det skulle självklart gå att göra det här också. Det är bara den politiska viljan som saknas. Att Tidöpartierna saknar den politiska viljan illustreras tydligt i budgeten.

Jag tror inte att jag är den enda tågresenär som varit frustrerad över växelfel, förseningar och inställda tåg den här våren och långt innan dess. Man hade kunnat tänka sig att regeringen skulle agera nu när det blivit uppenbart för alla hur illa det är ställt. Men vad gjorde regeringen? Jo, de

gav en miljard till flygindustrin. Det var klimatfientligt och obegripligt. Självklart skulle de pengarna ha gått till järnvägen i stället.

Regeringens politik är motsatsen till att bygga acceptans och sträva efter en rättvis klimatomställning. Människor vill ju vara en del av lösningen, och det är vårt ansvar från politikens sida att ge förutsättningar för det.

Herr talman! Regeringen behandlar tyvärr naturkrisen på samma sätt som klimatkrisen, nämligen genom att i bästa fall göra så lite som möjligt och i sämsta fall aktivt driva igenom politik som minskar den biologiska mångfalden och svenskarnas tillgång till natur. Det är det vi ser hända nu. Den budget som regeringen och Sverigedemokraterna har lagt fram innebär att allt färre människor kan ta del av vår fantastiska natur, att skyddsvärd skog avverkas, att den biologiska mångfalden utarmas och att invasiva arter tillåts ta över.

I Sverige har vi en lång historia av att skapa förutsättningar för alla att ta del av och vara i naturen. Den här regeringens politik har slagit hårt mot såväl den biologiska mångfalden som allas tillgång till naturen. Nu riskerar vandringsleder runt om i Sverige att behöva stänga samtidigt som läget för den svenska skogen är akut. Myndigheterna larmar om att Sveriges sista riktigt värdefulla och gamla skogar avverkas i snabb takt.

Det är bråttom att agera för att värdefulla miljöer inte ska försvinna för alltid. Vi vill se en satsning på skydd av värdefull natur och skydda den biologiska mångfalden. Vi vill att fler ska ha tillgång till Sveriges vackra natur, inte färre.

Men det är inte bara på land vi ser en oroväckande utveckling. Läget för våra hav är också akut. Östersjön är på stadig kurs mot kollaps, och även läget för Västerhavet är akut. Överfisket tömmer haven på liv och slår sönder ekosystemen. Klimatförändringarna, överfisket, föroreningar och övergödning har försatt oss i ett läge som egentligen bara ger oss två val: agera nu eller förlora havens liv för alltid. För mig och Miljöpartiet är svaret enkelt. Det är därför vi också lägger fram förslag på satsningar på havet och ett mer hållbart fiske i den här budgeten.

Ska vi bygga ett rättvist Sverige måste välfärden fungera och finnas i hela landet. Vi går mot en sommar då vården i så gott som alla delar av landet går på knäna. Det är otroligt tydligt att resurser behövs och det nu. Statsministern lovade som vi alla vet tidigare i våras att ingen i vården skulle behöva sägas upp, men de pengar som regeringen nu skjuter till räcker inte för att uppfylla det löftet. Utöver regeringens 6 miljarder ser vi att minst ytterligare 7 skulle behövas. Det är pengar som skulle göra stor skillnad för patienter, anhöriga och vårdpersonal.

Vi vill dessutom se ett systemskifte i finansieringen av vården. Vi vill att statsbidragen till kommuner och regioner indexeras, så att det inte blir automatiska nedskärningar. Det skulle ge bättre möjligheter att planera verksamheten, och det skulle bidra till en mer effektiv vård.

Men det är inte bara vården som går på knäna. Det krävs också stora investeringar i tryggheten och i skolan. Ska vi på riktigt komma åt gängkriminaliteten räcker det knappast med repressiva åtgärder och höjda straff, utan det behövs förebyggande åtgärder, så att brotten aldrig begås. Där är satsningarna på skolan helt centrala. Det starkaste vaccinet mot kriminalitet och utanförskap är att barnen klarar skolan. Vi måste ge alla barn en rättvis chans till det. Då behöver också skolan prioriteras. Trots det står

den nu inför stora nedskärningar. Vi föreslår 1 ½ miljard mer till skolan än vad regeringen gör.

Dessutom behöver socialtjänsten mer pengar, för den har också en otroligt viktig roll i att förhindra ungas kriminalitet. Vi lägger även mer pengar på det brottsförebyggande arbetet, inte mindre som regeringen gör i dessa tider.

Mycket talar för att vi äntligen ändå går mot ljusare ekonomiska tider. Men trots att inflationen är på väg nedåt har många svenskar det fortfarande tufft och har haft så under en väldigt lång tid. Skolor över hela landet vittnar fortfarande om att det finns barn som äter mer i skolmatsalen, och barnrättsorganisationer fortsätter att larma om en ökad utsatthet hos barn som lever med alltför små ekonomiska marginaler.

Den utveckling som vi har sett under de senaste åren visar hur viktigt det är att barnbidrag och andra familjeersättningar höjs i takt med inflationen. Barnbidraget ska inte urholkas när det behövs som mest, och samhället måste klara av att bygga ett robust ekonomiskt skyddsnät. I ett av världens rikaste länder ska inga barn behöva växa upp i fattigdom och inga vuxna behöva leva i ekonomisk utsatthet. Det går att nå dit. Allt som behövs är politisk vilja. I vår budget lägger vi fram förslag som tar oss dit. Nu är det dags för regeringen att ta efter.

Det går i dessa kristider att ha en politik för en rättvis klimatomställning där välfärd och barnfamiljer stötts. De förslagen finns i vår skuggbudget. Därför yrkar jag bifall till vår reservation nummer 4.

Anf. 37 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Efter många år av stimulanser kom inflationen tillbaka i ekonomin. Med inflationen kom de högre räntorna. Pensionärer, barnfamiljer och alla hushåll med låga inkomster fick tunnare plånböcker och tommare kylskåp. Med ökade räntekostnader och reallöneminskningar urholkades arbetslinjen. Oron ökade. Inflation är löntagarnas och pensionärernas värsta fiende.

Men det stannar inte där, herr talman. Inflationen äter resurser från det som är gemensamt: från vården, skolan och alla andra samhällsinsatser. Inflationen försvårar för investeringar. Det blir svårare att veta vad som är lönsamt när priser ändras i snabb takt. Inflationen satte också en akut press på många företag och sektorer i samhället. Det fanns kommersiella fastighetsbolag som hade tagit på sig för mycket risk. Runt om i världen började banker gå omkull. Problemen med hög inflation är omfattande, från vardagen och det tomma kylskåpet till den stora ekonomin och världshandelserna.

Till det har vi ett krig i vår närhet. Det är en omfattande tragedi med ett enormt mänskligt lidande men också med tillhörande ekonomisk oro. Vi har Hamas terrorattacker. Vi har krig och oroligheter i Mellanöstern. Vi har geopolitiska spänningar som givetvis pågår de människor som blir direkt berörda men också innebär pålagor för handeln och vårt ekonomiska system. I länder som är viktiga för Sverige, svenska jobb och svensk industri finns det betydande problem. Det är bekymmer i Tyskland och bekymmer i Kina. Allt från oförmåga att genomföra politiska reformer till problem på deras marknader tynger på olika sätt och skapar olika typer av risker in i den svenska ekonomin.

Stigande räntor och, som i Sverige, högt skuldsatta hushåll, som dessutom i ett internationellt perspektiv har korta räntebindningstider, skapar såklart en press nedåt på vår bnp och uppåt på vår arbetslöshet. Man kan samtidigt konstatera att svensk arbetslöshet är hög men ligger relativt nära jämviktsarbetslösheten. För dem av oss som är specifikt intresserade av ekonomi betyder det att det finns mycket mer att komma till rätta med än bara konjunkturen.

Vi har inflationen som har kommit tillbaka in i våra ekonomier, och vi har det oroliga omvärldsläget. Till det har vi en besvärlig situation som är skapad här hemma i Sverige, med nedstängd kärnkraft och med oordning som något slags nytt normalläge i skolan. Den brottslighet som sker på våra gator och torg drabbar oss som personer direkt men har också ätit sig djupt in i våra olika typer av system. Det sker bedrägerier där människor förlorar inte bara sina sista pengar utan kanske också sin sista tilltro både till samhället och till andra människor. Bördor och byråkrati har lagts på vårt företagande och jobbskapande. En ohållbar migration, fusk i välfärden och en djup splittring i samhället är andra betydande problem som inte till obetydlig del är skapade av oförsiktig, ovarsam eller emellanåt helt frånvarande politik.

Men det går att vända detta. Det går att ställa till rätta, ställa om och ställa sikten mot en bättre framtid. Den här regeringen har tagit fajten mot inflationen, som nu är nere på lägre nivåer. Skulle den komma tillbaka är vi beredda att agera kraftfullt igen. Den här regeringen har sagt nej till lockrop om högre utgifter och okontrollerade kompensationer som skulle ha gjort att inflationen bitit sig fast på högre nivåer längre. Den här regeringen har mött det oroliga omvärldsläget med stabila, stora och hållbara paket för att stötta Ukraina men också genom att ta Sverige djupare in i många internationella samarbeten, inte minst Natosamarbetet.

Vi har också börjat fajten mot de brister som har funnits i det svenska samhället. Det är inte en kamp som kommer att vara över de närmaste dagarna, de närmaste veckorna eller de närmaste åren. Det här kommer att kräva beslutsamhet, uthållighet och prioriteringar. Det pågår arbete för att bygga ny kärnkraft i Sverige. Det tillförs betydande resurser till vårt försvar för att inte bara hålla fienden stången i andra länder utan också stå starka själva. Det pågår ett omfattande upprustningsarbete av vårt rättsväsen, med resurser till polis och domstolar. Det vidtas även betydande åtgärder för att stärka det förebyggande arbetet. Föräldrar ska ha ett jobb att gå till, och barn och ungdomar ska kunna få stöttning. Olika sekretessregler ska inte stå i vägen för de hjälpinsatser som så starkt behövs. Det går att vända utvecklingen.

I detta ska vi hålla ihop och gå framåt. För att hålla ihop landet har vi riktat insatser till dem som har störst behov. Det är bostadsbidrag till de mest utsatta barnfamiljerna, sänkt skatt på arbete och sänkt skatt på pension. Vi har tagit ned kostnader för drivmedlen.

De största prioriteringarna i våra budgetar har handlat om att hålla välfärden under armarna i mycket prövande tider. Det handlar om stora resurstillskott till kommuner och regioner som omsätts till mer av tillskott i skola och sjukvård.

Alla problem kan inte avhjälpas. Vi kan inte agera på ett sätt som för evigt cementerar ett hårt inflationstryck i Sverige. Men vi kan hjälpa, avlasta och hålla ihop samhället i prövande tider.

Herr talman! Vi ska hålla ihop, och vi ska gå framåt. När vi nu blickar framåt handlar det om nya satsningar för infrastruktur, klimatomställning, forskning och energiproduktion. Regeringen avser att gå fram med propositioner både när det kommer till forskning och innovation och när det kommer till infrastruktur. Det är viktigt.

Vi ska hålla ihop, och vi ska gå framåt. Vi har en produktivitetskommission som har pekat på en lång rad brister i hur svensk ekonomi fungerar och är organiserad. Allt det har skett på regeringens initiativ för att vi både ska hålla ihop och gå framåt.

Herr talman! Sverige ska vara ett rikt land präglad av social sammanhållning. För att vara det krävs arbete. Det handlar om alla de människor som varje dag går upp och gör sitt bästa på jobbet. Trots att de är lite trötta ställer de klockan även nästa morgon och sliter på.

Utän människor som gör detta, utan uppoffringar och ansträngningar, men såklart också med arbetsglädje, semester och social gemenskap, kan vi inte klara våra höga ambitioner att vara både ett rikt och framgångsrikt land och ett land som håller ihop och har en stark känsla av samhörighet.

Att återställa värdet av att arbeta är centralt för regeringen. Vi har haft och har väldigt ansvarstagande parter på den svenska arbetsmarknaden. Deras ansvarstagande har möjliggjort att vi har kunnat komma tillbaka till mer av prisstabilitet. De förtjänar beröm för sina insatser.

Men politiken är att återställa värdet av att arbeta. Det är viktigt för många aspekter av samhället, och inte minst jämställdheten. I den här debatten har det bland annat talats om självförsörjning. Det är få saker som är så förknippade med egenmakt, egenbestämmande och frihet som att klara sin egen försörjning.

Självförsörjningen är för låg i Sverige. Den är tyvärr lägre bland kvinnor än bland män, och den är lägre bland utrikesfödda än bland inrikesfödda. Det behöver vi gemensamt åtgärda med politiska reformer.

Vi ska givetvis se till att löntagarna kommer i kapp och får bättre levnadsstandard. Det är centralt för jämställdheten att klara att kvinnor får bättre förutsättningar på arbetsmarknaden och bättre villkor framöver.

Man kunde önska att vi redan levde i ett perfekt och jämställt samhälle. Men tyvärr gör vi inte det. Vi ser kvinnor som tar ett stort ansvar på sina arbetsplatser och sedan belastas med ett ännu större ansvar för hemmet.

Vi ser många kvinnor som tar det yttersta ansvaret för hushållens ekonomi. De ska säkra att det finns julklappar, födelsedagspresenter, mat på bordet och blommor när man ska gå på besök. De har kanske många gånger fått ta den största smällen när priserna har rusat och det har blivit dyrare i butiken. De har ställts inför många prioriteringar och mycket stora uppoffringar den senaste tiden. Att till dem ge tillbaka värdet av att arbeta och värdet av sina pengar är givetvis centralt.

Vi behöver uppdatera och uppvärdera värdet av att arbeta i Sverige. Ska vi klara det och ska vi klara mer av jämställdhet i Sverige framöver måste vi också säkra det som är mest centralt för att vi ska ha ett jämställt samhälle.

Vi ser med oro på hur man attackerar ordning och reda i de offentliga finanserna och hur det talas vitt och brett om att kunna öka utgifter och dra på sig högre skulder och med tiden större ränteutgifter.

Det riskerar att bli en giftig cocktail för det som är det viktigaste kittet i jämställdheten, eller åtminstone kanske ett av de viktigaste. Det är att vi har hög kvalitet i våra välfärdstjänster.

Där jobbar många kvinnor. De jobbar i förskolan, sjukvården och skolan. Där drabbas man givetvis hårt ifall vi i tider av ekonomiska nedgångar har bundit upp stora utgifter till räntekostnader eller andra utgifter som inte är lika centrala för att vårt land ska må bra.

Men ifall kvaliteten där börjar att darra vet vi också att det slår hårt mot kvinnor och mot jämställdhet. Då vet vi att man kanske drar sig för att stanna kvar en timme på jobbet om man vet att det är dåligt på förskolan.

Då får man ta det extra ännu större ansvaret i hemmet med läxläsning och annat när det brister i skolan. Då vågar man kanske inte lita på äldreomsorgen. Då blir det tuffare och svårare att sluta de lönegap som finns i ekonomin.

Herr talman! Sverige ska vara ett rikt, framgångsrikt och socialt sammanhållet land. För det krävs att vi stöttar dem som drabbas mest när krisen slår till. Det har vi gjort, och det fortsätter vi att göra.

Det handlar till exempel om ökat bostadsbidrag för de barnfamiljer som är mest utsatta. Det handlar om att ha de tydligaste budgetprioriteterna för sjukvården, skolan och det som är gemensamt.

Det handlar också om att återvinna tryggheten och säkerheten i vårt land med betydande uppoffringar och prioriteringar för att vi ska kunna få på plats fler poliser och ett starkt försvar.

Det handlar om att vi nu ska kunna ta nya steg och blicka mot en bättre framtid. För det kommer regeringen att återkomma med forskningsproposition och infrastrukturproposition. Vi har det arbete som pågår i Produktivitetskommissionen.

Vi kommer att göra allt vi kan för att Sverige återigen ska bli ett av världens absolut bästa länder att leva, födas och vara i. Men för detta krävs, och det är helt grundläggande, en klar och tydlig arbetslinje.

Genom att människor går till jobbet kan vi råda bot på integrationsproblemet. Vi kan bidra till att dämpa rekryteringen till gängen. Vi kan bidra till att en gång för alla utrota olika typer av orättvisa skillnader mellan män och kvinnor.

Tillsammans – ett av världens kanske finaste ord, åtminstone på svenska – kan vi göra Sverige bättre. Det har krävts uppoffringar. Det kommer fortsatt att krävas det.

Det kommer fortsatt att ställas krav på en politik som prioriterar och orkar att ta ansvar. Det är en politik som inte lovar allt till alla men där man ser, förstår och åtgärdar de problem som Sverige har.

(Applåder)

Anf. 38 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Tack, Niklas Wykman, för anförandet!

Först och främst vill jag tacka för det väldigt tydliga jämställdhetsperspektivet. Jag ser fram emot höstens budget. Där kan vi väldigt tydligt se om den budgetproposition som läggs fram faktiskt bidrar till ökad jämställdhet eller inte. Men det bådär ändå gott.

Vi har i dag talat mycket om vården. Många här har tagit upp att läget i vården är akut. Det var det tidigare i våras, när statsministern lovade att man inte skulle behöva säga upp någon. Men alltför lite har hänt.

Nu står sommaren för dörren. Med det kommer ett ännu mer ansträngt läge att uppstå på Sveriges sjukhus. Vi vet att det är många kvinnor som jobbar inom vården. Många flyr från vårddyrket för att de inte orkar eller får tillräckligt hög lön.

Cecilia Rönn från Liberalerna sa här tidigare att det inte bara är resurser som behövs till sjukvården utan också annat. Självklart är det så. Men detta är ändå en budgetdebatt. Ska man kunna betala mer till löner och få fler medarbetare till yrket behövs det också mer pengar.

Regeringen och regeringsföreträdarna har i den här debatten låtit ganska nöjda. Men vi andra som mäter mot hur verkligheten ser ut blir ganska oroad.

Min fråga till ministern är helt enkelt om regeringen verkligen tänker agera på riktigt för att stoppa uppsägningarna i vården och bygga en trygg och säker vård i hela landet för både patienter och personal eller om man faktiskt har gett upp.

Anf. 39 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Stort tack till Janine Alm Ericson för att hon uppmärksammar viktiga utmaningar för Sverige och för sjukvården!

Jag hör ingen tala om nöjdhet här i kammaren. Det är en styrka för Sverige att vi från vänster till höger har en beslutsamhet att möta den mycket oroliga utveckling vi har i vår omvärld och att det finns en bred uppslutning bakom att bekämpa inflationen och kostnadsökningarna.

En seriös diskussion måste börja där. Vad är roten till problemet? Det finns kanske inte en rot och ett problem. Tidigare ledamot pratade förtjänstfullt om de olika typer av strukturella problem som kan finnas inom vården. Det kan vara allt från vad man lär sig på utbildningen till hur verksamheten är organiserad och så vidare.

Men roten till det problem vi har är inflationen. Då går det inte att försöka lösa problemet genom att förvärma det eller förlänga det. Det är också därför det har behövts en balans i politiken. Hade man bara kompenserat för alla kostnadsökningar överallt hade inflationen bitit sig fast på en hög nivå – Mikael Damberg påpekade tidigare korrekt att det inte går att agera så. Därför har politiken behövt vara avvägd i olika avseenden.

Man kan se att tillskott till regioner och kommuner är de största prioriteringarna i regeringens politik. Detta år tillförs vården 12 miljarder kronor för att kunna möta utvecklingen. Men man behöver också vara tydlig med att man inte kan kompensera för alla kostnadsökningar, för då kommer grundproblemet att bita sig fast. Även regioner behöver ta sitt ansvar i detta. Det handlar alltså om en svår avvägning mellan olika intressen och om att hålla tillbaka utgifter på ett sådant sätt att inflationen, som orsakar grundproblemet i vården, inte biter sig fast samtidigt som man tillför resurser så att vården klarar sig igenom denna mycket svåra överbyggningsfas.

I detta agerar regeringen ansvarsfullt, och regeringen har tillfört resurser.

Anf. 40 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Tack, Niklas Wykman, för svaret! Ja, roten till problemet kan vi diskutera länge. En väldigt tydlig rot är inflationen och den kostnadschock som Sverige och hela Europa utsattes för när Putin invaderade Ukraina.

Här har vi ändå varit väldigt överens, och jag tror att vi alla är överens om att inflationen måste bekämpas. Det var bara det att när höstens budget lades fram visade inflationsprognoserna väldigt tydligt att vi i stort sett skulle vara nere på målnivå nu. Man lade alltså fram en budget som var för dåtiden när man egentligen borde ha budgeterat för framtiden. Där hoppas jag att vi ser andra saker från regeringen framåt.

Det som jag också tycker är lite intressant är regeringens arbetslinje. Det är viktigt att människor har ett arbete, att de tar ansvar för det och att de går till det. Där är vi överens. Vi tycker också att människor ska ha ett arbete att gå till, där de får skälig lön så att de kan försörja sig och sin familj.

Men det är inte riktigt så man resonerar när det gäller vården. Där vill man inte skjuta till de pengar som behövs för att vårdpersonalen ska kunna känna att den extra timmen är värd att sätta in. Det finns alltså klara luckor i regeringens resonemang.

Jag skulle vilja fråga Niklas Wykman om regeringen kommer att lägga fram en mer framtidsinriktad budget där man klarar utmaningarna för välfärden och ser till att människor får tillräckligt betalt, lön för sin möda och fler kollegor. Eller kommer vi fortfarande att se en svältkur och en vårdkris?

Anf. 41 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Det är lätt att dela alla Alm Ericsons ambitioner. Vem gör inte det? Sedan har ju ni i denna kammare och vi som regering ett särskilt uppdrag att prioritera och se vad som är möjligt att genomföra i verkligheten.

Det stämmer att prognoserna för inflationen är att den sjunker undan, men det är också givet att man bedriver en ansvarsfull politik. Hade man kraftigt expanderat utgifterna och skjutit in mer pengar i ekonomin brett hade kanske prognoserna för inflationen sett annorlunda ut. Det är därför man behöver vara realistisk, jordnära och förankrad i hur verkligheten ser ut.

Det är svårt att förstå de mycket hårda ord som används. Man kan självklart diskutera om man skulle ha tillfört 1, 2, 3 eller 10 miljarder mer. Men realiteten är att av reformutrymmet användes i vår första budget en tredjedel till kommuner och regioner. I senaste budgeten användes 40 procent av reformutrymmet till detta, och nu tillförs ytterligare 6 miljarder. På så sätt tillförs vården i år 12 miljarder kronor mer.

Man kan givetvis ha uppfattningen att det borde vara ännu mer, att man borde dra ned någon annanstans, att man borde höja skatter, att man borde ha färre poliser eller att man borde prioritera om på något annat sätt. Men det är ingen svältkur när man kraftigt ökar resurserna till ett område.

Däremot är det ett väldigt besvärligt läge. Vården lider hårt av den inflation som vi haft i ekonomin med de kostnadsökningar som har följt av den. Därtill är det säkert sant, som har framkommit i debatten, att det finns en och annan sak att göra kring vårdens innehåll. Det jobbar regeringen

också med. Hur ska man kunna få ut mer av sitt arbete, känna sig mer sedd och tillvaratagen och på så sätt kunna ge bättre möjligheter för patienterna i vården? Det strukturarbetet pågår också.

Jag vänder mig mot de mycket hårda orden. Det är ett resurstillskott, men det är svåra prioriteringar. Det finns stora behov på många ställen.

Anf. 42 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att hälsa Niklas Wykman välkommen till denna budgetdebatt. Jag tycker att det är intressant att man beskriver de stora problem som Sverige står inför. Sverige har blivit fattigare och farligare. Vi har haft en period av låg tillväxt. Vi har haft en period av hög inflation och ökande arbetslöshet. Det har varit många konkurser i vissa sektorer. Vi har en nationell sjukvårdskris och gängvåldet.

Men jag vill ta fasta på det som statsrådet sa om en bättre framtid, för vi hade i budgetdebatten en diskussion om var möjligheterna för svensk ekonomi ligger. Var ligger utvecklingspotentialen? Vad är det som driver investeringarna? Då hade vi en diskussion om den industriella revolution som sker i Sverige.

Nu har snart halva mandatperioden gått – det är några månader kvar. Det är ganska många som väntar på besked. Jag läste att det häromdagen låg fem fartyg och väntade utanför Norge för att Malmbanan inte kunde leverera malmen. Vi har stora problem i infrastrukturen som hindrar leveranser. LKAB har sagt att när Malmbanan står still kostar det ungefär 100 miljoner per dag. Det är alltså stora kostnader.

Man kan titta på greppet om den industriella utvecklingen i stora delar av Sverige. Jag följer upp Sverigedemokraternas inlägg här. Har ni någon intern diskussion i regeringen om hur ni ska se på detta? Jag skulle gärna vilja att statsrådet utvecklar hur regeringen ser på den gröna industriella utvecklingen, för det finns många områden som väntar på besked. Regeringen har dessutom utlovat någon form av strategi. Först var det en Norrlandsstrategi. Sedan blev det en Norrbottenstrategi. När kommer den strategin, och var är åtgärderna för att stötta den industriella utvecklingen, som skapar tiotusentals nya jobb runt om i Sverige?

Anf. 43 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Ja, visst är det något befriande över att säga som det är, att se problemet i vitögat och att på ett uppriktigt sätt konstatera vilka problem och utmaningar vi står inför. Det lite häpnadsväckande är kanske att det upplevs som en nyhet i politiken med en återintroduktion av något som borde vara en självklarhet.

Jag är helt övertygad om att detta välkomnas brett i det svenska samhället. Jag tycker också att jag nu ser spår av detta i socialdemokratien. Det är bra för Sverige med en politisk debatt där man ser problemen och där åsiktsutbytet syftar till att lösa eller att introducera olika typer av lösningar på de problemen. Varje inlägg och varje kommentar behöver då inte handla om något slags taktik där man ska försöka vinna en röst eller göra ned en motståndare – jag tror att det är väldigt dåligt för Sverige att hålla på så. Det är bra att vi diskuterar de problem som finns och de lösningar och reformer som ska till.

När det kommer till den gröna omställningen har Sverige fantastiska möjligheter. Vi har råvaror. Vi har tekniskt kunnande. Vi har en industri som kan leverera och som kan bli vinnare på detta. Jag tycker att det är bra att prata om att detta också skapar utmaningar och problem. Det handlar om gammal teknik som kanske inte längre blir värdefull. Det handlar om människor som har haft jobb och som kanske inte längre riktigt passar in eller fungerar i detta. Det finns plus, och det finns minus.

Överlag ska vi självklart göra allt vi kan för att ligga i framkant av den gröna omställningen, att leda den och att vara ett innovativt och duktigt ingenjörsländ, så som Sverige traditionellt alltid har varit.

Det betyder inte att det inte finns problem kopplade till detta. Som jag meddelade i mitt tidigare anförande kommer regeringen att återkomma med en infrastrukturproposition och en forsknings- och innovationsproposition, där vi kommer att adressera ett antal av dessa utmaningar. Sedan kommer givetvis mer att behöva göras framöver. Här pågår inte minst en bred internationell diskussion.

Anf. 44 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Det är fina ord, men det är väldigt lite handling på det här området. Det industrin behöver mest är långsiktiga spelregler och en bred överenskommelse kring energipolitiken. Det är uppenbart om man vill ha de investeringar som krävs i Sverige.

Vi har föreslagit ett kortare mål till 2030 för att sätta fokus på fossilfri energiproduktion i det korta perspektivet. Vi har föreslagit nya incitament för kommuner som säger ja till energiproduktion, något som är enormt viktigt för den industriella utvecklingen.

Vi har föreslagit att Industriklivet ska byggas ut så att vi kan spela med de privata pengarna för att få tekniskskiftet på plats tillräckligt snabbt så att Sverige ska bli ledande i detta. Vi har föreslagit att kommunerna ska få större möjligheter att backa upp industrietableringarna. De kommuner som tar emot dessa industrietableringar har även stora investeringar i vägnät, i vatten och avlopp och i välfärden för att människor ska kunna fungera där. För att dela på risken har vi därför föreslagit att kommunerna ska kunna använda de gröna krediterna för att kunna bygga upp det här.

Vi har även föreslagit det som regeringens egen utredare har föreslagit, nämligen att det ska finnas stöd för att bygga fler bostäder på de här orterna. På så vis kan man bygga samhällen så att det inte bara blir *fly in/fly out* till de här områdena, och på så vis kan det bli skatteintäkter till Sverige. Allt det här har vi i våra program.

Regeringen har sagt att det ska komma någon form av Norrbottens- eller Norrlandsprogram för industriutvecklingen. När kommer det programmet? När kommer de åtgärder som behövs för att de här industrierna ska fortsätta att investera i Sverige och inte i stället välja Kanada, USA eller Tyskland eftersom det går för långsamt i Sverige i dessa viktiga frågor?

(Applåder)

Anf. 45 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Delar av det som Mikael Damberg säger kan jag givetvis fullt ut instämma i. Andra delar ligger relativt långt från det som traditionellt har varit både socialdemokratiskt, moderat och för den delen svensk

politik. Det är klart att om vi vill rigga den internationella ekonomin så att vi fullt ut ska kasta oss in i en världsordning där vi tävlar med statssubventioner till olika typer av industrier, då kommer vi relativt snart till det problemet att vi är mycket färre än vad man är i många andra länder.

Om vi vill bidra till att fullt ut accelerera en diskussion som handlar om att man ska ha så mycket statliga subventioner och program som möjligt är det inte säkert att det är bra för svenska löntagare och svenska arbetare. Det finns ju länder med många fler skattebetalare som kan hosta upp mycket mer pengar. Först och främst måste vi tävla med kompetens, teknologi, goda villkor och så vidare.

Även om ambitionerna är goda skulle jag alltså förorda att man bör föra den diskussionen med aktsamhet. Om vi ska tävla med Frankrikes statssubventioner är det inte säkert att vi vinner, och därför är det viktigt att hålla en distinktion i den diskussionen.

I övrigt är det lite svårt att förstå Klimatklivet. 11 miljarder kronor på tre år varav mycket till laddinfrastrukturen och 7,1 miljarder kronor för de närmaste tre åren för att elektrifiera tyngre trafik som lastbilar, bussar och annat. För Industriklivet är det 4,8 miljarder under mandatperioden, och 3,7 miljarder fram till 2030 för att återställa våtmarker.

Så där kan man fortsätta. På område efter område görs stora satsningar för att minska utsläpp och för att klara den gröna omställningen.

Det är dock lite svårt att fullt ut ta till sig kritiken kring energipolitiken, eftersom Sverige befinner sig i en situation som vi inte borde vara i. Kärnkraftsreaktorerna borde aldrig ha stängts ned. Att ha dem kvar skulle lätta trycket på utsläppen och minska beroendet av makter vi inte vill vara beroende av. Det hade varit bra för svenskt klimat och svensk industri. Nu ska vi återstarta svensk kärnkraft.

(Applåder)

Anf. 46 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Det är ju en fröjd att lyssna på minister Niklas Wykman! Det låter som Moderaterna lät förr på den gamla goda Reinfeldttiden. Det är integration i stället för retorik mot muslimer, det är arbetslinjen och det är i viss mån företag och liknande.

Problemet är bara att politiken inte längre är där, och det är därför arbetslösheten stiger i Sverige till skillnad från i så många andra länder. Det är därför jobbskapandet avtar. Det är därför det i tidningen i dag talas om svek och ilska bland småföretagen för att regeringen inte värnar småföretagslinjen.

Skälet är att man har höjt deras kostnader för att anställa, då med 6 och nu med 9 miljarder kronor utan att erbjuda någonting annat som alternativ för att skapa jobb. Man säger nej när det gäller arbetsgivaravgifterna och höjer dem i stället. Det hade annars kunnat hjälpa till i vår gemensamma, viktiga kamp för att få ned inflationen.

I stället blir det, som vi hör, kommissioner, råd och liknande. Det påminner väldigt mycket om den värsta gamla socialdemokratiska politiken. Det fattas bara att ni tillsätter ett slags småföretagskansler för att lösa de här problemen i stället för att göra någonting konkret för att sänka skatten för småföretagen så att de kan anställa.

Det här är så viktigt, och min fråga är därför: Varför har man inte lyckats prioritera att sänka kostnaderna för att anställa i små och växande företag utan tvärtom höjt skatten med uppemot 9 miljarder kronor och infört sjuklöneansvar?

Anf. 47 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Tack, Martin Ådahl, för berömmet! Det värmer såklart. Jag har läst Centerpartiets budget med stort intresse och får lov att säga att där finns väldigt många sympatiska förslag som vart och ett givetvis har sina goda intentioner och goda effekter. Emellanåt finns det kanske någon tendens att överskatta de positiva effekterna, men det är helt klart ändå många positiva effekter.

När man tar ett kliv tillbaka och funderar är det dock inte helt och hållet vår bedömning att väldigt många nya små regler och särlösningar nödvändigtvis är vad som kommer att lyfta svenska löner och svensk tillväxt. Sedan kan givetvis alla sådana förslag prövas. De kan vara förtjänstfulla och emellanåt motiverade att genomföra. Men med många olika typer av särlösningar är det ändå ofta så att de bygger och adderar till ett krångel och till en regelbörda. Till sin natur medför de alltid en risk för att en företagare snarare gynnas av att kunna reglerna väldigt väl så att man kan utnyttja dem till max än av att vara duktig på sin affärsverksamhet eller i sitt företag. Sådana saker behöver man alltid naturligt ta in i en sådan avvägning.

Sjuklöner och sjuklöneansvar är en viktig diskussion att ha. Man måste också konstatera att höga sjukskrivningstal är ett betydande problem för Sverige. Det är centralt både att sjukvården har resurser, förmåga och förutsättningar att möta detta och att arbetsgivare tar sin del av ansvaret för att arbetsplatserna är tillräckligt bra. De ekonomiska bördorna måste fördelas rättvist och på ett sådant sätt att var och en – samhället och sjukvården liksom arbetstagaren och arbetsgivaren – har rätt incitament att möta ohälsa på olika sätt.

Det är svåra avvägningar som behöver göras, och ifråga om det är jag inte lika övertygad som Martin Ådahl om att Centerpartiet har landat rätt.

Anf. 48 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag respekterar att regeringen inte är lika övertygad om Centerpartiets politik som Centerpartiet själva är. Men här finns det en väldigt konkret frågeställning, och någonting som vi faktiskt uppnådde under den förra perioden med Socialdemokraterna var att sänka kostnaderna väldigt påtagligt för små och växande företag.

Vi har för övrigt tagit till oss av den kritik som Niklas Wykman framför här kring att det har varit för många olika undantag. Nu satsar vi på breda och, enligt den ekonomiska vetenskapen, ändå genomtänkta förslag. Småföretagen ska med hjälp av lägre arbetsgivaravgifter och lägre skatter få konkreta möjligheter att inte bara sänka kostnaderna utan också anställa fler. De minsta företagen kan anställa fyra fem personer, medan de mellanstora företagen kan anställa utsatta personer som ofta har lägre löner och gå från kanske sju till åtta anställda.

Det här är konkret, det är på riktigt, det är sådant som vi kommer att driva vem vi än förhandlar med och det är någonting vi saknar hos regeringen.

Jag märker på retoriken att statsrådet försöker ta sig runt det här lite; det finns ändå vissa sympatier för att detta är nödvändigt och riktigt. Men när får vi se den typen av småföretagslinje och småföretagspolitik som inte bara är ord och kommissioner?

Vi befinner oss i ett läge med allvarliga integrationsproblem, med en stigande arbetslöshet och tyvärr också med en stigande långtidsarbetslöshet som naturligtvis kräver mycket annat. Vi behöver satsa mer på utbildning, och vi behöver ha starkare aktivitetskrav och liknande. Men vi behöver också ha små och växande företag som kan anställa. Var kommer förslagen? Var finns småföretagspolitiken?

Anf. 49 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Jag utesluter få eller kanske rent av inga av de förslag som Centerpartiet har.

Allting måste ju rymmas inom en prioritering. Men när det gäller hur småföretagare ska ha det pågår ett brett arbete med att pressa tillbaka regelbördan – ett ofta återkommande problem som småföretagare pekar på – och implementeringsbördan från olika EU-regler. Här finns mycket att göra för att göra det enklare och smidigare att driva företag i Sverige.

Sedan existerar ju inte företag i ett vakuum. De kriminalitetsproblem som Sverige är drabbat av slår hårt mot landets småföretagare. Det är en tydlig prioritering att åtgärda detta. Att vi har bra personer med rätt utbildning och rätt kompetens som kan ta de jobb som är lediga och att vi har ordning och reda och kunskap i skolan är också viktigt för småföretagandet.

Jag har all respekt för att man vill in och skruva i olika ersättningsystem, skattesystem och bidragssystem. Men det som konstituerar hela företagsklimatet är en bredare blandning av olika politikområden, allt från att bekämpa brott till att ha välutbildad och duktig arbetskraft i landet.

Man kan alltid diskutera enskilda åtgärder i bidragssystem, sjukskrivningssystem och annat. Det kan ha sin effekt. Men de reformer som ska göras av till exempel a-kassan ökar rimligtvis villigheten att ta olika jobb-erbjudanden, vilket också är bra för företagandet.

Sedan står Martin Ådahl såklart inför ett stort och betydande problem. Martin Ådahl ska ju försöka samla Sveriges lantbrukare, Sveriges skogsägare och Sveriges småföretagare och byta ut en moderat statsminister mot en socialdemokratisk statsminister som är beroende av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag tror att det blir tufft, hur många små åtgärder man än har i de olika bidragssystemen för att åstadkomma det. Sveriges småföretagare mår bäst av en moderatledd regering, inte en regering som leds av socialdemokrater och på olika sätt ska samverka eller ingå med vänsterpartister och miljöpartister. Det blir mycket tufft för Martin Ådahl.

(Applåder)

Anf. 50 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Herr talman! Tack till ministern för diskussionen som vi har haft här!

Niklas Wykman menar att det oroar honom att vi är många som nu ser att Sverige behöver minska det finansiella sparandet något och garantera till exempel att Malmbanan kan utföra sin uppgift för att tillväxten och jobben ska kunna garanteras.

Mig oroar det inte särskilt mycket. Jag håller med Svenskt Näringsliv, LO, Finanspolitiska rådet och Finansdepartementets egen utredning Långtidsutredningen om att vi kan minska det finansiella sparandet för att få till en omställning i Sverige.

Det som oroar mig är regeringens åtgärder för omställningen, som man presenterade samtidigt som ministrarnas kollega Hans Eklind och jag anordnade ett seminarium med dem jag nämnde som eminenta gäster. Man presenterade en skandalomsusad socialdemokratisk före detta politiker som vad det verkar har kört en del välfärdsföretag i botten. Det är svaret man får från högersidan. Det oroar mig mer än att ligga i linje med Svenskt Näringsliv, LO, Finanspolitiska rådet och Långtidsutredningen.

Behöver inte Sverige investera, precis som man gjort historiskt sett, om vi ska ha tillväxt och om också kommande generationer ska ha någonstans att bo, en planet som fungerar och en infrastruktur som vi kan lita på? Det är min fråga.

Anf. 51 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Först vill jag bara säga att jag tycker att Ida Gabrielsson förtjänar en eloge. Det tillför i alla fall en tydlig dynamik till debatten när en vänsterpartist först läser en kristen bön i talarstolen och sedan hänvisar till Svenskt Näringsliv i debatten. Det tycker jag är uppfriskande på många sätt.

Det är inget fel att investera. Man kan givetvis alltid diskutera vad som är de optimala nivåerna för skuldankare och skuldsättning. En sådan diskussion förs ju brett. Den förs här i riksdagen, den förs i samhället och den förs i olika organ som är mer eller mindre nära knutna till regeringen. Det är givetvis sunt. Offentliga finanser ska alltid genomlysas.

Det som är viktigt är dock att man snabbt kan se det man får för pengarna om man ökar skuldsättningen, om man köper saker och om man investerar. Det blir rätt konkret rätt snabbt. Men sedan ska man ju betala. Min enkla poäng och det som är viktigt för regeringen att framhålla är att det också förtjänar utrymme i debatten.

Om jag minns rätt vill Vänsterpartiet höja skuldankaret till 50 procent av bnp. Om man skulle ligga på de skuldnivåerna, hur många fler miljarder skulle vi då betala i ränteutgifter? Ida Gabrielsson kan säkert uppgiften. Är det 10, 20, 30 eller 40? Låt oss säga att det är 30 miljarder mer som vi i så fall skulle betala i ränteutgifter. Det är 30 miljarder som vi inte skulle kunna använda till sjukvården, skolan eller andra satsningar eller för den delen till årliga investeringar i Sverige utan som vi i stället skulle behöva använda för att betala ränteutgifter.

Vi ser ju, och det skrivs om det internationellt i debatten, att många länder som har högre skuldsättning än Sverige nu plågas offentligfinansiellt hårt av sina ränteutgifter. Det är inte säkert att det är en bra väg att välja det.

En styrka för Sverige är att vi har låg skuldsättning och därmed låga räntekostnader och en hög grad av frihet att agera i tuffa tider. Skulle vi dra på oss högre statsskuld och högre ränteutgifter skulle välfärden behöva stå tillbaka, och vi skulle kunna få ett förlopp som är svårt att hantera.

Anf. 52 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Herr talman! Ja, allt det här får friska upp. Det är mitt jobb.

Som ministern säkert vet har räntemarginalen i Sverige varit god. Vi har haft högre tillväxt än vi haft statsskuldränta. Även om den differensen skulle förändras är det enligt andra än mig – jag är en enkel människa – såsom Svenskt Näringsliv, Lars Calmfors, Långtidsutredningen och Finanspolitiska rådet välmotiverat att genomföra samhällsnyttiga investeringar som är nödvändiga för klimatomställningen men också för att garantera tillväxten framåt. Det tror jag är viktigt att få in i diskussionen.

Jag tror att vi får lämna det, för det verkar sitta hårt. Jag övergår till det här med att bekämpa inflationen.

Löntagarna tog ett stort ansvar. Vi ser reallönesänkningar i nivå med 30-talets. Samtidigt var en stor del i inflationen prissättningsbeteendet, en illa fungerande elmarknad och bankmarknad och matjättar. Det har regeringen inte gjort någonting åt medan löntagarna gjorde sitt. Det fanns ingen lön- och prisspiral. Det fanns bara en prisraket i den inflationskris som varit.

Nu går man vidare och vill försäkra ytterligare för löntagarna genom att försäkra a-kassan samtidigt som hundratusen fler blir arbetslösa.

Håller Niklas Wykman med kollegan Oscar Sjöstedt om att det inte är en besparing, det som sker med a-kassan och den förändring som vi ska fatta beslut om i dag?

Anf. 53 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Först och främst: Den nya a-kassan blir utformad mer i enlighet med bästa forskning och bästa kunskap på området om hur man ska göra för att motverka att människor långsiktigt och varaktigt fastnar i arbetslöshet. Att incitamenten för att acceptera jobberbudanden gradvis stiger är bra för att motverka utanförskap och håller kostnader tillbaka.

Saker och ting kan vara både bättre och billigare. Det är givetvis väldigt svårt att få ihop de sakerna i Vänsterpartiets värld, men det är klart att saker och ting ibland kan fungera bättre och kosta mindre. De kan ge bättre stöd utan att vara dyrare. Det är kärnan i att få staten att fungera att tänka på det sättet.

Förändringen i a-kassan syftar ju till att fler människor ska få jobb och färre ska fastna i varaktigt bidragsberoende. Det är på det sättet en förbättring av a-kassan, precis som Oscar Sjöstedt påpekar.

När det gäller energimarknaden säger man att vi gör ingenting. Nu pågår ju ett intensivt arbete med att få ny kärnkraft på plats som kan ge stabila förutsättningar för svensk industri och svenska hushåll. Ju fler som vill sluta upp bakom det, desto bättre. Det är kanske inte omöjligt att Vänsterpartiet också gör det.

Herr talman! Sedan ville Ida Gabrielsson snabbt lämna diskussionen om offentliga finanser. Det kan jag förstå, men det är ändå så att säga kärnan i det vi har att göra.

Om man bygger sina intäkter mycket på tillfälligt höga bankvinster har man kvar utgifterna även om vinsterna skulle gå ned. Detta skulle kunna gröpa stora hål i de offentliga finanserna. Om man föreslår till exempel olika typer av bankskatter som är svåra eller tar tid att genomföra vältrar man över stora kostnader på dem som har bolån. Eller så kommer de inte på plats, och det gröps stora hål i de offentliga finanserna.

Ökar man den offentliga upplåningen väldigt mycket är det klart att de som lånar ut pengarna kommer att vilja ha ränta. Då behöver man betala den räntan i stället för att pengarna kan gå till polisen, välfärden eller något annat. Det är klart att man behöver ta in detta i en sådan diskussion.

Om man lånar upp och gör en investering i dag undantränger man möjligheten att göra samma investering i morgon, med egna pengar. Då måste man vara helt säker på att det är bättre att göra den i dag än att göra den i morgon. Kanske finns då en helt ny teknologi som vi hade önskat att vi hade resurser att investera i, men det kan vi inte; de pengarna gick åt till Vänsterpartiets budgethål redan i år.
(Applåder)

Anf. 54 PER SÖDERLUND (SD):

Herr talman! Jag brukar inleda denna debatt med att säga att vårt land befinner sig i en mycket svår ekonomisk situation. Låt mig den här gången säga att vi fortfarande gör det men att det i dag ser betydligt ljusare ut framöver än det gjorde för ett år sedan. Det känns skönt att kunna inleda den här debatten lite mer positivt.

Herr talman! Den höga inflationen har medfört att hushållens köpkraft har minskat. För den genomsnittliga löntagaren har uppgången i inflationen försvagat köpkraften väsentligt sedan 2021. Eftersom lönerna inte har stigit i samma takt som priserna har drygt tio års reallöneökningar gått förlorade. Reallöneminskningen har särskilt drabbat de sysselsatta som inte lyckats få upp sin lön genom att till exempel byta arbete eller arbeta fler timmar. Även om den genomsnittliga reallönen väntas öka framöver bedöms det ta flera år innan den är tillbaka på 2021 års nivå.

Herr talman! Många hushåll kände av effekterna av inflationen när priserna för livsmedel, resor och boende ökade i väldigt snabb takt i slutet av förra mandatperioden. Värst drabbades de som levde på marginalerna redan innan inflationen ökade.

För att hålla nere inflationen har Tidöpartiernas väg varit att reformera flera av de skatter och regleringar som har drivit upp kostnadsnivåerna i vårt land, inte minst vad gäller transportkostnaderna. Vi har bland annat vidtagit åtgärder för att motverka att de ökade drivmedelskostnaderna rullar över på konsumenterna. Priset på diesel är en viktig faktor om man vill hålla nere inflationen då det är det bränsle som används mest inom såväl jordbruks- som transportsektorn.

Jag är, herr talman, glad att kunna säga att våra åtgärder har fått effekt. För ett och ett halvt år sedan, tror jag att det var, stod jag här i kammaren och talade om sänkt skatt på diesel och bensin. Jag sa då att sänkningen var ett första steg och att vi skulle jobba vidare med frågan och återkomma med fler förslag för att få ned priserna ytterligare.

En åtgärd vi har vidtagit är att vi den 1 januari 2024 minskade reduktionsplikten kraftigt, vilket ytterligare har sänkt drivmedelspriserna, inte minst när det gäller diesel. Sveriges bensin- och dieselpriser tillhör nu de lägsta i alla västeuropeiska länder, och för första gången på mycket länge är diesel billigare än bensin. Det blev alltså betydligt mer än de 14 öre per liter vid pump som vissa för ett år sedan ville påskina att det skulle handla om. Det är ganska tyst om det nu, herr talman.

Hur har det då, herr talman, gått med inflationen, som är så skadlig för de svenska hushållens ekonomi? Jo, inflationstaktens ökning nådde sin

kulmen i december 2022 och var då den största sedan 1980-talet. Månaden därefter började Tidöpartiernas budget att gälla, och samtidigt började inflationstakten dämpas för att i april i år vara på samma nivå som i december 2021.

Det vore nog, herr talman, lite väl kaxigt att påstå att minskningen beror helt och hållet på Tidöpartiernas budget, men helt klart har de åtgärder vi genomfört tillsammans haft en stor inverkan på inflationen. Just detta har, herr talman, varit ett väldigt viktigt mål för Tidöpartierna eftersom det är så viktigt för att skydda hushållens ekonomi.

Herr talman! Inflationsmålet ser ut att nås i år, men det krävs fortsatt uthållighet i det inflationsbekämpande arbetet, inte minst då osäkerheten i omvärlden är stor. Geopolitiska oroligheter och krig i vårt närområde kan exempelvis driva upp energi- och fraktpriser, vilket skulle riskera att öka inflationen igen.

I takt med att inflationen stabiliseras på en låg nivå avser Tidöpartierna att understödja ekonomins återhämtning genom reformer som syftar till att förstärka hushållens köpkraft, minska arbetslösheten samt öka tillväxten och investeringarna – med bibehållen låg inflation. Detta lägger grunden för att bygga Sverige både rikare och tryggare.

För att skapa bättre möjligheter för svenska företag att växa behövs lättnader i fråga om byråkrati och administration. Vi avser därför att fortsätta arbetet med att minska regelbördan och de administrativa kostnaderna för företag samt att vidta åtgärder för att myndigheternas handläggning ska bli effektivare och snabbare.

Men, herr talman, det kanske mest oroande på skatteområdet är fortfarande att EU ser över möjligheten att ändra beslutsförfarandet för skatter så att det endast krävs kvalificerad majoritet i stället för enhällighet. Detta är en mycket oroande utveckling som vi behöver motverka gemensamt från riksdagen om vi ska kunna fortsätta föra en ekonomisk politik som är bra för Sverige och för vårt lands invånare. Medlemsländerna har olika förutsättningar, och vi behöver variationer i skatterna för att jämna ut förutsättningarna för företag och unionsmedborgare – inte samma skatter i alla länder. Redan nu begränsas vi av EU exempelvis när det gäller nivån för skatten på drivmedel eftersom EU bestämmer miniminivån för den skatten i medlemsländerna.

Herr talman! Låt mig avsluta med att tacka skatteutskottet för ett gott samarbete under det gångna året och önska alla en trevlig sommar. Jag vill även rikta ett tack till vårt mycket kunniga utskottskansli för det arbete de utför och det stöd de utgör för oss ledamöter. De har hjälpt oss genom en del kniviga situationer under det gångna året; det har inte alltid varit helt enkelt. Jag vill också tacka Riksdagsförvaltningen och dem som arbetar här och, såklart, talmanspresidiet för ett mycket gott arbete under det gångna året.

Tack, och trevlig sommar!

Anf. 55 PEDER BJÖRK (S) replik:

Herr talman! Vi kunde alldeles nyss höra Per Söderlund berömma regeringens politik och de förändringar som har skett på skatteområdet. Det är egentligen inte särskilt förvånande att Per Söderlund gör det eftersom vi alla vet att det är Sverigedemokraterna som bestämmer vilka förslag regeringen lägger fram.

Men det var en sak på skatteområdet som Per Söderlund väldigt noga undvek att nämna, nämligen funkisskatten. Min minnesbild, herr talman, är att Sverigedemokraterna hade ett väldigt högt tonläge i valrörelsen när det gällde just funkisskatten. Till er som lyssnar på den här debatten och kanske inte har följt detta fullt ut vill jag säga att funkisskatten handlar om att personer som har sjuk- och aktivitetsersättning betalar en högre skatt än alla andra som jobbar. Det är en fullständig orättvisa i skattesystemet, som Sverigedemokraterna hade ett högt tonläge kring.

Nu försvarar Sverigedemokraterna och Per Söderlund i stället stora skattesänkningar för dem som redan har det gott ställt. Min fråga till Per Söderlund är därför, herr talman: Varför står inte Sverigedemokraterna upp för ett borttagande av funkisskatten?
(Applåder)

Anf. 56 PER SÖDERLUND (SD) replik:

Herr talman! Det kanske inte är så förvånande att jag försvarar den politik som vi för tillsammans med regeringen. Men jag vänder mig väldigt starkt mot påståendet att det är Sverigedemokraterna som bestämmer. Så funkar det inte i ett samarbete, och det tror jag att Peder Björk är väl medveten om. Vi förhandlar om de olika delarna i budgeten.

Vad gäller den så kallade funkisskatten har jag tidigare vänt mig mot det uttrycket. Det finns egentligen ingen skatt som man betalar på grund av sin kroppsliga funktion, så att säga. Det finns många med funktionsvariationer som har jobb och går till arbetet varje dag och som betalar precis samma skatt som alla andra. Vi har haft denna debatt tidigare, och jag vänder mig emot det begreppet.

Jag skulle egentligen vilja veta vilka beslut som innebär att det införts en skatt på kroppsliga funktioner hos människor; jag har inte sett något sådant förslag eller beslut. Däremot har vi sänkt skatten på arbete, vilket är en förutsättning för att få fler i arbete.

När vi har motverkat inflationen så starkt som vi har gjort sedan vår budget började gälla kommer det alla till godo. Vi håller priser nere och bromsar kostnadsutvecklingen väldigt kraftigt, skulle jag säga – från 12,6 procents inflation de senaste månaderna i december 2022 till någonsans kring 3,6 procent nu i maj, med reservation för att jag inte är helt säker på siffrorna. Detta kommer alla till godo. Det är inte en sänkning bara för de välbeställda.

Däremot har vi gjort saker som verkligen riktar sig till dem med sämre ekonomi. Till exempel har vi höjt bostadsbidraget för barnfamiljer. Det kommer dem som har låg inkomst till godo, inte dem som tjänar bra. Jag vänder mig lite mot den beskrivningen.

Men jag ska också säga att det alltid pågår arbete med skatter. Jag ska be att få återkomma om just den här skatten. Just nu har jag inget svar på den frågan.

Anf. 57 PEDER BJÖRK (S) replik:

Herr talman! Per Söderlund kan kalla detta precis vad han vill. Han kan prata runt det hur mycket han än vill, men faktum kvarstår. Det är ungefär 260 000 människor i vårt land som har sjuk- och aktivitetsersättning. Många av dem har en inkomst före skatt på 10 000 kronor. Samtidigt argumenterar Per Söderlund och Sverigedemokraterna för att sänka skatten

för dem som har de allra högsta inkomsterna. Det är djupt orättvist, och det bryter definitivt mot vad Sverigedemokraterna sa i valrörelsen.

Vi socialdemokrater kommer att stå upp för att den här skatteklyftan ska bort. I vårt budgetförslag lade vi fram ett fullt finansierat förslag där vi tar bort hela denna skatteklyfta. Vi kommer att fortsätta att stå upp för det.

Avslutningsvis vill jag fråga Per Söderlund: Kommer Per Söderlund och Sverigedemokraterna att lägga ett skarpt förslag om att ta bort denna skatteklyfta, eller var det, som i så många andra fall, bara tomma ord från Sverigedemokraterna i en valrörelse?

(Applåder)

Anf. 58 PER SÖDERLUND (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att man måste förstå Peder Björks fråga i ljuset av den bild som Socialdemokraterna har av hur landet styrs just nu.

Det är inte vi som bestämmer vilka skatter som ska höjas eller sänkas, utan det förhandlas om sådant. Som alla vet vinner man inte alla förhandlingar – vissa vinner man, andra vinner man inte. Men om man tror att vi bestämmer kan jag förstå att man vill att vi ska gå in och sänka enskilda skatter. Men det är inte vi som beslutar det.

Peder Björk talar om dem med de högsta inkomsterna. Jag vill bara ta två exempel på socialdemokratisk politik som vi har debatterat tidigare. Det ena är reseersättningen, där ni ville kompensera för höga resekostnader, som blev mindre lönsamt ju längre man åkte. Den debatterade vi förra året. Vi har ett förslag som faktiskt gynnar dem som åker mycket.

Det andra är förslaget angående barnbidraget, som har diskuterats tidigare. Det kommer alla till godo, inte bara dem som har det svårt. Där har vi valt en väg som i stället höjer bostadsbidraget för dem som har det svårt, inte för dem som tjänar väl.

Att påstå att vi bara riktar oss till höginkomsttagare är fel. Det får jag vända mig emot.

Anf. 59 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Vårt samhälle behöver byggas starkare och bättre.

Sättet att definiera det gemensamma och hur vi väljer att finansiera välfärden avgör hur vi ska betala skatt, vem som ska göra det och hur mycket man ska betala i skatt. En logisk följd av detta är att även det omvända gäller: Varje föreslagen skattesänkning ska betalas med minskade utgifter eller mindre, alternativt sämre, välfärd.

Om vi ska klara av våra välfärdsåtaganden kommer vi att behöva en stabil och långsiktig finansiering. Vi behöver därför öka legitimiteten i skattesystemet, bland annat genom att säkerställa att välfärden och tryggheten finansieras efter bärkraft samtidigt som vi försvårar för skatteflykt, skatteundandragande.

Herr talman! Just nu utmanas vår gemensamma svenska välfärdsmodell av ett annat sätt att se på världen, nämligen en borgerlig och konservativ samhällssyn. Där styr marknadslogiken hur välfärdsresurserna fördelas, och det gemensamma projektet är mindre, och de gemensamma angelägenheterna är betydligt färre.

Tempot i det borgerliga systemskiftet vrids nu upp, och SD-regeringen har valt sin skattepolitiska linje. SD-regeringens ambition är tydlig. Princi-

pen om att den som redan har mest ska få ännu mer gäller. Skattesänkningar för höginkomsttagare går före barnfamiljer samtidigt som man inte vill skjuta till de resurser som så väl behövs till vård, skola och omsorg.

Redan i sin första statsbudget sänkte SD-regeringen skatterna för höginkomsttagare med 13 miljarder kronor. Förra veckan röstade de borgerliga partierna här i riksdagen igenom en lyx-rot som inte kommer att vare sig avhjälpa byggkrisen eller stötta vanligt folk. Och inför budgeten nästa år har man återigen remitterat ett stort antal förslag på skattesänkningar som totalt uppgår till drygt 20 miljarder kronor.

Herr talman! Av alla SD-regeringens skatteremisser tar kanske ändå förslaget från förra året om sänkt marginalsatt priset. Förslaget handlar om ett borttagande av avtrappningen för jobbskatteavdraget. Det skulle innebära en skattesänkning på drygt 9 000 kronor för dem som har inkomster på 780 000 kronor om året. En årsinkomst på 780 000 kronor motsvarar alltså en månadslön på 65 000 kronor.

Alla dessa förslag lägger alltså SD-regeringen fram i en tid när Sverige befinner sig i ett mycket tufft ekonomiskt läge. Även om inflationstakten nu mattas av är kostnadsläget fortfarande mycket högt. Det slår stenhårt mot svenska hushåll, samtidigt som arbetslösheten stiger och tillväxten är svag. Vanliga familjer med vanliga inkomster har svårt att få pengarna att räcka till. Räntorna, hyrorna och matpriserna är fortsatt på höga nivåer.

Det är helt enkelt oerhört tufft just nu. Det är för många väldigt mycket månad kvar i slutet av lönen, och våra ideella organisationer vittnar om att allt fler söker sig till dem för basala behov som mat och kläder till vuxna och barn. Vi nås av att många svenskar lånar för att ha råd att göra något alls för barnen under sommarlovet och på semestern. Vi vet också att många svenska hushåll hade varit hjälpta av ett extra barnbidrag, vilket vi socialdemokrater har föreslagit.

Herr talman! Vi har också en välfärd som får ta hårda smällar av SD-regeringens politik. Vi befinner oss i en akut sjukvårdskris som skapats av regeringen, som i budget efter budget ignorerat de stora behoven i svensk välfärd och valt att underfinansiera sjukvården. Man har valt att genomföra stora skattesänkningar för dem som har det allra bäst i stället för att tillföra helt nödvändiga resurser till välfärden.

Trots detta lovade statsminister Kristersson i en stund av, låt oss säga, ingivelse i en direktsändning i TV4 att ingen skulle behöva sägas upp från svensk sjukvård. Man skulle trots de stora skattesänkningarna ändå klara av sjukvården. Av detta har det blivit ingenting.

Herr talman! Det som nu sker med den sjukvårdskris vi har är en direkt konsekvens av den förda politiken, där man prioriterar stora skattesänkningar för dem som redan har, i stället för att satsa på välfärden. Jag vänder mig därför till er ledamöter i kammaren som representerar ett parti som backar upp SD-regeringen med den uppriktiga frågan: Är det värt det?

Tycker ni kristdemokrater att det är värt att sänka skatten för dem som har det allra bäst samtidigt som sjukvården är i kris och man bedömer 5 000 personer som arbetar i vården kommer att sägas upp i år? Tycker ni liberaler att det är värt att sänka skatten för att få höra lite mer prassel från plastpåsar samtidigt som kommuner runt om i landet skär ned på skolundervisningen? Tycker ni sverigedemokrater att det är värt att ytterligare subventionera lyxrenoveringar för dem som tjänar mer än 58 000 kronor månaden samtidigt som ni genomför försämringar i a-kassan? Tycker ni

moderater att ett åttonde, nionde eller tionde jobbskatteavdrag är viktigare än att barn, äldre och yrkesarbetande får den vård de är i behov av?

Är det värt det? Är det verkligen värt det?

Herr talman! Trots SD-regeringens ovilja och oförmåga att hantera de ekonomiska utmaningarna här och nu finns det anledning att orka lyfta blicken och titta framåt. Så som dagens skattesystem har utvecklats har det medfört att de principer och idéer som styrde den senaste stora reformen för över 20 år sedan inte fullt ut speglar hur dagens skattesystem är utformat. Lägg därtill att omvärlden förändrats och nya utmaningar har tillkommit.

Även om det mellan partierna i Sveriges riksdag finns stora skillnader i synen på vilka skatter som ska tas ut och i vilken omfattning, har jag tidigare ändå haft bilden av att man ser ett behov av en omfattande och genomgripande skattereform. Det är fråga om något som går bortom enskilda skattesatser eller ytterligare ett jobbskatteavdrag.

I dag är jag inte lika säker. Både här i kammaren och i andra sammanhang har jag hört, inte minst från företrädare för Moderaterna, att en genomgripande skattereform i dag inte är lika aktuell. Därför undrar jag såklart om vi i dag i den här debatten kan få klara besked från partierna som stöder SD-regeringen hur de ser på behovet av en genomgripande skattereform?

Herr talman! Vi socialdemokrater är övertygade om att det finns ett stort behov av en politisk skattereform. Det ska vara en reform som bygger på principerna om enhetlighet, neutralitet och likformighet, med få undantag och få särregler. Men en sådan reform måste också bygga på principen att bördorna bärs efter förmåga och att vi tar hänsyn till hur de med de högsta inkomsterna och förmögenheterna kan bidra mer till den generella välfärden.

Som socialdemokrat tror jag på en mycket enkel och allmännyttig princip, nämligen att vi ska finansiera och ta ansvar för gemensamma angelägenheter tillsammans. Så ser samhällskontraktet för den svenska och den skandinaviska välfärdsmodellen ut. Den frigör människor, och den innebär att vi inte blir beroende av egna ekonomiska tillgångar för att ta del av skola, vård och omsorg.

Vi slipper dessutom ge upp stora delar av våra liv för att ta hand om närstående som inte kan köpa vård och omsorg på en marknad. På så sätt har vi genom den skandinaviska och svenska välfärdsmodellen skapat världens kanske mest jämlika, frihetliga och generösa samhälle.

För att detta ska vara möjligt behöver vi ett modernt skattesystem som säkerställer finansieringen av välfärden och utjämnar skillnader. För mig som socialdemokrat kommer det alltid att vara värt att betala skatt till vår gemensamma välfärd. Och därför behöver vi vårda, utveckla och värna ett rättvist och omfördelande skattesystem.

(Applåder)

Anf. 60 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Peder Björk för ett mycket emotionellt anförande.

Jag tyckte att Peder Björk började riktigt bra när han pratade om en stabil och säker skattebas för att säkra välfärden. Den övertygelsen delar jag helt. Jag tycker att så många som möjligt ska arbeta, och vi ska under-

lätta för alla människor att göra sina livsresor med engagerat deltagande på arbetsmarknaden.

Sedan nämnde Peder Björk kampen mot skattefusk, skatteflykt och skatteundandragande. Jag tänkte: Han har rätt! Precis så tycker vi moderater också. Man ska på alla sätt bekämpa alla former av fusk och bedrägerier som skadar vårt gemensamma bästa.

Sedan började Peder Björk slira lite och berättade att vi moderater inte har gjort något för barnfamiljerna. Det är inte sant, herr talman. Vi har sett till att barnfamiljer som har bostadsbidrag har fått ett förlängt och förstärkt bostadsbidrag för att träffa just de familjer som har mest behov.

Slutligen sa Peder Björk att sänkt marginalskatt är fel eftersom det skulle gynna de allra rikaste och de som har det bäst. Jag håller inte med om resonemanget, men nu tickar min talartid och jag ska gå direkt till frågan.

Om Peder Björk och hans parti tycker att det är fel med sänkta marginalskatter, varför avskaffade man värnskatten? Är inte det i motsats till det emotionella anförande vi precis hörde från talarstolen?

Anf. 61 PEDER BJÖRK (S) replik:

Herr talman! Det är klart att jag blir lite bekymrad om jag med mitt anförande gör Moderaterna glada, men på slutet kom Boriana ändå fram till att det är en rätt dålig politik som Socialdemokraterna för. Då känner jag mig genast lite tryggare i att anförandet landade lite grann där det skulle.

Det är ändå intressant att när vi socialdemokrater kritiserar er moderater och SD-regeringen för att inte göra tillräckligt för barnfamiljerna är Boriana Åbergs enda exempel på det som man har gjort ett förlängt och förhöjt bostadsbidrag för barnfamiljer. För det första infördes bidraget av den socialdemokratiska regeringen, och för det andra har regeringen inte lyft ett finger för att göra bidraget permanent framöver.

Därutöver har vi socialdemokrater lagt fram flera olika förslag, bland annat ett extra barnbidrag till familjerna, vilket man också har gjort i de andra nordiska länderna som ett tydligt sätt att hjälpa barnfamiljerna. Vi socialdemokrater har föreslagit extra studiebidrag under sommaren, för att stärka barnfamiljernas ekonomi.

Allt det där har Moderaterna i SD-regeringen avvisat. Om Boriana Åberg och SD-regeringen som enda exempel har ett förhöjt bostadsbidrag i verktygslådan förstår jag också varför vi befinner oss i den situation vi gör. Det svarar inte på något sätt mot den tuffa situation som barnfamiljer har runt om i vårt land.

(Applåder)

Anf. 62 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Peder Björk för svaret.

Tyvär missade Peder Björk att svara på frågan varför Socialdemokraterna avskaffade värnskatten om de tycker att det är skadligt. Själv tycker jag att det var alldeles utmärkt; jag önskar att det hade varit en borgerlig regering som gjorde detta. Höga marginalskatter är nämligen samhällsskadliga och hindrar människor att arbeta extra, utbilda sig, starta företag och på alla sätt bidra mer till det gemensamma.

Avskaffandet av värnskatten har dessutom haft en självfinansieringsgrad på 200 procent. Man har sänkt skatten, men skatteintäkterna har ökat. Således faller alla ekonomiska argument bort, och kvar står de felaktiga ideologiska argument som Peder Björk använder, det vill säga att man ska klämma åt dem som enligt Socialdemokraterna är rika.

Det är helt fel. Alla ska kunna se det som möjligt att göra en livsresa och få bättre inkomster. Den där symboliken, avunden och missunnsamheten är skadliga. Man förvränger detta i någon sorts bild av jämlikhet, men slutresultatet är att människor inte kan och inte vill ta extra ansvar eller utbilda sig. I slutändan spelar det nämligen ingen roll eftersom de extra ansträngningarna försvinner i skatt.

I Peder Björks sista replik skulle jag vilja veta vad som var anledningen till att man avskaffade värnskatten trots att man tycker att marginalskatter är bra.

Anf. 63 PEDER BJÖRK (S) replik:

Herr talman! Nej, Borian Åberg, jag undvek inte att svara på frågan. Tvärtom ville jag bespara Borian Åberg det svar jag nu kommer att ge.

När vi befinner oss i en djup ekonomisk kris, när vi ser att hushållen går på knäna och när vi ser att vi har en sjukvårdskris är det fullständigt världsfrånvänt att man från Moderaterna och SD-regeringen lägger fram förslag på marginalskattesänkningar som gynnar dem som tjänar 780 000 kronor eller mer.

Låt mig vara tydlig: Nej, vi tycker inte att det är rimligt att den som tjänar mer än 2 miljoner kronor per år ska få en skattesänkning med 36 000 kronor om året. Det är precis det förslag som SD-regeringen har lagt fram. I stället borde man i Sveriges riksdag och från regeringens sida besluta sig för att bedriva en politik som stöttar hushållen. Man borde se till att ge extra barnbidrag och extra studiebidrag.

Man borde också se till att motverka sjukvårdskrisen, som SD-regeringen själv har skapat, genom att se till att ge regionerna och sjukvården runt om i hela landet tillräckligt med resurser. Vi socialdemokrater har visat att det går. Vi har lagt dubbelt så mycket till sjukvården i våra budgetar som SD-regeringen. Det är någonting som borde bekymra Borian Åberg i stället för att hon ska kritisera Socialdemokraterna för att vi inte vill se införandet av en marginalskatt som gynnar dem som tjänar allra mest.

Anf. 64 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Sommaren är här. *Idas sommarvisa* har klingat ut på skolavslutningarna, studenter har firats och många anställda har påbörjat eller ser fram emot sin välförtjänta semester. Dagarna är längre och ljusare.

Även den ekonomiska situationen i Sverige ter sig något ljusare i dag än för ett år sedan. Inflationen minskar tydligt. Riksbanken har genomfört en räntesänkning, och fler räntesänkningar väntar under resten av året. Vi har en moderatledd regering som jobbar för att Sverige ska byggas tryggare och rikare, och den största offensiven mot organiserad brottslighet har påbörjats.

I mars blev Sverige medlem i Nato. Det är ett mycket efterlängtat medlemskap när världen plågas av krig och oro, och det är ett medlemskap som har gjort Sverige säkrare och Nato starkare. Men det är också ett medlemskap som inte är gratis. Satsningarna på att återuppbygga det nedmontere-

rade svenska försvaret kräver omprioriteringar och nya skatteintäkter – skatteintäkter som inte kommer från höjda skatter utan från frukten av att fler människor arbetar. Det är en ytterst rimlig målsättning när 1 300 000 individer i arbetsför ålder inte är självförsörjande.

Herr talman! Sverige måste byggas rikare igen. För oss moderater är arbete, företagande, kunskap och innovationer vägen till rikedom och välstånd – inte ständigt höjda skatter. Vi blir ofta angripna för att vi vill att det ska löna sig mer att arbeta än att leva på bidrag, och det är en diskussion som vi gärna tar.

Så här är det, herr talman: Om det inte finns människor som arbetar och betalar skatt kommer det inte att finnas några pengar till vare sig bidrag eller allt annat som behövs – skola, sjukvård, äldreomsorg, fungerande rättssystem, försvar och infrastruktur. All välfärd, alla statens åtaganden, bygger på att så många som möjligt går till jobbet varje dag. Det optimala scenariot är att alla som kan arbeta arbetar. Därför för regeringen en politik som förstärker drivkrafterna till arbete och självförsörjning. Skatten på arbete har sänkts, framför allt för dem med låga och medelhöga inkomster och pensioner.

Om det finns finansiellt utrymme avser regeringen att under mandatperioden lägga fram ytterligare förslag om att sänka skatten på arbete för att öka drivkrafterna till arbete och utbildning. Arbetslöshetsförsäkringen reformeras med en tydligare nedtrappning för att stärka incitamenten till återgång i arbete. Arbetslöshetsförsäkringen förstärks också genom att taket höjs och fler personer omfattas. Regeringen har även gett uppdrag om att utreda hur en modell för ett bidragstak kan utformas för att säkerställa att det alltid lönar sig bättre att arbeta än att leva på bidrag.

Herr talman! Skattepolitiken påverkar även hur lönsamt det är att investera i och att driva företag i Sverige. Regeringen har remitterat förslag om det nya växa-stödet, som ger skattelättnader för de första två anställda i nya företag. Förenklade och förbättrade 3:12-regler är på gång för att göra det mer lönsamt att driva eget företag.

När Magdalena Andersson var finansminister försökte man tvärtom försämra dessa regler och på klassiskt socialdemokratiskt manér hitta vägar att krama ut några extra skatte kronor ur landets entreprenörer och företagare. Dessbättre lyckades vi moderater tillsammans med övriga dåvarande oppositionspartier stoppa detta och kan nu i stället gå fram med förslag på förbättringar.

För att attrahera forskare och experter att komma och arbeta i Sverige förbättras expertskatten. För att det inte ska råda några missförstånd, herr talman, vill jag säga att jag med ”förbättras” menar att den blir mer förmånlig för att Sverige ska kunna konkurrera med andra länder i kampen om experterna.

Framöver måste vi även genom skatteincitament stötta företag som vill bidra till vår tekniska utveckling och kommersialisera de idéer som framkommit på våra universitet. Detta säkerställer nu regeringen genom att se över avdraget för satsningar på forskning och utveckling.

Förutom kompetenta medarbetare och experter behöver företagen kapital. Därför är det helt rätt att uppmuntra människors sparande. Inte minst är det viktigt att kvinnor sparar för att de ska kunna lämna ett dåligt förhållande och inte vara beroende av en man för sin försörjning. Genom att

de första 300 000 kronorna som sparas på ett investeringssparkonto görs skattefria ges ett tydligt incitament för sparande.

Den svenska modellen med fondsparande – och med direktäggande av aktier, som med dagens investeringssparkonton – fick sitt genombrott när den borgerliga regeringen i slutet av 80-talet genomförde skattelättnader för denna typ av sparande. Förutom att det uppmuntrar människor att spara har det lett till ett, jämfört med andra länder, helt unikt spritt ägande i våra svenska företag.

Slutligen vill jag säga några ord om alla förslag från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som handlar om införande av nya tillfälliga skatter.

Det finns inget som heter tillfälliga skatter. Kommer ni ihåg när momsen infördes? Det tror jag inte att ni gör, för det var 1960. Då hette den omsättningsskatt och var en tillfällig skatt på 4,2 procent. I 64 år har vi haft denna tillfälliga skatt, som sedan årtionden har legat på 25 procent.

Socialdemokraterna avskaffade förtjänstfullt värnskatte. Det är jag väldigt tacksam för, även om Peder Björk inte ville erkänna att man avskaffade värnskatte för att säkra sitt regeringsinnehav. Så principfast var man. Man kunde sälja sina heligaste ideal för att klamra sig fast vid regeringsmakten.

Värnskatte infördes för de rika på 90-talet. Den skulle bara finnas i några år. Alla som betraktades som rika skulle betala 5 procent utöver den 20-procentiga statliga skatten och kommunalskatten på ungefär 30 procent. Det tog 30 år att avskaffa denna tillfälliga skatt. Det spelade ingen roll att det var en skadlig skatt som slog mot utbildning och fler arbetade timmar, för den var symboliskt viktig för Socialdemokraterna.

Det är inte bara jag som säger detta. Göran Persson skrev i sina memoarer att värnskatte inte gav så fruktansvärt mycket extra pengar till statskassan, men det var en tydlig markering att man tyckte att de som hade det gott ställt i Sverige kunde betala lite mer.

Symboliken är alltid viktigare än välståndet för Socialdemokraterna. Att demonisera motståndare och att utmåla företagare, ingenjörer och skolledare som rika är viktigare än att se till att mer pengar kommer in till statskassan.

Att skapa motsättningar där de inte finns är inte att värna sammanhållningen – det är att splittra.

Som tur är har inte Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet majoritet här i kammaren. Vi har majoritet för en skattepolitik som tydligt fokuserar på att stärka hushållen genom sysselsättning och tillväxt. Det är en skattepolitik för att Sverige även framgent ska kunna vara ett av de länder som har starkast välstånd.

Redan i dag har vi som bor i Sverige fantastiska möjligheter genom fri utbildning från förskoleklassen till universitetet. Nu är det dags att incitamentet att utnyttja dessa möjligheter stärks.

Herr talman! Detta är skatteutskottets sista debatt under riksmötet. Jag vill önska kansliet och kollegorna en riktigt fin sommar.
(Applåder)

Anf. 65 PEDER BJÖRK (S) replik:

Herr talman! Det fanns väldigt lite i Borianas Åbergs anförande som jag ställer mig bakom men desto mer att debattera och opponera mot. Det var

framför allt en sak som jag fastnade för och som jag tänkte att det fanns anledning att ställa en fråga om.

Boriana Åberg var otroligt tydlig från talarstolen med att det inte finns några tillfälliga skattehöjningar. Min fråga blir om samma princip gäller när regeringen själv föreslår tillfälliga skattesubventioner. Regeringen har ju gått fram med en förhöjd nivå på rotavdraget och rutavdraget – en tillfällig nivå. Ska vi, herr talman, tolka Boriana Åbergs besked från talarstolen om att det inte finns något tillfälligt i skattesystemet som att Moderaterna och SD-regeringen tänker permanenta de höjda nivåerna på rotavdraget?

Anf. 66 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Mitt påstående att tillfälliga skatter tenderar att bli permanenta, som moms, eller att dra över tre decennier, som värnskatten, är faktiskt väl belagt empiriskt. Så är det, oavsett vad Peder Björk tycker.

Det handlar just om skattehöjningar. Jag hoppas att alla skattesänkningar, som har lett till att människor får behålla mer av sina surt förvärvade pengar, är för evigt.

Tyvär gjorde Socialdemokraterna en skattehöjning genom att avskaffa ett av jobbskatteavdragen för människor som tjänade över en viss gräns. Marginalskatterna ökade med 3 procent.

Jag förstår inte varför rotavdraget är en sådan nagel i ögat för Socialdemokraterna. Ni har inte varit emot detta tidigare, när ni haft regeringsmakten. Tvärtom har ni tyckt att det är bra att man skapar jobb för byggbranschen. Det tycker vi.

Byggbranschen befinner sig i kris, och man behöver se till att det finns jobb. Därför är den tillfälliga höjningen just en tillfällig höjning. Jag tror att konjunkturen ändras. Då blir det mer arbete och fler möjligheter att bygga, renovera och förbättra.

Anf. 67 PEDER BJÖRK (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Boriana Åberg har snurrat in sig lite grann i sitt eget lilla resonemang. Tydligt är tillfälliga skattehöjningar bara tillfälliga om de inte kallas för subventioner. Tillfälliga subventioner ska tydligen ses som just tillfälliga subventioner, till skillnad från tillfälliga skattehöjningar. Det är ett intressant perspektiv.

Det är ingen slump att vi socialdemokrater lyfter fram SD-regeringens politik för ökade möjligheter att göra avdrag på lyxrenoveringar. Detta sker i en tid då vi har en sjukvårdskris i hela landet, då hushållen går på knäna och då tillväxten är låg och arbetslösheten skenar. I det läget skulle de pengar regeringen satsar på lyx-rot för dem som tjänar över 58 000 kronor i månaden kunna användas på så många bättre sätt än att ytterligare subventionera dem som ändå har råd att renovera sitt kök för tredje, fjärde eller femte gången.

Fru talman! Boriana Åberg ska inte komma med argumentet att detta stöder byggbranschen. Det finns inget som visar på det, tvärtom. Är det något som behövs är det en riktig bostadspolitik från regeringen, och regeringens undermåliga politik på detta område räddas inte av lyx-rot.

(Applåder)

Anf. 68 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Peder Björk kör med härskarteknik när han säger ”Boriana Åberg har snurrat in sig lite grann i sitt eget lilla resonemang”. Det var inte snyggt.

Jag invänder också mot benämningen ”SD-regeringen”. Jag förstår att det är en marknadsföringsgrej för Socialdemokraterna. Men faktum är att det inte finns någon SD-regering, utan regeringen består av Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna. Då har jag klargjort det.

Vem bestämmer vad som är en lyxrenovering? Är det att isolera taket eller väggarna, att installera solceller, vilket numera också är väldigt för-månligt, eller att göra förbättringar? Det är varken upp till mig eller Peder Björk att avgöra om det är lyx eller inte, utan det är beställaren som ska ha bestämmanderätten – precis som i allt annat. Människor ska ha så mycket frihet som möjligt.

Regeringens absolut största utgiftspost är sjukvården. Tanken bakom rotavdraget är att det ska skapa mer jobb eftersom pengar till sjukvård, omsorg och skola samt till Peder Björks och min lön kommer från människor som arbetar och betalar skatt.

(Applåder)

Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag ska läsa innantill från betänkandet: ”Utsläppen måste begränsas. För det behövs en strategi. Den strategi som regeringen har för det här området hänger inte ihop. Ett antal åtgärder vidtas som går i precis motsatt riktning mot vad som skulle behövas, och det innebär att omställningen blir dyrare för alla.

Mer specifikt är det ju så att hushåll med små marginaler får särskilda problem i ett sådant sammanhang. De kan ha svårare att gardera sig för ryckighet i politiken.”

Jag läser vidare: ”En bättre strategi vore att tala om vad som behöver göras, peka ut det som behöver göras och sedan rikta stöd av olika slag till dem som verkligen behöver det mest. Det är klart att det finns människor i samhället som kommer att drabbas. Det handlar om låginkomsttagare och bilister i glesbygd och olika snitt av dessa grupper. Men det är möjligt att göra en hel del på det här området och komma åt det som verkligen är problematiskt utan särskilt stora kostnader.

Avslutningsvis konstaterar vi att här finns det verkligen behov av ledarskap. Man behöver förklara och försvara politiken för att nå acceptans. Det går inte att anpassa politiken efter vad som just nu är accepterat; det kommer att leda till den här typen av spänningar i politiken.”

Fru talman! Det jag läste upp är Finanspolitiska rådets ordförande Lars Heikenstens redogörelse och utvärdering av regeringens obefintliga strategi för klimatomställning. Slutsatsen är att det blir dyrare för oss alla och tuffast för dem som har det sämst.

Varför saknar regeringen en klimatstrategi, Boriana Åberg?

Anf. 70 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Annika Hirvonen för fråga.

Miljöpartiet har verkligen bidragit till att det blir dyrast för dem som har det sämst. Svenska folket kommer aldrig att förlåta Miljöpartiet för att man i samarbete med Socialdemokraterna stängde välfungerande kärn-

kraftverk. Då sköt elpriserna i höjden, vilket drabbade dem som har minst. Det drabbade även svenska företag i och med att produktion flyttades till andra länder med lägre energipriser, till exempel Finland. Stängningen av kärnkraftverken gjorde även att Sverige blev beroende av smutsig kolkraft från polska och tyska kolkraftverk.

Något annat som påverkade produktionen av värme och el var den avfallsförbränningsskatt som Miljöpartiet drev på för att införa. Denna skatt gjorde att svenska kraft- och värmeverk fick lägga om sina investeringsplaner, och produktionen av värme och el minskade. Dessutom hamnade sopor som importerats från länder i Europa utan bra miljöteknik för förbränning av sopor på soptippen, och de läcker fortfarande metall. Det är Miljöpartiets förtjänst.

Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Borian Åberg använde hela sin talartid utan att bemöta den kritik regeringen har fått av inte bara Klimatpolitiska rådet utan även Finanspolitiska rådet för att man saknar en strategi för att nå klimatmålen och för att man bedriver en politik som inte hänger ihop, som ökar kostnaden för omställningen och som slår mot dem som har det tuffast ekonomiskt. I stället fick vi ett anförande som närmast handlade om att ursäkt Putins invasion av Ukraina och den enorma energiprisökning som det ledde till.

Är det seriöst att i en debatt som handlar om riktlinjer för den ekonomiska politiken, där jag ställer en fråga om Finanspolitiska rådets utvärdering av regeringens politik och konsekvenserna av det, ägna sig åt något slags pajkastning i kärnkraftsdebatten?

Fru talman! Jag begär en högre nivå. Jag begär att riksdagsledamöter från statsministerns parti bemödar sig om att besvara frågor om sin egen politik och inte leker valrörelse och låtsas som att detta är en fråga om kärnkraft, för, fru talman, det är det alltså inte.

(Applåder)

Anf. 72 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag ville ge svar i en kontext. Det handlade om utsläpp. Som jag tidigare påpekade har Miljöpartiet stor skuld i detta. Att blanda in Putin i det hela kan kanske föranleda att man funderar på varför Putin och närstående till Putin sponsrade miljörörelsen i Tyskland som jobbade stenhårt för att göra Tyskland beroende av rysk gas och stänga sina kärnkraftverk.

Regeringens strategi är att klimatpolitiken ska gå hand i hand med tillväxtpolitiken. Vi kan aldrig möta klimatutmaningarna bara genom att sluta ha tillväxt, som era språkrör förespråkar.

Sverige ansvarar för en väldigt liten andel av de globala utsläppen. Det är viktigare att vi föregår med gott exempel inför länder vars miljöpolitik verkligen skulle göra skillnad om de kunde inspireras av oss. Om vi blir fattiga på kuppen kommer vi aldrig att få Kina, Indien eller andra länder att följa vårt exempel.

Vi tycker därför att miljöproblemen ska mötas med innovationer som både räddar miljön och gör människors liv bättre och våra skatteintäkter större.

(Applåder)

Anf. 73 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Det är sommar, och bara ett par dagar återstår innan riksdagen tar sommaruppehåll, om man undantar EU-nämnden och enstaka utskottsmöten. De flesta riksdagsledamöter förbereder sig för en välbehövlig ledighet med vila från de politiska debatterna. Några kanske åker på en utlandsresa, andra semester hemma i Sverige i en ägd eller hyrd sommarstuga. Sol, bad, glass och utflykter står troligen på schemat.

Handen på hjärtat – hur många ligger där i solstolen och tänker på dem som inte har råd att vara lediga, på dem hos vilka oron för ekonomin och framtiden hela tiden ligger och gnager och på dem som använder semestern till att sommarjobba och som tillbringar den ledighet de har hemma, utan utflykter och glass?

Alltför många i vårt Sverige har inte råd att koppla av på semester, och det är barnfamiljerna som har det allra tuffast. Mer än var fjärde ensamstående mamma uppger att hon inte har råd att åka på en veckas semester, och nästan hälften av ensamstående föräldrar med lägre inkomster behöver ibland låna till grundläggande utgifter och har då självklart inte råd med några utgifter under ledigheten.

Under högermajoriteten har vi sett snabba prisökningar på basvaror som el, boende, mat och drivmedel som gör att fler hushåll får svårt att klara sin grundläggande försörjning. På två år har boendekostnaderna ökat med 26 procent och livsmedelspriserna med 25 procent. Barnfamiljer lägger nu en allt större andel av sin inkomst på mat och boende.

Samtidigt som barnfamiljer, framför allt med ensamstående föräldrar, har svårt att betala för barnens fritidsaktiviteter, äta sig mätta eller köpa näringsriktig mat kan den som har högre inkomst betala någon för att laga maten, sköta grillen eller bygga om det redan fungerande köket.

Höginkomsttagares avdrag för rut- och rottjänster kostar skattebetalarna närmare 20 miljarder om året. Med de höjningar som högermajoriteten infört är det bara personer med inkomster över 58 000 i månaden och utan lån som kan dra nytta avdraget fullt ut. Den ensamstående mamman är med och betalar rikemansavdragen, liksom arbetslösa och sjukskrivna.

Det senaste jobbavdraget tillföll till 90 procent den halva av befolkningen som tjänar mest. Nästan 10 miljarder i skattesänkning för den övre halvan och knappt över 1 miljard att dela på till den undre halvan, och därmed någon hundralapp i månaden för låginkomsttagaren.

Klyftorna i samhället ökar, och högerregeringen gör sitt bästa för att öka dem ännu mer.

Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen fört fram flera förslag för att underlätta för hushållen. Vi har föreslagit att matjättarnas möjligheter till prisökningar skulle regleras och att sänkta boräntor kan pressas fram med hjälp av den statliga banken SBAB. I vår budgetmotion för 2024 föreslog vi bland annat slopat karensavdrag, bostadsbidrag som följer inkomster och hyror, höjt och inflationsskyddat barnbidrag samt höjt försörjningsstöd med fokus på barnfamiljerna.

Detta är åtgärder som skulle ha pressat tillbaka inflationen och samtidigt stärkt de utsatta hushållens inkomster. Men regeringen har i stället satsat på att sänka bensin- och dieselskatten, höja rotavdragen och införa ett nytt jobbskatteavdrag.

Fru talman! I går kom nyheten att medellivslängden sjunker för inrikes födda ensamstående kvinnor med förgymnasial utbildning, samtidigt som den ökar för befolkningen i stort. Flera förutsättningar för god hälsa för dessa kvinnor har försämrats. Fler är ensamstående, har låga inkomster och har sjukpenning eller sjukersättning som största inkomstkälla. Färre personer i gruppen hade förvärvsarbete 2022 jämfört med tio år tidigare, konstaterar Folkhälsomyndigheten som gjort studien.

Efter många år med ökad medellivslängd sjunker den nu alltså för denna grupp. Klassamhället förstärks ännu mer med en regering som ökar skatteklyftan mellan dem som har jobb och dem som har sjukersättning eller a-kassa.

Trots stigande priser och räntor i samband med fallande realinkomster saknas helt några större åtgärder i regeringens vårandringsbudget för att stödja hushållen i krisen. Faktum är att det inte finns en enda ny krona till hushållen i regeringens proposition. Däremot höjs skiktgränsen igen 2025, och höginkomsttagarna får ytterligare skattesänkningar.

I Sverige i dag ser vi stora och kraftigt växande ekonomiska klyftor. Vi hör till de OECD-länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer.

Fru talman! År 2023 gick flera regioner med underskott, och inför 2024 saknades det 30 miljarder för att regionerna skulle kunna fortsätta ge den vård och kollektivtrafik som förväntas. Efter skattehöjningar, neddragningar, avgiftshöjningar och massuppsägningar beräknas underskottet bli lägre, men människor har blivit arbetslösa och färre får den vård de behöver.

Inför 2024 tvingades bland andra Region Örebro att höja skatten för att klara sjukvården. Lokala skattehöjningar slår hårt eftersom de är lika för alla. Nu är det inte längre Dorotea som har Sveriges högsta skatt utan en kommun i Örebro län. I Örebro län, med sina gamla bruksorter, minskar både folk och näringsliv stadigt. Det borde inte vara de mest utsatta regionerna som tvingas höja skatten utan staten, för att kunna stödja kommuner och regioner efter behov.

Fru talman! Regeringen slår undan benen för kommunernas och regionernas möjligheter att bedriva en fungerande verksamhet. Man har prioriterat skattesänkningar för höginkomsttagare i stället för att satsa på gemensam välfärd. Så har det inte alltid varit. Förr fanns det en stark tilltro till skattesystemet och möjligheten att göra skillnad. Det var en självklarhet att samhällsinvesteringar skulle finansieras gemensamt.

Skattekvoten har sänkts, vilket innebär 500 miljarder kronor mindre i skatteinkomster varje år. Motiven till skattesänkningarna har skiftat men har övervägande karakteriserats av att sänkningarna ska lösa det ena eller andra samhällsproblemet. Det finns inget stöd för att skatter gör mer skada än nytta. Det enda som är helt säkert är att skattesänkningar leder till minskade skatteintäkter och att de tydligt har bidragit till kraftigt ökade inkomstskillnader, ökade klassklyftor och en urholkad välfärd.

Skatt ska betalas efter bärkraft, och välfärd ska ges efter behov. Sverige behöver en ny skattepolitik som sätter omfördelning, klimat och välfärd främst – en skattepolitik som sänker räntor och elpriser i stället för att gynna höginkomsttagare och klimatskadliga utsläpp.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 2.

Fru talman! Jag vet att jag har dragit över min anmälda talartid, men jag vill ta tillfället i akt att önska en trevlig sommar till ledamöterna i skatteutskottet men också vädja till dem att inte glömma bort dem som har svårt att få ekonomin att gå ihop. Jag vill också önska en glad sommar till vårt eminenta kansli liksom till talmannen och Riksdagsförvaltningen, även om vi kommer att ses i denna kammare i nästa vecka vid statsministerns återrapport.

Anf. 74 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Vi går sommaren till mötes med studentens hopp om en ljusnande framtid ringande i våra öron – hopp om en bättre framtid, hopp om arbete och studier och hopp om att kunna förverkliga framtidsdrömmar.

Vi ska ta vara på hoppet överallt där det spirar, och där hopp inte finns måste vi tända hoppet om en bättre framtid. En av politikens viktigaste uppgifter är att bidra till att hoppet hålls levande – hoppet om en trygg framtid för sig själv och sina kära, där livsdrömmar förverkligas, klassresor påbörjas och gränser sprängs.

Efter en inledning på mandatperioden i kölvattnet av pandemin, en inhemsk våldsvåg och hög inflation har vi i den nya regeringen sakta men säkert tagit itu med uppgiften att bygga Sverige starkt och stabilt igen. Det har varit en viktig resa som vi har börjat, och nu ger den resultat.

Fru talman! Skatteintäkter är grunden för vår välfärd, så att vi klarar av att möta problemen i sjukvården, den ökande otryggheten och många andra samhällsproblem. Men skatteintäkter uppstår inte ur tomma intet. De uppstår när människor arbetar och betalar skatt.

För att öka skatteintäkterna är det absolut viktigaste att människor arbetar. Detta kräver ett skattesystem som uppmuntrar till arbete, och då krävs det skattesänkningar också på arbete. Det ska alltid löna sig att gå från bidrag till jobb. Genom att ta sig till jobbet tar man sig också in i samhället och blir en del av samhällsgemenskapen och bidrar till integrationen.

Fru talman! Kampen mot inflationen är på väg att vinnas. Efter ett och ett halvt års intensiv krisbekämpning kan vi nu äntligen se ljuset i tunneln. Kristdemokraterna släpper inte frågan utan räknar med att hushållen även framöver kommer att behöva stöttas.

Stödet till barnfamiljer med små ekonomiska marginaler i form av det förstärkta bostadsbidraget fortsätter. Detta ger lite större marginaler och gör det lättare att få pengarna att räcka hela månaden. Sänkningen av drivmedelsskatten och reduktionsplikten, som Kristdemokraterna utlovade i valet, har nu genomförts. Det har ökat de ekonomiska marginalerna för hushållen och bidragit till att även familjer med lägre inkomster fortsatt kan köra sina barn till fotbollsträningen och hälsa på mormor.

Fru talman! För landsbygdens folk är sänkningen av reduktionsplikten viktig. Den bidrar både till ökade ekonomiska marginaler och till en levande landsbygd. Den bidrar till att sprida hopp om ett levande och blomstrande svenskt jordbruk.

Lantbruket får med kombinationen kraftigt sänkt reduktionsplikt och sänkt skatt på jordbruksdiesel en knuff framåt. De kan på så vis möta konkurrensen från länder vars djurhållning och djurskydd inte hör hemma i ett modernt samhälle. Det måste löna sig att göra rätt, och det ska vara lätt att göra rätt. Kristdemokraterna strävar inte efter ett utopiskt samhälle utan ett samhälle som håller samman och fungerar för vanligt folk.

Fru talman! Lågkonjunkturen möts av strukturella reformer. Arbetslinjen ska återupprättas så att det alltid lönar sig att arbeta, och en bidragsreform ska öka incitamenten att komma i arbete. Strukturell reformer ska genomföras för att konkurrenskraft och innovation ska prägla näringslivet.

Regeringen prioriterar reformer för att bekämpa den organiserade brottsligheten, öka antalet behöriga lärare, korta vårdköerna, öka antalet vårdplatser, rusta upp försvaret och krisberedskapen samt förbättra energiförsörjningen och minska utsläppen.

Kristdemokraterna har varit med och drivit inkomstskattesänkningar tidigare. Detta är något som vi kommer att prioritera även framöver. Det har tidigare bidragit till att fler har kommit i arbete, och därmed kan den svenska välfärden stärkas. Att det är så syns bland annat i hur skattekraften, det vill säga skatteunderlaget per invånare, har utvecklats.

Skattesystemet behöver också utformas så att incitamenten att förlänga arbetslivet stärks. Därför har vi drivit på för att personer över 65 år ska få ytterligare skattesänkningar när de fortsätter att arbeta.

Fru talman! Kristdemokraterna vill sänka inkomstskatten för de lägsta lönerna. Det ska alltid vara lönsamt att ta ett jobb. Av Sveriges 1,1 miljoner företag är 99 procent småföretag. Där skapas fyra av fem jobb. Småföretagarna är viktiga för att fler jobb ska komma till. De är ryggraden i vår gemensamma välfärd.

Vi vill se till att fler kan förverkliga sina drömmar och starta företag. Därför har vår näringsminister Ebba Busch särskilt lyft upp deras behov. Med starkt entreprenörskap, bra företagsklimat, mindre byråkrati och stopp för höjda kapitalskatter blir vi attraktiva för företagsetableringar och investeringar både på hemmaplan och internationellt.

Regelkrånglet och regelbördan måste minska. Tack vare Kristdemokraternas enträgna arbete har nu både ett förenklingsråd och ett implementeringsråd sett dagens ljus. Nu slopas också kravet på att spara fysiska kvitton för företagen. Det är en reform som beräknas spara 4 miljarder kronor för Sveriges företag och som framför allt gynnar mindre och medelstora företag.

Fru talman! Lågkonjunkturen ska mötas med strukturella reformer. Arbetslinjen ska återupprättas, och det ska alltid löna sig att arbeta. En bidragsreform ska öka incitamenten att komma i arbete. Strukturell reformer ska genomföras för att få ett konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv.

Politiken ska också fortsätta att inriktas på reformer för att bekämpa den organiserade brottsligheten, öka antalet behöriga lärare, korta vårdköerna, öka antalet vårdplatser, rusta upp försvaret och krisberedskapen samt förbättra energiförsörjningen. För detta behöver vi en ansvarsfull finans- och skattepolitik, och det får vi med denna regering.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag.

Anf. 75 PEDER BJÖRK (S) replik:

Fru talman! Cecilia Engström inledde sitt anförande med att prata om hopp. Man brukar säga att hoppet är det sista som överger en. Men jag tror att vi nu är nära den gräns där hoppet håller på att försvinna hos den svenska sjukvårdspersonalen och patienterna runt om i landet.

Den sjukvårdskris som SD-regeringen har skapat slår stenhårt mot landets regioner och därmed den svenska sjukvården och alla patienter. Vi ser neddragningar överallt. Underskotten är superstora. Dessutom bedöms 5 000 anställda i vårdpersonalen komma att sägas upp under det här året.

Fru talman! Detta står i stark kontrast till det Kristdemokraterna gick fram med i valrörelsen. Då var det Kristdemokraterna som skulle se till att ordna den svenska sjukvården. Det var Kristdemokraterna som pratade om hjärtlandet, och jag kan konstatera att det nog inte var hjärtvården man syftade på.

I stället för att se till att utveckla den svenska sjukvården och se till att den har de resurser som behövs har Kristdemokraterna medverkat till sjukvårdskrisen. Men de har också medverkat till att i stället för att skjuta till resurser till sjukvården satsa på stora skattesänkningar för dem som har det bäst.

Min fråga, fru talman, till Cecilia Engström är: Är det värt det?

Anf. 76 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att säga att den största satsning som vi gör i budgeten är den på vården. Det är pengar till våra regioner och till våra kommuner, som också har ett ansvar att använda pengarna på bästa sätt. Det är ett ansvar som de har fått av väljarna, för också i regioner och kommuner är man vald till sina uppdrag.

För Kristdemokraterna har vården varit, och är fortsatt, en viktig fråga. Därför driver vi också frågorna om vården och om att få mer pengar till vården.

Någonting som också är viktigt är inflationsbekämpningen. Jag pratade med en region i går som sa att de har kostnadsökningar på 12 procent. Då hjälper det inte att vi bara lägger en massa mer pengar på dem. Det handlar också om strukturreformer, som behövs även inom vården. Och de tar tyvärr tid.

Av den tidigare socialdemokratiska regeringen ärvde vi en inflation som var hög. Den har vi nu lyckats komma åt så att inflationen har kommit ned på en nivå som är hanterbar. Även regionernas vårdanställda och den personal som arbetar i vården påverkas av inflationen. Därför är det viktigt att hela tiden jobba mot inflationen och bekämpa den. Det är en viktig del även i detta.

Anf. 77 PEDER BJÖRK (S) replik:

Fru talman! SD-regeringen och Kristdemokraterna kan argumentera hur mycket som helst för att det är en stor andel av budgeten som avsätts till regionerna. Men faktum kvarstår. Det räcker inte, utan tvärtom. Det räcker långt ifrån till de behov som finns runt om i landet.

I stället väljer Kristdemokraterna bland annat att stå bakom en sänkning av skatten med 13 miljarder kronor för dem som har det bäst. Det är 13 miljarder som hade kunnat göra verklig skillnad direkt ute i vården.

Vi socialdemokrater har visat att det går att göra annorlunda. Vi har lagt dubbelt så mycket pengar till sjukvården som SD-regeringen och sett till att finansiera det fullt ut.

Det är en klen tröst att lyfta fram strukturreformer i en debatt om sjukvårdskrisen när vårdpersonalen går på knäna, köerna för patienterna ökar och uppemot 5 000 personer i vården riskerar att sägas upp redan i år. Då kan man ha hur många goda idéer som helst om strukturreformer, men de hjälper inte här och nu vare sig för patienterna eller för personalen som sliter ont och hårt. SD-regeringen och Kristdemokraterna fortsätter att spotta ur sig förslag om sänkta skatter för dem som har mest.

Fru talman! Min fråga kvarstår i ljuset av sjukvårdskrisen: Är det värt det?

(Applåder)

Anf. 78 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Peder Björk pratar om att en socialdemokratisk regering hade fått igenom något annat. Problemet är att det inte finns någon möjlighet till en socialdemokratisk regering, vilket skulle vara alternativet till en regering med Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna och Liberalerna. Det finns inget alternativ som är hållbart och som fungerar.

Vi har regioner som är självständiga och som får använda pengarna på bästa sätt. Även SKR själva har sagt att de pengar som de fick från regeringen motsvarade 7 000 sjuksköterskor, som vi hela tiden har hävdad att de skulle kunna behålla om de väljer att använda pengarna på rätt sätt. Det är alltså också upp till regionerna att använda de pengar som de får på ett sätt som gynnar patienterna och de anställda.

(Applåder)

Anf. 79 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! I Cecilia Engströms anförande pratade hon om att regeringens politik minskar utsläppen. Det stämmer inte – inte enligt Klimatpolitiska rådet, som har som uppgift att utvärdera regeringens klimatpolitik. Det stämmer inte heller enligt Finanspolitiska rådet, vars utvärdering ligger till grund för bland annat betänkandet vi nu debatterar.

Man menar tvärtom att det saknas en sammanhållen strategi, att åtgärderna leder till ökade utsläpp och att regeringen behöver ta ledarskapet. Regeringen behöver se till att rikta insatser till de grupper som behöver det bäst. De gigantiska skattesänkningarna på att bränna fossila bränslen gynnar i stor utsträckning dem som har råd. Det är bilister runt storstäderna med goda inkomster.

Om man i stället riktade stöden till landsbygden, till bönderna och till familjer med låga inkomster skulle man kunna se till att fler klarar av kostnadsrisen, klarar av de ökade matpriserna och har råd att köpa en vinteroverall till sina barn eller hitta på något kul med barnen på sommarlovet.

Fru talman! Nu har regeringen gett jättemycket pengar till alla som kör bil, men vi har fortfarande en stor del ensamstående mammor i Sverige som inte har råd att sätta mat på bordet eller att köpa kläder till sina barn utan att först gå via Röda Korset eller Stadsmissionens välgörenhetskö. Det är bedrövligt.

Anf. 80 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Tack, Annika Hirvonen, för inlägget! Jag vet dock inte om det var så mycket av en fråga.

Det finns naturligtvis ett behov av att sänka utsläppen, och det är något som man ständigt jobbar med i regeringen. Det är framför allt Miljöpartiet som har tagit bort den billiga kraft och de neutrala utsläpp som fanns utifrån kärnkraftverken och det de producerade. Man tvingades då starta kol-kraftverket i Karlshamn och driva det i stället för de kärnkraftverk som vi faktiskt hade och som inte gav sådana här utsläpp.

Vi har också jobbat med reduktionsplikten och insatsvarorna. Varje enskild människa som går till affären och handlar märker att matpriserna ökar. Det hänger i hög grad ihop med dieselpriserna, som har lett till att transportkostnaderna har ökat. Därför är reduktionsplikten och minskad skatt på drivmedel också en del i att komma åt inflationen och få ned kostnadsökningarna. Så kan vi använda de resurser som vi faktiskt har.

Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det finns flera sätt att kompensera människor som har svårt att ha råd med matkassen. Man kan gå omvägen och göra fossila bränslen billigare. Det lönar sig framför allt för dem som kör mycket bil, oavsett inkomst. Det lönar sig inte alls för dem som inte ens har råd med en bil. Man kan också rikta pengarna direkt till dem som har stora behov. Det handlar om ensamstående föräldrar, om barnfamiljer med låga inkomster och faktiskt också om Sveriges lantbrukare. Deras marginaler är jättelåga, samtidigt som de stora matjättarna gör rekordvinster.

Vi i Miljöpartiet presenterar en sammanhållen ekonomisk politik och klimatpolitik som ställer om, samtidigt som vi stöttar de hushåll som har de största behoven. Det är detta Finanspolitiska rådet efterfrågar. Det är detta klimatledarskap som behövs.

Det är också detta som Klimatpolitiska rådet konstaterar att regeringen totalt misslyckas med. Man pratar om att man sänker utsläppen, man har storslagna visioner om något slags ny kärnkraft någon gång långt borta i framtiden och man pratar om hopp. Jag möter ungdomar som säger: Jag kommer aldrig att skaffa barn, för vilken värld skulle de växa upp i?

När regeringen inte tar klimatledarskap tappar människor hoppet om framtiden. Till skillnad från regeringen har de nämligen läst vad forskarna säger. Till skillnad från regeringen tycker de att varje politiker har ett ansvar.

Det går att sänka utsläppen och stötta de mest utsatta.

Anf. 82 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Det bostadsbidrag vi ger till de barnfamiljer som lever i störst utsatthet är någonting som verkligen når dem som behöver det mest. Det ökar deras möjligheter att ännu en månad klara av att betala den extra kostnad för maten som vi nu har sett.

Faran med Miljöpartiets politik är att man inte gör en inflationsbekämpning utan i stället får en inflationsdrivande politik som ger högre räntor, vilket också skulle drabba alla dem som lever i stor utsatthet i dag.

För lantbrukare har vi både sänkt reduktionsplikten, vilket hjälper dem i deras arbete, och sänkt priset på jordbruksdiesel för att de ska kunna fortsätta driva sina företag.

Jag måste säga att jag blir glad när jag tittar på de svenska företagen, för de driver verkligen den gröna omställningen. Det är de som har de bästa idéerna och som faktiskt driver vårt Sverige framåt.

Det finns ett hopp om att klimatet faktiskt går att rädda om vi framför allt lyssnar på dem som är på väg och på våra företag som har innovationerna och kraften att komma med nya idéer som kan hjälpa oss alla.
(Applåder)

Anf. 83 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag vill börja med att ge en eloge till de kommunpolitiker, inte minst centerpartisten Tomas Mörtberg i Övertorneå kommun, som öppet meddelat att man kommer att stoppa etablering av vindkraft fram till dess att staten gör rätt för sig. Märk väl, fru talman: Detta grundar sig inte i motstånd mot ett enskilt sätt att producera el. Att öka elproduktionen är ett nationellt intresse och av största vikt för den nyindustrialisering som just nu pågår.

Det är sannolikt så att Sverige behöver mer av allt. Men vindkraftsetableringar kan inte drivas av nationella och regionala intressen mot lokalsamhälle- nas vilja. Här finns det en stor målkonflikt: Det är lokalsamhälle- na som högst konkret påverkas av en vindkraftspark, men i dag tar staten alla skattepengar. Därför står vi i en situation där statens visioner, regional industriutveckling och den lokala verkligheten skapar stor friktion – helt i onödan, skulle jag vilja säga. Det är en ytterst liten ekonomisk uppoffring för statskassan att återföra pengar från exempelvis fastighets- och energi- skatt till kommunerna. För kommunerna kan dock detta vara hela skillna- den mellan att bli utnyttjade och att göra en rationell affär.

Det statliga erbjudandet i dag är så dåligt att det är helt rationellt för kommunerna att bara säga nej emellanåt. Vill man förändra detta ligger bollen i att se till att skatteintäkten från denna produktion hamnar i rätt offentlig ficka.

Fru talman! Jag noterar med viss förvåning att klimat- och miljömini- ster Romina Pourmokhtari i SVT nyligen meddelade att man jobbar med frågan, att man ännu inte "hittat den svenska modellen" och att man söker ett sätt att dels skapa incitament för kommunerna, dels kompensera närbo- ende.

Att man inte har "hittat den svenska modellen" kan nog i mycket hög utsträckning förklaras med att man förbjöd utredaren att lägga fram förslag som påverkade skattesystemet. Annars hade det funnits ett skarpt förslag redan för ungefär ett år sedan, som skulle kunna kombineras med en när- boendeersättning i linje med vad utredningen föreslagit.

Fru talman! Det är inte så vansinnigt komplicerat: Omfördela de skatter som redan tas ut så att lokalsamhället gynnas, och inför samtidigt en när- boendeersättning! Men då kan man naturligtvis inte skydda små statliga skattebaser med att förbjuda modeller som skulle lösa upp knutarna. Det riskerar för statligt vidkommande att kosta mer än det smakar.

Jag tycker för övrigt att man av princip bör gå ännu längre. Den histo- riska utbyggnaden av vattenkraften är närmast att betrakta som kolonial rovdrift och ett cyniskt utnyttjande av små kommuner som Ragunda och Jokkmokk. Deras elproduktion skickar många hundratals miljoner till statskassan varje år, och som tack för det har man fått småsmulor tillbaka. Det är ett historiskt fel som av princip borde rättas till. Även detta skulle

med fördel kunna utredas, men den här gången gärna utan destruktiva direktiv som förbjuder omfördelning av skatter.

Fru talman! Att dubblera lönsamheten för svenska bönder och säkra att inhemskt jordbruk kan försörja landets matkonsumtion till åtminstone 80 procent av den mat vi konsumerar och har goda förutsättningar att producera i Sverige är Centerpartiets och min ambition. Därför tog vi tidigare fram ett förslag till initiativ i riksdagen och skatteutskottet som syftade till att regeringen snabbt skulle utreda statens kostnadspålagor, främst skatter och avgifter, genom den inhemska livsmedelskedjan. Vi ville också att regeringen därefter skulle ta fram reformer som styrde mot målen om högre lönsamhet och ökad självförsörjning.

Lägesbilden i dag är inte helt optimal. Drömmen om den eviga freden efter kalla kriget har medfört decennier av sänkta ambitioner för såväl Försvarsmakten som landets självförsörjning av exempelvis mat. När det gäller försvaret har Sverige vaknat, och det är bra. Nu behöver samma resa göras när det gäller maten.

Fru talman! Sedan 1995 har böndernas andel av varje matkrona i butik i praktiken halverats. I dag går ungefär 10 öre av varje krona till bonden medan exempelvis staten tar 11 öre via skatt. Följden är fler olönsamma jordbruk, mer centraliserad stordrift och ett ökat beroende av import och fungerande leveranskedjor. Varannan tugga mat måste i dag importeras. Det är en synnerligen dålig situation vid en större kris eller i värsta fall krig. Där är beredskapen helt enkelt för svag.

Fru talman! Personligen anser jag att situationen är dålig även i fredstid. Att lasta skatter och avgifter på bonden, slakteriet, transportererna, livsmedelsförädlarna och andra aktörer i flera led pumpar systematiskt upp kostnaden för slutprodukten i butik. Det sänker konkurrenskraften för svenska jordbruk på ett sätt som bromsar vad som skulle kunna vara en betydligt mer välmående landsbygdsnäring.

Därför vill jag och Centerpartiet se ett spårbyte. Livsmedelskedjans främsta syfte kan inte vara att leverera skatter och avgifter till det offentliga. Den har en viktigare funktion att fylla.

Fru talman! Vår förhoppning är att en snabbutredning och offensiva reformförslag ska kunna bli en central del av regeringens aviserade livsmedelsstrategi. Om vi gör jordbruk och livsmedelsproduktion mer lönsamt kommer vi att kunna få mer konkurrenskraftig svensk mat, fler småskaliga producenter och därmed också en högre beredskap genom decentraliserad produktion.

Anf. 84 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Midsommarafton nalkas. Det är ett säkert tecken på att sommaren är här på riktigt. Och oavsett om det är sol eller regn den dagen – det är oftast det sistnämnda – brukar man vara på någorlunda gott humör när sillen, färskpotatisen och jordgubbarna står uppradade på lunchbordet.

Ett annat sommartecken, som ändå är lite större för mig, är det som de senaste veckorna har präglat stadsbilderna runt om i vårt avlånga land. Jag syftar på alla bilder från skolavslutningar i grundskolan. Vi ser också nyexaminerade universitetsstudenter som nu ska använda sina nyvunna spetskunskaper på arbetsmarknaden och därmed gå från teori till verklighet. Och såklart har vi alla utspring; studentfirande ungdomar har fyllt våra vägar med glädje. De ska nu gå ut i vuxenlivet på riktigt.

Samtidigt – det här är lite motsägelsefullt – pågår en vinter i vårt land. Det är en ekonomisk vinter, som bland annat medför svag bnp-utveckling. Det beror på inflation och höga räntor, som har satt djupa spår. Vi har fortsatt ett krig i Europa och ökad osäkerhet i vår omvärld, vilket har försvårat situationen ytterligare.

Men låt oss minnas att varje vinter följs av en vår. Vi står inte bara inför en tid av utmaningar utan också inför möjligheter. Jag återkommer till det senare.

Mycket krut har som sagt lagts på att bekämpa inflationen. Även om kampen inte är helt över har resultat börjat visa sig. Inflationen har minskat. Men det gäller att vi fortsatt är vaksamma och uthålliga i vårt arbete. Geopolitiska oroligheter, krig i vårt närområde och andra oförsedda händelser kan snabbt driva upp priserna igen.

Dessutom är kronkursens utveckling fortsatt en stor osäkerhetsfaktor. Liberalerna har länge ansett att vi borde införa en stabilare valuta, att vi borde införa euron som valuta. Det är nu läge att utreda detta.

Fru talman! Det ska alltid vara fördelaktigt att gå från bidrag till jobb. Genom att börja arbeta integreras man också i samhället och blir en del av en större gemenskap. Det är den bästa metoden för integration. Det ska dessutom alltid vara gynnsamt att ta ansvar för sin egen ekonomi.

Utbildningspremien behöver höjas, och möjligheterna att styra sin ekonomi behöver bli större. Därför har vi sänkt skatten på arbete och föreslår att göra det även för sparande, för att öka incitamenten att arbeta och vara självförsörjande.

Samtidigt ser vi att det behövs fler vägar till jobb. Genom förbättrad undervisning i svenska för invandrare och åtgärder för att stärka kompetensförsörjningen kan vi uppnå det. Genom att stärka arbetslinjen kan vi öka sysselsättningen och minska det utanförskap som finns i vårt land.

Just utanförskapet behöver vara i extra fokus framöver. Frågan har blivit alltför styvmoderligt behandlad under lång tid. Det nya integrationspolitiska målet, som nu presenterats, betonar att utrikes födda kvinnor och män ska ha samma skyldigheter, rättigheter och möjligheter som den övriga befolkningen. Det är en vision som vi i Liberalerna förespråkat länge.

Att få ordning på integrationen är avgörande för vårt land. Här ska inte finnas några skugg- eller parallellsamhällen. Alla ska, som jag nyss nämn- de, bli en del av den större gemenskapen. Det kan vi uppnå genom att ställa tydliga krav på individen att bli en del av det svenska samhället samtidigt som vi såklart måste erbjuda de verktyg som krävs för att man själv ska kunna åstadkomma detta.

Fru talman! För att bygga ett starkare Sverige och upprätthålla en bra välfärd behöver vi ha en växande ekonomi. Det handlar bland annat om att satsa på investeringar i såväl forskning som infrastruktur och energiproduktion. Men vi ska likväl jobba för att minska byråkratin och få till kortare tillståndsprocesser. Så skapar vi bättre förutsättningar för företag att växa.

Produktivitetskommissionen kom med sitt delbetänkande i våras och ger oss redan nu en gedigen grund för hur vi ska förbättra svensk produktivitet och stärka vår ekonomi. Det framgår att tillväxt och produktivitet främst drivs av kunskap, innovation och entreprenörskap. För oss liberaler är det inga nyheter. Vi har alltid betonat vikten av utbildning och forskning som grundstenar för en framgångsrik ekonomi.

En annan stor utmaning som lyfts fram i delbetänkandet är den nyss nämnda växande regelbördan, som hämmar produktiviteten. Vi ser med oro på hur onödig byråkrati och långa tillståndsprocesser fördröjer viktiga investeringar. Det är dags att göra en rejäl översyn av regelverket. Vi borde kunna hitta en majoritet för det i denna kammare.

Kommissionen pekar också på behovet av ett skattesystem som främjar produktivitet. Vi liberaler har länge förespråkat en bred skattereform som främst fokuserar på att sänka skatten på arbete och att göra skattesystemet både enklare och mer förutsägbart. Det skulle inte bara öka incitamenten för arbete och företagande utan även göra Sverige mer attraktivt för utländska investeringar.

Fru talman! Det är ett mycket stort steg att gå från att vara ensamföretagare till att anställa sin första person. Det innebär ökade risker, stort ansvar och mer administration och gör tyvärr att många med all rätt tvekar inför att ta detta steg.

Bland de tillväxthinder som småföretagare upplever tillhör höga arbetsgivarkostnader de största. Därför är det glädjande att vi nu tittar på att utvidga växa-stödet från att gälla en anställd till att omfatta upp till två anställda. Det är avsett att underlätta övergången till att bli arbetsgivare och hjälpa företagare att ta det viktiga steget att utöka sin verksamhet.

Fru talman! Sverige har en lång tradition av att ha starka offentliga finanser och en välfungerande välfärdsstat. Men det är inget som kommer av sig självt. Det gäller som sagt att vi fokuserar på arbetslinjen, investeringar och tillväxtfrämjande åtgärder för att skapa de resurser som behövs för att möta framtidens behov.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och önska samtliga en glad sommar.
(Applåder)

Anf. 85 PEDER BJÖRK (S) replik:

Fru talman! I inledningen av anförandet målade Patrik Karlson upp en bild av ett dignande midsommarbord med sill, jordgubbar och andra saker. Det är en bild som stämmer för en del. Men för många innebär den här midsommaren allt annat än en riklig midsommarmiddag.

Kostnadskrisen i Sverige gör fortfarande att många hushåll faktiskt inte har råd att sätta näringsriktig mat på bordet till sig själva eller sina barn. Det är ett misslyckande från SD-regeringen och Liberalerna att de inte kan möta det.

Man hade exempelvis kunnat stötta barnfamiljer med ett extra barnbidrag eller ge två extra studiebidrag till dem som studerar på gymnasiet, som vi socialdemokrater föreslog inför den här sommaren. Det hade gjort skillnad för barnfamiljer runt om i vårt land. Då hade de kunnat se fram emot ett midsommarbord som innehåller det Patrik Karlson beskrev. Men SD-regeringen och Liberalerna har valt en annan väg. De har valt att fokusera på att sänka skatten för dem som har det bäst. Det har inte bara drabbat hushållen utan också bidragit till sjukvårdsrisen. Vi ser även runt om i Sveriges skolor att kommuner säger upp lärare, och till råga på allt har Liberalerna gått med på att sänka skatten på plastpåsar.

Min fråga till Patrik Karlson är alltså: Är det värt det?

Anf. 86 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru talman! Att det finns näringsfattiga midsommarbord år 2024 är inget nytt. Jag kan upplysa ledamoten om att de fanns även under samtliga åtta år som S-regeringen styrde. Det här handlar snarare om det stora problem som vi måste komma åt.

Jag är själv uppvuxen i en syskonskara om tre med en ensamstående, sjukskrivna mamma. Jag vet hur det är att komma hem när elen är avstängd och hur det är att gå och lägga sig med tom mage. Jag vet hur det är att ha trasiga kläder på sig.

Det som ändrade livet för min mamma var att alliansregeringen tillträdde och återupprättade arbetslinjen. Då fick hon, som varit tvingad att leva på sjukförsäkringen, i stället sitt första arbete. Hon kunde börja tjäna pengar på riktigt, spara undan och ge oss bättre förutsättningar. Det är den linjen vi måste återkomma till. Det är så vi löser problem på riktigt. Det är det regeringen fokuserar på och som den förra regeringen totalt misslyckades med under åtta år. Det, om något, var ett svek.
(Applåder)

Anf. 87 PEDER BJÖRK (S) replik:

Fru talman! Om Patrik Karlson är väl medveten om hur det är, hur kan då han och Liberalerna backa upp en politik från SD-regeringen som drar undan mattan för de barnfamiljer och hushåll som har det tufft? Hur kan Patrik Karlson och Liberalerna stå för en politik som inte stöttar hushållen i en av de värsta ekonomiska kriserna på väldigt länge? I stället lägger de fram förslag efter förslag som syftar till att sänka skatten för dem som har mest. I sin första statsbudget gick SD-regeringen fram här i Sveriges riksdag med ett förslag och röstade igenom en skattesänkning på 13 miljarder kronor för dem som har det bäst. De pengarna hade kunnat användas på ett mycket bättre sätt.

Hur kan Patrik Karlson och Liberalerna stå bakom de förslag som nu presenteras som handlar om att försämra a-kassan och sjukförsäkringen, om det är så att Patrik Karlson väl känner till hur det är? Nej, fru talman – Patrik Karlson, Liberalerna och Sverigedemokraterna fortsätter med sin klassiska borgerliga politik. De sänker skatterna för dem som har det bäst och ser till att utförsäkra dem som har det sämst. Sedan sitter de och tittar på när sjukvårdskrisen de själva varit med och skapat växer fram i hela landet utan att göra någonting för att undvika att regionerna bara i år ska riskera att behöva säga upp 5 000 personer som jobbar i sjukvården. Den yttersta konsekvensen av det är att patientköerna växer.

Fru talman! Min fråga kvarstår alltså: Patrik Karlson – är det värt det?
(Applåder)

Anf. 88 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru talman! Det är mycket att hålla reda på. Jag insåg att jag missade lite från början.

Vi satsar på svensk skola. Vi har tillfört flera miljarder i både höstbudgeten och vårandringsbudgeten. Det finns pengar som har gått ut till skolan. Det stora problemet är trots allt att kommunen är huvudman. Det är kommunen som har ansvar för att skolan fungerar och som avgör hur pengarna används där ute.

Jag som kommer från Linköping har sett hur den S-ledda kommunledningen funkar där. Trots att pengarna finns struntar man totalt i skolan. Det är vad som händer ute i kommunerna när socialdemokrater får styra. Det är Socialdemokraterna som är orsaken till problemen eftersom de tog bort det statliga huvudmannskapet.

Fru talman! Om vi skulle komma tillbaka till statligt huvudmannskap skulle vi slippa genomföra mycket av den här debatten. Det är likadant med regionerna. Vi har tillfört mycket, men precis som många har stått här före mig och sagt kommer mer pengar i dessa tider inte att vara hela lösningen.

Vi behöver jobba med större strukturella frågor för att lösa sjukvårdens problem. Regeringen tittar på det i samarbete med samtliga 21 regioner, men om vi bara ger dem så mycket att det täcker underskotten som de ser ut i dag skulle vi såklart bara elda på inflationen ytterligare. Nej, fru talman, problemet är större än så och löses inte med siffertrixande från Socialdemokraterna.

(Applåder)

Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Innan jag går in på det jag egentligen hade tänkt säga i debatten om riktlinjer för den ekonomiska politiken vill jag rikta alla åhörarens uppmärksamhet mot en typ av retorik som har återkommit vid flera tillfällen under den här debatten och som är kopplad till konsekvenserna av Rysslands invasion av Ukraina och den därmed följande kostnadskrisen som har drabbat Sverige och Europa. Jag tror att det är lätt för varje politiker att tänka att man kan vinna en kortsiktig poäng genom att skylla kostnadsökningen på en tidigare eller nuvarande regering och säga att man ärvde den höga inflationen av den förra S-regeringen eller att det var inrikespolitik vad gäller kärnkraft som orsakade de höga priserna på olja och gas.

Även om inrikespolitik spelar roll för den ekonomiska utvecklingen behöver vi – var och en som vill stå upp för stödet till Ukraina och motståndet mot Putin – vara ärliga med de förhållanden som i grunden har orsakat både den ökade inflationen och de ökade priserna på energi och bränslen. Putins invasion av Ukraina är den enskilt viktigaste orsaken. Låt oss inte tappa bort det! Det riskerar i förlängningen att underminera hela den svenska befolkningens starka och enade stöd för Ukrainas kamp och motståndet mot Ryssland.

Fru talman! Så till den ekonomiska politiken. Här har vi olika visioner. Vi har olika prioriteringar. Ingen har råd med allt. Ekonomi handlar om att hushålla med begränsade resurser.

Vi står inför stora utmaningar. En av världshistoriens största uppgifter har lagts på våra axlar, nämligen att ställa om från en fossil ekonomi till en fossilfri. Det är vårt ansvar att göra en rättvis klimatomställning som inte lämnar de fattigaste med de högsta kostnaderna. Det är vårt ansvar att klara krisen i vården. Det är vårt ansvar att se till att också de ensamstående mammorna klarar sig igenom kostnadskrisen. Därför har vi i Miljöpartiet en offensiv politik för en rättvis klimatomställning där vi ger stöd till människor på landsbygden och till dem som har låga inkomster samtidigt som vi fortsätter att styra bort från fossila bränslen.

Under den här debatten har regeringspartiernas företrädare tyvärr gång på gång återkommit till hur stolta de är över att ha sänkt priset på fossila utsläpp. Det är deras enda lösning på kostnadskrisen, men den tar oss i fel riktning vad gäller klimatkrisen.

Vi i Miljöpartiet visar med vår budget att det går att välja en annan väg, en väg där vi stöttar barnfamiljer med höjt barnbidrag, stöttar lantbrukare med jordbruksavdrag och stöttar människor på glesbygd och landsbygd med skatteavdrag. Det gör att även de som är beroende av bilen klarar sig igenom kostnadskrisen, samtidigt som vi inte tappar takten i klimatomställningen.

Vi i Miljöpartiet ser att man måste styra mot det som är hållbart. Det som är bra ska också vara billigt. Därför tycker vi att det är fel att man höjer skatten på att laga sådant som har gått sönder. Hög i stället skatten på utsläppen!

Vi i Miljöpartiet tycker också att det ska vara rättvist. De som äger mycket ska betala mer än de som har mindre. Vi tycker att det ska löna sig att jobba och oroar oss för att allt fler ser framför sig att de ska försörja sig på att bara äga. Vi behöver jämna ut skatteklyftan mellan dem som jobbar och dem som tjänar pengar på att redan ha mycket kapital.

En grupp som har tjänat extremt mycket pengar samtidigt som många haft det väldigt fattigt är bankerna. Därför har vi i Miljöpartiet föreslagit en extra bankskatt för de banker som nu har delat ut enorma vinstsummer för att de höjt räntan på alla våra bolån men inte på våra sparkonton. En tillfällig bankskatt skulle kunna leda till att vi får de fattigaste barnfamiljerna att klara den här kostnadskrisen. Den skulle också kunna leda till att regionerna hade råd att korta vårdköerna i stället för att korta listan på anställda sjuksköterskor.

Fru talman! Många har talat om oron för den kriminalitet som också rekryterar in barn och unga. Den oroar även mig och oss i Miljöpartiet. När jag hör talas om att elevassistenter och lärare ska sägas upp runt om i Sveriges skolor och att klasserna ska bli lite större knyter det sig i magen. Det finns inget mer kortsiktigt än att spara in på våra barns utbildning. Men i den kommunala ekonomiska verkligheten är det tyvärr så att man redan sparat på äldreomsorgen under en massa år – nu är det barnen som får betala notan när regeringen i stället lägger pengar på att de rikaste ska kunna renovera mer med subventioner från oss skattebetalare.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet vill se en skattereform där vi ser till att de som har mest betalar mer, så att vi går från att vara ett av de länder som betraktas som skatteparadis för kapital till att vara ett land där vi har en jämlikhet och där människor som arbetar inte betalar mer skatt än de som tjänar pengar på att äga. Vi vill se en skattereform som styr mot en rättvis klimatomställning där vi ser till att få acceptans för klimatpolitiken genom att de som drabbas av höga priser får kompensation – inte för att fortsätta släppa ut utan för att ställa om.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation 4.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2023/24:UFöU1
Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater (prop.
2023/24:141)
föredrogs.

Anf. 90 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! I min hand håller jag det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 1, där det föreslås att riksdagen godkänner avtalet om försvarssamarbete mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering, det så kallade DCA-avtalet. Jag har haft förmånen att vara ordförande vid det sammansatta utskottets behandling av propositionen i riksdagen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jag vill passa på att tacka utskottets deputerade ledamöter för konstruktiva beredningstillfällen, där till och med reservanter bidragit till majoritetens skrivningar i vissa fall, trots meningsskiljaktigheter. Betänkandet menar jag är ett uttryck för att nationens förtroendevalda kan samla sig kring säkerhets- och försvarspolitik och realpolitik i nationens intresse, även i en tid då ett högt och polariserande tonläge råder i den offentliga debatten och piskar upp skummande vågor.

För omkring 400 år sedan bröt skeppet Kalmare Nyckel vågorna över Atlanten i sina seglatser mellan Sverige och USA och blev närmast unikt för sin tid genom att genomföra fyra transatlantiska seglatser. I Joe Bidens hemstad Wilmington ligger i dag en kopia av skeppet förtöjd. Med Carl Milles staty i fonden värdar man skeppet, dess historia och den marina transatlantiska länken med stolthet. På stadens torg ser man emellanåt också den svenska flaggan vaja. Här är den transatlantiska länken mellan just våra två länder påtaglig, liksom det kollektiva minnet av att relationen inte utvecklades i går utan har utmejslats under århundraden.

Fru talman! Vi lever i en ofredstid. Vi upplever under vår stund på jorden det värsta säkerhetsläget i Europa sedan andra världskriget. Ett storskaligt krig råder i vårt omedelbara närområde. Vår militärt mäktigaste granne, Ryssland, är aggressor och slungar vilt, inte bara mot Ukraina utan också mot den regelbaserade ordningen. Ryssland, som också är världens största kärnvapenmakt, hotar återkommande med att använda just dessa vapen. I vår Östersjöregion ser vi hur undervattenskrigföring och gps-störningar blivit allt vanligare och mer omfattande. Ryssland kränker också återkommande svenskt territorium. Bara förra veckan skedde åter en kränkning i luften, och den svenska incidentberedskapen fick gå upp och avvisa ryskt flyg. Läget är alltså minst sagt allvarligt. Om detta råder enighet bland oss valda ombud och bland experter.

Säkerhetslagets mörka moln ser heller inte ut att skingras. Ljusningen dröjer. Snarare förvärras situationen. Vi kan skönja ett antal faktorer som gör att det allvarliga läget kan bli ännu allvarligare. Om detta råder också enighet. Det är mot den bakgrunden jag menar att man behöver läsa och förstå avtalet om försvarssamarbete med världens militärt mäktigaste demokrati, USA, och se hur det tagits fram och prövats av remissinstanserna.

Behovet av att snabbt trygga Sveriges säkerhet är mycket stort, särskilt efter årtionden av nedrustning som gör att vi i dag har ett betydligt svagare

försvar än i slutet av kalla kriget, även om det är på väg tillbaka. Vi håller på att rusta upp, vilket är bra och nödvändigt. Men upprustningen håller inte takt med den säkerhetspolitiska utvecklingen. Det tar lång tid att rusta upp, medan det går snabbt att rusta ned, vilket man alltid har vetat och vilket vi har erfårit de senaste åren. Försvarsberedningen, som nyss i bred politisk enighet lade fram sin rapport, planerar för att svensk upprustning behöver fortgå en bra bit in på 2030-talet. Vad som händer därefter återstår att se, men detta visar på den tid som det tar innan vi på egen hand når upp till en acceptabel försvarsförmåga.

Fru talman! Det är utifrån dessa förutsättningar som det ligger i Sveriges intresse att ingå DCA-avtalet med USA. Kritiker har ställt legitima frågor om varför inte medlemskapet i Nato räcker och varför även ett separat avtal med USA behöver ingås. Nato är förvisso grundstenen i det militära samarbete som Sverige ingått, men Natos grundläggande fördrag från 1949 är övergripande. Nato har heller inga egna stående förband. Därför behöver avtal slutas med stater som kan bidra med faktiska förmågor för att avskräcka och för att försvara oss och försvarsalliansen tillsammans med oss. Då är det USA som gäller. Genom DCA-avtalet öppnar vi för att konkret kunna hysa amerikanska styrkor på svensk mark för att i förlängningen avskräcka rysk aggression mot oss och kunna försvara oss om vi blir utsatta.

Fru talman! En annan kritik som riktats mot DCA-avtalet är att det på olika sätt inskränker svensk suveränitet. Det är självklart sant att vi överlåter viss myndighetsutövning till annan stat, liksom vid många andra internationella samarbeten som Sverige ingått. Även Sveriges inträde i FN inskränkte på sin tid delar av den svenska suveräniteten, vilket var föremål för mycket debatt då. Få hävdar i dag att Sverige borde lämna Förenta nationerna.

Det är också viktigt att se de tydliga begränsningar som finns i DCA-avtalet, som endast handlar om försvarssamarbete och möjligheterna att på vissa utvalda platser kunna stationera trupp och förvara materiel och vapensystem.

Det är mot bakgrund av omfattande respekt för Sveriges suveränitet på alla områden inga klausuler som på något sätt berör hur vi fritt utformar vår utrikes- och säkerhetspolitik.

Fru talman! Sveriges folk och vi riksdagsledamöter behöver se hur vi kan stärka försvaret av vårt land. Naivitet när det gäller krig och fred för vårt land är inte ett alternativ. Vi bör vara förberedda för de hot som finns i dag och de ändrade hot som vi kan skönja vid horisonten.

I scouterna lär man sig att vara redo, alltid redo. DCA-avtalet är just en del av att vara förberedda och att rigga förutsättningar med de allierade så att vi aldrig tvingas ha rysk fientlig trupp i våra bygder igen.

Låt oss inte ta miste på det som står på spel om vi misslyckas med att stärka försvaret av vårt eget land. Varje dag kan vi bevittna hur Ryssland begår krigsbrott i Ukraina, hur man på ockuperad mark begår massakrer mot civila, hur man genomför tvångsförflyttningar och hur man kidnappar barn i syfte att utrota den ukrainska nationen, språket och identiteten.

Det handlar också om hur man attackerar Ukraina över hela dess territorium där civil infrastruktur attackeras och civila mål beskjuts regelmässigt. Det är ytterst det som vi måste förhindra att det också sker här.

Fru talman! Avslutningsvis: Vi upplever ett stort engagemang för dagens debatt och beslut. Namnunderskrifter har samlats in. Intresseorganisationer yttrar sig. Opinionsmätningar har publicerats. Bland detta ser vi också desinformation om avtalet orkestrerat av regimen i Kreml.

Till oroliga medborgare och genuina kritiker av DCA-avtalet vill jag säga att jag förstår er oro när beslut fattas kvickt. Många av er kan säkert uppleva att vi borde ha mer tid för debatt och analys.

Jag välkomnar diskussion och debatt. En del av den för vi här i dag, i nationens högsta beslutande organ. En del av den har förts i vårt lands fria och oberoende medier. En del av den har förts inom branschorganisationer och genom medborgarinitiativ.

Dialog har förts med berörda kommuner. Över hundra procent remissinstanser har yttrat sig över förslaget liksom Lagrådet. Man har kunnat ordna studiecirkel och seminarier.

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet beslutade i maj att ge konstitutionsutskottet, justitieutskottet, finansutskottet, skatteutskottet, socialutskottet och även trafikutskottet möjlighet att yttra sig över förslaget från sina respektive kompetenser. Vi har naturligtvis också inhämtat information från Försvarsmakten.

Även om tidsutdräkten för analys och beredning hade kunnat vara längre får man ta i beaktande att i det säkerhetsläge som vi befinner oss är att inte handla i tid också en risk. Det är en risk som vi inte har råd att ta när det gäller just krig och fred.

Alternativet till att inte avskräcka Ryssland och möjliggöra mobilitet för våra likasinnade parter är att bjuda in till aggression. Det har vi sett utfallet av i andra länder så många gånger tidigare i både äldre och modern historia.

För att summera: DCA-avtalet avser ett försvarssamarbete som gynnar Sveriges intressen och respekterar svensk suveränitet. Det skapar handlingsutrymme och minimerar byråkratiska processer i händelse av en allvarlig eller allvarligare händelseutveckling.

Det innebär förändringar som vi inte är vana vid. Det innebär också Natomedlemskapet. Vi kan konstatera att vårt grannland Norge har ett likartat DCA-avtal. Finland och Danmark bereder eller kommer inom kort att bereda liknande avtal. Våra nordiska grannländer går i takt, och Nordens sak är vår. Därför antar vi nu detta mellanstatliga avtal och stärker Sveriges handlingsfrihet och försvar.

(Applåder)

Anf. 91 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vi debatterar i dag ett militärt avtal mellan Sverige och USA, ett avtal kallat DCA-avtalet. Det är ett avtal som är mer långtgående än något annat avtal som Sverige tidigare undertecknat. Vi ger upp vårt eget territorium och vår egen lagstiftning för ett annat land.

Oavsett vad en tycker om DCA-avtalet, för eller emot, är det viktigt att komma ihåg att dagens beslut är av principiell vikt, skiljer sig från tidigare fattade beslut och förändrar Sveriges säkerhetspolitiska position gentemot vår omvärld. Jag skulle inte gå så långt som att säga att det är mer avgörande än Natobeslutet. Men det har samma principiella förflyttning som historiskt har varit otänkbar.

Fru talman! Vänsterpartiet avser i dag att rösta avslag på regeringens proposition om att godkänna undertecknandet av DCA-avtalet. Vi gör det av flera skäl, som jag och mina kollegor ska redovisa under dagens långa debatt.

Låt mig börja i det övergripande principiella. DCA-avtalet är inte en del av det svenska Natomedlemskapet, som blev av för drygt tre månader sedan. I stället för att amerikanska soldater ska följa samma regelverk som alla andra stater inom Nato beslutar vi i dag om att amerikanska soldater ska ha en särställning, ett extra förmånligt avtal, med högre tillträde och mindre svensk kontroll än andra Natoländer i Sverige.

Jag kan i grunden tycka att det är ett tveksamt sätt att hantera andra Natomedlemmar. Men jag är egentligen inte förvånad då USA har en dominerade ställning, som det dagligen utnyttjar såväl inom Nato som globalt.

Fru talman! Vänsterpartiet har fört fram grundläggande kritik på två punkter mot avtalet sedan det undertecknades. Det gäller bristen på skrivningar om kärnvapen och att amerikansk lagstiftning ska gälla för amerikanska soldater, anhöriga och underleverantörer. Jag ska nu djupdyka i respektive frågeställningar.

På 50- och 60-talet pågick i Sverige inom hemliga delar av vår försvarsmakt ett utvecklande av ett eget svenskt kärnvapen. Våra fysiker och experter låg långt fram i sin kompetens och kunskap på det kärnfysiska området. Sverige hade efter år av forskning och utveckling parallellt med utvecklingen av kärnkraften goda möjligheter att utveckla kärnvapen som annars vid den tiden bara var utvecklat av världens stormakter.

Men svenska politiker gjorde ett vägval. De bestämde att Sverige och världen skulle vara säkrare om Sverige inte utvecklade kärnvapen utan i stället arbetade riskreducerande och för avspänning mellan stormakter i en tid, likt denna, där spänningarna ökade.

Sverige beslutade om att avveckla sitt kärnvapenprogram och om att år 1968 ansluta till icke-spridningsavtalet, NPT. Det var ett historiskt beslut av Sveriges riksdag som har tjänat Sveriges säkerhetsintressen och dess medborgare väl i över 50 år.

Vi spolar fram bandet till nutiden. Sverige har sedan drygt tre månader gått med i militäralliansen Nato. Nato är tydligt i sina doktriner. De bygger på avskräckning, och ytterst med kärnvapen.

Sverige ingår för första gången i vår historia under ett kärnvapenparaply. Kärnvapen skulle kunna, av någon annan stat, användas i vårt namn. Så sent som i förra veckan deltog försvarsminister Pål Jonsson i ett möte med Natos Nuclear Planning Group.

Kärnvapen är inte vilket vapen som helst. Det är ett massförstörelsevapen. Det är ett vapen som de två gånger det har använts dödat hundratusentals och för lång tid förstört miljön för mänskligt liv. Japan kommer aldrig att glömma Hiroshima och Nagasaki, och det bör inte vi heller göra.

Vad säger då det svenska DCA-avtalet om kärnvapen? Ja, fru talman, svaret är skrämmande nog ingenting. Det är till skillnad från det norska avtalet, det danska avtalet och det finska avtalet, som hänvisar tillbaka till finsk gällande lagstiftning som förbjuder kärnvapen på finskt territorium.

Det gör att Sverige är det enda land i Norden som saknar avtalsklausuler som ger skydd mot kärnvapen. Men du överdriver Håkan, USA vill inte ställa några kärnvapen på svenskt territorium, säger då anhängarna av avtalet.

Det är förvisso sant. Under den nuvarande amerikanska Bidenadministrationen finns inga tecken på några sådana kärnvapenpropåer. Men Biden kommer inte vara president för alltid i USA. Det är han i max fyra år till, om hans svajande hälsa håller. Men det är också så att vi redan i november vet om Donald Trump kommer tillbaka som president i USA, en president vars förra presidentperiod de flesta svenskar minns som klart skakig.

”Min knapp är större än din” är en tweet riktad mot Nordkoreas diktator vi inte ska glömma. Avtal skrivs inte bara för dagar med solsken. Avtal ska också skrivas för dagar med moln, regn och till med storm.

Regeringens hantering av avtalet är inte bara naiv, utan direkt dumdriftig. Både Norge, Danmark och Finland har varit noga med att skriva in förbud mot kärnvapen. I Sverige har i stället statsminister Ulf Kristersson öppnat för att kärnvapen på svenskt territorium skulle kunna vara aktuellt i en krigssituation. Det är en oroväckande utveckling i en tid när hybridhot och skillnader mellan krig och fred blir allt otidigare.

Det gör att det socialdemokratiska handslaget om formuleringarna om kärnvapen med Moderaterna är väldigt svagt, eller som moderaten Stefan Olsson uttryckte sig i Sveriges riksdag för två veckor sedan: ”Mitt parti står bakom överenskommelsen med Socialdemokraterna så länge vi har den.”

Det är ett oerhört uttalande som går helt emot både vad det svenska folket tycker och vad Sverige har stått för under lång tid.

Vänsterpartiet har länge drivit att Sverige ska införa en lag, lik den finska, som gör det tydligt att vi inte accepterar kärnvapen på svenskt territorium.

Det är viktigt att komma ihåg att det inte bara handlar om oss och om vad vår syn är. Vi vet ju hur vi tänker och hur vi avser att agera. Men vad tror, vet och förstår Ryssland? I vilka lägen uppfattar Ryssland Sverige på fel sätt? Kan vi få vår egen Kubakris då?

Fru talman! Den andra delen av vår kritik mot DCA-avtalet gäller den amerikanska jurisdiktionen, alltså den långtgående förändringen att amerikansk lag ska gälla i Sverige, som om Sverige inte vore en rättsstat. Amerikanska soldater, deras anhöriga och underleverantörer till den amerikanska armén borde såklart prövas i svensk domstol som alla andra.

I och med detta avtal ges de amerikanska styrkorna en liknande immunitet gentemot svensk lag som den som bara utländska diplomater har. Grundtanken är att de vid brott ska straffas enligt amerikansk militärlag. Problem uppstår dock i de fall då denna lag är svagare än den svenska. Synen på sexualiserade brott är ett tydligt sådant exempel. Amerikansk militär strafflagstiftning förbjuder absolut våldtäkt och prostitution, men lagstiftningen är svagare än Sveriges.

USA har till exempel inte en samtyckeslagstiftning, vilket innebär att en utsänd amerikan som begår våldtäkt skulle kunna frias i en amerikansk militärdomstol i fall där man hade dömts enligt svensk rätt. Detsamma gäller sexköp, som enligt amerikansk militärlagstiftning är förbjudet men där det krävs någon form av uppmaning eller tvång för att en person ska dö-

mas. Enligt svensk lag räcker själva sexköpet. Avtalet skulle alltså i praktiken kunna leda till straffrihet för brott som vissa våldtäkter och sexköp.

Men det finns en ventil. Det handlar om att Sverige inom 30 dagar ska notifiera USA om att man tar fallen inom ramen för svensk rätt och jurisdiktion i stället för amerikansk lag. Vilka fall gäller då detta? Ja, regeringen är tydlig i sin proposition med att det verkligen är få undantagsfall där svensk rätt ska gälla. I regeringens proposition står det också: "En medlem av en amerikansk styrka kommer således att vid misstanke om sexualbrott som utgångspunkt prövas under amerikansk militär strafflagstiftning."

Vad innebär det för brottsoffret? Jag tänker på om det sker ett krogslagsmål på Stadshotellet i Kristinehamn eller en våldtäkt i Halmstad. Vad innebär det vid ett sexköp där säljaren inte kommer från Sverige eller när en amerikansk partner utsätts för sex utan samtycke?

Ja, i utskottets behandling blev detta en diskussion, och utskottet landade i delvis nya skrivningar, bland annat formuleringen: "Vidare vill utskottet understryka vikten av att rättssäkerheten för brottsoffer i Sverige värnas."

Det är ett steg i rätt riktning som kan göra att framtida regeringar gör bedömningar som kan göra att fler fall hamnar i svensk domstol, inte amerikansk. Vi borde vara överens om att straffrihet inte ska råda, inte någons i världen. Men enligt mig hade det bästa varit att aldrig överlåta jurisdiktionen till USA över huvud taget.

Det är också viktigt i sammanhanget att komma ihåg den inverkan som avtalet mellan Sverige och USA kan ha för tredje land. Om inte ens vi som är en av världens starkaste demokratier och rättsstater klarar av att stå upp mot USA när det gäller domsrätt, hur ska då ett utvecklingsland klara av att göra det?

På global nivå leder detta till straffrihet för amerikanska soldater. Vi har sett det många gånger, i många olika krig. Afghanistan är det som dyker upp som ett tydligt exempel i närtid för mig. När Internationella brottmålsdomstolen, ICC, försökte utreda amerikanska soldaters eventuella brott i Afghanistan införde Trump sanktioner mot chefsdomaren och hennes man. Reste de till USA skulle de gripas. När USA agerar på detta sätt leder det till straffrihet och till att brottsoffer inte får upprättelse.

Fru talman! Jag tror att vi alla, både förespråkare för och motståndare till detta avtal, är överens om att det är ett omfattande avtal. Liknande avtal har tecknats med Norge, Danmark och Finland. Men det svenska avtalet är det avtal som innehåller flest baser för amerikanerna.

I såväl propositionen som i utskottets betänkande står det att det inte rör sig om permanenta amerikanska baser i Sverige utan att det i stället handlar om förhandslagring av amerikansk materiel för de fall de skulle behöva komma till Sverige.

I remissyttrandet från Stockholms universitets juridiska fakultet förs ett resonemang om vad som är en permanent bas och inte. Den juridiska fakulteten konstaterar att DCA-avtalet med USA är motstridigt och otydligt.

De rättigheter som ges till den amerikanska styrkan är långtgående. Den amerikanska styrkan, dess anhöriga och underleverantörer ges tillåtelse att bygga byggnader utan att svensk tillsyn råder, att köra bil med amerikanskt körkort och att skipa bilprovningen. Amerikansk arbetsrätt ska gälla. Barnen ska inte omfattas av svensk skolplikt. De kan till och med

använda amerikanska frimärken. Vill USA kan de utan problem bygga ett parallellsamhälle till det svenska.

Är det en permanent bas? Kanske, kanske inte. Även om det inte är en permanent amerikansk bas som kommer att etableras i Sverige innebär DCA-avtalet en permanent amerikansk närvaro i Sverige.

Den svenska regeringen bygger mycket av sin argumentation på ett ord i DCA-avtalets artikel 1 – samtycke. Det som amerikanerna ska göra ska ske med svenskt samtycke. Även i denna del har den juridiska fakulteten vid Stockholms universitet ett intressant resonemang.

I det norska avtalet verifieras att USA måste efterleva norsk rätt och norska folkrättsliga förpliktelser internationellt. Ingenting i USA:s agerande får gå emot dessa norska principer.

Enligt den juridiska fakultetsnämndens slutsats är ”den rimligaste tolkningen av denna vaga formulering därför inte att den begränsar USA vad gäller vilka aktiviteter som ska utföras eller hur”.

Även om regeringen är benhård mot USA kan samtycket alltid utmanas. Det kan göras i praktisk handling, det vill säga att man agerar först och ber om ursäkt i efterhand. Man kan då säga att USA uppfattade att det fanns ett samtycke. Mer sannolikt, särskilt om det blir ett presidentskap för Trump, är att man använder sig av alla tänkbara metoder för att sätta press på Sverige till att samtycka.

Ett bättre förhandlat avtal från regeringens sida hade byggt på tydliga begränsningar och avgränsningar för den amerikanska styrkan, inte samtycke.

Jag kan tycka lite synd om Socialdemokraterna i detta. Jag är övertygad om att de är genuina i sin tro på att Sverige blir säkrare utan kärnvapen på vårt territorium och utan utländska baser i Sverige. De förhandlar och gör upp med regeringspartierna – Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna – för en politik som håller över tid, över flera mandatperioder, och de lyckas. Men sedan går det bara dagar, veckor och månader innan den ena efter den andra liberalen och moderaten uttrycker att de vill ha både utländska baser och kärnvapen i Sverige. Frågan är då vad dagens förhandlingar och handslag kommer att vara värda i framtiden.

Vänsterpartiet begär i dagens debatt att frågan om bordläggning ska prövas i enlighet med regeringsformen 2 kap. 22 §, vilket innebär att om en sjättedel av riksdagens ledamöter så begär ska ett ärende vilandeförklaras i ett år innan det kommer upp till omröstning på nytt. För att detta lagrum ska kunna användas behöver någon av de grundläggande friheterna i vår grundlag inskränkas som en konsekvens av de lagändringar som föreslås.

I detta fall rör det sig om den frihet att röra sig fritt inom Sverige för svenska medborgare som fastslås i regeringsformen 2 kap. 8 §, den så kallade rörelsefriheten.

Avtalet om försvarssamarbete med USA ger genom artikel 6 amerikanska styrkor rätt att vid exceptionella omständigheter vidta nödvändiga och proportionerliga åtgärder bortom den omedelbara närheten av de överenskomna anläggningarna, alltså de 17 baserna, för att upprätthålla och återställa säkerheten för och försvaret av de amerikanska styrkorna. Vilka omständigheter detta är beskrivs inte närmare. Det är en väldigt långtgående rättighet vi ger till amerikanska styrkor.

När ett annat land ges makt att agera utan ett direkt godkännande utanför de militära baserna, begränsa allmänhetens tillträde till tidigare öppna områden och spärra av eller stängsla in mark äventyras svenska medborgares rörelsefrihet. Sådana inskränkningar bör föregås av noggranna överväganden avseende proportionalitet, effektivitet och nödvändighet. Det har inte gjorts i detta fall, menar vi, och därför bör konstitutionsutskottet och Lagrådet få granska denna fråga närmare.

Därför har tio ledamöter från Vänsterpartiet begärt att Sveriges riksdag i dag också ska ta ställning till bordläggning vid dagens votering.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 2 från Vänsterpartiet och Miljöpartiet, med tillhörande särskilda yttrande 1 från Vänsterpartiet. Jag yrkar även bifall till reservationerna 3, 5 och 7 från Vänsterpartiet samt till det inkomna yrkandet om bordläggning.
(Applåder)

Anf. 92 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för anförandet! Det är ändå fascinerande hur man kan läsa ett avtal så pass olika och dra så olika slutsatser. Men så är det i en demokrati, och det ska vi vara stolta över. Man kan hävda att jorden är platt – det får man såklart göra, om vi skojar till det lite här.

Jag vill ställa en fråga till Håkan Svenneling som rör det sista han tog upp i sitt anförande, nämligen vilandeförklaringen. Så här gjorde Vänsterpartiet även 2016 när Sverige ingick världslandsavtalet med Nato. Den gången höll inte riksdagen med.

Eftersom Lagrådet har granskat propositionen och inte har någon anmärkning på den här punkten blir man ju väldigt nyfiken på hur Vänsterpartiet har kommit fram till att detta nog inte stämmer. Hur har man resonerat? Det är min ärligt nyfikna fråga.

Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Berglund, för en väldigt bra fråga!

Jag skulle säga att det bygger på två delar. Lagrådet har yttrat sig, medan konstitutionsutskottet har valt att inte yttra sig i samband med behandlingen av det här betänkandet. Däremot har det varit tydligt att många svenska medborgare har hört av sig. Jag vet inte exakt hur Jörgen Berglunds mejlkorg ser ut, men jag vet hur min egen ser ut och jag skulle tippa att det har kommit ett och annat mejl om dagens debatt och beslut.

Min uppfattning som företrädare för det näst största oppositionspartiet i riksdagen är att om det finns en stark folklig vilja att ha upp frågan om bordläggning på bordet för att man önskar mer debatt är det viktigt för mig som riksdagsledamot och folkets främsta företrädare att lyssna på de kraven.

Det var grunden till att jag började titta på bordlägningsfrågan och såg att vi hade agerat på liknande sätt vid liknande avtal med Nato och USA vid tidigare tillfällen. Även gällande lagen om utlandsspioneri förekom denna bordlägningsdiskussion. Därför tyckte jag att det var rimligt att ställa det under proposition.

Vi får se vad riksdagens ledamöter tycker. Det krävs faktiskt bara att en sjättedel av riksdagens ledamöter ställer sig bakom yrkandet, och jag

tycker att de ledamöter som funderar på om det ändå inte finns vissa oklarheter i det här avtalet ska ta chansen och välja bordläggning i dag. Det betyder inte att man är emot avtalet, men det innebär att vi har en långsammare process och att vi kan vänta in det amerikanska presidentvalet, vilket jag tycker är ganska avgörande för hur vi ser på implementeringen av det här avtalet – en fråga som vi ska ställa oss i morgon.

Jag tycker alltså att det finns goda skäl att argumentera för en bordläggning i dag. Dessutom är jag glad att ha fått lära mig att det var en liberal som en gång i tiden såg till att det här står i vår grundlag.

Anf. 94 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för resonemanget kring varför man har gjort det här!

Jag tror också att det är viktigt att påpeka, så att det är klart för alla och inte missförstås, att KU valde att inte yttra sig. Man hade alltså möjligheten, men man valde att inte göra det och vi kan ju fundera över varför. Jag tolkar det som att man inte såg någon anledning att göra det på den här punkten. Men det är som sagt min uppfattning.

Det är också viktigt att komma ihåg att även om det är en så kallad vilandeförklaring och man inte behöver vara emot skulle det få ganska stora konsekvenser för Sverige om vi skulle hålla på det här avtalet ett år till.

Jag tror att Håkan Svenneling själv tog upp att våra grannländer och flera andra länder har tecknat sådana här avtal. Min andra fråga är om man har funderat på hur detta skulle gå i takt med övriga nordiska länder som har eller som snart kommer att teckna de här avtalen. Svensk Natointegration skulle förmodligen också få sig en törn.

Risk- och konsekvensanalys brukar vara populära ord. Jag menar inte riktigt så, men jag utgår från att man har haft något resonemang om det här. Det skulle vara intressant att höra hur det resonemanget har gått.

(Applåder)

Anf. 95 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Även det var en klok fråga från ledamoten Berglund. Sverige är ju den nyaste medlemmen i Nato av alla Natos medlemmar, och jag tror att vi har ganska mycket att göra bara med den Natoimplementering som vi håller på med.

Jag åkte själv på mitt första möte med Natos parlamentariska församling, och det var väl ungefär som jag väntat mig. Men det var ändå bra att för första gången vara i rummet och förstå hur Nato funkar inifrån på ett annat sätt. Jag tror inte att konsekvenserna blir så stora, för vi har väldigt mycket annan implementering att göra till följd av Natobeslutet, och jag tror att vi kan fördjupa vår nordiska samverkan med Danmark, Norge och Finland på ett bra sätt även vid en bordläggning.

Jag vill också säga att vi förväntade kammarkansliet några dagar innan om att vi avsåg att göra detta, och det har också skett viss utredning av i vilka lägen man kan begära bordläggning. Kammarkansliet har nu kommit fram till en vidare bedömning av i vilka fall frågan om bordläggning kan bli aktuell, vilket väl är bra att ha med sig för framtida eventuella lagändringar kopplat till det svenska Natomedlemskapet. Det är ju ändå i grunden en principiellt väldigt viktig förändring av svensk säkerhetspolitik.

Jag accepterar att vi förlorade den omröstningen. Jag är fullt medveten om det, men jag menar att en implementering av det svenska Natobeslutet behöver ske på ett korrekt och bra sätt. Jag ser framför mig att den regering som Jörgen Berglund företräder som ledamot av riksdagen kommer att komma med en del propositioner innan vi stänger här inför valet 2026.

Anf. 96 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag håller med om att man kan läsa ett avtal på väldigt många olika sätt. Men en sak är inte förvånande, fru talman, och det är att Vänsterpartiet försöker göra allt för att framstå som den största Natomotståndaren av alla i Sverige. Då griper man naturligtvis efter varje halmstrå och försöker göra en höna av en fjäder, för att använda ett talesätt.

Därför försöker man skriva in att vi öppnar för kärnvapen. Men var står det i det här avtalet, fru talman? Jag hörde ledamoten hänvisa till att utskottet hade förbättrat skrivningarna gällande straffrihet och brottsofferhjänsyn. Jag undrar om ledamoten har läst vad vi samlat skriver i utskottet när det gäller att Sverige inte kommer att ha kärnvapen eller permanenta baser i fredstid på vårt territorium. Det är tydligt. Det var tydligt i Natobeslutet och Natoratificeringen, och det är tydligt nu.

Åtminstone jag har hört alla säga att de fullt ut respekterar detta från Natos sida. Jag har inte hört någon som har knackat på och är intresserad. Men nu hör jag, fru talman, att Vänsterpartiet ser möjligheten att göra Trump till ett nytt skäl att säga nej, och därför vill man vilandeförklara.

Jag måste ställa en nyfiken fråga: Varför finns det inte någonting om rörelsefriheten i Vänsterpartiets reservationer eller särskilda yttranden? Jag har inte kunnat läsa eller hitta någonting om den inskränkta rörelsefriheten. Hur kom den in på slutet, fru talman?

Anf. 97 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tror helt ärligt att det inte finns någon direkt konkurrens om att vara den största Natomotståndaren. Jag tror att det priset går till mig. Jag brukar tänka på det de få gånger jag har varit på Natos parlamentariska församling – att det nog inte finns någon där inne som är så mycket emot Nato som jag.

Det är jag ganska stolt över. Jag tycker att det var en viktig debatt att föra i svensk politik, och det ledde i ett avgörande säkerhetspolitiskt skede för Sverige till att vi hade en bredare diskussion än vad man hade till exempel i Finland.

I det här betänkandet har man gjort copy and paste, för att använda ett engelskt uttryck, från Natobetänkandet som vi behandlade i riksdagen för 15 månader sedan och på nytt fört in de skrivningar man har om utländska baser och kärnvapen för att verifiera det anslaget mellan Centerpartiet, Socialdemokraterna, regeringspartierna och Sverigedemokraterna.

Det som jag tycker är relevant här är inte vad som står utan vad som inte står. Det är därför jämförelsen med det norska avtalet, det danska avtalet och det finska avtalet är så relevant – för det står om kärnvapen i dem. Det gör det inte i det svenska avtalet, av någon anledning som ännu ingen lyckats förklara för mig.

Det jag också saknar är en amerikansk verifiering av att man inte avser att föra in kärnvapen på svenskt territorium. Det finns också i debatten om det här och även i texten tydliga uttalanden om att det bara rör sig om

fredstid. Det gör att vi helt saknar regleringar av vad som sker vid krigstillstånd eller i den typ av gränsproblematik vi i dag rör oss i, med hybridhot. Det gör att jag tycker att statsministerns uttalande är ytterst oroväckande.

Det är absolut så att rörelsefriheten kom in på slutet. Det handlar om att man för att bordlägga någonting i riksdagen behöver hänvisa till någon av de grundlagsskyddade rättigheter vi som svenska medborgare har, och då bedömer vi att det är rörelsen som hindras genom det amerikanska tillträdet.

Anf. 98 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag tror säkert att Håkan Svenneling och Vänsterpartiet kan få medalj som största Natomotståndare.

Låt oss då komma ihåg, fru talman, att det också handlar om att vara den största motståndaren till Sveriges säkerhet, till säkerhet i vår region, till våra grannars säkerhet och till att kunna bygga det nordiska gemensamma försvarssamarbetet.

Jag har noterat att Vänsterpartiet på sin kongress har markerat att man vill hitta andra försvarssamarbeten för att kunna lämna Nato. Jag funderar på var man söker andra försvarssamarbeten. De nordiska länderna och EU-länderna runt omkring oss är ju Natomedlemmar. Vi har verkligen en säkerhetslösning på plats, och den blir bättre med det här avtalet. Det vägrar uppenbarligen Vänsterpartiet att se.

Jag hörde något litet om Ryssland, men det är de ryska kärnvapnen vi ska vara varsamma med. Det är de ryska kärnvapnen som vi måste säkra att vi hittar ett motmedel mot så att de aldrig kommer att användas. Det hotet är reellt. Det hotet används mot Ukraina och mot oss i dag och gör att vi blir lite varsamma och rädda för eskalering i stödet till Ukraina, så det verkar redan i dagens miljö. Det är klart att det är viktigt att vara tydlig med att det är de ryska kärnvapnen som vi måste stå upp emot. Det är inte de amerikanska, inte ens om Trump sitter som president.

I grund och botten är Natomotståndet ett motstånd mot svensk säkerhet och mot våra grannars säkerhet, och det tycker jag att man måste erkänna.

I fråga om rörelsefrihet är det ju spännande att inte KU eller Lagrådet men uppenbarligen inte heller Vänsterpartiet hade upptäckt den frågan förän behandlingen var färdig i det sammansatta utskottet.

(Applåder)

Anf. 99 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt att Kerstin Lundgren gör en helt felaktig tolkning av Sveriges säkerhet. Jag skulle säga att varenda ledamot av den här riksdagen står upp för Sveriges säkerhet och territoriella integritet och för att Sverige ska vara fritt från ockupanter. Det gäller oavsett om man är för eller mot ett Natomedlemskap.

Det är därför som riksdagens alla partier i bred enighet har kommit överens i Försvarsberedningen om att öka anslagen till det militära försvaret av Sverige. Det visar på att vi alla tar säkerhet på allvar i oroliga tider.

Vänsterpartiet vill se en ökad regionalisering inom Nato. Vi tror att vi bäst försvarar oss tillsammans med våra grannar, som är mer likatänkande än till exempel Ungern och Turkiet är. På sikt vill vi bygga en motvikt för att kunna lämna Nato, som har ett starkt inslag av USA-dominans.

Vi måste verka riskreducerande och hitta vägar fram mot det som Kerstin är inne på, som jag håller med om vartenda ord om. Det är Ryssland som är hotet mot oss. Det är Putin som har startat krig i Ukraina. Det är han som höjer temperaturen i vårt närområde. Vi behöver hitta vägar, och det är inte helt enkelt vilka vägar det ska vara. I dag lägger ni fram en väg som ni tror på, Kerstin Lundgren. Jag tror på en annan väg.

Jag tycker att det är bra att ni hänvisar till NPT, icke-spridningsavtalet. Det är ett sätt att visa på det. Jag tycker att Sverige borde skriva under FN:s kärnvapenkonvention och tillsammans med andra länder globalt öka pressen på kärnvapenstaterna att nedrusta och verka för avspänning.

Vi borde införa kärnvapenfria zoner både i vårt närområde och i andra delar av världen. Det skulle leda till att effekten av att man tror på kärnvapen, tilltron till det, skulle minska. Det behöver vi jobba med både i relation till oss själva och i relation till Ukraina och hela världen globalt. Där har vi ett viktigt arbete som vi absolut inte får tappa nu när vi är medlemmar i Nato och undertecknar ett avtal med världens näst största kärnvapenmakt. Den största heter Ryssland.

Anf. 100 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det läge som vi har i dagens Europa är historiskt i negativ mening. Kriget i Ukraina är ett våldsamt övergrepp på internationell lag och rätt. Det är ett våldsamt övergrepp på det ukrainska folket, och det utgör ett långsiktigt hot mot hela Europa.

Det här är alltså den största utmaning vi haft sedan andra världskriget, och utgången av det här kriget kommer att vara avgörande för kommande generationers livsvillkor. Vad det ytterst handlar om är om de ska få leva i ett Europa där man respekterar internationell rätt och ländernas suveränitet.

Det är vad det här handlar om i grunden, och det är väldigt få som vill leva i en skugga från Moskva. Det är väldigt få i det demokratiska Europa som vill leva med att ständigt ta hänsyn till vad eventuella potentater och totalitära regimledare i Kreml eventuellt tycker och den nyckfullhet som det medför.

Därför måste de demokratiska länderna hålla ihop i den tid som vi lever i och inför de stora utmaningar vi har. Vi måste stödja varandra. Det måste vara det grundläggande ingångsvärdet, och vi måste bygga försvarssystem tillsammans som är både avskräckande och stabiliserande. Det är det detta går ut på.

Hotet från Ryssland är ett faktum som är en vardagens realitet varenda dag för de människor som lever vid fronten i Ukraina. Det som sker är att en järnridå faller över Europa. Var den faller någonstans avgörs i Ukraina, i frontlinjen, och där har det stöd och den hjälp som vi ger ett stort och avgörande inflytande.

Man måste se DCA-avtalet i en större bild, där det handlar om att bygga maximal säkerhet i vår del av Europa. Det var den regering som jag representerade en gång i tiden som tog det här initiativet, som inledde diskussionerna med USA om ett defense cooperation agreement. Det här var en följd av att vi tidigare hade gjort ett så kallat statement of intent med USA – ett antal punkter som fördjupade samarbetet Sverige–USA. Det följdes upp av ett trilateralt avtal, statement of intent, mellan Finland, Sverige och USA.

I det sammanhanget var Finland och Sverige överens om att vi skulle försöka utveckla ett defense cooperation agreement. Det var för att göra det enklare att öva tillsammans. Det var för att ta bort en hel del administrativ byråkrati och skapa förutsättningar för snabbare hjälp i en kris- eller krigssituation. Vi ville åstadkomma ett läge där vi skulle kunna få stödet så fort som möjligt eftersom vi vet att ju snabbare stödet kommer, desto större möjlighet har man att påverka utvecklingen i krisen eller kriget. Det var så det var. Det var den krassa analys som vi gjorde, och jag anser att den var lika rätt då som nu.

Vi gjorde också något annat som byggde på samma tankegång: Vi gick med i den brittiskeledda insatsstyrkan Joint Expeditionary Force, som inte tillhör Nato men där ett antal Natoländer ingår och som bilateralt och multilateralt snabbt kan sättas in i samband med kris eller krig för att därmed påverka konfliktens inledande skede. Detta var ett försvars- och militärpolitiskt tänkande som syftade till att kunna agera så tidigt som möjligt. Det är också något som är avskräckande i praktiken och som stärker svensk militär förmåga och försvarsförmåga tillsammans med andra.

Jag vill starkt varna för att underskatta Rysslands olika ambitioner och planer. Vi kan naturligtvis i stort sett till dess att tiden försvinner här diskutera olika detaljer i olika sammanhang, men det är detta som är perspektiven. Det är detta man måste se på när man funderar på vad vi ska göra för att maximalt stärka vår säkerhet i den tid vi lever i. Då ska vi alltså inte underskatta det som Ryssland sysslar med eller deras vilja att vid en eventuell framgång i Ukraina också fortsätta kriget mot andra länder.

Jag vill bara påminna om att vi har en situation där tiotusentals flygplan på väg över Östersjön har förlorat sin gps-signal, att Ryssland för en tid sedan tog bort 24 bojar från estniskt farvatten i närheten av floden Narva och att man dribblade omkring och ville flytta gränsen mot Finland och Litauen för att expandera sitt eget territorialvatten. Vi har numera också en vardagsföreteelse som innebär att Ryssland har en skuggflotta utanför Gotland, som naturligtvis också kan utgöra plattform för aktiviteter som vi egentligen inte är särskilt intresserade av.

Det avtal vi ska hantera i beslutsprocessen här reglerar rättslig status och förutsättningar för amerikansk personal, leverantörer och anhöriga. Det är väldigt tydligt att det är svensk suveränitet, svensk lag och internationell folkrätt som gäller – att det är detta vi utgår från. Det antydde här att det skulle finnas något specifikt land som har någon sorts egen folkrätt. Jag vill säga att folkrätten gäller lika för alla, och den bygger på FN-stadgan. Det är alltså inte korrekt att hänvisa till att något land skulle ha en egen speciell variant av den.

Detta avtal ger möjlighet att planera den amerikanska närvaron och förutsättningarna för att snabbt få in stöd i samband med kris eller krig. Sedan kan man naturligtvis diskutera om det handlar om permanenta baser eller inte. Andan i avtalet och de diskussioner som har förts är att det handlar om tillfällig närvaro som är kopplad till överenskommen militär aktivitet. Detta är alltså sådant som man planerar tillsammans. Det är inte sådant som bara uppkommer utifrån något som bestämts någon annanstans, utan man planerar detta tillsammans.

Svenskt samtycke är inte en dålig eller felaktig formulering. Det är en formulering som innebär att vi i slutändan har sista ordet om vilken mate-

riell som förs in, vilken lagring som sker och vilka aktiviteter som genomförs.

Detta avtal handlar inte heller om förutsättningar för att föra in kärnvapen på svenskt territorium. Några sådana krav finns inte och har inte funnits. Jag har sysslat med försvarspolitik sedan 2011, då jag första gången blev ordförande i försvarsutskottet. Sedan hade jag åtta år som minister, och nu är jag tillbaka i försvarsutskottsrollen. Under alla dessa år har jag aldrig deltagit i ett samtal där någon har krävt att Sverige ska ha kärnvapen. Jag har aldrig varit med om detta och tror inte heller att jag kommer att behöva vara med om det.

Icke-spridningsavtalet gäller, och Sverige och USA är juridiskt bundna till det. Kärnvapenmakter får inte sprida kärnvapen till kärnvapenfria stater, och kärnvapenfria stater får inte ta emot kärnvapen. Sverige har alla förutsättningar att även i fortsättningen vara en stark röst för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Icke-spridningsavtalet har inte upphört att gälla. Det gäller fortfarande och ska inte i den allmänna debatten reduceras till något rundningsmärke, för det är det inte. Stockholmsinitiativet, som Margot Wallström lanserade, byggde just på icke-spridningsavtalet; jag tycker att man ska komma ihåg detta.

Det kan ändå finnas anledning att påminna om att kärnvapen inte behöver spridas till andra länder för att fylla sitt syfte. Jag vill absolut inte att kärnvapen någonsin ska användas. Det handlar precis som sagts om fruktansvärda vapen. Men de kan avfyras från ubåt eller flyg eller direkt från markbaser. De kan alltså fylla sitt syfte ändå, så jag vet inte om den debatt vi för egentligen är särskilt relevant.

Jag tycker att det finns skäl att återigen peka på att det är Ryssland som hotar med kärnvapen. Det är de som övar med dem, och det är de som har ett aggressivt språkbruk. Det är de som har satt igång hela den här krisen. De försöker använda kärnvapenretoriken för att skrämma de demokratiska länderna till att inte stödja Ukraina. Det är detta som är den stora problematiken, och det måste vi vara tydliga med. Det är Rysslands totalitära regim som bedriver krig, bryter mot folkrätten och har imperialistiska ambitioner, och det skapar i sin tur vårt behov av att rusta upp totalförsvaret, fördjupa vårt samarbete med andra länder, vara medlemmar i Nato och Joint Expeditionary Force och via avtal som DCA bidra till ökad säkerhet i vårt land.

Polen, Estland, Lettland, Litauen, Bulgarien, Rumänien, Slovakien, Tjeckien och Ungern har alltså DCA-avtalet. Island, Nederländerna, Portugal och Spanien har liknande försvarsavtal. Det är alltså denna typ av länder som har detta och som vi – Sverige, Danmark och Norge – nu kommer att ha liknande avtal med.

Detta kommer att underlätta samarbetet i Norden eftersom vi ger amerikanska styrkor liknande förutsättningar i samtliga länder. Om ambitionen är en ökad regionalisering i Norden inom ramen för Nato är det alltså ett avtal som ligger i linje med detta. Jag är bestämt för ett fördjupat samarbete i Norden och har varit det i många år. Jag tycker att vi nu har en möjlighet att göra detta på djupet och i praktiken få en alltmer gemensam försvarsmakt i Norden som bygger på en resursfördelning mellan de nordiska länderna, vilket ger största möjliga effektivitet och därmed också kan fungera avskräckande.

Detta avtal handlar om 17 områden i Sverige, 15 i Finland och 14 i Norge – detta är också värt att notera.

Amerikansk närvaro regleras noga i DCA-avtalet. Jag upprepar att det bygger på respekt för suveräniteten, folkrätten, internationell lag och internationella förpliktelser. Avtalet är viktigt och nödvändigt i de svåra tider vi nu lever i. Kriget i Ukraina kommer troligtvis att bli långt, och spänningssläget i förhållande till Ryssland kommer att vara ett faktum under lång tid framöver. Det kan vara i decennier som vi har att hantera denna totalitära makt. Det är så perspektivet ser ut. Därför är det nödvändigt med denna typ av samarbeten, och DCA-avtalet är bara en av flera metoder.

Även om annat nu har sagts i debatten menar jag att detta i grunden handlar om en debatt som följer i spåren av Natodebatten. När initiativ tas till avtal och fördjupade samarbeten kommer detta att mötas av kritik. Därför är denna debatt bara en i raden av dem vi har framför oss, även om de andra debatterna kommer att ske i olika former och ha annan sakpolitisk innebörd.

Det här handlar i grunden om hur vi ser på hur vi ska hantera den största utmaning vi haft sedan andra världskriget. För mig är det självklart att vi demokratier måste hålla ihop så långt vi kan, för utmaningen är så oerhörd och så stor och kräver så mycket långsiktighet. Vi kommer under decennier att få ägna kraft åt detta. Därför är det också väldigt rimligt att bifalla utskottets majoritetsförslag i dag.

(Applåder)

Anf. 101 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Som Peter Hultqvist, tidigare försvarsminister, konstaterade inleddes förhandlingarna med USA redan under hans tid som försvarsminister. Det är därför han är en inbiten förespråkare av DCA-avtalet utan några större invändningar. Jag har därför ett par frågor till ledamoten Peter Hultqvist:

Varför inledde Socialdemokraterna förhandlingarna om DCA-avtalet? Skedde det på Sveriges eller USA:s initiativ? Skedde det före eller efter Sveriges ansökan om Natomedlemskap?

Vidare vore det intressant att få höra vilka ingångsvärden man hade från svensk sida i förhandlingarna. Vad ville Sverige uppnå med avtalet? Dessa frågor är viktiga när vi läser DCA-avtalet. Vi kan konstatera att det är ett avtal där USA är den stora vinnaren. Man får stort militärt tillträde till Sverige på 17 platser från norr till söder. Man får ha sina egna lagar och egna regler och behöver inte bry sig om tillsyn från svenska myndigheter.

I alla de andra nordiska avtalen finns skrivningar om kärnvapen, men det saknas i det svenska avtalet. Varför lyfte ni inte frågan om kärnvapen när du var försvarsminister, Peter Hultqvist?

Man ska komma ihåg att Lars Løkke Rasmussen nog aldrig tänkte sig en diskussion om att sälja Grönland. Hultqvist var ju själv väldigt tydlig med att han aldrig tänkte gå med i Nato. Lite större förmåga att se det oväntade runt hörnet tycker jag man kan förvänta sig av Sveriges riksdagsledamöter.

Folkrätten är lika för alla, hävdar Hultqvist, även för USA. Jag skulle nog ändå vilja peka på att USA inte har undertecknat konventionen om förbud mot personminor eller konventionen som förbjuder klusterammu-

dition. Man är många gånger tydlig med att man ifrågasätter internationell rätt till förmån för sina egna intressen. Vi måste komma ihåg att det är en stormakt vi skriver avtal med.

Anf. 102 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag är varken inbiten eller något annat, men jag är inte sämre än att jag kan ändra mig när verkligheten förändras. Hur Svenneling ser på den typen av situationer tänker jag inte kommentera.

Om verklighetens realiteter blir tillräckligt starka och påtagliga och man måste finna nya lösningar är det ett svaghetstecken om man inte orkar bita huvudet av skammen.

Tog vi det här initiativet före ansökan om Natomedlemskap? Ja, det är klart att vi gjorde det. Det var långt innan. Jag sa ju det när vi diskuterade statements of intent. Jag redogjorde i mitt anförande ordentligt för varför vi tog det här steget. Jag vet inte om jag behöver göra det igen.

Detta handlar alltså om Sveriges säkerhet och trygghet i en tid som är oerhört otrevlig och där Ryssland uppträder oerhört aggressivt. Då måste man också vara beredd att sluta nya typer av avtal, hitta nya lösningar och finna det bästa sättet att i den situationen bygga så mycket trygghet och säkerhet som möjligt.

Sedan är det så att folkrätten gäller för alla, oavsett vem man anser sig vara. Ett stort problem i världen är att folkrätten inte respekteras. Det ser vi på många ställen runt om i världen. Det är ingen direkt hemlighet. Men nationer som Sverige har all anledning att ständigt hävda folkrättens principer. Jag kan bara konstatera att det här avtalet bygger på folkrättens principer. Det leder inte till något nytt läge här.

När det gäller kärnvapen har jag sagt att icke-spridningsavtalet är undertecknat av USA, och Sverige är ett av de länder som har anslutit sig till detta. Det gäller fortfarande. Såvitt jag har förstått har ingen talat om att säga upp det. Det har inte heller USA gjort. Man är juridiskt bunden till detta. De är bundna att inte sprida kärnvapen till andra länder, och vi är bundna att inte ta emot.

(Applåder)

Anf. 103 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Den avskaffade så kallade Hultqvistdoktrinen byggde på militära avtal med så många länder som möjligt utan att gå med i Nato. Trots att Peter Hultqvist hävdade motsatsen blev avtalen en språngbräda in i Nato. Med Natointrädet föll Hultqvistdoktrinen ihop.

I dag ska vi ta ställning till ännu ett militärt avtal. Denna gång, till skillnad från tidigare, är det ett beslut i riksdagen som innebär en mängd lagändringar i svenska lagar. DCA-avtalet är inte Nato, men avtalet ger Natos dominerande land USA unik tillgång till svenskt territorium utan förpliktelser. Det kanske är en minicomeback för Hultqvistdoktrinen, samtidigt som den förflyttar Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik till en plats vi inte har varit på tidigare. Vi ger upp till och med vårt eget territorium.

Det är intressant att höra att Hultqvist säger att det här skedde långt före Natoansökan. Det betyder att vi utan Natomedlemskap kanske hade haft en diskussion i dag om DCA-avtal. Det hade varit en helt annan diskussion än den vi har.

Jag håller med Peter Hultqvist om att NPT gäller, alltså icke-spridningsavtalet. Det vore det absolut bästa om det i realiteten såg ut så. Men vi ser att Ryssland inte följer NPT. Vi ser att Ryssland placerar kärnvapen allt närmare Sverige, i Belarus. Och vi ser att den svenska regeringen inte har invänt mot de belarusiska kärnvapnen på grund av att amerikanska kärnvapen finns placerade i Europa. Man menar att så länge USA behåller kontrollen över sina kärnvapen och så länge Ryssland gör samma sak i Belarus och håller kontroll över kärnvapnen där bryter man inte mot icke-spridningsavtalet. Det är en oroväckande utveckling som vi borde göra mycket mer för att motarbeta.

Det är bra att ni har fått in några skrivningar, Peter Hultqvist, men det dödar ingen diskussion om kärnvapen. Den kommer att fortsätta varje dag i denna riksdag.

(Applåder)

Anf. 104 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det är ju inte alla som har fått en doktrin uppkallad efter sig. Jag får nog lov att säga att jag själv inte har upfunnit ordet, men viss stolthet känner jag ändå över att det blev så. Det var en riktig hållning på det sättet att vi inte ville driva upp spänningsläget eller ge Ryssland argument att börja med negativa saker vid finska gränsen eller i Finska viken. Vi ville inte ge dem det. Men samtidigt var vi inte naiva, så vi rustade upp svenskt försvar och fördjupade alla våra samarbeten.

När sedan Ryssland drog upp spänningsläget i Ukraina och skapade detta stora krig blev situationen en annan. Om man då inte har kraft nog att förändra en ståndpunkt i ett nytt läge vet jag inte vad man egentligen vill med politiken. Det är ju Sveriges säkerhet som är det viktiga, inte vilken lösning man fäster sig vid, för det kan ju förändras beroende på säkerhetsläget. Då får man faktiskt, som jag sa, bita huvudet av skammen.

Det är bra, Håkan Svenneling, att du har en insikt om att Ryssland är problemet, men det vore bättre om du då också drog en slutsats om vad som krävs för att det demokratiska Europa ska kunna hålla ihop och verka avskräckande i förhållande till Ryssland och bygga maximal säkerhet. Det anser inte jag att ert motstånd mot Nato eller DCA-avtalet ger. Det skapar en lucka i det nordiska försvaret om det skulle få gälla. Det är bra att ert ord inte gäller här.

Det var också bra att jag fick ett erkännande om att NPT gäller. Det innebär att vi har en plattform att diskutera framtidsmässigt utifrån när vi ska ta ställning till vad vi ska ta för initiativ. Då har vi ju något att hänvisa till som är ett faktum. NPT är inget dåligt, och det gäller faktiskt.

Jag får tacka för att jag fick dra över talartiden.

(Applåder)

Anf. 105 EMMA BERGINGER (MP):

Herr talman! I dag har riksdagen att ta ställning till frågan om ett försvarssamarbetsavtal med USA, ett så kallat defense cooperation agreement, även kallat DCA. Det är ett stort, viktigt och komplext ärende. Det allvarliga säkerhetspolitiska läge som Sverige och Europa befinner sig i lite mer än två år efter att Ryssland inledde sin fruktansvärda folkrättsvidriga invasion av Ukraina understryker vikten av ett nogsamt övervägande av konsekvenser av säkerhetspolitiska beslut.

DCA-avtalet behandlar framför allt tillgång för amerikansk militär till svenska försvarsanläggningar, förhandslagring av materiel, skattefrågor och straffrättsliga frågor. Avtalet är egentligen ett standardavtal, och mycket snarlika avtal har slutits med våra nordiska grannländer Danmark, Norge och Finland. Utöver dessa har också ett antal andra allierade stater DCA-avtal. Avtalet har skrivits under av regeringen efter en förhandling med USA, men det är ändå ett standardavtal. Först efter att avtalet var färdigförhandlat har vi i riksdagen haft möjlighet att ta del av avtalet i sin helhet.

Vi i Miljöpartiet har noggsamt satt oss in i avtalet. Vi anser att det behövs ett avtal med USA som reglerar förutsättningarna för deras styrkors närvaro i Sverige, men ett sådant avtal ska ingås efter en ordentlig offentlig debatt med tydlig information gentemot svenska folket om vad som gäller på svensk mark.

Miljöpartiet röstade nej till Natomedlemskapet, men vi har därefter valt att respektera det beslut som fattades av en bred majoritet i Sveriges riksdag. Sverige är medlem i Nato, och det är nu det som vi har att utgå från när vi bygger vår säkerhets- och försvarspolitik.

Vi ska nu bygga Sveriges försvar tillsammans med andra allierade. USA är den Natomedlem som har störst militär förmåga, och det är därför inte konstigt att medlemsstater som Sverige söker ett nära samarbete med USA. Samtidigt har USA vapen som vi i Sverige inte under några omständigheter bör acceptera på vårt territorium. Det handlar om kärnvapen.

Miljöpartiet står fast vid att kärnvapen aldrig ska få finnas på svenskt territorium, varken i fredstid eller i krigstid. Vi vill se en lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen på svenskt territorium. Tyvärr har regeringen valt att skriva under ett avtal som inte stänger dörren för kärnvapen, och därför kommer Miljöpartiet att rösta nej till detta avtal.

Herr talman! Kärnvapen har en förödande effekt. En enda detonation skulle få oöverblickbara konsekvenser i form av humanitärt lidande och förstörd miljö, inte minst säkerhetsmässiga konsekvenser av en stor och ofattbar skala. Ett större krig med dessa vapen inblandade skulle kunna förstöra förutsättningarna för mänskligt liv.

Kärnvapen på svensk mark skulle kunna utgöra en måltavla och öka hotnivån mot Sverige. Sverige har under lång tid varit pådrivande för kärnvapenedrustning, och Miljöpartiet vill att Sverige ska fortsätta att ha en tydlig och pådrivande roll för en ömsesidig kärnvapenedrustning i världen. Det är något som vi är rädda ska försvåras av regeringens otydliga hållning i kärnvapenfrågan.

Regeringen har medvetet valt att inte lyfta in frågan om kärnvapen i DCA-avtalet. Avtalet säger att all svensk lagstiftning, inklusive vad gäller lagring av vissa typer av vapen på svenskt territorium, ska respekteras. Men till skillnad från vårt grannland Finland, som har samma formulering i sitt avtal, har inte Sverige någon lagstiftning som förbjuder kärnvapen på vårt territorium. Vi har inte heller någon tidigare policy att hänvisa till på det sätt som Norge och Danmark har gjort i sina respektive avtal, där det står att deras policyer inte ändras av avtalet. I ljuset av våra grannländers preciseringar är det tydligt att frågan om kärnvapen på svenskt territorium lämnas öppen i avtalet.

Herr talman! Regeringen menar att kärnvapen på svensk mark inte är aktuellt i fredstid, och regeringen anser därför att en lagstiftning eller poli-

cy inte behövs. Det hänvisas också i olika sammanhang till de texter som finns bland annat i betänkandet om att det inte finns skäl att ha permanenta baser och kärnvapen på svenskt territorium i fredstid. Det här är dock enbart en beskrivande text och inte en skarp formulering som anger en tydlig ståndpunkt och inriktning. Om regeringen hade velat vara tydlig i frågan hade man lagt fram en lag som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium.

Begreppen fredstid och krigstid är inte heller lika tydliga i det allvarliga säkerhetspolitiska läget. De risker som är förknippade med att tillåta kärnvapen på svenskt territorium i fred skulle också vara lika eller än mer relevanta i händelse av krig. Ulf Kristersson verkar dock tycka att det är fullt rimligt att ha kärnvapen i Sverige i händelse av krig.

Vi från Miljöpartiet menar att frågan om kärnvapen på svenskt territorium inte bör avgöras av vilken regering Sverige har för tillfället utan att det ytterst är en fråga för Sveriges riksdag. En lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fred som i krig är en tydlig garant mot svenska folket och våra allierade.

Herr talman! DCA-avtalet har dessutom skrivits under utan en bredare offentlig debatt och förankring, vilket är en ytterligare kritik av regeringens agerande. Det finns frågetecken kring avtalets innehåll och implementering som borde ha rätats ut innan avtalet skrevs under, vilket flera remissinstanser har lyft upp. Sedan avtalet blev offentligt har det blivit tydligt att det finns många missförstånd och en hel del desinformation som sprids om vad avtalet innebär. En mer genomgående offentlig debatt och diskussion skulle kunna motverka dessa missförstånd och felaktiga uppfattningar. Med detta sagt finns oklarheter i avtalet som kvarstår även för oss som har haft möjlighet att sätta oss in i avtalet ordentligt och har haft tillgång till juridisk expertis.

Exempelvis är det oklart under vilka omständigheter som Sverige skulle kunna ta tillbaka domsrätten i brottmål. DCA innebär inte någon form av strafffrihet utan avgör bara vilket lands lagstiftning som ska gälla i första hand. Med avtalet kommer det att vara huvudregel att det är den amerikanska styrkan som ska lyda under amerikansk lag. Men om ett brott är kriminaliserat enbart i Sverige är det dock svensk lag som gäller.

Men det kan ändå förekomma fall där våra länder har olika syn på brottets art och straffvärde, trots att brottet är kriminaliserat i båda ländernas lagstiftning. Sverige har sedan ett antal år en sexuallagstiftning som bygger på principen om frivillighet, den så kallade samtyckeslagen. Men ändå menar regeringen att sexualbrott som begås av någon ur den amerikanska styrkan ska dömas enligt amerikansk lag. Miljöpartiet tycker att i de fall som en handling kan utgöra ett brott mot sexualbrottslagstiftningen bör Sverige ta tillbaka domsrätten för att säkerställa att brott lagförs i enlighet med samtyckeslagen. Samtyckeslagen ska gälla för alla i Sverige.

Herr talman! Hur avtalet används och efterlevs kommer också att vara avgörande för hur väl samarbetet med USA fungerar. Avtalet är tydligt med att all verksamhet ska bedrivas med full respekt för Sveriges suveränitet, lagstiftning och internationella rättsliga förpliktelser. Det finns dock exempel på när USA har agerat på ett sätt som har brutit mot andra länders internationella förpliktelser. Exempelvis har Europadomstolen dömt både Polen, Litauen och Rumänien för att CIA har utövrat tortyr på amerikanska baser inom landets territorium. Något sådant får aldrig förekomma i Sverige.

Sverige befinner sig i ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge med anledning av Rysslands krig i Ukraina. Miljöpartiet vill se ett starkt totalförsvar, såväl civilt som militärt, och står bakom huvudinriktningen i Försvarsberedningens rapport om att stärka försvaret. Vi menar också att Sverige behöver bygga sin säkerhet tillsammans med andra, och därför instämmer vi i uppfattningen att Sverige behöver stärka sin förmåga att samverka med våra allierade. DCA-avtalet är dock enbart ett avtal som kompletterar redan befintliga avtal man har som Natomedlem, och därmed är det inte en nödvändighet för ett fungerande Natomedlemskap.

Herr talman! Det avtal som regeringen nu har skrivit under lämnar en alltför avgörande fråga öppen, nämligen frågan om kärnvapen på svensk mark. Miljöpartiet står fast vid att kärnvapen aldrig ska få finnas inom svenskt territorium, varken i fredstid eller i krigstid. Eftersom regeringen inte på ett tydligt sätt har stängt dörren för kärnvapen på svenskt territorium kan Miljöpartiet inte överväga att rösta ja till ett avtal. Miljöpartiet kommer också att stödja Vänsterpartiets yrkande om vilandeförklaring. Vi menar att det skulle ge regeringen tid att lösa den för oss så avgörande frågan om att ta fram en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fredstid som i krig.

Med detta sagt, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1 under punkt 1, avtalet, reservation 2 under punkt 2, lagarna som förändras till följd av avtalet, reservation 4 under punkt 3, frågan om kärnvapen, reservation 6 under punkt 5, arbete med nedrustning samt reservation 8 under punkt 6, om domsrätten och att ta tillbaka brottmål under svensk lagstiftning.

Anf. 106 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag noterar att det i Miljöpartiets särskilda yttrande, där man motiverar varför man vill reservera sig, inte nämns någonting om den fria rörlighetens inskränkning. Däremot läser jag in ett annat tonläge än i Vänsterpartiets särskilda yttrande när det gäller DCA-avtalet – att man hade velat se en bredare diskussion, förankring och så vidare.

Det känns dock som att Miljöpartiet nu ändå har valt att följa Vänsterpartiets argumentationslinje och säga att den fria rörligheten för svenska medborgare på något sätt skulle vara i fara. Man använder det som grund för ett yrkande om vilandeförklaring. Att detta nu har kommit som ett nytt grepp i debatten tycker jag är märkligt eftersom det inte har påtalats av Lagrådet, konstitutionsutskottet eller reservanterna i det sammansatta utskottet.

Jag tycker därför att det är värt en tydligare förklaring varför ni från Miljöpartiets sida griper efter det här vänsterpartistiska halmstrået för att vara en tydlig Natomotståndare, Emma Berginger.

Anf. 107 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jag är glad att ledamoten Kerstin Lundgren har noterat att det finns en skillnad mellan hur Miljöpartiet och Vänsterpartiet uttrycker sig i förhållande till Natoavtalet. Vi är två olika partier som har två olika ingångar, och vi har också valt olika vägar när det gäller hur vi förhåller oss till det beslut som en bred majoritet av Sveriges riksdag har fattat gällande att Sverige ska vara Natomedlem.

Miljöpartiet har valt att respektera det beslut som är fattat och kommer inte att driva på för ett utträde ur Nato. Det har såklart också präglat vår syn på DCA-avtalet, men vi går in som konstruktiva kritiker. Vi har granskat avtalet, och i vår reservation till förslaget har vi som sagt fokuserat på att vi vill se en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium.

Med det sagt har vi också tagit ställning till det förslag om vilandeförklaring som har kommit från Vänsterpartiet. Vi har diskuterat, resonerat och ändå sett att det finns en fördel med att vilandeförklara ärendet då det ger regeringen möjlighet att ta fram en nödvändig lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium. Det är en avgörande fråga för Miljöpartiet, och därför har vi sagt att vi kommer att stödja frågan om en vilandeförklaring.

Jag tycker dock inte att det har påverkat vår argumentationslinje, utan vi har samma argumentationslinje. Den bärande frågan för oss i Miljöpartiet är att det inte får komma in kärnvapen på svenskt territorium vare sig i fredstid eller i krigstid.

Anf. 108 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag noterar Miljöpartiets hållning när det gäller Natomedlemskapet och den respekt för riksdagens beslut som Miljöpartiet har. Jag tycker att det är välkommet. Argumentationen ser också annorlunda ut; ni skriver i ert särskilda yttrande, Emma Berginger, att det är naturligt att ha ett nära samarbete med USA och att det är naturligt att Sverige sluter den här typen av avtal. Det är en viktig signal till alla som lyssnar att ni gör den markeringen.

När det gäller frågan om kärnvapen eller inte kärnvapen har vi ju en gammal hållning som gällde även när Miljöpartiet satt i regering tillsammans med Socialdemokraterna: Vi är tydliga med att vi inte vill se kärnvapen på svenskt territorium. Den hållningen har gällt länge, vilket är någonting som inte framkom av Håkan Svennelings beskrivning. Men det har verkligen varit en svensk hållning som är väl känd och uttalad, och det är den uttalade policy som fortfarande gäller och som bekräftas i betänkandet. Att inte gå vägen via lagstiftning har varit den svenska hållningen. Det är alltså den historiska modellen, oavsett Natomedlemskap eller inte.

Att vilandeförklara ett avtal som är så säkerhetspolitiskt viktigt för oss, för våra grannar och för Natos kommande planering är att göra ett stort ingrepp i vår säkerhet och våra möjligheter att försvara oss i en osäker tid. Frågan om en lagstiftning är möjlig att driva helt separat från det här avtalet, men att vilandeförklara innebär att det inte händer någonting med avtalet – det ligger och vilar. Det är modellen som egentligen är grunden, och det kommer tillbaka i samma skick.

Anf. 109 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! När det gäller Sveriges historiska hållning till kärnvapen har vi ju varit en stark förespråkare för kärnvapenedrustning i världen. Men världen har förändrats, vilket också har konstaterats här tidigare. Vi har ett helt annat säkerhetspolitiskt läge och ett Natomedlemskap. Vi håller nu på att diskutera säkerhetsavtalet med USA.

Vi har också sett en debatt och diskussion både i Europa och i Sverige som rör kärnvapen och som är helt ny för oss. Man diskuterar i Europa om

man skulle bygga egna kärnvapen och på det viset skapa sitt eget kärnvapenparaply. Vi ser också vad Ulf Kristersson har sagt i intervjuer i närtid om att han inte utesluter möjligheten att Sverige skulle ha kärnvapen på svenskt territorium i krig. Det är en förflyttning, och den förflyttningen oroar oss i Miljöpartiet.

Därför menar vi att vi faktiskt behöver stärka den svenska hållningen när det gäller kärnvapen och tydliggöra den. Det bästa sättet att tydliggöra den, både gentemot det svenska folket och gentemot våra allierade, är att ta fram en lagstiftning. Om Miljöpartiet och Vänsterpartiet skulle få gehör för vilandeförklaringen skulle det också medge en möjlighet för regeringen att återkomma med ett förslag till en lag som förbjuder införsel av kärnvapen på svenskt territorium såväl i fredstid som i krig. Det skulle påverka Miljöpartiets möjlighet att överväga hur vi tar ställning till avtalet.
(Applåder)

Anf. 110 JÖRGEN BERGLUND (M):

Herr talman! I dag kommer vi att göra Sverige ytterligare lite säkrare. I dag stärker vi den omistliga transatlantiska länken – det band och den länk som binder samman det fria och demokratiska Europa med det fria och demokratiska Nordamerika och som är garanten för att vi inte ska gå samma öde till mötes som Ukraina har gjort. Den transatlantiska länken har tjänat Europa väl under decennier.

Kortfattat kan man säga att det försvarssamarbetesavtal som är känt som DCA är en del av vårt förberedelsearbete för om det värsta skulle hända vårt land, det vill säga krig. Men det är lika mycket ett avtal som avskräcker från krig då den som ger sig på Sverige vet att den också får USA som motståndare. Avtalet gör med andra ord Sverige lite säkrare i en orolig omvärld.

Herr talman! Jag sa nyss att detta avtal är en del av vårt förberedelsearbete – vår beredskap och planering – för det som vi inte vill ska hända. Genom att vara förberedda klarar vi svåra utmaningar bättre. Det kan gälla i smått, till exempel vardagliga saker som att ha med sig en flaska vatten en varm dag. Det är att förbereda sig. Det kan också vara sådant som att ha en dräneringspump i sin källare för när det blir översvämning.

Nu är ju inte krig något smått och något som bara kan kallas en utmaning, utan det är, för att tala rak och tydlig svenska, ett rent helvete för dem som drabbas. Det är därför vi rustar upp det civila och det militära försvaret, och det är därför vi numera är allierade i Nato. Det är också därför det här avtalet är viktigt för att vi ska förbereda oss så bra som möjligt. Sverige försvaras nämligen bäst tillsammans med andra, och Sverige försvarar andra bäst tillsammans med andra.

Herr talman! Genom det här avtalet ger vi goda förutsättningar för Sverige och USA att samöva. Vi ger också USA möjlighet att lära känna vår terräng tillsammans med oss, och det ger USA möjlighet att till exempel förvara materiel i Sverige. Det sistnämnda är oerhört viktigt, för som alla vet tar det väldigt lång tid att transportera förnödenheter och fordon från USA till Sverige och Europa.

Det finns redan i dag platser där amerikanerna har materiel lagrad, till exempel i Norge. Då står vi tillsammans redo att möta hot mycket snabbare, som någon påpekade tidigare.

Om vi är förberedda, och om Ryssland vet att USA snabbt är på plats i Sverige och redo att bidra till försvaret av Sverige, kommer det att bidra till att avskräcka från ett angrepp på Sverige. Därför bidrar detta avtal till att behålla freden i vår del av världen.

Herr talman! I debatten om detta avtal har det lyfts fram saker som att vi nu får permanenta amerikanska baser i Sverige, att amerikanska soldater som begår brott i Sverige nu går fria och att USA nu kommer att föra in kärnvapen i Sverige. Flera känner igen detta. Det är dock helt fel, och det bygger dessutom på felaktiga grunder. I bästa fall handlar det om okunskap; i värsta fall handlar det faktiskt om ren och skär antipati mot USA.

För det första finns det ingen anledning för USA att ha permanenta baser i Sverige. För det andra är det väldigt dyrt. USA koncentrerar också i allt större utsträckning sina militära styrkor till Stillahavsregionen. För det tredje, som också är det viktigaste: Sverige vill inte ha permanenta amerikanska baser här, och eftersom allting ska ske med svenskt godkännande blir det alltså inga permanenta amerikanska baser i Sverige.

Herr talman! Jag vill återgå till detta med eventuella brott som begås av amerikanska soldater. I debatten låter det ibland som att det bara är detta som kommer att pågå. Av avtalet framgår tydligt att ett brott som begås av en amerikansk soldat i Sverige i första hand kommer att lagföras enligt amerikansk lag, men om gärningen inte är brottslig enligt amerikansk lag kommer personen att lagföras av Sverige. Om Sverige vill kommer personen dessutom att lagföras enligt svensk lag; Sverige har alltså möjlighet att begära detta. Att amerikanska soldater skulle ha något slags immunitet är alltså över huvud taget inte sant.

Herr talman! När det gäller placering av amerikanska kärnvapen i Sverige tycker jag att var och en som påstår att USA vill placera kärnvapen här först ska svara på frågan: Varför skulle USA vilja placera kärnvapen på svensk mark? Jag hävdar att detta handlar om okunskap om både ekonomi och militär strategi. Precis som permanenta militärbaser är detta ofantligt dyrt. Jag har heller aldrig hört eller läst att USA skulle ha behov av några kärnvapensilor på svensk mark. Detta behov finns inte. USA har redan tillräckligt med kärnvapen utplacerade i Europa. Man har också möjlighet att placera kärnvapen på ubåtar och på flygplan.

Vi är överens om att vi inte vill ha några kärnvapen i Sverige i fredstid. Detta är en ståndpunkt som Sverige har haft länge och som är väl känd och respekterad. Än en gång: Allting som sker i enlighet med detta avtal ska ske med svenskt samtycke. Det blir alltså inga kärnvapen i Sverige om vi inte vill det – svårare än så är det inte.

Herr talman! Detta avtal har av några få beskrivits som ett hot mot Sverige, men det är precis tvärtom. Detta är en möjlighet för Sverige att fortsätta leva i fred och frihet om det värsta skulle hända. Avtalet gör Sverige säkrare och tryggare.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm, Helena Bouveng, John E Weinerhall, Gustaf Göthberg, Oskar Svärd, John Widegren och Viktor Wärmick (alla M).

Herr talman! Vi i Sverige har i likhet med Finland dragit den slutsats som våra baltiska grannar snabbt drog, i likhet med andra länder som fått uppleva diktat och ytterst se stridsvagnar kväsa folkviljan under Sovjetväldet.

Ensam är inte stark. Som små länder i närheten av Ryssland känner vi sedan gammalt till landets imperialistiska ambitioner. De har aldrig gjort upp med dessa, och för dem av oss som möjligen hoppades blev Georgien 2008 och Krim 2014 ett bryskt uppvaknande.

I dag vet vi att vår säkerhet bygger på att vi bygger upp en stark och gemensam förmåga att avskräcka Kreml för lång tid framöver. Vi gör det som fullvärdig medlem av Nato sedan den 7 mars i år, och vi gör det som medlem av EU sedan 1995.

Det avtal som vi i dag ska besluta om handlar om att stärka vår och Natos förmåga att möta hot från Ryssland, som är den enda stat som utgör ett direkt hot mot oss och Nato under överskådlig framtid. Det är ett Ryssland som förenar sig med Nordkorea, Kina och Iran. Det är ett Ryssland som odlar sin självbild på idén om det ryska imperiets återuppståndelse. Det är ett Ryssland som ställt om sitt land till en krigsekonomi och som griper och fångslar alla som vågar visa en tendens till någon annan mening än den Putin godkänner.

Det finns en bred politisk samsyn i riksdagen om vikten av att godkänna DCA-avtalet i dag. Endast de två partier som motsatte sig Natomedlemskapet motsätter sig nu DCA-avtalet. Detta är ett avtal som stärker avskräckningen och ökar trovärdigheten i artikel 5.

Centerpartiet har sedan Krim 2014 gjort bedömningen att vi i Sverige behöver skapa förutsättningar för ett samlat och gemensamt försvar med förmåga att snabbt reagera tillsammans med andra om något Natoland i vår region blir angripet. Avtalet skapar en nödvändig komplettering till Nato SOFA-avtalet för att säkerställa amerikanska möjligheter att snabbt kunna stötta oss och vår region mot ett angrepp.

Vi i Sverige gör nu likadant som Estland, Lettland, Litauen, Polen, Bulgarien, Rumänien, Slovakien, Ungern och våra nordiska grannar. Vi sluter ett avtal som reglerar förutsättningarna för att USA ska kunna bygga upp nödvändiga förhandslager för sina trupper och skydda dem. Det handlar om att vi som Natomedlem nu måste inse vikten av att kunna förflytta personal och utrustning mellan länder på ett smidigt sätt. Här finns det för övrigt en del att lära inom EU.

All verksamhet som omfattas av detta avtal ska bedrivas med full respekt för Sveriges suveränitet, lagstiftning och internationella rättsliga förpliktelser, inklusive vad gäller lagring av vissa typer av vapen på svenskt territorium. Så står det i artikel 1, som rör tillämpningsområde och syfte. Såväl genom regeringens proposition som genom riksdagens kommande ställningstagande gör vi från Sveriges sida klart att vi i likhet med våra nordiska grannar inte ser att det finns skäl att ha vare sig kärnvapen eller permanenta baser på svenskt territorium i fredstid. Detta är ett förhållnings sätt som också uttalades i samband med vår ratifikation av Natomedlemskapet.

Här finns en stark nordisk profil som är väl känd och respekterad av samtliga. Av avtalet framgår även att Sverige genom Försvarmakten i förväg ska underrättas om den typ av och den mängd förhandslagrad materiel

som de amerikanska styrkorna avser att transportera eller förhandslagra på svenskt territorium.

Herr talman! Det är fascinerande att ta del av de två särskilda yttranden som lämnats av Vänsterpartiet respektive Miljöpartiet med motiveringar till deras avslagsyrkanden på propositionen. De är eniga om att avslå, men inte om motiveringen.

Vänsterpartiet vill, som vi vet, utveckla andra försvarssamarbeten – med vilka är oklart – för att kunna lämna Nato. Det största hot Vänsterpartiet verkar se är att Sverige knyts närmare USA. Här visar Vänsterpartiet sin gamla retorik på nytt. USA är alltjämt den hotfulla kraften. Det är en retorik som odlas friskt även av Ryssland och Kreml; det ska vi inte glömma. Detta sker både i Sverige och i många andra länder. Vänstern ser uppenbart inte värdet av det gemensamma försvaret av och i vår region och att det faktiskt är USA:s kärnvapenparaply som utgör motvikt till det uttalade kärnvapenhot Ryssland hela tiden spelar med.

Miljöpartiet, å andra sidan, har valt att godta medlemskapet och skriver att det är naturligt att Sverige sluter avtal som reglerar förutsättningarna för amerikansk närvaro i Sverige. Miljöpartiet vill se en lagstiftning som förbjuder kärnvapen i både fredstid och krig. Jag tänker att en sådan lagstiftning varken skulle skydda Ukraina, om de hade haft en sådan, eller Sverige mot ryska kärnvapen eller kärnvapenhot. Ukraina skyddas inte heller av något kärnvapenparaply. Men oavsett detta säkerhetsavtal med USA kan frågan om en lagstiftning givetvis alltid drivas i Sverige.

Det är förståeligt att kärnvapenfrågan engagerar och mobiliserar människor. Kärnvapen har ofattbara humanitära konsekvenser. Centerpartiet skulle välkomna att NPT utvecklades och steg togs för att höja trösklarna för användning. Men till följd av Rysslands brutala och folkrättsvidriga angreppskrig på Ukraina är säkerhetsläget i världen mycket allvarligt. En nedrustning av kärnvapen globalt skulle ha kunnat ske i en annan tid, men där är vi tyvärr inte nu. Vi kan inte fälla ihop ett kärnvapenparaply och lämna fältet fritt för Ryssland, Nordkorea och Kina. I dag fick vi dessutom rapporter om att Kina har ökat sin kärnvapenförmåga med 18 procent.

Men vi ger inte upp. Nedrustning förutsätter dock ömsesidighet, inkluderat samtliga erkända och kända kärnvapenmakter. Vi lever i allvarstider då förtroendet för internationell rätt, lagar och underskrivna åtaganden är oerhört svagt. Det krävs mycket arbete av oss alla för att hitta nya vägar till nedrustning.

Kärnvapenfrågan används inte minst av dem som är motståndare till Nato – och många gånger även till alla vapen och svenskt försvar. Vi har alla tagit del av både många underskrifter och mejl, vilket har framkommit tidigare. Man är emot att avtalet ingås och motiverar det med att Sverige öppnar för kärnvapen på sitt territorium. Men hur många gånger det än upprepas är det inte fallet. Sex av åtta riksdagspartier har gjort tydligt att det inte är aktuellt med kärnvapen på svenskt territorium. Även Natos generalsekreterare har gjort tydligt att det inte finns några planer på kärnvapen på svenskt territorium. Sverige kommer inte att ha kärnvapen lagrade eller utplacerade på sitt territorium.

Så till frågan om permanenta baser. I likhet med våra nordiska grannar ser vi inte skäl att i fredstid ha permanenta baser på svenskt territorium, varken amerikanska eller av annan Natonationalitet. Men givetvis ska vi säkra att det finns förhandslagring så att USA kan verka för Sverige, i

Sverige och från Sverige också i Finland, Norge och Baltikum. Givetvis ska vi öva gemensamt och bygga upp vårt Natoförsvaret som medlemmar fullt ut. Det finns länder som utan framgång önskar se permanenta amerikanska baser på sitt territorium för att stärka avskräckningseffekten, men Sverige hör inte till dem.

Avslutningsvis ska jag kommentera ett par krav som framförts i den allmänna debatten. En del vill folkomrösta om avtalet, men jag noterar att inget riksdagsparti har fört fram detta krav. För Centerpartiets del har vi gjort tydligt att vi i detta säkerhetspolitiska läge inte vill spela rysk roulette med Sveriges och Sveriges grannars säkerhet. Precis som med Natomedlemskapet vore en folkomröstning om detta nu direkt olämplig. Det skulle visserligen glädja Kreml och Putin men inte gagna vår säkerhet eller våra nordiska och baltiska grannar.

Ja, men då kan vi väl vilandeförklara avtalet, som Vänstern och nu även Miljöpartiet kräver. Men det vill Centerpartiet absolut inte göra. Skälet är att vi inte ser att det finns någon saklig grund för det. Som jag har sagt tidigare omnämns detta inte ens i de särskilda yttrandena och reservationerna, så skälen för en vilandeförklaring har verkligen inte kunnat motiveras.

Vi ser avtalet som ett viktigt komplement till vårt medlemskap. Det stärker vår trovärdighet, vår säkerhet och vår förmåga att avskräcka ett angrepp från Ryssland.

Jag yrkar avslag på förslaget om vilandeförklaring och på alla reservationer och yrkar bifall till utskottets förslag att godkänna DCA-avtalet.
(Applåder)
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 17.15.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 17.15.

§ 5 (forts.) Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater (forts. UFöU1)

Anf. 112 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Man kan såhär 75 minuter efter Kerstin Lundgrens anförande fundera över om det var jag eller Kerstin Lundgren som begärde den här repliken. Det kändes ganska mycket som att Kerstin Lundgren var ute och fiskade efter en vänsterpartistisk replik, får jag lov att säga.

Jag vill korrigera ledamoten när det gäller det gemensamma försvaret av vår region. Jag vill vara väldigt tydlig med att vi alla är överens om att vi gemensamt ska försvara svenskt territorium och att vi ska försvara våra

grannländer. Sverige är nu medlem av Nato. Vi har en förpliktelse under artikel 5. Jag var Natomotståndare, men vi kommer att fullfölja den. Givetvis står vi bakom att Sverige ska försvara alla som är medlemmar i Nato som allians. Vänsterpartiet röstade dessutom för Nato SOFA, det avtal som reglerar förhållandet mellan Sverige och andra Natostater.

Det är Ryssland som utgör hotbilden i vårt närområde, det är Ryssland som har kränkt svenskt territorium så sent som bara för några dagar sedan och vi ser att det är Ryssland som på olika sätt bedriver ett hybridkrig mot oss och mot vår region.

Alla vi åtta partier kämpar faktiskt för kärnvapenedrustning. Jag blir väldigt oroad – Peter Hultqvist säger att NPT gäller, och jag blir glad över det, men i nästa andetag kommer Kerstin Lundgren upp och säger: Det är inte nu vi ska jobba med NPT; det tar vi någon gång i framtiden när vindarna blåser lite bättre. Så där låter det också från kärnvapenstaterna när man frågar dem om när det är dags för nedrustning. Har man skrivit under NPT måste man jobba för nedrustning varje dag, i enlighet med NPT.

Jag vill också säga något om bordläggningsfrågan, som uppenbarligen har upprört ledamoten och tredje vice talmannen Lundgren. Vi har ju i vår grundlag denna möjlighet att bordlägga i enlighet med minoritetsskydd. Det har ingen betydelse när man kommer på det. Kammarkansliet har ett krav, och det är att man kommer in med tio namn dagen innan.

Att vi har gjort det och dessutom kommit fram till att den här bordläggningsprincipen är möjlig i den här typen av avtal och i en bredare definition än tidigare visar på vikten av att man också använder sig av det här instrumentet i riksdagen.

Anf. 113 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det är ju bra att Håkan Svenneling säger att han och Vänsterpartiet står upp för att försvara Sverige, våra grannar och vår region. Problemet är att DCA-avtalet är den del av detta försvar som gör det möjligt. Att vi tillsammans med Norge, Finland, Estland, Lettland, Litauen, Danmark, Polen och så vidare har detta avtal bygger säkerhet, avskräckning och förmåga att reagera i tid.

Vi ser uppenbarligen Ryssland och ryska kärnvapen som det stora hotet, och vad är det då som håller tillbaka de ryska försöken att hota med kärnvapen? Jo, vare sig vi gillar det eller ogillar det är det ett faktum att det är det amerikanska kärnvapenparaplyet. Det är därför Putin egentligen bara är intresserad av att prata med USA.

Det är USA som är styrkan i Nato, och det vi ska vara oroad för är om USA skulle minska sin närvaro i Nato. Då skulle Nato som helhet försvagas, och då skulle vi som helhet försvagas. Det är naturligtvis oerhört viktigt att USA finns med och att vi har ett avtal med USA och skapar förutsättningar att bygga trösklar, bygga avskräckning och bygga förmåga att kunna reagera och agera snabbt.

När det gäller NPT sa jag aldrig att jag inte trodde att NPT var möjligt nu. Jag jobbar stenhårt för att NPT ska vara målbild 2026, inför nästa över-
synskonferens. Därför har jag sagt nej till förbudsavtalet och annat som kan splittra fokus. Jag står bakom Stockholmsinitiativet och vill naturligtvis att det ska vara möjligt att avrusta. Men när vi ser att Kina har rustat med plus 18 procent kärnvapenstridspetsar det senaste året inser vi att läget inte är där just nu.

Anf. 114 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att denna debatt synliggör väldigt mycket att vi har olika syn på USA. Det finns en mycket positiv syn på USA hos många partier. När jag tittar i backspegeln blir jag lite förvånad över denna positiva syn, också med tanke på att Trump kan bli president, vilket jag återkommande har kommit tillbaka till i denna debatt.

Jag tycker också att Kerstin Lundgren har svängt sig med en del märklig argumentation, framför allt i sitt anförande, om folklig förankring. Vi vet att Kreml inte gillar demokrati och folk som bryr sig om det land de bor i, vilket ukrainarna har visat att de gör genom både demokrati, sammanhållning och motståndskraft. Jag förväntar mig att svenska folket gör det lika mycket.

Att inte hålla med varandra om avtal, Natomedlemskap och sådana saker är en del i demokratin, och jag menar att vi som stat i grunden blir starkare av att vi står här inne i Sveriges riksdag och är osams, inte håller med varandra och bryter argumenten mot varandra. Detta gör att vi tillsammans bygger svensk motståndskraft långsiktigt.

Jag tror att man ska akta sig för att vara föraktfull mot dem som kräver folkomröstning, som vill vara engagerade i en demokrati och som faktiskt bryr sig om Sverige och det svenska försvaret.

Anf. 115 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Föraktfull är jag långt ifrån. Jag tycker att debatten hör hemma i denna kammare, och jag bryter gärna åsikter med Håkan Svenneling och andra.

Jag tycker att det är viktigt att vi undviker desinformation och sprider bilder som till exempel handlar om att vi får kärnvapen på svensk mark. Detta tycker jag är en del av en desinformationskampanj, och vi kan se hur den fortplantar sig i sociala medier. Vi har alla skäl att hålla tillbaka och markera mot den typen av försök att omtolka avtalet som görs på ett sätt som absolut gillas av Kreml men som inte befrämjar en god debatt i Sverige.

Jag måste också säga att jag hör olika argument. Från Håkan Svenneling är det kärnvapen och Natomotståndet, och nu är det USA som återigen verkar vara den stora hotbilden för Vänsterpartiet. Jag tycker att det är supermärkligt att man inte har tagit sig vidare från den gamla retoriken, som har levt också i Sverige och som uppenbarligen finns kvar, i alla fall i delar av Vänsterpartiet, om jag tolkar det rätt.

Det senaste argumentet mot DCA-avtalet knyter an till att Trump kan vinna valet i höst, och då har det blivit ett skäl att säga nej till DCA-avtalet eller vilandeförklara det. Jag tycker, herr talman, att detta är att söka argument för en vilandeförklaring som i grunden handlar om att säkra våra rättigheter enligt kapitel 2.

Det är rörelsefriheten som ska säkras här. Det finns dock ingen – inte Lagrådet, inte KU och inte Vänsterpartiet eller Miljöpartiet – som har pekat på att just den frågan hotas av avtalet. Det här har kommit som någon form av extrapåslag i slutskedet av debatten för att kunna göra det större än vad det är.

Anf. 116 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Nu när vi har haft en lite längre paus behövs kanske en liten rekapitulering av vad det var som ledamoten Kerstin Lundgren sa som gjorde att jag begärde replik.

Lundgren redogjorde för att hon menar att frågan om lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium kan drivas när som helst och att man inte behöver driva den just nu när vi debatterar DCA-avtalet. Jag menar dock att även om Miljöpartiet har drivit på för lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium under lång tid har det hela aktualiserats alltmer, inte minst med anledning av DCA-avtalet.

Det handlar om detta: Om man jämför det DCA-avtal som Sverige har tecknat med de avtal som Finland, Norge och Danmark har blir det tydligt att just Sverige står utan någon sorts hänvisning till att vi inte ska ha kärnvapen på svenskt territorium.

Finland har en lagstiftning, och Sverige borde också ha en lagstiftning. Det är detta som gör att Miljöpartiet säger att det behövs en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium för att vi ska kunna överväga ett avtal.

Min fråga, herr talman, blir därför: När Kerstin Lundgren nu tydliggör att hon inte ser någon anledning till kärnvapen på svenskt territorium, varför kan Kerstin Lundgren och Centerpartiet inte stå bakom en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium?

Anf. 117 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! I grunden handlar det om att vi under tid lång tid har haft en hållning i Sverige som har tjänat oss väl. Vi har från svensk sida, gentemot alla andra, deklarerat att Sverige inte vill se kärnvapen på svenskt territorium. Detta har respekterats av andra. Det är utgångspunkten.

Vi behöver inte ändra någonting på grund av DCA-avtalet, för där tillförs inte någon fråga om kärnvapen. Snarare står det att hänsyn ska tas till den modell vi har också när det gäller lagring av olika försvarsmateriel. Det är full suveränitet.

Danmarks och Norges avtal är i grunden en hänvisning till deras tidigare historia. De har varit medlemmar i Nato länge och har haft avtal länge. De avtal som ni nu hänvisar till, Emma Berginger, är så att säga tilläggsavtal till tidigare avtal. Man ökar till exempel antalet baser i Norge och justerar i Danmark och säger att det inte ändrar något i den tidigare policy. Denna policy har inte varit avtalsbunden, utan det har varit en uttalad policy. Det har varit skälet från deras sida.

Under vår diskussion inför Natomedlemskapet har det varit en tydlig signal: Håll detta utanför avtalet, och håll avtalet rent! Det gjorde vi, med en tydlig signal om att svensk policy kommer att fortsätta att gälla. Detta har kvitterats av alla som jag har talat med. De säger att de självfallet respekterar detta och att de skulle bli förvånade om det var något annat som gällde. Detta har jag hört från Natos generalsekreterare och en lång rad andra personer.

Att frågan om en lagstiftning om kärnvapen förs fram just nu är ganska säkert ett försök att skapa tvivel om vad som gäller i avtalsfrågan.

Anf. 118 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Som Kerstin Lundgren säger själv har Norge och Danmark varit medlemmar i Nato länge, och de har sett ett behov av att ha en typ av policy som tydliggör att de inte vill ha kärnvapen på sitt territorium. Även Finland, som inte har varit medlem i Nato, har valt att ha en sådan lagstiftning.

Världen förändras, och då behöver man göra nya ställningstaganden. Vi behöver visa att vi är tydliga i denna fråga, och det absolut bästa sättet att vara tydlig är att anta en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fred som i krig.

Vi kan konstatera att vi har en statsminister – Ulf Kristersson – som har gått in i Natomedlemskapet väldigt tydligt utan förbehåll och som i olika intervjuer öppnar upp för att ha kärnvapen på svenskt territorium i krigstid. Här finns alltså glidningar i den svenska diskussionen när det gäller kärnvapen. Det är klart att jag blir orolig då, för vad blir nästa steg på detta sluttande plan?

Det bästa sättet är att vi gemensamt tydliggör både gentemot svenska folket och gentemot våra allierade och omvärlden att vi inte ska ha kärnvapen i Sverige, genom att anta en lagstiftning.

Jag tycker att det är himla märkligt att partier som Centerpartiet, som säger att det inte finns skäl att ha kärnvapen på svenskt territorium, ändå inte kan ställa sig bakom ett förslag om att vi ska lagstifta om att förbjuda kärnvapen på svenskt territorium. Det blir en otydlighet både i förhållande till väljarna och gentemot våra allierade.

Anf. 119 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag har inte hört någon allierad som ställer frågan om vad som gäller i Sverige. Alla är på det klara med vad den svenska hållningen är när det gäller både baser och kärnvapen. Ingen av alla som jag har mött har rest denna fråga under den ganska långa processen, inte bara de senaste två åren utan också tidigare. Man är mycket klar över vad Sverige tycker och hur Sverige förhåller sig. Man ser det dessutom som en del av den nordiska positionen.

Att Finland har en lagstiftning hänger ihop med något helt annat. Det är inte DCA-avtalet som är grunden för den finska lagstiftningen, utan det är kärnenergifrågor. Det var en annan utgångspunkt när den lagstiftningen togs fram, och det är jag övertygad om att Emma Berginger är medveten om.

De norska och danska skrivningarna är näst intill identiska med våra, det vill säga respekt för självständighet, respekt för lagar och respekt för internationella överenskommelser. Det har vi också som utgångspunkt, liksom vi markerar att det handlar om vilken försvarsmateriel som ska finnas på svenskt territorium. Det är tydligt.

Men jag förstår, jag hör, herr talman, att det är en förtroendefråga. Nu hörde jag att förtroendet för statsministern inte är på topp, och jag hörde att Håkan Svenning inte har förtroende för Trump. Då spelar man upp den typen av frågor.

Vi kan se att sex av åtta partier i kammaren är eniga om att avtalet behövs för att göra vårt Natomedlemskap mer stabilt. Det betyder mycket för oss, för våra grannar och i avskräckning gentemot Ryssland och eventuella försök från Rysslands sida. Det hoppas jag att vi kan vara eniga om.

Anf. 120 MAGNUS BERTSSON (KD):

Herr talman! I dag har vi att behandla ett betänkande om att godkänna ett avtal om försvarssamarbete mellan Konungariket Sverige och Amerikas förenta stater, DCA-avtalet, defense cooperation agreement. Betänkandet innehåller också förslag till en ny lag om straffrättsliga förfaranden inom försvarssamarbetet med USA samt ändringar i bland annat socialförsäkringslagen, lagen om immunitet och privilegier i vissa fall, luftfartslagen och lagen om operativt militärt stöd för att Sverige ska kunna uppfylla sina förpliktelser enligt avtalet och se till att skapa än bättre förutsättningar för Sverige att ge och ta emot militärt stöd.

Låt mig så här i inledningen göra klart att vi kristdemokrater står bakom betänkandet. Vi gör det för att vi menar att avtalet är en naturlig fortsättning på Natomedlemskapet och att det är en självklarhet att avtalet gör Sverige och omgivande allierade länder säkrare.

Herr talman! Vi lever i en utmanande tid, där den regelbaserade världsordningen ställs inför utmaningar från auktoritära länder. Ryssland har satt världen i brand genom sin orättfärdiga attack mot Ukraina, men även Kinas och Irans ageranden behöver nämnas. Säkerhetsaspekter kopplas nu till långt fler politiska sakområden än tidigare, såsom energi, livsmedel och kritisk infrastruktur. Sverige måste föra en politik som skyddar våra säkerhetsintressen, vilket Natomedlemskapet är det yttersta exemplet på.

I dag ska vi inte besluta om vi ska vara med i Nato eller inte. Det har redan en överväldigande majoritet röstat för i denna kammare. Genom vårt nylunda medlemskap i Nato ska vi därmed fortsätta att främja de grundvärden som är kärnan i vår utrikes- och säkerhetspolitik. Kristdemokraterna sätter stort värde på den breda samsyn som finns kring detta i Sveriges riksdag, och vår gemensamma strävan måste även i fortsättningen vara en samstämmig och långsiktig utrikes- och säkerhetspolitik, särskilt vad gäller vårt stöd till Ukraina.

Herr talman! Jag vet att det bland riksdagens partier råder total enighet om att vi inte vill se objudna ryska soldater på svensk mark. Däremot verkar denna samsyn saknas från två partier beträffande hur vi ser på inbudna amerikanska soldater. Personligen menar jag att inbudna amerikanska soldater i Sverige minskar risken för objudna ryska soldater, vilket också historien visar. Är man osäker på den saken kan man fråga Estland, Lettland och Litauen, som alla delar landgräns mot Ryssland, liksom en konkret hotbild då dessa länder utgör centrala brickor i Rysslands ambitioner om att återskapa imperiet.

Den amerikanska närvarons betydelse för fred och säkerhet i Baltikum kan inte nog betonas. Den har varit avskräckande, och den har haft en stor strategisk betydelse. Och det kommer den även att ha för Sverige.

Det som vi ska bestämma oss för i dag handlar framför allt om att världen blir säkrare med ett avtal med USA som ger dem tillgång till delar av 17 militäranläggningar i Sverige och som även inkluderar möjligheten till lagring av viss materiel. Vi ska också bestämma oss för om det underlättar förfarandet att vi tydliggör juridiken på ett för båda länderna rimligt sätt och därmed ökar säkerheten ytterligare.

Herr talman! Låt mig kommentera något som sades tidigare i debatten. Om det finns partier eller ledamöter som vill ha medalj för att vara den största motståndaren till Nato och DCA bör man fundera över vem som delar ut den medaljen! Inte är det våra baltiska eller finska vänner.

I Natomedlemskapet ingår regler för när trupper från olika Natoländer besöker allierade, vilket går under namnet Nato SOFA, ett juridiskt krångligare och därmed tidsmässigt långsammare sätt. Då det finns ett land, USA, som har en militär förmåga som märkbart överstiger övriga allierades, och som därmed mycket oftare än andra besöker eller finns stationerade hos allierade, finns det anledning till förtydliganden. DCA-avtal skrivs nu med många länder i syfte att förenkla samarbetet.

Ett enkelt sätt att svara på frågan om huruvida ett sådant avtal behövs är bara att titta på våra grannländer Norge och Danmark som varit medlemmar sedan Nato grundades. Även de har skrivit egna DCA-avtal med USA.

Herr talman! Två av de farhågor som ibland lyfts fram gällande avtalet handlar om kärnvapen respektive jurisdiktion, och jag tänkte kommentera dem kort.

Första frågan att ställa sig är om det blir kärnvapen på svensk mark. Det enkla svaret är nej. Samarbetet enligt DCA-avtalet bygger på Sveriges godkännande och respekterar fullt ut svensk suveränitet. Avtalet påverkar inte Sveriges ståndpunkt om att, liksom i de övriga nordiska länderna, inte ha kärnvapen på svensk mark i fredstid. Denna hållning förblir helt enkelt oförändrad.

Andra frågan blir vad som gäller för eventuella svenska brottsoffer om en amerikansk soldat begår ett brott i Sverige. Det faktum att Sverige i detta sammanhang avstår viss domsrätt betyder inte att amerikanska styrkor har immunitet. Utgångspunkten kommer i stället att vara att amerikanska myndigheter hanterar rättsfallen i normalfallet. Här är det värt att påpeka att det således i de flesta fallen kommer att implicera straffskalor som är högre än de svenska. Sverige kan dock återta domsrätten i fall av betydelse beroende på brottets allvar, typ, omständigheter och vem som är offer respektive gärningsperson. Betänkandet betonar särskilt att brottsoffers rättssäkerhet i Sverige ska värnas.

Herr talman! Med DCA-avtalet tas nästa naturliga och viktiga steg i att säkerställa nationens säkerhet. Det är för oss ett självklart beslut, och vi fattar beslutet med stolthet och vishet i dag. Vi kristdemokrater kommer därför att rösta för betänkandet i sin helhet.

Anf. 121 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag tydliggöra att vi från Miljöpartiet inte har något emot amerikanska soldater. Vi ser ett behov av att ha ett samarbete med andra allierade inom Nato, inte minst med USA.

Därmed behöver vi också ha tydliga avtal som reglerar vad det är som gäller när amerikansk militär och civila delar av deras styrkor är på plats i Sverige. Men avtalen måste vara tydliga. Inte minst menar vi att Sveriges regering behöver vara tydlig när det gäller kärnvapen och se till att vi stänger dörren för kärnvapen både i fred och i krig med en lagstiftning.

Jag vill ställa samma fråga till Magnus Berntsson som jag ställde tidigare. Om man nu inte ser behov av att ha kärnvapen på svenskt territorium, varför kan man då inte ställa upp på en lagstiftning som reglerar detta på ett tydligt sätt?

Apropå det som Magnus Berntsson säger om domsrätten vill jag också fråga hur Kristdemokraterna ser på samtyckeslagstiftningen. Menar Kristdemokraterna att Sverige borde ta tillbaka domsrätten i fall då det handlar om sexualbrott eller att man inte borde ta tillbaka domsrätten i dessa fall?

Anf. 122 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Herr talman! Om jag ska tydliggöra lite grann uppfattar jag kanske inte riktigt att Miljöpartiet eftersträvar den där medaljen som ett visst annat parti sökte efter vad gäller det tydligaste Natomotståndet eller DCA-avtalsmotståndet.

Jag kan tyvärr inte ge Emma Berginger några andra svar än vad som redan har getts på de här frågorna. Kristdemokraterna har samma syn på detta som de övriga regeringspartierna och de totalt sex partier här i riksdagen som tycker likadant. Vi har en väldigt tydlig historisk hållning till kärnvapen i Sverige, och det finns ingenting som har ändrats i den delen. DCA-avtalet ändrar ingenting.

Det nämndes tidigare i debatten att det är samma skrivning vad gäller kärnvapen i den finska skrivningen som i den svenska, vilket alltså innebär att det inte finns någonting som hindrar att frågan fortsätter att diskuteras. Diskutera kan man alltid göra, men jag vill vara tydlig med att det inte finns någon osäkerhet kring om vi anser att kärnvapen ska finnas på svensk mark eller inte. Det finns inget önskemål från svensk sida, vilket är ett krav, och det finns inte heller något tryck från någon av kärnvapennationerna i Nato på att placera ut några sådana.

Ledamoten får som sagt inget annat svar på frågan av mig än vad som har givits tidigare.

Anf. 123 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jag vill ändå understryka att jag inte ser det som att ingenting har ändrats. Tvärtom är det väldigt mycket som har ändrats de senaste åren.

Vi har en fullskalig invasion av Ukraina som har ändrat säkerhetspolitiken och det säkerhetspolitiska läget drastiskt i vårt närområde. Det har också fått Sverige att ansöka om medlemskap i Nato, någonting som många bedömde som totalt irrelevant för ett antal år sedan. Men nu är vi här. Sverige är medlem i Nato, och Nato är en organisation som ytterst bygger på kärnvapenavskräckning.

Jag tror också att många hade blivit förvånade om man för ett antal år sedan hade hört den intervju där statsminister Ulf Kristersson öppnade upp för att ha kärnvapen på svenskt territorium i krigstid. Men det är där vi är i dag; det är den typen av diskussioner som förs.

Sett till den europeiska diskussionen och debatten vet vi att man även där börjar diskutera sådana här frågor. Behöver Europa ha ett eget kärnvapenparaply? Borde Tyskland utveckla kärnvapen? Ska Frankrike dela sina kärnvapen mer? Det här är diskussioner som för ett par år sedan var fullkomligt otänkbara men som nu är en realitet. Självklart innebär det att vi måste förnya och förtydliga våra ställningstaganden om de ska vara relevanta i den samtid som vi lever i.

Just därför skulle vi behöva ett tydligt ställningstagande med en lagstiftning, antagen här i kammaren i Sveriges riksdag, som tydligt stänger dörren för kärnvapen på svenskt territorium såväl i fred som i krig. På det viset skulle vi vara tydliga både gentemot våra medborgare, varav många faktiskt undrar vad det är för någonting som gäller nu, och gentemot andra allierade.

Vi kan konstatera att Finland har en lagstiftning. Norge och Danmark har sina policyer som man hänvisar till i avtalet. Men Sverige har inte något sådant.

Jag fick inget svar när det gäller KD:s syn på sexualbrottslagstiftningen och huruvida samtyckeslagen ska gälla alla i Sverige.

Anf. 124 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Herr talman! Det vi försöker undvika här är att vi ska hamna i krigstid i Sverige. Vi har lite olika strategier för det. Jag menar att DCA-avtalet och det svenska Natomedlemskapet är två väldigt viktiga vägar dit.

När jag kommenterade att ingenting har hänt avsåg jag det svenska förhållandet till kärnvapen. Det har inte förändrats, förutom att Sverige nu är med i en allians och att det i denna allians finns länder som har kärnvapen. Dessutom finns den avskräckande faktorn som en väldigt viktig del i Natos försvar. Den del som jag menar inte har förändrats någonting gäller just placering av kärnvapen i Sverige.

Emma Bergingers andra fråga, som jag inte hann kommentera i min första replik, handlar om samtyckeslagen. Vi tycker att den är en viktig lagstiftning som vi har i Sverige, och detta är någonting som kommer att behöva hanteras i de fall som vi inte exakt vet hur de kommer att se ut än så länge. Vi har tydliga skrivningar i både propositionen och, inte minst, betänkandet om att det är viktigt att ta hänsyn till brottsoffer. Dessutom finns möjligheten att återta fallen till Sverige. Den delen är tydligt stipulerad i avtalet.

Anf. 125 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Herr talman! Det är en väldigt tur att de här debatterna spelas in, för jag tror att det finns en hel del saker som vi kommer att vilja gå tillbaka till i framtiden. Men egentligen hoppas jag att vi inte behöver gå tillbaka till de här grejerna och att det inte kommer att hända någonting över huvud taget.

Jag har suttit och funderat på något sedan hela debatten började för länge sedan. Man skriver ett avtal som är 30 sidor långt. Det är ganska detaljerat, och det innehåller diskussioner om körkort och frimärken och massvis med skattelagstiftning – vilket är en helt annan grej, som man också borde diskutera.

Men när det gäller andra saker som är väldigt viktiga väljer man att inte göra några regleringar. Det där stannar hos mig som någon form av fråga. Varför väljer man att skriva in att amerikanska frimärken gäller men har det som någon form av gentlemen's agreement – förlåt att jag pratar engelska – att amerikanerna inte ska ta hit kärnvapen? Det är en fråga jag har till ledamoten. Behöver inte de stora frågorna regleras i ett sådant här avtal när de små frågorna regleras? Det gör mig väldigt förvirrad.

Ledamoten sa att man kan ta tillbaka domsrätten i fall av betydelse. Vilka fall tänker ledamoten är av betydelse när det gäller brottslighet?

Anf. 126 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Herr talman! Frågan om frimärken har lyfts ganska många gånger här nu. Det verkar vara en sak som engagerar.

Jag vet att de två stora mer principiella frågor som har lyfts – och det är rimligt att de lyfts – handlar om jurisdiktionen och om kärnvapnen. Inför debatten funderade jag på ett besök som jag gjorde för några år sedan i Dnipro i Ukraina i en fabrik som tidigare byggde bärraketer och stridsspetsar. Fabriken hade reformerats i och med den uppgörelse som gjordes i Budapest när Ukraina lämnade över sin kärnvapensida till Ryssland mot garanti och försäkring om säkerhet. Man omformade fabriken till att i stället bygga civil rymdindustri men också traktorer. Man smidde rent faktiskt om svärderna till plogbillar.

Tyvär hjälpte inte detta Ukraina, då Ryssland bara struntade i sitt ansvar att garantera Ukrainas säkerhet och tvärtom blev en angripare med målet att utplåna både Ukraina som stat och ukrainsk kultur. Kärnan i hela frågan är alltså att vi inte kan lita på Ryssland utan måste stärka vår egen säkerhet.

Det enda som är värre än en värld med kärnvapen är en värld där endast auktoritära stater som Ryssland, Kina och Iran har kärnvapen.

Anf. 127 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Herr talman! Jag håller såklart med Magnus Berntsson – det gör vi alla här i kammaren – om att vi behöver stärka vår egen säkerhet. Det är därför vi har tagit fram en försvarsberedningsrapport och gjort en överenskommelse om bland annat 2 procent av bnp och en stor utbyggnad av totalförsvaret. Där har vi inga meningsskiljaktigheter alls. De debatterna sveper fram i kammaren utan problem.

Jag är också för både traktorer och rymden. Jag är även för nedrustning, vilket vi alla här i kammaren är.

Däremot vill jag ställa min fråga till Magnus Berntsson igen: Vilka fall av brottslighet menar ledamoten är ”fall av betydelse”, som ledamoten sa i talarstolen, när det gäller att ta tillbaka domsrätten?

Och varför behöver man skriva in paragrafer om frimärken i ett sådant här 30 sidor långt avtal men ingenting om de mest fruktansvärda vapen vi har, det vill säga kärnvapen? Hur ser ledamoten på den diskrepansen, att vi i avtalet behöver en frimärksparagraf men inte en kärnvapenparagraf?

Anf. 128 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag är ganska säker på att det inte är den svenska sidan som har lyft in frågan om frimärken. Den har nog kommit med från standardutkastet till DCA-avtal. Jag har inte kontrollerat om detta finns med i alla de avtal som redan har skrivits, men jag skulle bli mycket förvånad om inte detta var en standardskrivning.

Det är svårt att i förväg se exakt vilka de fall av betydelse är där man kan återta domsrätten. Precis som jag sa beror det på brottets grad av allvar, vilken typ av brott det handlar om, vilka omständigheterna är och vem som är offer respektive gärningsman. Våra sex partier har dock gemensamt

varit väldigt tydliga med att särskilt betona att brottsoffrens rättssäkerhet i Sverige ska värnas. Jag känner mig trygg med det.

Prot. 2023/24:135
18 juni

Anf. 129 ANNA STARBRINK (L):

Herr talman! Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har dramatiskt försämrat säkerhetsläget i Europa. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det är allvarstid.

Ensam är inte stark. I allvarliga tider behöver vi våra vänner. Med den insikten blir det vår gemensamma uppgift att göra vad vi kan för att förbättra vår säkerhet och se till att Sverige vid behov snabbt kan agera enskilt och tillsammans med andra.

Vårt lands självständighet, suveränitet och territoriella integritet ska försvaras. Vi är beredda att ytterst med vapenmakt försvara vårt land, vår befolkning, vår demokrati, vår frihet och vårt sätt att leva.

Sveriges säkerhetspolitik bygger på sammanhållning med likasinnade. Därför är vårt Natomedlemskap oerhört välkommet. Tillsammans med våra allierade blir vårt land säkrare, och vi får möjlighet att bidra till andra Natoländers säkerhet. Det är också viktigt och bra.

Med det bilaterala försvarssamarbete som DCA möjliggör får vårt Natomedlemskap än mer kraft. För att vi snabbt ska kunna få hjälp om den dag kommer när vi behöver det som bäst måste vi vara väl förberedda. DCA är ett sätt att ta ansvar och vara förberedd ifall det värsta skulle hända, ungefär som en bra hemförsäkring. Det är en stor trygghet.

Jag har precis som många andra talare noterat att det finns en del oro och även en del felaktiga påståenden i debatten, där det frammanas en bild av att Sverige med avtalet nu ger upp sin suveränitet och underkastar sig en annan stats nycker. Det är förstås helt fel.

I DCA slås fast att alla aktiviteter ska ske med full respekt för svensk suveränitet, svenska lagar och Sveriges internationella förpliktelser. Sverige kommer även med DCA, precis som i dag, att ha rätt att avgöra om verksamhet får äga rum på svenskt territorium, och en grundförutsättning för all amerikansk närvaro är att den sker med svenskt samtycke.

Den amerikanska personal som kommer att närvara i Sverige gör det alltså med svenskt samtycke och i syfte att arbeta för fred och säkerhet. Den lagring av materiel och förnödenheter som ska äga rum här sker också med svenskt samtycke.

En stark transatlantisk länk är omistlig för både Sveriges och Europas säkerhet. Det nya avtalet reglerar förutsättningarna för amerikanska styrkor och förhandslagring i Sverige. Detta fördjupade samarbete bygger upp trösklar som kan avskräcka en angripare och blir därmed viktigt för försvaret av vår del av Europa. Det stärker säkerheten för våra nordiska och baltiska grannländer. Avtalet är dessutom en viktig signal om USA:s säkerhets- och försvarspolitiska engagemang för Sverige, någonting som jag tycker att vi ska vara tacksamma för.

I den allmänna debatten kan man få intrycket att USA utgör vårt största problem. Men det är förstås Ryssland som är hotet. Deras krig mot Ukraina kan sprida sig i Europa. Hybridaktiviteter, skuggflottan i Östersjön och att de så sent som i lördags kränkte svenskt luftrum är bara några exempel på de demonstrationer av sin illvilja mot det fria Europa som Ryssland ägnar sig åt.

Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater

Herr talman! Jag avskyr kärnvapen. Det är något av det värsta mänskligheten har skapat. Det är en olycka att nedrustningen och icke-spridningen, som Sverige varit, är och ska fortsätta vara djupt engagerat i, inte har nått fram till visionen om en kärnvapenfri värld. Ryssland skramlar hotfullt med sina kärnvapen, och något mer skrämmande än en kärnvapenattack går knappast att föreställa sig.

När det gäller kärnvapen finns det bara en sak som är värre än att några Natoallierade har dessa kärnvapen, nämligen att Ryssland, Kina och Iran ensamma har kärnvapen och riktar dessa mot avrustade och försvagade demokratiska stater i väst som vill slippa kärnvapenkrig och därför ensidigt avvecklat varje möjlighet att möta hotet. Det vore förskräckligt. Kärnvapen är en del av Natos avskräckning, och den fungerar.

Jag noterar att debatten om kärnvapenförbudet har tagit fart i Finland. Deras förbud kom till i en helt annan tid och handlade om att förhindra den ryska jätten från att placera sina kärnvapen på finländsk mark. I dag är läget ett helt annat. Jag välkomnar att våra goda grannar i öster har en livaktig debatt och på finländskt vis omprövar och anpassar sin säkerhetspolitik utifrån omvärldsläget.

Här hemma är det i alla fall bra att riksdagen konstaterat att det inte är aktuellt med några kärnvapen på vårt territorium. Frågan saknar helt enkelt aktualitet och är mest en teoretisk diskussion, ett stickspår i debatten. Inget land är intresserat av att placera sina kärnvapen här, och vi vill inte ha dem. Ändå är det denna fråga som präglar diskussionen om vårt samarbete med USA.

Jag menar att det är principiellt viktigt att vi inte skriver in i avtalet att vi säger nej till kärnvapen. Det är ingen som vill ha det. Vi är förbundna av andra överenskommelser. Och Sverige äger frågan. Men jag menar att beslut om hur vår säkerhet bäst värnas måste fattas utifrån hur vår omvärld förändras och säkerhetsläget utvecklas.

Framtidens beslutsfattare måste ha möjlighet att fatta de beslut som krävs för att säkra vårt land. Den dagen Ryssland riktar sina kärnvapen mot oss – må den aldrig komma – måste regering och riksdag självklart kunna fatta de beslut som då krävs för vår säkerhet i demokratisk ordning.

Att fortsätta arbetet för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning av kärnvapen är en utrikes- och säkerhetspolitiskt prioriterad fråga. Men det får inte bli en ensidig avveckling av kärnvapen bland Natoländer. Det skulle ge den hänsynslöst aggressiva och auktoritära Putin ett orimligt maktövertag.

Herr talman! Vi vet alla att det är en dålig idé att skjuta på tecknandet av den där hemförsäkringen som jag nämnde inledningsvis. Ändå är det precis det som Vänsterpartiet, med stöd av Miljöpartiet, nu föreslår att vi ska göra. I voteringen, när ärendet ska avgöras och de flesta av oss vill rösta ja för att godkänna avtalet, föreslår Vänsterpartiet och Miljöpartiet att vi ska trycka på snooze-knappen och låta ärendet vila ett år. Effekten skulle bli att Ryssland ges mer tid att förbereda ett angrepp mot Sverige. Det är slapt, det är farligt och det gynnar bara Putins intressen.

Vi måste säkerställa att hjälpen att försvara vårt land och vår frihet kan finnas här den dag det kan behövas. Vi ska inte sträcka ut en hjälpande hand till Putin. Vi ska ta ett fast handslag med USA.

Herr talman! Jag yrkar bifall till det sammansatta utskottets förslag i betänkandet utan bordläggning.
(Applåder)

Anf. 130 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, ledamoten Starbrink!

Ledamoten säger att hon avskyr kärnvapen oerhört mycket. Det är väldigt bra. Det gör jag också. Jag avskyr verkligen kärnvapen. Men ledamoten Starbrink avskyr dem tydligen inte så mycket att hon verkligen vill förbjuda dem. Det tycker jag är märkligt.

DCA-avtalet, som vi nu debatterar, innehåller inget förbud mot kärnvapen på svensk mark. Det är anmärkningsvärt. Norge, Danmark och Finland har liknande avtal, men där finns förbehåll eller förbud mot kärnvapen. Vi i Vänsterpartiet har länge drivit att det ska finnas med ett förbud mot kärnvapen på svenskt territorium, i både freds- och krigstid. Det skulle göra Sverige starkare och säkrare.

I en debatt mot Håkan Svenneling i SVT nyligen sa Anna Starbrink att hon kan tänka sig att man måste vara flexibel när det gäller kärnvapen. Jag skulle vilja ha en förklaring på vad ledamoten egentligen menar med det. Menar ledamoten att det finns lägen då det skulle kunna vara aktuellt att placera kärnvapen på svenskt territorium?

Anf. 131 ANNA STARBRINK (L) replik:

Herr talman! Tack för frågan, ledamoten! Du citerar mig dock fel. Jag har inte sagt att vi ska vara flexibla när det gäller kärnvapen. Det jag har sagt är att vi inte ska låsa upp framtida beslutsfattare. De måste kunna fatta de beslut som krävs i en given situation.

Jag avskyr kärnvapen. Det tror jag att alla här inne gör. Jag skulle gärna avskaffa alla kärnvapen, men inte ensidigt. Det är en livsfarlig tanke att det fria väst ska göra sig av med alla kärnvapen och låta Ryssland, Iran och Kina med sin auktoritära och illasinnade syn på väst ha detta maktmedel för sig själva. Det är en ansvarslös hållning.

Därför är jag emot att vi ska lagstifta på det här området. Sverige har redan en klar linje och internationella överenskommelser att luta oss mot. Vi behöver inte lagstifta eller formulera något annat i detta DCA.

Anf. 132 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Då blev det kanske lite klarare för mig. Men om vi nu har en sådan klar och tydlig linje när det gäller kärnvapen, varför kan vi inte lagstifta? Vad är det som är så farligt att lagstifta om, om vi inte vill ha kärnvapen på svenskt territorium?

Inser inte ledamoten att kärnvapen på svenskt territorium skulle göra Sverige till ett tydligare mål i samband med en eventuell konflikt, vilket vi naturligtvis hoppas inte ska hända? Idén om avskräckning som metod leder bara till kapprustning och terrorbalans. Det visar Sipri tydligt i sin årsbok.

Från svensk sida måste vi kämpa mot all typ av kärnvapenkapprustning, såväl ryska som amerikanska och alla kärnvapen som finns. Vi måste vara en tydlig röst för kärnvapenedrustning. Det ska inte råda några som helst oklarheter om Sveriges ställningstagande när det gäller kärnvapen.

Sverige bör anta en lagstiftning som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen på svenskt territorium. Håller inte ledamoten med om att det skulle göra Sverige säkrare?

Anf. 133 ANNA STARBRINK (L) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Ledamoten ställde samma fråga igen. Jag vet inte om jag kan uttrycka det tydligare.

Nej, jag tror inte att det skulle gynna oss att stifta en särskild lag om detta. Vi har redan de internationella överenskommelser vi behöver. Och vi har själva rätt att fatta beslut i varje givet läge. Det ska vi hålla fast vid.

Jag är dock intresserad av att förstå hur ledamoten och hennes parti tänker. Är det rimligt att det fria väst avskaffar alla sina kärnvapen och låter Ryssland, Kina och Iran stå själva med kärnvapen? Det är ju livsfarligt. Och det är precis det som den linje ledamoten företräder skulle leda till. Det är en farlig väg.

Anf. 134 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Sverige har haft ett långsiktigt arbete för kärnvapenedrustning. Utrikesminister Tobias Billström deklarerade tidigare i våras att man tänker fortsätta arbeta för kärnvapenedrustning i enlighet med Stockholmsdeklarationen, vilket är mycket välkommet. Men när jag hör ledamoten Anna Starbrink tala sig varm för kärnvapen i talarstolen föds ändå ett litet tvivel om att det är en inriktning som delas av alla partier inom Tidösamarbetet.

Jag skulle vilja få svar från Anna Starbrink på hur hon ser på Sveriges arbete för kärnvapenedrustning och hur det ska gå till.

För Miljöpartiet är det viktigt att vi fortsätter arbeta för ömsesidig kärnvapenedrustning. Jag säger det igen: ömsesidig kärnvapenedrustning. Jag vill inte att vi blir anklagade för något annat. Det ska vara ett aktivt arbete, även om vi står i en väldigt utmanande situation i nuläget.

Jag skulle också vilja att ledamoten Anna Starbrink säger någonting om hur Liberalerna ser på frågan om sexualbrottslagstiftning och hur vi ska förhålla oss till den när det gäller återtagande av domsrätten. Vill Liberalerna att vi ska kunna ta tillbaka domsrätten i fall som handlar om sexualbrottslagstiftning, så att svensk samtyckeslag ska kunna gälla alla i Sverige?

Anf. 135 ANNA STARBRINK (L) replik:

Herr talman! Tack för din fråga, ledamoten Berginger!

Du påstår att jag talar mig varm för kärnvapen i talarstolen. Så där skapar man ett obehagligt narrativ om sina politiska motståndare. Jag tycker kanske att ledamoten ska hålla sig för god för det.

I fråga om synen på kärnvapen har vi olika uppfattning. Det gäller inte vår avsky för kärnvapen. Den delar vi. Men vi har olika uppfattning när det gäller strategin för hur vi ska hantera det farliga läge som vi befinner oss i.

Som svar på ledamotens fråga menar jag att vi ska fortsätta arbeta för och ha den viktiga rollen att vara den tydliga rösten i arbetet för icke-spridning och för att avskaffa kärnvapen från vårt jordklot. Men så länge de illasinnade staterna har kärnvapen är det en alltför stor risk om våra allierade i Nato skulle göra sig av med de kärnvapen som finns inom alliansen.

I Nato är kärnvapen en del av avskräckningen, och det fungerar. Jag tycker att vi ska hålla fast vid det. Det hindrar inte att vi tillsammans med likasinnade fortsätter arbeta aktivt för att få bort kärnvapen från jordklotet.

Det blir tvåra kast mellan ämnena här. Ledamoten ställde en fråga om sexualbrott. Det är oerhört allvarliga brott, och jag tycker att Sverige har en mycket bra lagstiftning. Svensk lag gäller i Sverige. Det är kanske självklart, men det markeras också i samband med det här avtalet. Möjligheten att återta rätten att hantera rättsprocesser finns inskriven i avtalet. Jag föreställer mig att det även kan gälla sexualbrottslagstiftningen och samtyckeslagen, som är del av den. Däremot tror jag att det vore olyckligt om vi gick in alltför detaljerat på vilka brott det handlar om, för det kan vara svårt för oss att föreställa oss i förväg vad som kan behöva hanteras.

Anf. 136 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jag hörde i alla fall hur ledamoten Starbrink sa med eftertryck i sitt anförande att det är principiellt viktigt att inte ha något förbud mot kärnvapen. Det tolkar i alla fall jag som att ledamoten talar sig ganska varm för kärnvapen och deras avskräckande effekt.

Vi från Miljöpartiet är oroliga för den uppluckring vi ser av retoriken när det gäller kärnvapen, där vi till exempel blir ifrågasatta för vår position där vi vill förbjuda kärnvapen på svenskt territorium. Man får det att låta som om det är en väldigt apart och konstig hållning, trots att vi egentligen allihop säger att vi inte ska ha kärnvapen i Sverige. Jag undrar vad det är som gör att man inte kan tänka sig att förbjuda kärnvapen, om man nu inte vill ha dem på svenskt territorium. Att säga att vi ska ha en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium hade varit det absolut tydligaste gentemot både svenska medborgare och våra allierade.

När det gäller sexualbrottslagstiftningen undrar jag vilka sexualbrott Anna Starbrink inte vill att Sverige ska ta tillbaka domsrätten över. Vilka sexualbrott kan man tänka sig där den svenska samtyckeslagen inte ska tillämpas? Det är för mig väldigt märkligt att man inte på ett tydligt sätt från regeringspartiernas sida vill säga i vilka sexualbrottsfall vi ska ta tillbaka domsrätten. Om man hade gjort det på förhand hade det varit tydligt vilken lagstiftning som ska gälla. Då blir det inga oklarheter och inget ifrågasättande av jurisdiktionsfrågan.

Anf. 137 ANNA STARBRINK (L) replik:

Herr talman! Jag tackar för ledamotens följdfrågor.

Jag ifrågasätter inte ledamotens eller ledamotens partis hållning i frågan om kärnvapen. Jag håller bara inte med. Jag tycker inte att det är en klok väg att gå. Jag lägger inte heller ord i andras mun eller fultolkar vad andra ledamöter säger.

När det gäller sexualbrott tycker jag att det är viktigt att det finns en möjlighet i avtalet att ta tillbaka de viktiga ärendena till svensk domstol. Jag tror att det är vanskligt om vi i detalj här i riksdagen beskriver i precis vilka situationer detta ska göras. Vi ska nog hålla det ganska öppet, men det är väldigt tydligt skrivet att särskild hänsyn ska tas till brottsoffrens rättssäkerhet. Jag känner mig trygg med den formuleringen.

Jag kan tänka mig mycket annat än sexualbrott som vi också bedömer som för oss väldigt viktiga fall som vi vill behålla i Sverige. Men om vi börjar reglera det är risken stor att vi missar viktiga principiella frågor. Då

är det bättre att hantera det genom att pröva saken fall för fall. På det sättet byggs det också upp en praxis.
(Applåder)

Anf. 138 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Vi befinner oss i slutskedet av ett omfattande arbete med att ta fram ett bilateralt avtal med USA om försvarssamarbete – det som heter defense cooperation agreement. Avtalet förhandlades fram under 2023 och undertecknades av båda parter den 5 december förra året.

Efter inhämtning av synpunkter från 111 remissinstanser, inklusive alla berörda kommuner, och efter det att Lagrådet genomfört en granskning och också bedömt att förslaget är förenligt med grundlagarna lämnade regeringen in en proposition till riksdagen den 8 maj 2024. Regeringen föreslår dels att riksdagen godkänner att Sverige ingår DCA-avtalet, dels att riksdagen antar de lagändringar som krävs för att genomföra det.

Avtalet lägger fast förutsättningar för amerikansk militär närvaro i Sverige genom att det reglerar den rättsliga statusen för besökande personal och ger tillträde till 17 svenska militära anläggningar. Avtalet möjliggör också utveckling av militär infrastruktur i Sverige.

DCA-avtalet innehåller bestämmelser om den rättsliga statusen för den amerikanska styrkan och dess personal, anhöriga och leverantörer. Det handlar om straffrättslig jurisdiktion, undantag från beskattning och rätt att upprätthålla disciplinen inom den amerikanska styrkan. Därutöver regleras frågor som rätten till tillträde till svenskt territorium, rätten att få använda vissa av Försvarsmaktens anläggningar och områden och rätten att bedriva verksamhet till stöd för den egna styrkan och dess personal.

DCA-avtalet bygger vidare på och kompletterar avtalet Nato SOFA som riksdagen nyligen antog med stor majoritet.

Herr talman! DCA-avtalet är ett naturligt steg i en förändrad omvärld och en logisk fortsättning på det svenska medlemskapet i Nato. Avtalet svarar mot de förändrade förutsättningar för svensk säkerhetspolitik som detta medför.

Sverige och USA är nu allierade inom Nato, och det innebär att vi har förpliktelse att försvara varandra. Den avgörande omslagspunkten för svensk säkerhetspolitik var Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022. Rysslands brutala angreppskrig och försök att rita om Europas gränser visar på Kremls fundamentala brist på respekt för folkrätten och den utsatthet det innebär att inte vara allierad.

Nato som organisation och USA som dess starkaste medlem är grundpelaren i den nordatlantiska säkerheten. Vår säkerhet vilar på att den transatlantiska länken vidmakthålls. En trovärdig svensk förmåga att få allierat stöd och stödja andra allierade bygger på förberedelser och samarbete i fredstid. Våra grannländer har dragit samma slutsatser. Danmark och Finland genomför just nu DCA-processer, och Norge har sett över sitt DCA-avtal och lagt till ytterligare platser där amerikansk närvaro är möjlig. Sammantaget rör det sig om 47 platser i Norden, varav 17 ligger i Sverige.

DCA-avtalet kommer att underlätta nuvarande och framtida amerikansk närvaro i Sverige. Det möjliggör och förenklar andra allierades närvaro på vårt territorium, vilket är grunden för att kunna ge och ta emot militärt stöd.

Sverige har genom åren haft ett omfattande internationellt försvarssamarbete, och det har vuxit sig allt starkare. Vi har under en längre tid arbetat med att förbereda och förenkla internationell samverkan och världsstöd. DCA-avtalet är ett av flera steg som underlättar allierad militär närvaro i och förflyttning genom Sverige. Det behövs när vi som allierade omfattas av gemensamma försvarsförpliktelser.

Som medlem i Nato kommer behoven och förväntningarna på utländsk närvaro i Sverige att öka, inte minst från USA. Vårt övningssamarbete med USA är viktigt och omfattande, och det stärker också vår försvarsförmåga.

Herr talman! Låt mig ta några exempel bara från de senaste månaderna. I mars samövade Försvarsmakten med amerikanska Bomber Task Force och gjorde flygningar över Stockholm och Uppsala som en del av övningen Nordic Response. I början av maj fälldes en amerikansk bataljon över Hagshults flygbas under övningen Swift Response. I slutet av maj understödde Försvarsmakten förflyttning av ett amerikanskt förband från Norge till Finland genom övningen Immediate Response 2024, och i början av juni påbörjades övningen Baltops 24, en amerikanskled marin övning som bland annat äger rum i Stockholms skärgård, på Gotska Sandön och på Gotland. Det rör sig alltså om tusentals amerikanska soldater och hundratals moment och aktiviteter bara under den senaste månaden.

Före Natomedlemskapet gav regeringen tids-, förbands- och verksamhetsbegränsande mandat till Försvarsmakten för utländsk trupps närvaro i Sverige. De senaste åren har regeringen genom rambeslut lättat upp tillståndsprocessen. Men med DCA-avtalet slipper vi ad hoc-lösningar och får i stället en heltäckande överenskommelse som täcker nutida och framtida krav på övningar. Det underlättar och effektiviserar samarbetet som allierad, och det stärker vår säkerhet.

Herr talman! DCA-avtalet blir en hörnsten för försvaret i norra Europa genom att skapa förutsättningar för amerikanskt stöd och amerikansk närvaro om säkerhetsläget så kräver. USA:s säkerhetspolitiska engagemang och militära närvaro i norra Europa är ett vitalt intresse för Sveriges säkerhet, särskilt i det allvarliga säkerhetspolitiska omvärldsläge som vi nu befinner oss i. DCA-avtalet främjar svenska intressen och gör Sverige säkrare genom att verka avskräckande och stabiliserande.

Avtalet i sig självt är också en viktig signal om USA:s säkerhets- och försvarspolitiska engagemang för Sverige. En amerikansk närvaro i Sverige verkar avhållande på en möjlig angripare och kan förebygga uppkomsten av väpnade hot. DCA-avtalet är också till nytta för Sveriges relation som allierad med USA. Sverige har redan ett nära samarbete med USA inom det säkerhets- och försvarspolitiska området, och det fördjupas ytterligare i och med Natomedlemskapet.

Nyttjandet av DCA-avtalet kommer att vara ett långsiktigt gemensamt bilateralt projekt som utöver operationer och övningar kan underlätta skapandet av nya och framtida militära förmågor. Avtalet stärker säkerheten för USA, våra nordiska och baltiska allierade och Nato som helhet. Det stärker förutsättningarna för försvaret av vårt närområde och underlättar Sveriges effektiva integration i Nato och samverkan med våra grannländer.

Det är en styrka, herr talman, att Sverige, Finland, Danmark och Norge får effektiva och liknande samarbetsformer med USA. Det är en signal om

säkerhetspolitisk samstämmighet, och det stärker säkerheten i Nordeuropa och underlättar Natos försvarsplanering.

Sammantaget är DCA-avtalet en naturlig fortsättning på det svenska Natomedlemskapet och de förändrade säkerhetspolitiska förutsättningar som det medför. Det skapar förutsättningar för amerikanskt militärt stöd till Sverige och blir en hörnsten i försvaret av norra Europa. Avtalet är avskräckande, stabiliserande och av stor vikt för Sverige.
(Applåder)

Anf. 139 EMMA BERGLINGER (MP) replik:

Herr talman! Kärnvapen är ett massförstörelsevapen som hotar vår existens. Om en enda detonation av ett kärnvapen inträffar innebär det ett oerhört humanitärt lidande och en omfattande förstörelse av miljön. Vi har under debatten diskuterat kärnvapens vara på svenskt territorium. Jag tycker mig skönja att det finns en ganska bred samsyn kring att vi inte ska ha kärnvapen på svenskt territorium. Men vägarna dit ser olika ut. Jag undrar varför regeringen inte kan tänka sig att ställa upp på en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium för att säkerställa att vi inte glider när det gäller frågan om att ha kärnvapen på svenskt territorium. Det skulle vara en tydlig signal både gentemot svenska folket och gentemot andra allierade.

Jag skulle även vilja fråga försvarsministern hur han förhåller sig till statsministerns tidigare uttalanden under våren, där han öppnade upp för att ha kärnvapen på svenskt territorium i krigstid. Är det en ståndpunkt som försvarsministern delar? Hur tänker man sig i så fall att det ska gå till? Vilken typ av förankringsprocess ser försvarsministern framför sig inför en sådan process?

Jag undrar också hur regeringen skulle vilja säkerställa att det inte kommer in kärnvapen på svenskt territorium, även om vi inte har skäl att tro att någon vill ha kärnvapen här just nu. Hur vill man följa upp och kontrollera att amerikanska luftfartyg och fartyg till sjöss som kommer in på svenskt territorium inte för med sig kärnvapen?

Anf. 140 Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Emma Berglinger för frågorna. Jag ska försöka ta dem i tur och ordning.

Emma Berglinger vill se en lagstiftning mot kärnvapen på svenskt territorium. Jag konstaterar att den här vilandeförklaringen motiveras med att regeringen ska ta fram ett förslag som gör att även Miljöpartiet kan ställa upp på DCA-avtalet. Problemet, herr talman, som jag har med Emma Berglingers förslag är att det bara är två partier i Sveriges riksdag som vill ha lagstiftning mot kärnvapen. Om regeringen skulle tillmötesgå Emma Berglingers förslag skulle det innebära att den breda samsyn som finns kring vår linje i Sverige kopplat till kärnvapen föll, nämligen att det inte finns behov av vare sig kärnvapen eller permanenta baser på svenskt territorium. I omsorg om att hitta de breda lösningarna har regeringen valt att formulera sig exakt så som utrikesutskottet formulerar sig i sitt betänkande i anslutning till Natoprocessen. Det har varit väldigt noga för mig. Vi har också varit noga med att förankra formuleringarna, så att vi håller oss exakt till den text som vi har kommit överens om. Det är viktigt.

Emma Berglinger gör faktiskt våld på vad statsministern har sagt om kärnvapen. Vi har en policy i Sverige, en linje, som är antagen av riksdagen. Den säger att det inte finns skäl att ha vare sig kärnvapen eller permanenta baser i fredstid. Den är brett förankrad och vedertagen, och riksdagen har beslutat om den. Den avser fredstida förhållanden. Det finns inte skäl att spekulera i vad man gör i övrigt, och det gjorde inte heller statsministern; han konstaterade att det finns andra förhållanden och andra parametrar att förhålla sig till ifall det inte råder fred i Sverige.
(Applåder)

Anf. 141 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Om man verkligen ville hitta en bred samsyn hade man kunnat titta på att ta fram en lagstiftning som tydliggör det här, när man nu ändå säger att det inte finns skäl att ha kärnvapen på svenskt territorium i fredstid. Den policy som Pål Jonson nämner handlar om att man har skrivit i brödtext i betänkanden att det inte finns skäl att ha kärnvapen på svenskt territorium i fredstid. De här skälen skulle mycket väl kunna ändras. Det är mer av en sorts beskrivning snarare än en tydligt antagen inriktning. Jag tror att det hade blivit mycket tydligare om vi hade kunnat få till den här lagstiftningen.

Pål Jonson vill inte spekulera i vad som skulle kunna hända om Sverige hamnade i krig. Men det är just det vi måste göra. Vi måste försöka förbereda oss på alla eventualiteter och fundera kring vad det här avtalet innebär för oss i fred, vad det innebär för oss i krig och hur vi ska hantera olika situationer. I och med de uttalanden som statsministern gjorde i radio kan jag konstatera att man nog ändå får anta att även statsministern har tänkt tanken att vi under en krigssituation eventuellt skulle kunna ha kärnvapen i Sverige. Det tycker inte Miljöpartiet är betryggande. Vi vill se en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fred som i krig, för vi vet att det hot som kärnvapen utgör inte minskar om vi befinner oss i en krigssituation jämfört med en fredssituation – tvärtom.

Jag kan också konstatera att jag inte fick något svar på frågan om hur regeringen i enlighet med den policy som Pål Jonson säger att regeringen och riksdagen nu står bakom och den betänkandetext som Tidöpartierna och Socialdemokraterna gemensamt har förhandlat fram vill följa upp, kontrollera och säkerställa att kärnvapen inte förs in på svenskt territorium.

Anf. 142 Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik:

Herr talman! Det är väldigt tydligt att avtalet bygger på respekt för svensk suveränitet, svenska lagar och Sveriges internationella förpliktelser. USA måste redovisa vad det är för försvarsmateriel man tar in, när man tar in den och hur mycket man tar in. Det ingår i avtalet. Det svenska avtalet bygger också på samtycke; alla aktiviteter ska enligt avtalet planeras gemensamt mellan den amerikanska försvarsmakten och den svenska Försvarsmakten.

Jag vill återkomma till vilandeförklaringen. Syftet är att anpassa detta och få med Miljöpartiet. Ett skäl som anfördes var att man inte fick information under förhandlingarna beträffande avtalets utformning. Det berodde på att det inte fanns något avtal att förhålla sig till. Avtalet redovisade vi så fort det var färdigförhandlat; den 5 december lades det upp på riksdagens hemsida. Jag informerade utskottet inför förhandlingarna och un-

der förhandlingarna. Jag och utrikesministern har också varit i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet och presenterat och föredragit detta. Det finns inte skäl att hävda att man inte har fått information; riksdagens partier fick information under förhandlingarna.

Jag offentliggjorde på Folk och Försvar i Sälen i januari 2023 att arbetet påbörjats. Det påbörjades av den förra regeringen. Att man inte har fått någon information stämmer faktiskt inte, herr talman.

Anf. 143 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Både jag och försvarsminister Pål Jonsson är värmlänningar. Det gör att vi debatterade Nato och Sveriges relation till USA långt innan Pål Jonsson blev försvarsminister.

I en debatt vi då hade i Nya Wermlands-Tidningens webb-TV hävdade Pål Jonsson med emfas att Nato var större än Trump. Allt skulle gå bra, och Sverige borde ansluta till Nato även med Trump i Vita huset.

Nu gick inte allting så där väldans bra för Trump. På slutet höll han på att försöka göra något slags statskupp när hans anhängare stormade den amerikanska kongressen.

I november är det nu val i USA. På nytt står en trött och gammal Joe Biden mot en gammal men ändå något piggare Donald Trump. Om sju månader kan USA:s president heta just Donald Trump. Jag undrar även i dag: Är DCA-avtalet större än Trump?

Min andra fundering är om kärnvapen. I det norska och danska avtalet är kärnvapen tydligt inskrivna i avtalens paragrafer. I det finska avtalet finns en hänvisning till den finska lagstiftningen som förbjuder kärnvapen på finskt territorium.

I det svenska avtalet saknas helt skrivningar om kärnvapen. Det saknas också skrivningar om landminor och klusterbomber. Något som försvarsministern ändå säger att han har kommunicerat till den amerikanska sidan.

Jag har lyssnat på försvarsminister Pål Jonsson om och om igen under denna resa fram till beslut. Inte en enda gång har jag lyckats höra honom förklara varför dessa skrivningar inte finns.

Nu har han en sista chans innan beslut. Varför står det inte skrivet om kärnvapen, landminor och klusterbomber i det svenska DCA-avtalet?

Anf. 144 Försvarsminister PÅL JONSSON (M) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Håkan Svenneling kommer ihåg våra debatter sedan många år tillbaka. Jag sa att Nato kommer att överleva Trump. Så kan man också konstatera att det har blivit.

Håkan Svenneling vet att grunden är att vi inte ingår avtal med presidenter, utan vi ingår avtal med länder. Här har vi ingått ett avtal som är väldigt tydligt oavsett vem som sitter i Vita huset. Det bygger på svensk suveränitet, respekt för svenska lagar och Sveriges internationella förpliktelser. Det är en styrka.

Avtalet skapar också bättre förutsättningar för att säkra ett långsiktigt amerikanskt engagemang i Sverige men också i de andra nordiska länderna. Det tror vi är ett centralt svenskt intresse oavsett vem som sitter i Vita huset. Det skapar en kontinuitet och en långsiktighet därvidlag som är viktig och central.

Låt mig återkomma till den andra frågeställningen beträffande avtalet. Jag har ett antal gånger i dag hört Håkan Svenneling referera till det finska

avtalet. Man refererar inte till den finska lagstiftningen där, Håkan Svenneling, utan det är exakt samma formulering som det är i Sverige. Man refererar till svensk lagstiftning och svenska internationella förpliktelser.

Alla har rätt till sin egen åsikt, men inte till sina egna fakta. I det avseendet är det svenska avtalet och det finska avtalet helt identiska. Skillnaden är bara att vi hänvisar till svensk suveränitet.

Det innebär att riksdagen har fastställt att det inte finns skäl att ha vare sig kärnvapen eller permanenta baser på svenskt territorium. Det är ingen skillnad i det avseendet mellan det svenska och det finska avtalet.

Anf. 145 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Låt mig ta upp tråden i det sista som försvarsministern säger. Jag skulle ändå mena på att det är skillnad mellan det svenska och det finska avtalet trots att vi jobbar med samma formulering. Jag har också stöd i ett antal remissinstanser som kommer till samma slutsats.

Det handlar om att Finland har en lag, till skillnad från Sverige, som förbjuder kärnvapen på finskt territorium. Det handlar om både lagring och transitering och att man sätter ut det.

Det gör att när man har den formulering som finns i både det svenska och det finska avtalet betyder de i praktiken olika saker så länge Sverige saknar en lagstiftning mot kärnvapen på svenskt territorium.

Jag är orolig för vad som händer om Trump blir president. Jag hoppas att det gäller många riksdagsledamöter här i kammaren. Vi ser nu att Sverige är det land som saknar tydliga skrivningar som kärnvapen.

Om Trump bestämmer sig för att han vill någonting, köpa Grönland eller att sätta kärnvapen i Norden, kanske Sverige är det självklara valet.

Jag undrar vad försvarsministern gör om Trump vill ställa ett missilbatteri i Visby eller ett kärnvapenbestyckat bombflygplan i Luleå. Kommer verkligen en samtyckesklausul att räcka då, eller har försvarsministern vetorätt mot Trump?

Det är också viktigt att tala om detta med krig och fred kopplat till NPT. Det är på väg att smyga sig in en tolkning från försvarsministern, regeringen och andra borgerligare ledamöter.

Man ska komma ihåg att den NPT-lagstiftning som Socialdemokraterna har fått in både gäller i krig och i fred. Där finns det inga sådana resonemang som finns i den här debatten.

Jag skulle också gärna vilja höra mer från försvarsministerns sida när det gäller insyn i vad amerikanerna för in. Det är helt riktigt att amerikanerna enligt avtalet måste anmäla vilka vapen de inför.

Man har kommunicerat från svensk sida att man inte vill ha kärnvapen, landminor och klusterbomber. Men sker det några som helst kontroller, förutom att man kommunicerar med amerikanerna, av vad de faktiskt för in på svensk mark?

Anf. 146 Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik:

Herr talman! Det är ett antal frågor som Håkan Svenneling skjuter in sig på.

Det finns lagstiftning som innebär att om Sverige seglar ett örlogsfartyg och lägger det i ett annat land får inte andra länder inspektera det. Så kommer det också att fungera med den amerikanska lagstiftningen, att man har immunitet.

Vi är nu allierade med USA, Håkan Svenneling. Det bygger på att vi har ett stort mått av tillit till varandra. Vi gör de största åtaganden som länder kan göra mellan varandra. Det är att man är villig att försvara varandra. Därför måste det också finnas ett element av tillit.

Med det sagt vet också Håkan Svenneling att i de andra avtalen finns inte det som heter med samtycke. Alla aktiviteter ska enligt det svenska avtalet ske med svenskt samtycke. Det är en viktig framgång för oss under förhandlingarna.

Jag återkommer till att det återigen bygger på svensk suveränitet och respekt för svensk lagstiftning. Det är ett noggrant genomarbetat arbete.

Jag har haft förmånen att lyssna mycket på Håkan Svenneling i dag, eftersom han är en flitig debattör. Jag kan konstatera att han säger att det inte var någon som kände till avtalet innan den 5 december. Men det stämmer inte. Riksdagen har återkommande fått information.

Man säger att man ska lägga detta vilande för att det inte har varit någon debatt och diskussion. Då måste min fråga till Håkan Svenneling bli: Hur många interpellationer har jag fått av Håkan Svenneling, eller hur många interpellationer jag har fått från Miljöpartiet? Hur många skriftliga frågor har jag fått? Jag har fått en interpellation om detta. Oppositionen har också ett ansvar att driva den debatten.

Vi såg till att propositionen kom i tid så att riksdagen noggrant kunde bereda den. Det var inte en förkortad motionstid. Det var 111 remissinstanser. Lagrådet är väldigt tydligt om att förslaget är förenligt med svensk grundlag. Det är en styrka.

Jag är glad att sex av åtta partier är villiga att ställa sig bakom detta i utskottsbetänkandet.

(Applåder)

Anf. 147 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Herr talman! Tack, försvarsministern, för att både försvarsministern och utrikesministern är här och tar debatten med oss den här sena timmen. Jag vet att det är många som ska ut och äta middagar och sådana saker, så vi ska skynda oss på.

Jag har en liten kort fråga. Samtidigt som vi nu skriver under DCA-avtalet är vi i ett uppbyggnadsskede av det svenska totalförsvaret. Det är vi överens om här i kammaren. Vi är överens om 2 procent av bnp och hela den biten. Det här kommer att ta tid, det kommer att ta kraft och det kommer att ta plats.

Något jag har funderat lite på när vi har haft den här diskussionen är därför hur det svenska totalförsvarets uppbyggnad och den plats som det kräver – vi ska ha fler värnpliktiga och fler officerare, och vi ska anställa mer personal – kommer att funka med att vi i alla fall enligt avtalet, även om vi inte vet var det landar i slutändan, också ska få plats med amerikanska soldater, lager och den plats som amerikanerna behöver för sin verksamhet. Det har jag inte riktigt kunnat komma runt i de diskussioner vi har haft, så jag skulle vilja höra hur försvarsministern ser på det.

Anf. 148 Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Emma Berglinger för frågan. Nej, jag ber om ursäkt – jag tackar Hanna Gunnarsson för frågan!

Jag noterar att åtminstone Håkan Svenneling har sagt att det finns en oro inom Försvarsmakten över att DCA ska ha en utträngningseffekt ute på förbanden. Låt mig därför säga några saker som är viktiga att beakta.

Försvarsmakten är i sitt remissvar väldigt tydlig med att DCA är viktigt för Försvarsmaktens verksamhet. Avtalet kommer att effektivisera dess internationella försvarssamarbete, framför allt med USA.

Det är också så att det är USA, alltså den amerikanska försvarsmakten, som i nära samverkan med den svenska försvarsmakten har valt alla de 17 olika platserna runt om i landet. Det är alltså enligt min uppfattning välinformerade beslut som kommer direkt från myndigheten och fattas med omsorg om att det ska skapa ett så effektivt och bra samarbete som möjligt mellan USA och Sverige på det militära området.

Jag uppfattar därför att detta kommer att gå väl. Försvarsmakten har i alla stycken varit inloggade i själva processen.

Jag vill lyfta ytterligare en sak som Håkan Svenneling lyfte tidigare, nämligen vad som är Vänsterpartiets alternativ till ett DCA-avtal. Vi fick en bild här av att det skulle vara en ökad regionalisering av försvarssamarbetet.

Jag kan upplysa Vänsterpartiet om att det nordiska försvarssamarbetet blomstrar. Det har aldrig varit så bra som det är nu, vågar jag påstå. Men det är det av två skäl: det finska medlemskapet i Nato och det svenska Natomedlemskapet. Tack vare att vi är Natoallierade och nu kan jobba mycket bättre med Danmark, Norge och Island blomstrar regionaliseringen. Det är tack vare Natomedlemskapet, inte trots det. Jag vill understrika det. Men Hanna Gunnarsson kanske kan vidareutveckla tankarna kring alternativet till DCA.

Anf. 149 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för frågan. Det gör jag väldigt gärna.

Vårt alternativ till DCA-avtalet – om man ser till avtalet i sig och inte till Nato som organisation, för det är ju faktiskt två olika saker – är att amerikaner som vill öva i och med Sverige ska få tillstånd till det vid varje enskilt tillfälle. Nu är vi inga stora fans av amerikanska övningar, men vi vill att den svenska försvarsmakten ska ha kontroll över vad som händer och var det händer. Ska det lagras någonting i Sverige ska vi vara de sista som stänger dörren. Det är vi som ska ha hand om nyckeln, och det är vi som ska veta vad som finns i lagren.

Det DCA-avtalet gör är att lämna bort all den makten till USA och säga: ”Var så goda! Nu får ni vara här – det här är ert område. Vi kommer inte att titta eller störa, och vi kommer inte att ha synpunkter.” Det är vår farhåga gällande avtalet, och det är därför vi inte vill ha avtalet över huvud taget, oavsett om det skulle stå någonting om kärnvapen i det eller inte. Vi vill i stället att den svenska försvarsmakten, vilket i förlängningen är riksdagen, har den kontrollen och inte lämnar över den till amerikanerna. Det är det vi ser som den största risken här.

Det gäller inte bara på regementesområdena, utan det gäller också i närheten av dem. Som försvarsministern vet bor jag precis i närheten av P 7, och vi vet inte hur det kommer att se ut framöver när det gäller möjligheten för lokalbefolkningen som bor runt omkring det fältet att använda det. I slutändan blir det en fråga om folkförankring.

Anf. 150 Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill bara påminna om att all aktivitet ska ske med svenskt samtycke. Det framgår också tydligt av avtalet att det ska ske gemensam planering mellan den svenska försvarsmakten och den amerikanska försvarsmakten när det gäller den vidare utformningen och implementeringen av avtalet.

I övrigt vill jag bara hänvisa till våra skilda uppfattningar i säkerhetspolitiken. En sådan sak som har figurerat under dagen är förhållningssättet till avskräckning.

Avskräckning är en nödvändig komponent i säkerhetspolitiken, för det minskar risken att vi utsätts för ett väpnat angrepp. Här vill jag också vara tydlig med att vi nu är fullvärdiga allierade medlemmar i Nato och att vi därmed står bakom också att Nato bygger på konventionell och nukleär avskräckning. Sedan behöver vi inte ha och har inte för avsikt att ha kärnvapen på svenskt territorium, och det finns ingen förväntan om det från Natos sida.

Det är dock uppenbart att det finns olika uppfattningar om hur man förhåller sig till avskräckning. I ljuset av att Ryssland är villigt att ta mycket stora politiska och militära risker och visar en brutalitet och bestialitet i Ukraina, liksom höga ambitioner gällande att bygga upp en stark försvarsförmåga, är vår bedömning att det är nödvändigt att faktiskt också avskräcka Ryssland från aggression. DCA-avtalet kommer att bidra till en förbättrad möjlighet för Sverige att avskräcka aggression genom att vi får bättre förutsättningar att ha en stark amerikansk närvaro både i Sverige och i övriga Norden.

Anf. 151 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! I dagens säkerhetspolitiska läge är DCA-avtalet, det bilaterala avtalet om försvarssamarbete med USA, av synnerlig vikt för Sveriges säkerhet. Rysslands olagliga och oprovocerade fullskaliga invasion av Ukraina har i dag pågått i över två år. Säkerhetsläget i Europa och vårt närområde har drastiskt försämrats till följd av detta. Det har lett till att vi i Sverige gemensamt har beslutat att gå med i Nato och rusta upp vårt försvar.

Sveriges DCA-avtal med USA bör ses i detta säkerhetspolitiska sammanhang. DCA-avtalet är stabiliserande. Det höjer tröskeln för angrepp mot Sverige och är viktigt för försvaret av hela vårt närområde. Rysslands försök att underminera den europeiska säkerhetsordningen, landets systematiska undandragande från rustningskontrollens begränsningar liksom hot och skrammel med kärnvapen är både oansvarigt och oacceptabelt. Rysslands agerande har kraftigt och för lång tid framöver försämrat det säkerhetspolitiska läget i Europa och i Sveriges närområden.

Ryssland har valt ett konfrontativt förhållningssätt till EU och Nato, liksom till hela västvärlden. Den konfrontationen behöver bemötas genom sammanhållning, motståndskraft och förstärkt förmåga att försvara oss tillsammans med våra närmaste grannländer och allierade. I dag har alla nordiska och baltiska länder undertecknat DCA-avtal med USA. Det är ett kraftfullt uttryck för den säkerhets- och försvarspolitiska samstämmighet som nu finns i Nordeuropa och som saknar historisk motsvarighet.

Sveriges geografiska läge gör att vår förmåga att stödja andra allierade är avgörande för att Nato ska kunna verka i vår del av Europa. Sverige tar

detta ansvar. Vi bejakar fullt ut våra möjligheter att väsentligt underlätta det kollektiva försvaret även av våra grannländer. Sveriges DCA-avtal är av vikt även för dessa länders säkerhet, och vi gynnas av att Norge, Danmark och Finland har effektiva och mycket likartade samarbetsformer med USA. Det underlättar även Natos försvarsplanering.

Försvarsministern har beskrivit hur DCA-avtalet förbättrar de praktiska förutsättningarna för det löpande bilaterala försvarssamarbetet med USA. Jag vill understryka att avtalet därmed skapar nödvändiga förutsättningar för att ta emot ett tidigt och effektivt militärt stöd från USA, både bilateralt och inom ramen för Nato, i händelse av ett försämrat säkerhetspolitiskt läge.

Jag vill också understryka att USA:s säkerhetspolitiska engagemang och militära närvaro i norra Europa är av vitalt intresse för Sveriges säkerhet, särskilt i det rådande säkerhetsläget. USA är centralt för trovärdigheten i Natos artikel 5. DCA-avtalet är därför av synnerlig vikt ur ett krigs-avhållande perspektiv och för vår förmåga att försvara Sverige och få möjlighet att stärka säkerheten och stabiliteten i närområdet.

Den transatlantiska länken är omistlig för Europas och Sveriges säkerhet. Sverige är allierat med USA, och samarbetet med USA utgör en grundpelare i svensk utrikes- och säkerhetspolitik.

DCA-avtalet ger möjligheter att ytterligare fördjupa vårt säkerhetspolitiska samarbete med USA på ett sätt som gagnar våra vitala intressen. Avtalet stärker såväl svensk som amerikansk säkerhet och bekräftar den strategiska relationen mellan Sverige och USA.

DCA-avtalet med USA är ett samarbetsavtal. Allt som sker inom avtalet sker med svenskt samtycke och med respekt för Sveriges suveränitet.

Herr talman! DCA-avtalet ändrar inte den breda politiska samsyn om kärnvapen och permanenta baser som i dag finns i Sverige och som kom till uttryck i samband med Sveriges Natoansökan. Sverige ansökte med brett stöd i riksdagen om medlemskap i Nato utan förbehåll. Denna hållning står fast, men på samma sätt som i övriga nordiska länder finns det inte skäl att ha kärnvapen eller permanenta baser på svenskt territorium i fredstid.

Låt mig i sammanhanget framhålla att Sverige fortsatt är en tydlig röst för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Ett exempel på detta är det internationella möte i syfte att stärka arbetet för att minska risken för användning av kärnvapen – med deltagande av 21 länder från olika delar av världen, inklusive kärnvapenländer – som Sverige nyligen stod värd för. Därutöver är Sverige tillsammans med Tyskland fortsatt drivande i Stockholmsinitiativet för kärnvapenedrustning.

För att USA och Nato effektivt ska kunna bidra till försvaret av Sverige på svenskt territorium ger DCA-avtalet amerikansk militär tillträde till 17 befintliga svenska anläggningar som Försvarsmakten, och i ett fall Försvarrets materielverk, förfogar över. Det handlar inte om etablering av permanenta baser.

De rättigheter som amerikansk militär får genom avtalet ges inom väl reglerade ramar i linje med en standard som flera Natomedlemmar, EU-medlemmar och andra nordiska länder använder i sina respektive avtal med USA. Det slås redan i avtalets preambel fast att alla aktiviteter ska ske med full respekt för svensk suveränitet, svenska lagar och Sveriges internationella förpliktelser. Det slås även fast att det närmare säkerhets-

samarbete som fastställs genom DCA-avtalet sker i enlighet med folkkrä-
ten och baseras på svenskt samtycke. Dessa principer har varit viktiga ut-
gångspunkter i vår dialog med USA, och detta återspeglas väl i avtalet.

Herr talman! Vi lever i en farofylld tid. Det bästa sättet att bidra till en
fredlig utveckling är att förstärka vår konfliktavhållande förmåga och vår
förmåga att försvara oss tillsammans med våra allierade. Ryssland kom-
mer att utgöra ett allvarligt hot mot Europas säkerhet under överskådlig
tid, och USA:s säkerhetspolitiska engagemang och militära närvaro är av
vitalt intresse för Sveriges och Sveriges grannländers säkerhet.

DCA-avtalet är ett viktigt steg i anpassningen av svensk säkerhetspo-
litik till dessa förändrade förutsättningar. Med den solidariska allianspoli-
tiken som ledstjärna är vi från Sveriges sida aktivt med och formar den
framtida säkerheten i vårt närområde. DCA-avtalet är instrumentellt för att
vi tillsammans med USA och i samklang med våra nordiska och baltiska
grannländer ska tillvarata de möjligheter som vårt Natomedlemskap ger
oss att stärka vår egen säkerhet och den regionala säkerheten.

(Applåder)

Anf. 152 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för att han deltar i debatten –
jag tycker att det är väldigt bra.

De amerikanska militärstyrkor som snart ska placeras i Sverige kom-
mer i stort sett inte att lyda under svenska lagar. Under sin placering får
soldaterna i stort sett immunitet och lyder under USA:s lagar. Om de begår
brott sköts det av det amerikanska rättsväsendet. Borde det inte vara själv-
klart att svensk lag ska gälla för alla som vistas i Sverige och som begår
brott i vårt land?

Sverige har en långtgående samtyckeslag, vilket USA inte har. Vi har
även en prostitutionslag som skiljer sig från USA:s. Vilka rättigheter har
brottsutsatta i Sverige när rättsprocessen sköts av ett annat land?

Det är långt ifrån ovanligt att sexualbrott begås i anslutning till ameri-
kanska baser och av amerikanska soldater; detta finns det flera exempel
på. Det finns bland annat ett aktuellt exempel från 2022, då svensk polis
grep två män ur besättningen på ett amerikanskt militärfartyg som lagt till
i Stockholm för att de köpt sex på en lägenhetsbordell. Det finns också
flera andra exempel på att flickor och kvinnor utsatts för människohandel
och tvingats till prostitution runt omkring amerikanska militärbaser.

Borde inte svensk lag gälla alla som vistas i Sverige och begår brott i
vårt land? Och måste svenskar som utsatts för brott av amerikanska solda-
ter processas i amerikanska militärdomstolar?

Anf. 153 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Lotta Johnsson Fornarve för frågorna.

Det är intressant att höra Lotta Johnsson Fornarve använda sig av for-
muleringen ”i stort sett inte lyda”. Personal från de amerikanska styrkorna
är inte på något vis straffria. De omfattas av bägge ländernas strafflagstift-
ning – både Sveriges och USA:s.

Det som avtalet reglerar, och som riksdagen nu har att ta ställning till i
samband med avtalet, är rätten att utöva jurisdiktionen, alltså närmare be-
stämt vilket land som har den primära rätten att åtala och döma för ett brott
som begås i Sverige. Om man lyssnar på en del av deltagarna i debatten

skulle man kunna få intrycket att vi ska fatta beslut om att tillerkänna straffrihet för den som begår ett brott och som är amerikansk medborgare. Detta är under inga omständigheter aktuellt.

USA kommer att ha den primära domsrätten för brott som begås av medlemmar i styrkan såväl inom som utom tjänsten. Från Sveriges sida kommer vi att kunna ta tillbaka domsrätten i fall som vi anser är av särskild betydelse för oss när det rör händelser utom tjänsten som inte enbart riktas mot amerikanska intressen.

Jag har en fråga till Lotta Johnsson Fornarve: Blev de amerikanska soldater som greps för att ha köpt sex straffade? Det skulle jag gärna vilja få reda på.

Anf. 154 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! I huvudsak är det amerikansk rätt som ska döma amerikanska soldater när de begår brott; det säger ju ministern själv. Bara när det är av särskild betydelse ska de dömas i Sverige. Svensk och amerikansk lag ser ju olika ut när det gäller de fall som jag tog upp.

Jag undrar också vilken jämställdhetsanalys som har gjorts när det gäller DCA-avtalet. Sanningen är ju att det inte har gjorts någon jämställdhetsanalys över huvud taget när det gäller DCA-avtalet. Det är ganska anmärkningsvärt mot bakgrund av att kopplingen mellan militär stationerad vid baser utomlands och det sexualiserade våldet är så pass omfattande. Ingen av de remissinstanser som DCA-avtalet har skickats till jobbar med just jämställdhet eller sexuellt våld. Varför har man inte gjort någon jämställdhetsanalys?

Det finns jurister och forskare som har tittat på dessa avtal. Man ser att det finns en stor osäkerhet när det gäller just samtyckeslagen och prostitutionslagen; det går inte att tydligt säga vilken lagstiftning som egentligen ska gälla. Vid köp av sexuella tjänster, som ju är olagligt i Sverige, kan man i amerikansk lag se att det krävs någon form av uppmaning eller tvång för att en person ska dömas för sexköp. Det räcker inte med enbart köpet, till skillnad från hur det svenska sexköpsförbudet är formulerat. Också när det gäller samtyckeslaget är det väldigt otydligt vad som egentligen gäller.

Jag tycker att man åtminstone borde ha klarat ut dessa otydligheter innan man skrev på avtalet.

Anf. 155 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Vi fick inget svar på om de amerikanska soldaterna faktiskt blev dömda för brottet. Det skulle vara intressant att få höra det, eftersom detta lyftes fram som ett exempel.

Nej, Lotta Johnsson Fornarve, det är inte i huvudsak amerikansk rätt som ska gälla. Det som avtalet reglerar är enbart jurisdiktionen, alltså vilket land som ska ha primär rätt att åtala och döma för ett brott som begåtts i Sverige. Vi kommer att ha möjlighet att ta tillbaka domsrätten i fall som vi anser är av särskild betydelse. Som sades här tidigare under något av replikskiftena – jag tror att det var Anna Starbrink som sa det – finns det därmed möjlighet för Sverige att bygga praxis genom att arbeta på det viset. Det är alltså så lyckligt att avtalet är utformat på precis detta vis.

Jag känner ingen som helst oro över att vi skapar detta förhållande till USA genom att utforma avtalet på det vis som parterna har kommit överens om. Som har konstaterats under debatten har varken Lagrådet eller

konstitutionsutskottet heller haft synpunkter på hur vi har hanterat framtagandet av detta avtal.

Anf. 156 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Att upprätthålla rättsstatens principer och motverka straffrihet har varit ett svenskt kärnvärde i utrikespolitiken under lång tid. Det har lett till att Sverige har varit drivande vid införandet av internationella konventioner mot användande av landminor, klustervapen och kärnvapen. Det har också lett till att Sverige har stått upp för Internationella domstolens, Internationella brottmålsdomstolens och andra internationella organs beslut. Visst har det funnits tillfällen då tidigare ministrar har agerat tveksamt, som vid utvisningen av de två egyptierna. Men i stort sett har Sverige ändå hållit sig till den internationella ordningen.

I dag tar Sverige ett steg vi inte tidigare har tagit. Vi ger upp vår egen lagstiftning till förmån för ett annat lands juridiska system. Nu kan amerikansk militär rätt gälla i Sverige när någon ur amerikansk styrka, någon av dennes anhöriga eller till och med en underleverantör misstänks för brott i Sverige. Som utrikesministern var inne på finns det en så kallad ventil där man kan återta domsrätten, men i propositionen står det på sidan 195: "En medlem av en amerikansk styrka kommer således att vid misstanke om sexualbrott som utgångspunkt prövas under amerikansk militär strafflagstiftning."

Detta får givetvis konsekvenser både i Sverige och internationellt. I Sverige betyder det att brottsoffer kan hamna i amerikansk militärdomstol för att försöka få upprättelse. Varken jag eller utrikesministern har använt ordet immunitet, men några av kollegorna har gjort det. Jag vill vara tydlig med att vår oro handlar om straffriheten. Det är den vi vill undvika, och därför tar vi upp detta med domsrätten.

Internationellt visar detta att Sverige viker sig för USA:s påtryckningar, vilket kan försvåra för andra länder att stå upp mot stormakten USA. När inte ens Sverige kan hävda sin position som rättsstat, hur ska då ett land i en svagare position gentemot USA lyckas med det?

Anf. 157 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det är intressant med spinnets från Vänsterpartiet och Håkan Svenneling om att detta visar att vi viker oss. På vilket sätt visar detta att vi viker oss? Utformningen av avtalet är precis som jag har sagt tidigare tydlig. Personalen från de amerikanska styrkorna är inte på något vis straffria. Håkan Svenneling försökte nu göra en snygg vändning genom att försöka ta bort ordet immunitet. Men det råder alltså ingen straffrihet heller, utan båda ländernas jurisdiktion och strafflagstiftning omfattar personalen från de amerikanska styrkorna.

Låt mig återknyta till ett annat ord som varit uppe i debatten, nämligen samtycke. Det finns anledning att repetera att den svenska statens samtycke måste alltså inhämtas för de åtgärder man vidtar. Avtalet reglerar rätten att utöva jurisdiktionen, men vi har förbehållit oss rätten att ta tillbaka domsrätten i fall vi anser vara av särskild betydelse. Vilka dessa fall kommer att vara är som sagt något som måste byggas genom praxis. Men det är naturligt. Det är inget okänt eller konstigt att det förhåller sig på detta vis. Det finns redan andra internationella avtal där praxisbyggande i

relationen mellan två stater är en del av hur avtalet är uppbyggt. Det är alltså ingen innovation för DCA-avtalet.

Prot. 2023/24:135
18 juni

Anf. 158 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Vår oro kvarstår när det gäller straffrihet, och därför är jag glad att utskottet gick längre i sin beskrivning av hur vi ska göra för att straffrihet inte ska råda än vad regeringen gjorde i sin proposition. Det är ett steg i rätt riktning.

Jag tycker inte att vi ska behöva ha amerikansk rätt alls i Sverige. Den svenska lagstiftningen funkar alldeles utmärkt. Samtyckeslagstiftningen finns inte i amerikansk lagstiftning, och sexköpslagen ser inte likadan ut som vår.

Vad hände då med soldaterna på hangarfartyget? Det är möjligt att utrikesministern sitter på någon information, men i svenska medier har det inte rapporterats om hur det gick för dem. De greps och fördes över till den amerikanska militärrätten, men vi vet inte utfallet. Det är alltså inte prövat i enlighet med svensk rätt.

Kärnvapenfrågan är viktig. Utrikesministern tog själv upp Stockholmsinitiativet. När utrikesministern tillträdde lade han i en tidningsartikel först ned Stockholmsinitiativet, sedan rättade han sig och tog tillbaka det och nu har han hållit ett möte om det. Det är tydligt att det i kammaren finns ett stort intresse för kärnvapen och kärnvapenedrustning, och från dagens debatt tar jag med mig att intresset är brett över partigränserna.

Jag hoppas att utrikesministern lyckas hålla fanan högt i Stockholmsinitiativet, att det inte tappar fart till nästa översynskonferens om NPT och att Sverige kan fortsätta att vara en ledande röst. Detta har tidigare utrikesministrar lovat även om vi går med i Nato. Men det blir svårt om man inte deltar i alla diskussioner, och jag tycker att det är skamligt att den svenska regeringen har beslutat att inte delta som observatör vid statspartsmötet för dem som är anslutna till FN:s kärnvapenkonvention. Här deltar många av världens länder, särskilt från det globala syd. I en tid när Ryssland och Kina försöker göra sina insteg behöver Sverige ha en god dialog med många länder globalt.

Anf. 159 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Såväl Stockholmsinitiativet som de övergripande principerna för rustningskontroll har alltid varit en del av hur mitt parti har betraktat frågorna om kärnvapen. Låt mig vara tydlig med att det aldrig har funnits några som helst intentioner att vare sig lägga ned Stockholmsinitiativet eller förändra dessa principer.

Vänsterpartiet och den moderatledda regeringen är dock inte överens om synen på TPNW, alltså konventionen om förbud mot kärnvapen. Det beror på att regeringen anser att konventionen har ett flertal brister. Den erbjuder inte en trovärdig eller effektiv väg mot vare sig kärnvapenedrustning, icke-spridning eller främjande av fredlig användning av kärnteknik. Dessutom anser regeringen att TPNW, till följd av hur den är utformad, inte är förenlig med de åtaganden som följer av vårt medlemskap i Nato. Därför beslutade regeringen efter en samlad bedömning att vi inte skulle delta som observatörer vid detta möte. Detta beslut fattades med utgångspunkt i de skäl jag precis har angett.

*Avtal om försvarssamarbete med
Amerikas förenta stater*

Anf. 160 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att åtminstone utrikesministern har lärt sig hur man uttalar mitt namn, till skillnad från försvarsministern, men jag vill få fört till protokollet att mitt namn är Berginger och inget annat.

Men det var inte detta jag skulle prata med utrikesministern om, utan jag tänkte spinna vidare på en tidigare diskussion om möjligheten att ha en offentlig diskussion och förankring av detta avtal. Som har nämnts har både utrikesutskottet och försvarsutskottet informerats under förhandlingens gång men under sekretess. Därmed har oppositionen inte haft möjlighet att ha en offentlig diskussion och ställa regeringen till svars under processen, utan vi fick ett färdigt avtal att förhålla oss till.

Jag hade önskat att vi hade kunnat ha en tidigare diskussion om den möjliga innebörden av ett sådant här avtal och hur man ska förhålla sig till det, just för att råta ut de frågetecken som har funnits i debatten.

Vi i Miljöpartiet är också oroliga över hur regeringen kommer att kunna stå upp för behovet av ömsesidig kärnvapenedrustning. Även om utrikesministern har varit tydlig med att han vill fortsätta att arbeta i linje med Stockholmsinitiativet ser vi hur regeringen anpassade sig under Sveriges medlemskapsprocess till Nato.

Varför kan inte regeringen tydliggöra Sveriges hållning när det gäller kärnvapen genom att ta fram en lagstiftning som tydligt förbjuder kärnvapen på svenskt territorium? Det hade varit det absolut tydligaste sättet att vara öppen och transparent mot svenska folket, våra grannländer och våra allierade inom Nato.

Anf. 161 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur mycket tydligare man kan bli. I den extra utrikesdeklaration jag avgav i kammaren den 20 mars i år med anledning av Sveriges medlemskap i Nato står på sidorna 8 och 9: ”Sverige står bakom Natos strategiska avskräckning, och ska fortsatt vara en stark röst för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Sveriges arbete för att reducera risken att kärnvapen används ska stärkas i en tid av starka spänningar. Sverige ansökte med brett stöd i riksdagen om medlemskap i Nato utan förbehåll. Denna hållning står fast, men det finns på samma sätt som i övriga nordiska länder inte skäl att ha kärnvapen, eller permanenta baser, på svenskt territorium i fredstid.”

Hur mycket tydligare kan det bli? Det undrar jag. Detta är dessutom utgivet på tre språk: svenska, engelska och franska. Jag tycker alltså att det borde framgå vid det här laget vad som är regeringens position.

(Applåder)

Anf. 162 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Merci beaucoup, monsieur le ministre! Jag har faktiskt inte läst den franska versionen.

Jag tycker att det är bra att utrikesministern är tydlig i sin deklARATION, men det krävs också handling. I och med att regeringen inte vill se en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium ger man ändå lite dubbla budskap i den här frågan.

Herr talman! Jag skulle också vilja ställa frågan om sexualbrotten. För oss i Miljöpartiet är det väldigt viktigt att principen om frivillighet, det som kallas samtyckeslagen, ska gälla alla som finns i Sverige.

När vi nu här har diskuterat möjligheten att ta tillbaka domsrätten vid olika omständigheter undrar jag varför regeringen inte kan ställa sig bakom att man bör ta tillbaka domsrätten i fall som rör sexualbrott? Varför kan man inte säkerställa att sexualbrottsoffer ska kunna få samma rättigheter som andra sexualbrottsoffer i Sverige, där förövare kan bli lagförda enligt den samtyckeslag som vi har? Vilka sexualbrottsoffer är det i så fall som utrikesministern inte anser borde falla under den lagstiftning som andra sexualbrottsoffer i Sverige ändå kan få upprättelse genom?

Anf. 163 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag säger precis som jag har sagt i de tidigare replikskiftena: Det är inte så att personal från de amerikanska styrkorna är straffria. De omfattas av båda ländernas strafflagstiftning.

Sverige kommer att ta tillbaka domsrätten i fall som vi anser är av särskild betydelse för oss. Men det vore mig fjärran att här, som representant för regeringen, börja göra en lista på vilka fall som det kan handla om.

Emma Berginger måste ändå vara med på att det inte bara kan handla om en avgränsning till sexualbrott. Vi skulle kunna diskutera frågor som har att göra med rattfylla – ett allvarligt brott i det här landet. Vi skulle kunna diskutera mord eller stöld. Vi skulle kunna göra en väldigt lång lista. Men frågan är: Är det upp till oss i den här kammaren, sett till maktodelningsprinciper och förhållandet mellan regering och domstolar, att göra ett sådant urval? Tjänar det verkligen våra intressen att börja göra den typen av listor? Det ställer jag mig mycket skeptisk till.

Därför är det helt riktigt att, som regeringen har gjort, inte välja att definiera detta utan i stället säga att vi kommer att återta domsrätten när vi anser att det finns skäl för detta. Det är upp till regeringen att inför riksdagen svara för de fallen. Det är naturligtvis rimligt att regeringen hålls ansvarig för detta i ett senare skede, men inte att vi på förhand börjar definiera vilka de fallen faktiskt kommer att vara.

Herr talman! Vi ska ju inte överlämna gåvor eller någonting annat i kammaren, men utrikesdeklarationen måste väl ändå utgöra ett undantag. Emma Berginger får den av mig så att hon kan studera de delar som handlar om kärnvapen extra noga.
(Applåder)

Anf. 164 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Först av allt vill jag säga stort tack för en bra, om än lång, debatt hittills. Det handlar ju om ett väldigt viktigt ämne.

Detta är ett viktigt avtal eftersom ett nära militärt samarbete mellan Sverige och USA mycket väl kan visa sig helt avgörande i en skarp situation. Då är det kanske inte så konstigt att vi lägger så mycket tid på att diskutera detta i dag, för det är ett viktigt ställningstagande.

Det säkerhetspolitiska läget har försämrats kraftigt de senaste decennierna. Det har skett som en följd av Rysslands destabilisering av och aggression mot en lång rad av sina grannländer. Kriget i Georgien 2008, annekteringen av Krim 2014, upprätthållandet av diktaturen i Belarus och inblandningen i Moldaviens politiska liv med bland annat Transnistrien är bara några exempel på den djupt destruktiva roll som Ryssland spelade redan före invasionen av Ukraina 2022.

Den invasionen utgjorde i sig, och utgör fortfarande, ett flagrant och brutalt brott mot folkrätten och ett fullständigt nonchalerande av den europeiska säkerhetsordningen. Men det stannar inte där när det gäller Rysslands aktivitet. Inte nog med att man invaderar och destabiliserar sina grannländer. Ryssland angriper också demokratierna i väst – direkt med cyberattacker men också indirekt genom påverkansoperationer som syftar till att öka splittringen i väst och spela ut grupper mot varandra. I decennier har man drivit sina trollfabriker för att påverka opinionsbildningen i både Europa och USA. Ryssland har aktivt odlat kontakter med, understött och finansierat framför allt högerextrema partier i EU i syfte att splittra.

Resultatet av det kan vi mycket väl ha sett i det senaste EU-valet, där ju Rysslandsvänliga partier gick fram kraftigt i Tyskland och Frankrike, de två största länderna i EU.

Lägg till det Putins ökade förtryck av den egna befolkningen, dödandet och fängslandet av politiska motståndare, den totala inskränkningen i yttrande- och tryckfriheten. Vi får gå tillbaka till Stalins dagar för att hitta något liknande. Då förstår man vad det är för regim vi har att göra med.

Putins Ryssland präglas av våldsam aggressivitet utåt och stenhårt förtryck inåt, och det kommer att vara så under överskådlig tid. Detta kommer inte att ta slut i morgon, i nästa vecka eller om något år eller ens om Putin försvinner. Då finns det andra som står redo att ta över och som är av samma skrot och korn som Putin, och kanske till och med värre.

Det är detta läge vi har att förhålla oss till. Vi måste inse att vi har att göra med en extremnationalistisk, antidemokratisk och aggressiv granne som vi måste bygga ett värm mot så att detta land inte kan skada oss.

Detta är i sig bakgrunden till den stora uppskalning av det svenska försvaret som vår regering påbörjade redan för snart tio år sedan genom försvarsbeslutet 2015, den återinförda värnplikten och många andra insatser. Sedan dess har Sveriges försvarsutgifter fördubblats och uppgår nu till 119 miljarder kronor, 2 procent av bnp. Det finns en bred samsyn i riksdagen om att detta ska fortsätta.

Detta är även bakgrunden till det svenska och finska Natomedlemskapet. Vi drog slutsatsen att i en skarp situation, vid ett ryskt anfall mot våra länder, kan Sverige och Finland hålla emot en tid. Men vi insåg också att vi kommer att behöva hjälp av andra, precis som Ukraina behövt hjälp i sitt krig.

Med Natomedlemskapet har vi nu 31 andra allierade som är förpliktade att hjälpa till. Den tyngsta aktören i den kretsen är utan konkurrens förstås USA, som har världens största försvarsmakt och som ensamt står för nästan 70 procent av Natos försvarsutgifter.

I klartext: Om vi blir anfallna vill vi ha hjälp av USA. Då blir nästa fråga: Vill vi ha den hjälpen snabbt eller vill vi ha den långsamt? Jag tror att de flesta skulle svara att vi vill ha den hjälpen snabbt.

Återigen en erfarenhet från Ukraina: Ryssland hade tänkt sig att de kunde klara av detta på några veckor. De skulle inta Kiev, döda det politiska ledarskapet eller jaga ut dem ur landet, upplösa Ukraina som stat och införliva landet i Ryssland. Och de var ju väldigt nära att lyckas. Som närmast kom ryska styrkor mindre än en mil från Kievs centrum. Ukrainarna lyckades slå tillbaka det angreppet tack vare det stöd som kom utifrån, bland annat från Sverige.

Tid är alltså avgörande i skarpa lägen. Det finns ett starkt svenskt intresse av att USA snabbt kan vara på plats om det behövs.

Den andra frågan man ställer sig är: Vill vi att svenska och amerikanska förband ska vara samövade om det blir skarpt läge? Självfallet vill vi det. Regelbundna övningar är helt avgörande för att försvaret ska vara effektivt. Detta kan vara särskilt viktigt när det gäller förband som kommer från olika länder.

Övningar får nog sägas vara livsviktiga. Om man inte är samövade och vet precis hur man ska kommunicera och hur ens respektive system fungerar finns det till och med risk för att det slutar med att man skjuter på varandra i stället för på fienden. Sådant händer faktiskt i krig om man inte har övat och övat.

Ett försvar som inte regelbundet övar är inget riktigt försvar. Det blir bara ett försvar på papperet. Därför måste svenska och andra Natoförband öva regelbundet tillsammans, och detta gäller särskilt amerikanska förband. Det är därför avtalet är viktigt, för det möjliggör för amerikanska förband att lagra sin militära utrustning – vapen, fordon, skyddsutrustning och mycket annat – i Sverige.

Då kommer amerikanska styrkor att kunna vara på plats mycket fortare än annars, och detta underlättar enormt för de gemensamma övningarna. Man slipper helt enkelt föra sin utrustning fram och tillbaka över Atlanten varje gång man ska öva. Och om det verkligen bränner till och blir krig kan amerikanska styrkor vara på plats mycket snabbare för att tillsammans med svenska förband försvara Sverige.

Detta handlar förstås inte om kärnvapen. Avtalet har aldrig handlat om det. Vi vill inte ha några kärnvapen på svensk mark, och USA vill inte placera några sådana här heller. Det finns ingen anledning för dem att ha det. Deras kärnvapen kan redan nå Ryssland på ett otal andra sätt, om de nu skulle vilja det.

Detta handlar om konventionell militär utrustning. Kritikerna säger att det inte står något om det i avtalet. Det är klart att det kanske hade varit bättre om det hade stått uttryckligen, för då hade vi sluppit den här sidosdebatten, det här ifrågasättandet och den här misstron på den punkten.

Nu slår vi fast i betänkandet vad som gäller, och dessutom poängterar vi att våra båda länder har skrivit under icke-spridningsavtalet från 1968. Sverige har inte rätt att ta emot kärnvapen. USA har inte rätt att överlåta några sådana till oss. Då skulle vi bryta mot det avtalet, som är lika juridiskt bindande som DCA-avtalet.

Det finns för övrigt andra vapen som vi inte vill ha i Sverige, såsom klustervapen och landminor, som vi har nämnt tidigare och som vi heller inte ska ha.

Vi får också erinra om att hela avtalet bygger på samtycke mellan Sverige och USA. USA får inte företa sig något som svenska myndigheter inte är med på. Det står uttryckligen i betänkandet att ”all verksamhet som omfattas av DCA-avtalet ska utföras med full respekt för Sveriges suveränitet, svenska lagar och Sveriges internationella rättsliga förpliktelser”.

Vi socialdemokrater har varit tydliga från början. Varken vårt Nato-medlemskap eller DCA-avtalet ska medverka till spridning av kärnvapen, och det gör avtalet inte heller. Med de skrivningar som nu finns i både propositionen och betänkandet finns det, enligt min mening, både hängslen

och livrem i denna fråga. Avtalet handlar inte om kärnvapen och öppnar inte upp för kärnvapen i Sverige.

Slutligen, herr talman, är avtalet viktigt. Det är det mest konkreta uttrycket för den så kallade transatlantiska länken, det vill säga USA:s åtagande att vid behov vara med och försvara demokratierna i Europa, precis som man gjorde under andra världskriget.

Det är ingen självklarhet att den transatlantiska länken ska råda för evigt. Det beror i slutändan faktiskt på USA och på om de är beredda att också nästa gång skicka sina ungdomar till Europa för att kämpa för demokratin här, om den situationen skulle infinna sig att demokratin ännu en gång hotas.

Det har spekulerats om vad som skulle hända om Trump vinner valet. Jag tycker kanske inte att man ska ägna sig åt sådana spekulationer. Framför allt tycker jag att slutsatserna hittills har varit en smula egendomliga. Problemet med Trump, om han skulle vinna valet, är ju inte att han skulle vilja tvinga på Sverige kärnvapen, som antydde i en replik här tidigare. Problemet med Trump är snarare motsatsen, att han har svajat i sina åtaganden gentemot Nato.

Det är alltså tvärtom – den transatlantiska länken riskerar att försvagas med Trump. Detta finns det skäl att känna oro för, tycker jag. Det är bara en än större anledning för oss i Sverige att förstärka den transatlantiska länken så att USA:s åtaganden mot Europa blir ännu tydligare. Det är precis detta som DCA nu gör.

På en punkt håller jag med samtliga övriga talare i denna debatt: Det är ett viktigt avtal och ett viktigt beslut för Sveriges riksdag, för i grunden kan det faktiskt handla om huruvida Sverige ska kunna överleva som självständig stat och demokrati om kriget en dag skulle komma över oss. Det är vad det i grunden handlar om.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 165 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Sommaren 2019 greps och misstänktes en amerikansk medborgare för misshandel i centrala Stockholm. Han häktades med motiveringen att det fanns risk för att han skulle fly och därigenom uppnå strafffrihet. Den amerikanske medborgaren var inte vem som helst, utan det var den amerikanske rapparen Rakim Mayers, mer känd som ASAP Rocky.

Den 20 juli skrev USA:s president Donald Trump på Twitter att han hade fört samtal med statsminister Stefan Löfven om ASAP Rocky. Trump skrev att han hade erbjudit sig att betala borgen för artisten, något som såklart inte är möjligt i det svenska rättssystemet.

Dåvarande justitieminister Morgan Johansson hade sannolikt hoppats på en lugn semester, men USA skickade sin biträdande utrikesminister till Stockholm för att träffa rapparen och se att han mådde bra. Sveriges USA-ambassadör tvingades avbryta sin semester för att träffa amerikanska kongressledamöter och lugna ned dem.

När tureerna snurrade som värst fick Justitiedepartementets rättschef resa ned till Morgan Johansson i Lund och ta ett telefonmöte med Trumps chefsadvokat för gisslansituationer för amerikanska medborgare. Denne

satt i Vita husets situationsrum och ville prata om ASAP Rocky. Gång på gång krävde Trumps högra hand att ASAP Rocky skulle släppas ur häktet. Det var maktspråk, sa rättschefen efteråt. Trumps advokat hotade till och med med handelssanktioner mot Sverige.

Till slut dömdes ASAP Rocky i enlighet med svensk rätt till villkorlig dom och skadestånd till brottsoffret. På Twitter skrek Donald Trump ut sin glädje.

Om Trump blir president igen kan det, med DCA-avtalet, bli mer än cowboysoppa nästa gång, för i USA är rättsfall ofta politik. Jag undrar: Hur ser ledamoten Morgan Johansson på att Sverige ger upp sin domsrätt? Vad hade hänt om ASAP Rocky hade varit amerikansk soldat?

Anf. 166 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna berätta mycket om den händelsen. Jag satt i mitt kök hemma i Lund och pratade med Trumps rådgivare Cipollone, som satt i Vita husets situation room. Det var precis på det sätt som det beskrevs. Det handlade om att de försökte få oss att kortsluta den svenska rättsprocessen. Det gjorde vi naturligtvis inte, utan vi stod på oss och sa att här gäller svensk rätt och svenska lagar och att det är så det fungerar. Sedan gjordes allting enligt våra svenska regler.

Detta kan man naturligtvis diskutera. Om jag någon gång skriver mina memoarer blir det nog ett eget kapitel om ASAP Rocky. Kopplingen till DCA-avtalet vill jag dock säga är oerhört långsökt. Vad vi säger är att soldaterna kommer att följa både svensk och amerikansk rätt. När dessa båda kolliderar och det är saker som är kriminaliserade på båda ställena, så att säga, är det amerikansk domsrätt som gäller, såvida vi inte vill ta den tillbaka. Då kan vi göra det.

Jag har hört de andra replikskiftena om sexualbrott och sådant. I sådana situationer är det inte alls uteslutet att man tar tillbaka domsrätten, om det är särskilt viktigt för Sverige. Men detta får naturligtvis prövas från fall till fall. Sedan ska man vara medveten om att det inte alls är säkert att en amerikansk rättegång skulle bli lindrigare för en amerikansk soldat. Jag googlade fram alldeles nyss en amerikansk soldat som dömdes för våldtäkt och mord av en irakisk flicka 2012, och han dömdes till 100 års fängelse i en amerikansk domstol. Det här får prövas från fall till fall.

Att påstå att amerikanska soldater skulle gå straffria här är faktiskt fullständigt fel.

Anf. 167 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tyckte att Morgan Johansson hanterade fallet med ASAP Rocky på ett bra sätt. Precis som han själv konstaterade blev det så att dom föll och ASAP Rocky fick åka tillbaka till USA efter att ha betalat böter och fått villkorlig dom i Sverige. Det var i grunden bra att dåvarande justitieministern inte gav sig in i fallet utan lyckades hålla Trump och hans advokater på armlängds avstånd från det svenska rättsväsendet.

Men fallet visar hur rättsfall är politik i USA. Fallet visar att det kan vara så att vi hamnar i ett läge när domsrätten har överlåtits att USA utövar påtryckningar på Sverige. Vi har sett det tidigare genom historien med egyptierna som utvisades från Sverige till Egypten på amerikansk begäran. De visade sig vara helt oskyldiga. Till slut fick en av dem uppehållstillstånd i Sverige och den andra i Kanada.

Jag köper att det är långsökt att prata ASAP Rocky kopplat till avtalet, men det visar hur amerikansk politik funkar och hur Donald Trump funkar som president. Det är viktigt att komma ihåg.

Jag tycker i grunden att vi inte skulle ha övergett domsrätten över huvud taget. Svensk rätt ska gälla i Sverige. Men Morgan Johansson företräder en linje där man tycker att amerikansk rätt ska gälla för dessa soldater. Då är det viktigt att lyfta fram detta i debatten. Om vi inte hade pratat om det hade kanske de principer som ska gälla för framtida regeringar blivit mindre klara. Nu har frågan varit uppe i betänkandet och i debatten. Jag har förhoppningar om att nuvarande och framtida svenska regeringar använder tillämpningen – ventilen – på ett bra sätt så att det inte råder strafffrihet om den amerikanska styrkan, anhöriga eller underleverantörer begår brott i Sverige.

Anf. 168 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det känns som att Miljöpartiet och Vänsterpartiet verkligen har kokat soppa på en spik i den här debatten. Spiken blir tunnare och tunnare ju längre debatten pågår.

Vi resonerar om frågan om vem det är som ska döma om någon amerikan eventuellt begår ett brott i Sverige. Den diskussionen kan vi gärna ta, men där finns också svaret, Håkan Svenneling. Det är reglerat. Dessa människor kommer inte att gå straffria. De kommer att straffas antingen enligt den militära ordningen i USA eller av svensk rätt om vi tar tillbaka domsrätten.

Vad jag förstår vill Vänsterpartiet och Miljöpartiet fälla hela DCA-avtalet genom detta ifrågasättande av dessa punkter. Tänk igenom proportionerna i vad vi talar om. Ett DCA-avtal kan vara helt avgörande i en kritisk situation om Sverige blir anfallet av ett annat land. Vad är skillnaden mellan att amerikaner kan vara snabbt på plats vid ett anfall eller om det tar mycket lång tid innan de är på plats? Skillnaden kan vara tiotusentals döda svenskar – hundratusentals döda svenskar. Skillnaden kan vara huruvida vi kan upprätthålla vår demokrati och självständighet.

Att då vilja fälla hela detta avtal baserat på en fråga om vem som ska döma vid vilket tillfälle – ursäkta, men det är inte proportioner i diskussionen.

Nu finns det ett klart svar. Om amerikaner begår brott i Sverige kommer de att lagföras. Sedan finns ett regelverk som avgör var de ska lagföras och hur de ska lagföras. Precis som jag sa finns ingenting som garanterar att en amerikansk soldat på något sätt skulle komma lindrigare undan i en amerikansk process än i en svensk process. Det kan jag försäkra Håkan Svenneling.

(Applåder)

Anf. 169 HANNA GUNNARSSON (V):

Herr talman, ärade kollegor och statsråd! Hej till alla er som sitter på läktaren eller hemma och lyssnar direkt eller i efterhand!

I dag debatterar vi DCA-avtalet. Det är ett försvarsavtal som Sverige har skrivit med USA. Vänsterpartiet är emot, och vi kommer att rösta nej. Vi har också krävt en bordläggning, så kallad vilandeförklaring, för att ge mer tid till folklig debatt i det stora ärendet. Vi vet att många människor

är engagerade i frågan om DCA, och debatten har kanske drunknat lite i att det har varit ett EU-val.

Herr talman! Jag ska inte upprepa det som min partikamrat Håkan Svenneling sa i debattens början, men jag vill ändå presentera några av Vänsterpartiets argument.

För det första är vi principiellt motståndare till ett avtal som ger USA långtgående rättigheter och möjligheter på svensk mark. För ordningens skull vill jag säga att vi hade varit emot ett sådant avtal även om det hade varit ett annat land än USA som hade velat skriva ett avtal.

För det andra innehåller DCA-avtalet långtgående möjligheter att döma enligt annan rätt än i Sverige.

För det tredje innehåller avtalet en skattefrihet för amerikanska soldater. Det gäller inte bara soldater utan också anhöriga och anställda i olika företag. Sådant gillar vi inte.

För det fjärde ger avtalet USA tillgång till svenska militära garnisoner och övningsområden. Det är en stor möjlighet att inte bara vistas där för amerikanska soldater utan också bestämma över platserna. Så vill vi inte ha det. På svenska militära garnisoner ska den svenska försvarsmakten bestämma, kontrollera och spärra av när det behövs.

För det femte ger DCA-avtalet Sverige mycket liten möjlighet att veta vad det är som amerikanerna tar med sig in och förvarar i Sverige. Vi menar att det alltid bör vara Sverige som slutligen stänger dörren till ett lager, håller i nyckeln och därmed vet vad som finns i lagret.

För det sjätte handlar det såklart om kärnvapen. Som har nämnts flera gånger i debatten hör Vänsterpartiet att regeringen och andra partier säger att kärnvapen inte är aktuella i Sverige, och därför borde vi så snart som möjligt stifta lag mot kärnvapen.

Herr talman! I ett avtal som är 30 sidor långt, som har förhandlats under mycket lång tid – försvarsministern beskrev det som ett omfattande arbete – har man lagt tid att skriva in regler för bilbesiktning, för körkort, för frimärken – ja, ni hörde rätt – och en hel massa skattefrågor, men ingenting om sådana viktiga frågor som om det ska vara kärnvapen på svensk mark. Det är otydliga skrivningar öppna för tolkningar om hur allvarliga brott ska hanteras. Detta är, herr talman, att sila mygg och svälja kameler.

Jag vill lägga fokus på några andra saker som inte har nämnts så ofta i debatten. Sverige är inne i en mycket stor uppbyggnad av det svenska totalförsvaret. Vi är överens om det i kammaren. Vi är även överens om utgifterna, men ännu inte finansieringen. Vi ser fram emot regeringens förslag till finansiering senare i höst.

Uppbyggnaden av det svenska totalförsvaret, specifikt det militära försvaret, som är aktuellt i dag, tar mycket tid och resurser i anspråk. Antalet värnpliktiga ska öka, fler officerare ska utbildas, fler soldater och civila ska anställas, fler fordon och andra olika typer av vapensystem ska köpas in. Det behöver byggas garage, och det behöver byggas hallar och förvaring. Dessutom håller vi på att sätta upp helt nya regementen, vilket tar mycket tid och kraft.

Utöver detta ska vi nu upplåta plats till amerikanska soldater. Det kan tyckas som en mindre fråga i sammanhanget, när vi ändå pratar om så många stora frågor. Men det handlar om att vardagen ute på våra garnisoner ska fungera. Om även amerikanska soldater, verksamheter och lager ska få plats kommer någon att behöva fatta beslut och prioritera. Sängar

till fler svenska värnpliktiga eller sängar till amerikanska soldater; jag vet vad jag väljer.

En annan fråga som jag vill ta upp, herr talman, som jag inte tycker har nämnts i debatten alls är frågan om markanvändning. Det är en ganska stor fråga i totalförsvarssammanhang.

Vi är stolta över vår svenska allemansrätt. Vi som bor i närheten av övningsfält vet såklart att vi inte kan springa runt på övningsfälten när som helst och hur som helst, och vi vet att det blir fler och fler övningar inom det svenska totalförsvaret. Men jag ser mycket stora risker med fler och större permanenta avspärningar, framför allt om amerikansk trupp ska få bestämma.

Att vi i Sverige inte spärrar av mer än vad som krävs av vår egen försvarsmakt och inte avlyser mer än nödvändigt för övningarna är en viktig del av svensk folkförankring. Det gör att man fortfarande kan bo och verka i närheten av en garnison eller ett övningsfält.

Vi ser redan nu att det blir svårare för kringboende, för företagande, för turism, för bostadsbyggande och för kommunal service i närheten av våra garnisoner och övningsfält, och jag ser stora risker för att det kommer att bli värre med DCA-avtalet.

Herr talman! Jag ställer mig bakom de yrkanden som Håkan Svenneling gjorde tidigare i dag.
(Applåder)

Anf. 170 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Hanna Gunnarssons inlägg i ett tidigare replikskifte och hörde då mycket tydligt att ni inte vill ha ett nära samarbete med USA. Det var en grundgång för Vänsterpartiet. Ni vill inte ha det här avtalet, oaktat vad som står om kärnvapen.

Med den utgångspunkten, herr talman, kan man förstå att Vänsterpartiet söker varje argument som på något sätt kan blockera avtal och samarbete med USA och samarbete med andra grannar inom Natokretsen.

Jag undrar då, herr talman, om inte Vänsterpartiet försöker lura medborgarna med dessa olika argument och påstå att Sverige skulle öppna för kärnvapen när det inte finns någonting som säger det. Det har varit tydligt i den här debatten. Ändå fortsätter Vänsterpartiet att hävda det. Är inte det att medvetet lura svenska medborgare att tro att DCA-avtalet innebär sådana öppningar?

Jag är också lite nyfiken på att höra hur Vänsterpartiet vill säkra Sverige och den svenska befolkningen mot ryska kärnvapenhot och ryska kärnvapen i största allmänhet. Det är ju Rysslands process och deras hot som vi måste skydda oss mot. Hur vill Vänsterpartiet göra detta? Det skulle vara intressant att veta, för ni har ju inget alternativ. USA är helt avgörande för att vi ska kunna klara avskräckning och stå upp mot ryska hot. Det talar ni tyst om.

Anf. 171 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Herr talman! Ja, vi är emot DCA-avtalet rent principiellt. Det är ingen hemlighet. Det står i vår följdmotion, och jag har svarat på oräkneliga mejl om detta.

Vänsterpartiet är emot DCA därför att vi inte vill se den här typen av avtal som ger denna långtgående möjlighet att vara och verka i Sverige på

egen kraft, som amerikanerna kan göra. Som jag sa i ett tidigare replikskifte är vi i Vänsterpartiet inte jättestora fans av övningar med amerikaner, men Sverige är nu med i Nato och vi får på något sätt acceptera att det är så det ser ut. Men vi vill att dessa övningar ska ske från fall till fall. Vi vill att det ska planeras en övning tillsammans och att man genomför verksamheten och sedan lämnar platsen. Man ska inte stanna kvar och bygga egna små områden eller enklaver på våra svenska garnisoner, där man själv kan stängsla in, vakta och ha sig.

Jag tycker inte att vi lurar väljarna. Jag tycker att vi har varit väldigt tydliga med vad vi tycker när det gäller vårt Natomotstånd och vårt DCA-motstånd. Vi har också varit tydliga med att Vänsterpartiet står bakom den totalförsvarsutbyggnad Sverige har. Vi har en enig försvarsberedning i alla frågor som rör den svenska uppbyggnaden av totalförsvaret. När det gäller finansieringen vet vi ännu inte vad regeringen vill göra.

När det handlar om utgifterna till det svenska totalförsvaret är det en ganska stor utökning som vi gör tillsammans, och det är jag väldigt nöjd och glad över. Det är klart att det hade varit bättre om världen hade sett ut på ett annat sätt, men jag är glad över att vi tillsammans har kunnat göra de satsningar och fattat de beslut om det svenska totalförsvaret som vi har gjort. Men jag vill inte ge mark till amerikanska soldater på det här sättet.

Anf. 172 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Vi är överens om totalförsvarsperspektivet och Försvarsberedningen. Men där drar sex av åtta partier – eller kanske till och med sju av åtta, för Miljöpartiet har en lite annan hållning – sina slutsatser utifrån att Sverige nu också är Natomedlem.

Vänsterpartiet vill inte att Sverige ska vara Natomedlem. Vänsterpartiet borde ha någon helt annan nivå på försvarssatsningarna för att Sverige ska kunna stå ensamt. Det ni gör när ni försöker motsätta er förhandslagring, att skapa beredskap och att skapa handlingsfrihet och avskräckning och att höja trösklarna, som DCA-avtalet innebär, är att ni bygger osäkerhet. Ni bygger osäkerhet för den svenska befolkningen, för våra nordiska grannar och för våra baltiska grannar.

Som någon sa tidigare: Ni får säkert medalj för ert bidrag om ni åker till Kreml, men inte bidrar ni till säkerhet. Jag lyssnar och hör att ni säger att det är amerikanska trupper och amerikanerna som bestämmer. Men om man lyssnar till den här debatten och om man läser avtalet hör och ser man att det är väldigt tydligt att det handlar om svenskt samtycke, respekt för svensk suveränitet och svenska lagar och internationella överenskommelser. Det handlar om samplanering. Det är inte en som sitter och styr.

I grunden, bakom hela Vänsterpartiets agerande, finns er USA-rädsla och er misstro mot den som verkligen ger oss säkerhet och som våra grannar ser som helt avgörande för att kunna stå emot Ryssland.

Jag beklagar att Miljöpartiet har valt att kliva in på samma spår som Vänsterpartiet när det gäller DCA-avtalet, för Miljöpartiet verkar ha en annan hållning än Vänstern.

Anf. 173 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Herr talman! Nej, vi är absolut inte rädda för USA. Det finns ingen anledning att vara rädd för USA, men vi vill inte ge dem möjligheten att bestämma över mark i Sverige. Vi vill inte ge dem den här typen av skatte-

frihet, och vi vill inte att de amerikanska frimärkena ska gälla. Vi vill inte ha det här avtalet.

De samarbeten man ska ha med USA måste göras på mer lika villkor. Det här är inte lika villkor. Det här är inte ett avtal som ger Sverige samma möjligheter i USA, utan det är något helt annat. Jag har också läst avtalet, och jag vet att det står om samtycke. Men jag vet också vad som står i alla de paragrafer där amerikanerna får en massa olika möjligheter att spärra av, att ha egna vakter och att ha lager som vi inte vet vad de innehåller. Detta gäller till och med utanför garnisonerna, i deras närhet. Vad innebär det för mig som bor i närheten av en garnison?

Kerstin Lundgren frågade om finansieringen av totalförsvaret. Jag tänker lite så här: Jag tror att försvarsbudgeten, som egentligen inte alls är en fråga för den här debatten, är en fråga där vi har landat i någonting som jag tror att vi alla kan vara relativt nöjda med. Jag skulle egentligen inte vilja lägga 2,6 Natoprocent på det militära försvaret, utan jag skulle vilja ha ett annat samhälle där vi inte skulle behöva göra det. Men jag tror alltså att vi har landat i någonting där vi har kunnat mötas på ett vettigt och bra sätt.

Det vi däremot vill och måste göra är att se till att den civila delen av totalförsvaret, som den här debatten inte alls handlar om, rustas upp och får en mycket bättre budget än vad som gäller i dag. Vi har ingen sjukvård som klarar av de värsta lägen som vi ibland pratar om; det ska vi vara medvetna om.

(Applåder)

Anf. 174 LARS WISTEDT (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på dels de reservationer som finns, dels de bordläggningsyrkanden som har framförts från Vänstern och Miljöpartiet.

Jag tycker att de sista yrkandena är att göra både Sverige och våra allierade en björntjänst, närmare bestämt en rysk björntjänst. Vi sverigedemokrater var tydliga med att det svenska medlemskapet i Nato i kombination med DCA-avtalet stärker vår nationella handlingsfrihet och vår absoluta rätt att själva göra våra säkerhetspolitiska vägval.

Vi kan konstatera att Sverige och övriga Europa efter decennier av ansvarslös ned- och avrustning står tämligen illa förberedda inför en potentiell konflikt med Ryssland. På grund av den omfattande nedrustning som diverse höger- och vänsterregeringar gjorde under perioden 1991–2015 kommer Sverige inför ett ryskt militärt hot under överskådlig tid att vara direkt beroende av militär hjälp utifrån.

Den militära hjälpen, herr talman, kan i stort sett bara komma från USA, som är det land som faktiskt har tillgängliga styrkor med rätt förmågor som skulle kunna dirigeras och transporteras hit i händelse av en snabb förändrad säkerhetssituation.

I det här sammanhanget ska man se DCA-avtalet som ett generiskt militärtekniskt ramverk, som förutser och undanröjer alla de administrativa hinder som vårt land är fullt av för att möjliggöra en snabb amerikansk förstärkning av Sveriges och Natos försvarsförmåga i norra Europa. Avtalet kan senare kompletteras med detaljer rörande det eller de specifika förband som man kommit överens om ska tillföras, det vill säga var de får

röra sig, var de får gruppera, med vem de ska samverka och vem som ska föra befäl över dem.

På samma sätt kan man mycket väl efter hand justera DCA-avtalet om eller när man upptäcker brister eller förbättringsmöjligheter. Det handlar ju faktiskt inte om Mose stentavlor eller om ett elfte budord. Detta är ett ömsesidigt samarbetsavtal, inte en kapitulation, som är baserat på full respekt för Sveriges suveränitet.

Herr talman! Väldigt få om ens några krig har startat för att den anfällande parten har uppfattat sig som underlägsen. Snarare har motsatsen varit den tändande gnistan: vissheten om att vi nu är överlägsna, så nu tar vi chansen och slår till – ungefär så som man kan misstänka att den ryska regimen resonerade inför den fullskaliga invasionen av Ukraina 2022.

Grundtanken med försvarsalliansen Natos samlade förmågor är att genom tydlig styrkebalans, hög beredskap och defensiv hållning avskräcka främst Ryssland från att angripa ett Natoland, det vill säga att i första hand genom avskräckning förhindra att ett krig över huvud taget startas. DCA-avtalet, anser vi, bidrar starkt och mycket påtagligt till att förstärka just vår kollektiva avskräckningsförmåga.

Herr talman! Det finns två faktorer kopplade till varför vi över huvud taget röstar om det här avtalet i dag.

Den första handlar om Sveriges tidigare förda säkerhetspolitik, som lite förenklat var alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig. Den i sin tur byggde på att vi hade ett starkt svenskt försvar, som vi hade på 80-talet – 30 brigader, 500 flygplan och så vidare. Det starka svenska totalförsvaret var centralt för trovärdigheten i vår förda linje. Den förmågan finns inte kvar i dag i samma omfattning.

Under kalla kriget var utgångspunkten att Sovjetunionen/Ryssland skulle vara uppbundet av en väpnad konflikt i Centraleuropa och enbart kunna avdela mindre styrkor, eventuellt förstärkta med enheter från andra Warszawapaktsländer, för anfall mot Sverige och Norden. Det starka svenska försvaret skulle då vara tillräckligt för att avhålla Sovjet/Ryssland från att anfälla även oss.

Den andra faktorn var, och är även fortsättningsvis, Ryssland och dess aggressiva agerande mot sina grannländer. Efter kalla krigets slut har tidigare Warszawapaktsländer – Polen, Tjeckien, baltstaterna med flera – lärt och dragit slutsatser av historien och så fort de bara kunnat gått med i såväl EU som Nato. Flera av dem har också tecknat eller håller på att teckna liknande avtal som det vi nu debatterar. De om några borde veta vad de pratar om.

Herr talman! Det finns i dagens säkerhetspolitiska läge endast en dimensionerande fiende för Sverige, nämligen Ryssland. Det är ett Ryssland som blir alltmer nationalistiskt, imperialistiskt och neostalinistiskt och som direkt hotar sina grannländers självständighet och därigenom även Sverige.

Förhoppningen om en demokratisk utveckling i Ryssland efter Sovjetdiktaturens fall 1991 kom på skam redan i mitten av 90-talet. När Väst-europa då rustade ned valde Ryssland i stället att målmedvetet rusta upp. Därefter har konflikter med närliggande länder varit någonting konstant fram till i dag.

Herr talman! Den 21 december 2021 skickade Ryssland, på samma sätt som i samband med den så kallade notkrisen 1961, brev till bland annat

Sverige och Finland där man krävde så kallade säkerhetsgarantier från oss och att vi skulle anpassa vår säkerhetspolitik efter de ryska kraven. För oss sverigedemokrater är något dylikt helt otänkbart.

Påtryckningar, utpressning, subversion, desinformation, informationskrigföring och psykologisk krigföring är aktiva verktyg i den ryska utrikespolitiken. Detta är ingenting som upphörde i och med Sovjetunionens kollaps utan någonting som används allt oftare och i nya former, med stöd av ny teknik, i Ryssland i dag. De ryska kraven 2021 handlade med andra ord inte om säkerhetsgarantier för Ryssland för att uppnå en fredlig stabilitet utan enbart om att skapa ett ökat ryskt handlingsutrymme, och därmed militärt övertag, inför en möjlig eskalering av Ukrainakriget.

Ryssland är också det land som i dag har en stor del av sina kärnvapen i vårt närområde. Totalt förfogar Ryssland över drygt 5 000 stridsspetsar – varav knappt hälften är taktiska, det vill säga korträckviddiga – och konventionella stridskrafter som efter viss återhämtning har potential att vida överstiga Nordens samlade numerär.

Ryssland och den ryska diktatoriska regimen föraktar svaghet och o beslutsamhet men förstår och respekterar beslutsamhet och styrka. Därför får Sverige likt Finland 1939 eller 1961 inte ge vika för ryska eller andra påtryckningar, utan vi bör godkänna det försvarssamarbetsavtal med USA som ligger framför oss för att öka vår och det samlade Europas säkerhet.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag framhålla att Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med en tydlig nationell grundsyn. Därför anser vi att det bästa för Sverige i dagens säkerhetspolitiska läge är att ingå detta försvarssamarbetsavtal med USA. Det är för oss sverigedemokrater centralt och icke förhandlingsbart. Ett fördröjt DCA-beslut skulle enbart gynna Putin och Ryssland och försvaga den västliga demokratin. Det är ingenting som Sverigedemokraterna är beredda att medverka till.

En sista passus: Nukleär terrorbalans är faktiskt bättre än nukleär terror utan balans.

(Applåder)

Anf. 175 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Goldsboro i North Carolina, den 24 januari 1961. En enda säkerhetsbrytare var allt som förhindrade att en 20 megatons vätebomb exploderade. Ett B-52-plan med två atombomber ombord drabbades av en bränsleläcka i vingen. Planet exploderade och tappade båda bomberna. Fallskärmen från den ena bomben vecklades ut, medan den andra bomben nästan exploderade då fem av dess sex säkerhetsmekanismer fallerade.

Det amerikanska flygvapnet lyckades återfinna bombens plutonium, men trots månaders letande hittade de aldrig uranet.

Vid midnatt den 25 oktober 1962 klättrade en mörk figur upp på ett staket nära Volk Field Air National Guard Base i Minnesota. En vakt identifierade figuren som en rysk spetsnazsoldat som förberedde ett sabotage på den amerikanska basen. Ett antal skott avlossades, och larmsystemet aktiverades så att en Klaxontuta ljud över flygbasen. Det resulterade i att piloter från två flygförband med stridsflygplan av typen F-106 bestyckade med 400-kilos kärnvapenmissiler rusade till sina plan under antagandet att ett tredje världskrig hade brutit ut. I sista stund insåg man att den mörka figuren var en svartbjörn som klättrade på staketet, och insatsen avbröts.

Herr talman! Under Kubakrisen 1962 ledde till slut intensiva förhandlingar till att Sovjetunionen drog tillbaka sina kärnvapen från Kuba och att USA monterade ned en del stridsspetsar i Turkiet. Men två händelser under en och samma dag gjorde att världen var en hårsman från ett kärnvapenkrig. En kapten ombord en rysk ubåt misstogs övningssjunkbomber för en verklig attack och beordrade att man skulle avlossa en kärnvapenmissil men hindrades i sista stund av en av officerarna ombord.

Samma dag råkade en amerikansk U2-pilot navigera fel och ta sig in 50 mil över sovjetiskt luftrum. Amerikanerna skickade in stridsflyg med kärnladdningar ombord för att lotsa hem U2-planet till USA.

I oktober 1960 signalerade ett radarsystem på Grönland att Sovjetunionen skickat ett dussintal sovjetiska missiler på väg mot USA. Det amerikanska övervakningskommandot Norad sattes på helspänn innan man insåg att det var något som inte stämde. Undersökningar visade senare att det var soluppgången över Norge som misstagits för missiler.

I juni 1980 fick president Carters säkerhetsrådgivare ett samtal efter att en dator varnat för 2 200 inkommande sovjetiska missiler. Bomb- och tankplan bemannades, och luftfartsmyndigheten var i färd med att beordra alla civila plan att landa innan nästa samtal kom som uppgav att det var ett falsklarm. Falsklarmet berodde på ett trasigt datorchip.

Herr talman! Ungefär samma sak hände i Sovjetunionen den 26 september 1983 när datorer varnade för att fem amerikanska missiler hade avlossats mot Sovjet. Generalstaben informerades för att kunna få vägledning av Andropov om man skulle inleda en motattack. Överstelöjtnanten som läste av de blinkande elektroniska kartorna kände intuitivt att något var fel. Han hade fått lära sig att när USA väl anfaller kommer det att vara ett massivt anfall, inte bara fem missiler. Han kom till slutsatsen att det förmodligen var ett falsklarm.

Den 25 januari 1995 varnade en rysk radar om att ett amerikanskt flyganfall var på väg. President Boris Jeltsin larmades och fick en portfölj innehållande instruktioner om hur man inledde ett vedergällningsanfall. De ryska kärnvapenstyrkorna sattes i beredskap. Till slut beslöt Jeltsin att inte inleda ett motanfall. Det framkom så småningom att de ryska varningssystemen hade aktiverats av en norsk-amerikansk forskningsraket som hade skjutits upp i syfte att studera norrsknen.

Det finns minst 22 kända fall, i snitt tre per decennium, där vi har varit väldigt nära kärnvapenkrig och flera hundra olika incidenter och olyckor som hade kunnat leda till nukleära katastrofer. Och det är bara exemplen på när kärnvapen inte fungerat som det är tänkt. Jag återkommer strax till effekten av kärnvapen när de väl fungerar.

Herr talman! Jag tror att vi i riksdagen är överens om att kärnvapen inte är något bra. Jag tror att vi alla allra helst vill se kärnvapenedrustning och i förlängningen en kärnvapenfri värld.

Sverige var länge en av de allra starkaste rösterna för kärnvapenedrustning. Vi stod bakom och försvarade icke-spridningsavtalet, NPT, och var även drivande för att få till och röstade för konventionen om kärnvapenförbud, TPNW. Men därefter har något hänt. Den svenska rösten för nedrustning och för ett kärnvapenförbud har tystnat och snarare blivit en underdånig röst som oftast är helt knäpptyst.

Regeringen säger att det ändå inte är aktuellt med kärnvapen på svenskt territorium. Därför behöver vi inte ha med det i det här avtalet, trots att

avtalet ska gälla i minst tio år och trots att vi vet att mycket kan hända på tio år. Se bara hur synen på Nato har förändrats i Sverige de senaste tre åren. Vad händer om vi har en regering som lika lätt byter fot i frågan om kärnvapen som de flesta av oss byter de kläder som sitter närmast kroppen?

Och vad händer med en annan amerikansk president och regering som plötsligt tycker att det är en god idé att massivt utöka truppnrvaron i Sverige eller får för sig att vi kanske bör ha kärnvapen att tillgå lite närmare Östersjön och Finska viken?

Herr talman! Danmark och Norge hänvisar i sina respektive DCA till den kärnvapenpolitik som redan gäller i länderna, och i Finland finns lagstiftning sedan tidigare. Men inget av detta finns i Sverige. Man får en känsla av att den svenska regeringen inte ens försökt få med en skrivning om detta.

Avtalet liknar väldigt mycket ett standardavtal där svenska intressen lyser med sin frånvaro. Det stora antalet militärbaser som ska tillgängliggöras för amerikanerna skvallrar om detta. Och vid en direkt fråga på vilka framgångar regeringen haft i förhandlingarna om avtalet lyfter man upp att man fått in ordet samtycke i artikel 1, att ramarna för detta avtal alltså sätts med svenskt samtycke.

Herr talman! Det finns även annat som saknas i detta avtal. En av dessa saker är en ordentlig riskanalys. Inte heller vid direkta frågor om hur riskanalysen gjorts och vilka avvägningar som gjorts om vilka geografiska platser som ska ingå i avtalet verkar det finnas något som helst underlag.

Hur kan själva närvaron av amerikansk militär eller lagring av amerikanska vapen eventuellt bidra till ökad risk att Sverige blir en måltavla? Om detta står det inte ett ord, trots att den norska polisens säkerhetstjänst har sagt att det har blivit oönskad rysk uppmärksamhet kring de anläggningar som amerikansk militär har tillgång till i Norge.

Och vad händer om Putin misstänker att USA förvarar kärnvapen vid någon av de anläggningar vi nu ger dem tillgång till? Det står inte ett ord om någon ökad risk för att dessa anläggningar blir en måltavla eller ökad risk för sabotage eller andra brott.

Herr talman! Den 5 augusti 1945 låg staden Hiroshima utspridd över ett halvt dussin öar i floden Otas delta. Många i befolkningen befann sig på landsbygden, men runt 300 000 invånare var kvar i staden. Aioibron låg i hjärtat av staden mitt i ett bostadsdistrikt, långt ifrån de industrianläggningar på andra öar som hade varit självklara militära mål. Det var Aioibron som var målet för bomben Little Boy när den släpptes från Enola Gay kvart över åtta på morgonen. Bomben föll i 44 sekunder innan den detonerade på 580 meters höjd.

På marken under explosionen steg temperaturen till 5 500 grader. Alla på bron förbrändes, och hundratals bränder uppstod. Tryckvågen jämnade byggnader med marken, och en brandstorm uppslukade staden. Från planet såg Hiroshima ut som ett bubblande hav av rök och eld.

Bara 1,38 procent av uranet i Little Boy genomgick faktisk kärnklyvning, och det mesta av det förvandlades till lättare grundämnen. Endast 0,7 gram av uranet förvandlades till ren energi och dödade omkring 80 000 människor.

Tre dagar senare var det molnigt väder, vilket fick besättningen ombord på flygplanet Bockscar att fälla bomben Fat Man över Nagasaki i stället för över Kokura, platsen för Japans största vapenförråd. 40 000

människor dödades. Flera hundratusen skadades av de två bomberna, och många tusen dog i förtid av olika typer av cancer och andra strålningsrelaterade sjukdomar.

I avtalet står det inte ett ord om kärnvapen.

Herr talman! Jag vill passa på att, liksom Emma Berginger tidigare gjorde, yrka bifall till Miljöpartiets samtliga reservationer, för det fall vilandeförklaringen mot förmodan inte skulle gå igenom.
(Applåder)

*Avtal om försvarssamarbete med
Amerikas förenta stater*

Anf. 176 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Efter sex timmars debatt är allt sagt och lite till. Jag finner debatten allt märkligare. Här framförs argument från Vänsterpartiet och Miljöpartiet om frågor som inte är relevanta och som inte borde finnas med i debatten över huvud taget.

Regeringen har föredragit arbetet med propositionen, remissinstanser har yttrat sig och vi har Lagrådets arbete.

Vi har haft betänkandet för beredning i det sammansatta utskottet. Det är justerat. Vi har en debatt. Men argumenten som hela tiden framförts under beredningen kvarstår trots att svar har lämnats av utrikesminister, försvarsminister och partiföreträdare. Moderater, kristdemokrater, liberaler, socialdemokrater och sverigedemokrater har svarat, men likväl fortsätter Vänsterpartiet och Miljöpartiet att ställa frågor.

Herr talman! Jag förstår ingenting av den här debatten och vad de sex timmarna egentligen har handlat om, för det som påstås stämmer inte. Det finns inte någonstans. Det finns ju förklaringar. Det finns beslut. Det finns underliggande dokument.

Låt mig säga något som jag tycker är viktigt: Det här är ett avtal som handlar om vårt nationella försvar och som handlar om säkerheten i regionen. Jag har precis kommit tillbaka från Odessa i Ukraina. Det som framfördes där av alla jag talade med, herr talman, var att en militär attack kan komma snabbt och utan förvarning. Då gäller det att vara förberedd så mycket som det går. Den önskan som framfördes, utöver den om fler vapenleveranser och stöd kring hälso- och sjukvård och civilsamhälle med mera, var om medlemskap i EU och Nato och om att få ett DCA-avtal som gör det möjligt att träna och ha lager för att kunna försvara sig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg och Oliver Rosengren (båda M).

Anf. 177 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Vi har haft en lång debatt för att det här är ett allvarligt ämne. Det handlar om Sveriges säkerhet, men det handlar också om ett avtal som är ganska långtgående och komplext och som vi har behövt debattera. Vi har fått svar på frågor, men det är inte säkert att de svaren har varit tillfredsställande.

Vi från Miljöpartiet står fast vid att kärnvapen inte ska få förekomma på svenskt territorium och att det bästa sättet att garantera det på lång sikt och under alla eventualiteter är att säkerställa att det finns en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fredstid som under

krigstid. Det har regeringspartierna ifrågasatt behovet av, trots att statsministern faktiskt har öppnat för kärnvapen på svenskt territorium i krigstid.

Vi anser att det är viktigt att ha den här typen av debatter och att vi kan ställa frågor och få svar. Men om Margareta Cederfelt tycker att vi har för långa debatter kanske det inte är nödvändigt att så många från regerings- sidan pratar i debatten.

Jag tycker att alla, oavsett om man är minister eller bara ledamot i ett utskott, ska få gå upp i talarstolen och argumentera för sin sak. Jag tycker att det är en viktig princip i Sveriges riksdag. Om så alla 349 skulle vilja delta i debatten är det välkommet! Vi behöver ju vara tydliga gentemot väljarna om varför vi intar de positioner vi intar och gör de ställningstaganden vi gör. Det hoppas jag att även Margareta Cederfelt ställer sig bakom. (Applåder)

Anf. 178 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Det var inte jag utan Emma Berginger som sa ”bara ledamot”. Jag har aldrig uttryckt mig så. Däremot har jag sagt att vi har debatterat frågan i sex timmar. Det går inte att förneka. Jag har också sagt att precis det som Emma Berginger efterfrågar finns i bland annat den utrikespolitiska deklARATIONEN, som överlämnades till Emma Berginger att läsa. Den kanske har lästs nu medan debatten pågått. Det hoppas jag, därför att där står precis det som Emma Berginger efterfrågar om regler kring hur kärnvapen ska användas och att det är någonting som Sverige, utrikesministern eller Sveriges regering inte ställer sig bakom.

Det här är en debatt som jag finner mycket märklig eftersom fakta finns och har presenterats. Likväl upprepas fråga efter fråga som redan har besvarats.

Anf. 179 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Att vi ställer frågorna om och om igen är kanske för att vi inte får tillfredsställande svar. Det är nämligen tydligt i propositionen och när man letar information på andra ställen att i såväl Finlands avtal – de har samma skrivningar som Sverige men hänvisar ändå till sin lagstiftning när det gäller förbud mot kärnvapen på sitt territorium – som i Norges och Danmarks avtal hänvisar man till att man inte förändrar sina befintliga kärnvapenpolicyer. Och så jämför man det med Sveriges avtal där det står att man ska respektera svensk lagstiftning när det gäller införsel av olika materiel. Men vi har ingen tydlig lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium på samma sätt som i Finland. Det är klart att det väcker frågor kring hur Sverige förhåller sig till kärnvapen.

Vi har kunnat konstatera att man har en skrivning i propositionen och betänkandet som säger att det inte finns skäl att ha kärnvapen på svenskt territorium i fredstid. Jag konstaterar att det här inte är en lagstiftning som vi röstar igenom här i Sveriges riksdag om att säkerställa att vi inte får in kärnvapen på svenskt territorium i fredstid eller krigstid på det sätt som Miljöpartiet eftersträvar. Det är därför vi upprepar frågorna.

Jag tycker faktiskt att det är rimligt att debattera ett sådant här avtal i sex timmar om så behövs för att alla ska få komma till tals. Ledamoten Margareta Cederfelt valde att ifrågasätta att vi skulle debattera det här så pass länge och sa att hon inte förstod debatten. Jag upprepar därför frågan: Varför kan regeringen, om man inte ser skäl att ha kärnvapen på svenskt

territorium, inte ställa sig bakom en tydlig lagstiftning som ger garantier till både Sveriges befolkning och våra allierade om att kärnvapen på svenskt territorium inte ska förekomma?

I detta anförande instämde Jacob Risberg (MP).

Anf. 180 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Emma Berginger inte har förstått något av den debatt som pågått här. Jag använder nu samma språk och exakt samma terminologi som Emma Berginger använde mot mig. Emma Berginger har inte förstått något av de argument som anförts. Jag finner detta mycket tråkigt.

Jag finner att den debatt som varit handlar om ett DCA-avtal som ska syfta till att försvara Sverige och avvärja en situation där vi attackeras av främmande makt. Jag hoppas att det aldrig kommer att inträffa utan att vi får fortsätta leva i fred i Sverige. Därför har jag också sagt att vi har debatterat ärendet i sex timmar. Jag har inte lagt någon värdering i detta. Det är Emma Berginger som har lagt en värdering i att debatten har varat i sex timmar.

Anf. 181 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Sveriges riksdag kommer inom kort i kväll att rösta om det militära avtalet med USA, DCA. Enligt avtalet ska USA få rätt att disponera hamnar, flygbaser, flottbaser, armébaser och transportsystem samt stationär personal och få rätt att lagra vapen på 17 baser runt om i Sverige.

Ingen svensk myndighet eller underrättelsetjänst kommer enligt avtalet att kunna kräva insyn i vad som sker eller vad som finns på baserna. Det är faktiskt så det är. Det är minst sagt anmärkningsvärt.

DCA-avtalet har debatterats mycket sparsamt och är ett avtal som svenska folket är kritiskt mot. Jag skulle verkligen ha önskat att svenska folket fått folkomrösta om det här oerhört viktiga avtalet, för det finns ett starkt motstånd mot att placera militär utrustning från främmande makt på svenskt territorium.

Amerikansk försvars- och säkerhetspolitik bygger på kärnvapen. Trots det innehåller avtalet inget förbud mot kärnvapen på svensk mark. Kärnvapen är ett hot mot mänskligheten. Att regeringen inte kräver några garantier mot ett så brutalt massförstörelsevapen är skrämmande. Vänsterpartiet säger därför tydligt nej till DCA-avtalet i dess helhet. För det fall vårt avslagsyrkande inte går igenom har vi lämnat in en vilandeförklaring, som jag yrkar bifall till.

Regeringens hantering av avtalet är inte bara naiv utan direkt dumdriftig. Norge, Danmark och Finland har liknande avtal med USA men har varit noga med att skriva in förbud mot kärnvapen. Finland har till och med en lagstiftning mot kärnvapen. Vänsterpartiet har länge drivit ståndpunkten att Sverige ska införa en liknande lagstiftning, som gör det tydligt att vi inte accepterar användning av kärnvapen på svenskt territorium i vare sig freds- eller krigstid. Frånvaron av ett tydligt ställningstagande från regeringens håll är någonting som bland annat Region Gotland har tagit fasta på i sitt remissvar till regeringen. Trots detta behandlas frågan knappt i propositionen.

Kärnvapen är inte ett skydd mot internationella konflikter och krig. I verkligheten är kärnvapen ett enormt hot mot nordisk och global säkerhet. I en allt osäkrare omgivning borde det vara helt självklart att Sverige och Norden är betydligt säkrare utan kärnvapen. Utan tydlig lagstiftning mot kärnvapen på vårt territorium skulle Sverige bli en tydligare måltavla för ett eventuellt angrepp. Även med tanke på solidariteten med våra nordiska grannar borde vi ha en tydlig lagstiftning.

Om kärnvapen skulle komma till användning skulle det innebära en humanitär och klimatmässig katastrof med konsekvenser som ingen stat har förutsättningar att bemöta. Ett enda kärnvapen kan döda hundratusentals människor, ödelägga en hel stad och göra jorden obrukbar för oöver-skådlig tid. I ett kärnvapenkrig finns inga vinnare utan bara förlorare. Vi glömmer aldrig Nagasaki och Hiroshima, där över 300 000 människor dö- dades. Effekterna av de här kärnvapnen finns fortfarande kvar så lång tid efteråt. Och det var USA som släppte dessa kärnvapen, ska vi inte heller glömma.

Inte heller i ansökan till det svenska Natomedlemskapet finns det något förbehåll mot kärnvapen. Regeringen anger visserligen att det inte finns skäl att ha kärnvapen eller permanenta baser på svenskt territorium i fredstid. Men det måste snarare betraktas som en bedömning än som ett förbud. Tvärtom indikerar det att läget kan komma att ändras.

Idén om avskräckning som metod leder i stället till en kapprustnings- spiral och terrorbalans. I sin årsbok från 2023 konstaterar fredsforsknings- institutet Sipri att antalet operativa kärnvapenstridsspetsar ökar. Samtliga av de nio kärnvapenstaterna fortsätter att modernisera sina kärnvapen. Om inte de diplomatiska trenderna vänder står världen inför ett nytt och farligt skede, enligt Sipri. Sverige ska inte vara en del av den kärnvapenkapprust- ningen. Det ska inte råda några oklarheter kring Sveriges ställningstagan- den när det gäller kärnvapen. Sverige bör anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen på svenskt terri- torium i både freds- och krigstid.

DCA-avtalet är även juridiskt sett helt förkastligt. Avtalet innebär att amerikanska styrkor och personal i stort sett får straffrihet. Det gäller även om de skulle lämna basen och begå brott som drabbar svenska medbor- gare. Soldater som begår brott mot svenska medborgare kommer att ställas inför amerikansk militärdomstol, inte svenska domstolar, utom i undan- tagsfall.

Amerikansk militärlagstiftning skiljer sig från svensk lag, till exempel när det kommer till samtyckeslagstiftning och sexköp. Regeringen menar att detta är en missuppfattning och hänvisar till att amerikanska soldater kommer att omfattas av båda ländernas strafflagstiftning – om något är lagligt i USA men olagligt i Sverige gäller svensk lag. Det stämmer att Sverige har möjlighet att ta tillbaka domsrätten i fall som anses särskilt betydelsefulla. Det saknas dock resonemang och principer från regeringen om hur den möjligheten ska betraktas, något som bland annat Totalförsva- rets forskningsinstitut, FOI, uppmärksammar i sitt remissvar.

Som exempel kan nämnas ett fall 2022, då Stockholmspolisens grep två män i besättningen på ett amerikanskt militärfartyg för att ha köpt sex på en lägenhetsbordell på Östermalm. Fall liknande detta skulle sannolikt inte leda till svensk rättsprocess. Detta är en mycket rättsosäker ordning. Det kan bland annat innebära att svenska brottsoffer eller vittnen tvingas delta

i rättsprocesser i amerikansk krigsrätt. Svenska brottsoffer ska inte behöva processa i amerikanska militärdomstolar. Regeringen bör kräva att DCA-avtalet inte ger USA jurisdiktion utanför de baser där amerikanska styrkor befinner sig.

I propositionen nämns hur det finns ett utrymme för militär personal att bära vapen för att mer allmänt säkra sin egen eller styrkornas säkerhet. Däremot saknas tydlighet om vilka situationer som avses. Regeringen utgår från att möjligheten att i sådana fall använda vapnet torde vara begränsad till situationer där det föreligger rätt till nödvärn eller nöd och det i övrigt är försvarligt och proportionerligt. Det tycks öppna upp för möjligheten att bära vapen även när det inte är motiverat av tjänsteutövningen.

I många av USA:s delstater tillämpas som bekant även dödsstraff. Stockholms universitets juridiska fakultetsnämnd menar i motsats till regeringen att Sverige bör lämna en reservation eller åtminstone avge en tolkningsdeklaration som klargör att det är förbjudet att utdöma och verkställa dödsstraff på svenskt territorium samt även att utlämna någon till ett land där han eller hon riskerar ett sådant straff. Även FOI uppmärksammar risken för normkonflikt i fråga om utlämning vid risk för dödsstraff.

De amerikanska styrkorna i Sverige ges enligt DCA-avtalet tillstånd att även utanför baserna agera för att säkra amerikanska intressen om de bedömer det nödvändigt, detta utan svenskt godkännande. I propositionen understryks att alla aktiviteter ska ske med full respekt för svensk suveränitet, svenska lagar och internationella förpliktelser. Det ger dock inte hela bilden.

Av artikel 6 i avtalet framgår att amerikanska styrkor vid exceptionella omständigheter tillåts vidta nödvändiga åtgärder bortom den omedelbara närheten av de överenskomna anläggningarna och områdena för att säkra amerikanska operationer. Vilka omständigheter detta kan vara beskrivs dock inte närmare. Regeringen bör i syfte att garantera svensk suveränitet kräva att DCA-avtalet inte ger amerikanska styrkor rätt att agera på egen hand på svenskt territorium.

DCA-avtalet binder upp oss till USA under tio år och innebär att vi avstår från en stor del av vår egen självständighet. Det kan hända mycket på tio år. Säkerhetsläget kan förändras snabbt. Vi menar att det innebär en säkerhetspolitisk risk att binda upp sig för så lång tid. Vem vet hur det säkerhetspolitiska läget ser ut efter det amerikanska presidentvalet? USA har inom kort ett presidentval där Donald Trump kan bli vald till president, något som skulle få stor påverkan på amerikansk utrikes- och försvarspolitik, inklusive USA:s agerande inom detta avtal.

Det säkraste och bästa är självklart att helt avslå DCA-förslaget. I andra hand bör man rösta för den vilandeförklaring som lämnats in av Vänsterpartiet. Jag yrkar bifall till samtliga av våra reservationer.
(Applåder)

Anf. 182 LARS WISTEDT (SD) replik:

Herr talman! En fördel med att stå i talarstolen så här precis före en sen votering är att man har ovanligt mycket publik. Men jag ska försöka göra pinan så kort som möjligt. Jag har bara två frågor till ledamoten.

Ledamoten pratar om kärnvapen. Vilka kärnvapen är det rent fysiskt hon tänker på? Är det de 170 meter långa strategiska ubåtarna av Ohio-klass, tre gånger så stora som svenska ubåtar, eller är det möjligen de interkontinentala missilerna, som finns i stora silor i Mellanvästern? Är det de som ska komma hit? Jag har väldigt svårt att se det. Ledamoten får gärna exemplifiera.

I ett tidigare inlägg pratade ledamoten om att svensk lagstiftning i princip ska gälla i Sverige även för amerikansk trupp. Det var även någonting som kollegorna från Vänsterpartiet sa. Jag förmodar att ledamoten också anser att det här ska gälla omvänt: Om Sverige sätter in trupp i Norge eller Finland ska norsk eller finländsk lag gälla för svensk trupp. Stämmer det?

Anf. 183 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Wistedt för frågorna. Han undrar vilka kärnvapen det ska gälla. Det är klart att jag inte tycker om några som helst kärnvapen. Vi vill inte ha några kärnvapen på svenskt territorium över huvud taget. Vi vill inte ha några kärnvapen på nordiskt territorium över huvud taget. Kärnvapen på nordiskt territorium skulle utgöra ett hot både mot Sverige och mot Norden.

Vi skulle bli ett mål på ett helt annat sätt om det fanns kärnvapen på vårt territorium. Därför vill vi ha garantier för detta. Det har vi inte i dag. Vi har ingen lagstiftning som säger att vi ska förbjuda kärnvapen på svenskt territorium.

Det som vi är så upprörda över är att det inte finns med en skrivning om det i avtalet. Alla säger att man är emot kärnvapen. Varför är man då så försiktig och rädd för att lagstifta om att vi inte ska ha några kärnvapen på svenskt territorium varken i freds- eller i krigstid? Självklart vill vi inte se några kärnvapen oavsett hur de ser ut eller var de är placerade någonstans.

Det är inte riktigt samma sak. Vi har inte avtalen med Norge och Danmark på samma sätt som vad det här handlar om. När vi tränar och övar i Norge, Danmark eller Finland gör vi det under en kort tid med ett samarbetsavtal. Det är inte samma sak som att ha den här typen av avtal som ger en nation väldigt långtgående rättigheter på vårt territorium.

Anf. 184 LARS WISTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag tänkte närmast på typen av kärnvapen. De vill amerikanerna inte ens sätta in här. De jättestora ubåtarna får man knappt ens in i Östersjön. De kan inte gömma sig. De är till för att vara ute på Atlanten långt bort.

Vitsen med de andra interkontinentala missilerna är att man är på andra sidan jorden och väl skyddad. Ur ett rent nukleärt planeringsperspektiv är det vansinne att proppa in dem i Sverige.

Jag tror inte att ledamoten behöver känna så stor oro över den biten. Jag känner lite mer oro för att man ser USA som den stora skurkstaten. Det är faktiskt garanten för vårt försvar och för vår frihet i väst.

Jag borde vara betydligt mer orolig som ledamot över de ryska kärnvapnen. Här har det förts fram nya robotar i Kaliningrad, Murmansk och allt vad det är. Det är Iskanderrobotar, Kalibrrobotar och allt vad det är. Det borde jag känna en enorm oro över.

Vad sedan gäller disciplinlagstiftningen sköter varje land disciplinlagstiftningen för sin egen trupp. Så har det varit även för Sverige när vi har varit utomlands.

Det har inte varit tal om att en annan nation ska kunna gå in och helt enkelt lagstifta om hur vi ska få bete oss och vilka straff vi ska få.

Jag skulle gärna vilja höra hur ledamoten ser på till exempel det svenska engagemanget i Afghanistan. Vi var faktiskt där i 20 år. Där gällde svensk lagstiftning inne på campen och svensk disciplinlagstiftning, och vi var inte beskattade i Afghanistan. Framför allt lydte inte truppen under sharialagar i Afghanistan.

Anf. 185 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! När det gäller vilka sorts kärnvapen det handlar om kanske de ubåtsbaserade kärnvapnen inte blir aktuella. Men det finns kärnvapen placerade i Europa. De kärnvapnen placerades där utan att befolkningen där fick säga sitt. Inte ens parlamenten fick säga sitt.

Vad kan hända i Sverige? Vi vet inte vad som händer i framtiden. Vad händer om fem, sex eller sju år? Jag är djupt oroad för att vi inte har en lagstiftning som förbjuder placering av kärnvapen på svenskt territorium i både freds- och krigstid. Det skulle säkra vår egen trygghet och vår säkerhet. Det skulle säkra hela Sveriges och Nordens säkerhet.

Självklart ser jag de ryska kärnvapnen som ett stort hot. Därför måste Sverige mer kraftfullt än vad vi gör i dag jobba för en kärnvapenedrustning. Vi måste naturligtvis ställa krav på samtliga kärnvapenmakter, både Ryssland, USA och resten av kärnvapenmakterna, på ett tydligt och klart sätt.

Det bästa vi kan göra är att se till att Norden förblir kärnvapenfritt. Jag är övertygad om att det är det bästa för vår egen säkerhet.

(Applåder)

Anf. 186 STEFAN OLSSON (M):

Herr talman! USA är en allierad till Sverige och har bett oss att under-teckna ett avtal som löser olika juridiska frågor i den händelse USA måste agera militärt på svensk mark.

Det har förvånat mig hur mycket snack det har blivit inom vissa kretsar i vårt land. Varje dag när jag öppnar mejlkorgen har jag fyra eller fem brev som vädjar till mig att rösta nej.

Samtidigt är stödet för att Sverige ska ingå avtalet kompakt här i riksdagen. Det finns inte heller några akademiska auktoriteter med kompetens inom folkrätt eller säkerhetspolitik som avråder, annat än någon enstaka röst.

Jag får därför intrycket att motståndet grundar sig i något helt annat, nämligen i ett slags diffus negativ inställning till USA i största allmänhet.

Så här uttrycker sig exempelvis Vänsterpartiet i sin reservation. Man säger att det finns ”stor risk att amerikanska soldater kommer att flytta in på svenska garnisoner och bygga upp parallella små samhällen. Förutom egen jurisdiktion och undantag från skatt regleras sådant som att bilar inte behöver besiktigas, amerikansk arbetsrätt gäller vid anställningar och t.o.m. att amerikanska frimärken ska gälla.”

Miljöpartiet i sin tur tror att USA kommer att använda avtalet för att tortera fångar. Jag citerar Miljöpartiets reservation: ”Trots att avtalet är tydligt med att svensk lagstiftning och internationella åtaganden ska respekteras, finns historiska skäl att ifrågasätta implementeringen av detta. Europadomstolen har dömt både Polen, Litauen och Rumänien för att CIA utövat tortyr på amerikanska baser inom landets territorium.”

Frimärken och tortyr. Så ser det ut. Smått blandas med stort. Det finns ingen röd tråd annat än att USA är smutsigt. Detta är som tur är inte representativt för svenska folket i stort. Den absoluta majoriteten av folket tycker mycket bra om det stora landet i väst.

Vi har inget problem med ett nära samarbete. För oss är det en fråga om trygghet. USA är landet med världens starkaste militär, och de har gått med på att backa upp oss om vi skulle hamna i krig. Det är trist att den antiamerikanska inställningen sprids av Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Herr talman! En fråga som jag vet har diskuterats är hur det blir när Sverige lånar ut sin domsrätt till amerikanska myndigheter när det gäller straffrättsliga förseelser.

Här fokuserar kritikerna av avtalet på den svenska lagstiftningen om våldtäkt och att den går längre än den amerikanska. Man vill skrämja upp människor genom att låta dem tro att amerikanska soldater ska kunna våldta svenska kvinnor hur som helst och komma undan med det.

Har då USA inte en lagstiftning mot våldtäkt? Jodå, eftersom det är ett normalt land. Amerikansk militär personal lyder under en lag som heter Uniform Code of Military Justice.

De amerikanska lagstiftarna tar inte lätt på våldtäkter. Där maxstraffet i svensk lagstiftning för våldtäkt är tio år döms amerikanska soldater till livstid utan möjlighet till frigivning.

En svensk våldtäktsman kan komma ut redan efter två tredjedelar av tiden. Det blir knappt sju år. En våldtäktsman i amerikansk uniform får sitta i fängelse tills han dör. Jag är inte säker på att det är Sverige som tar våldtäkter på störst allvar om man jämför våra två länder.

Herr talman! När jag läser avtalet som vi nu ingår ser jag bara att det handlar om praktiska frågor, inte mer än så. Riksdagen har nyligen antagit motsvarande avtal rörande Natoländerna i stort där avtalet Nato SOFA är det viktigaste. Även här handlar det om att lösa praktiska juridiska frågor så att allierade ska kunna sända styrkor till varandras länder.

Det avtalet gick igenom hur lätt som helst utan någon större debatt, trots att det också förutsätter att andra länder ska ha en viss domsrätt i Sverige. Sammantaget visar det att protesterna mot DCA-avtalet handlar om någonting annat än just avtalet i sig.

Som jag har påpekat finns det dock ett brett folkligt stöd för ett nära samarbete mellan Sverige och USA. Relationerna mellan våra länder är sedan länge de allra bästa, och jag vet att många svenskar ser fram emot att få möta amerikanska uniformer på stan.

(Applåder)

I detta anförande instämde Helena Bouveng, Mats Green, Gustaf Göthberg, Marie-Louise Hänel Sandström, David Josefsson, Carl Nordblom, Thomas Ragnarsson, Johanna Rantsi, Oliver Rosengren och Jesper Skalberg Karlsson (alla M).

Anf. 187 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag hade givetvis inte tänkt ta replik i denna relativt sena timme, men när någon anklagar mig för att inte gilla USA passerar en gräns. Då måste jag ändå replikera.

Jag är sannolikt den enda basebollspelande ledamoten av den här kam-maren – jag spelade match så sent som i förrgår, mot Göteborg. Vi förlorade tyvärr med siffrorna 12–7 och sedan 5–2, tror jag att det var. Jag har varit i USA många gånger i mitt liv och är sannolikt en av få riksdagsle-damöter som under en månads tid har rest från kust till kust. Jag har gott om amerikanska vänner och gillar amerikansk populärkultur. Vad jag dock inte gillar är den politik som USA för.

Ledamoten Olsson har helt rätt i att USA:s imperialistiska historia visar hur man många gånger använder sin roll som stormakt i världen för att gynna amerikanska intressen framför andra, mindre staters. Det gör att jag inte tycker att ett avtal med USA är det klokaste för Sverige som stat när vi går så långt som att – vilket har varit uppe i debatten många gånger nu – ge upp vår egen jurisdiktion och inte får några garantier mot kärnvapen. Det är bara ensidiga svenska uttalanden och inga amerikanska verifika-tioner.

Amerikansk politik är väldigt speciell. Det är tydligt att presidenter har mycket makt. Om Donald Trump kommer till makten får vi ett helt annat USA än det vi haft under Biden, eller Obama för den delen. I USA saknar man samtyckeslagstiftning, och man har dödsstraff, som ett av få länder i världen. Några skurkstater är värre, som Iran och Kina. Man har inte heller undertecknat konventionen med förbud mot landminor, förbud mot klus-terbomber och förbud mot kärnvapen.

Vi har haft en sjyst och bra debatt i dag. Jag hoppas att högern kan hålla god ton och inte tro att varenda vänstermänniska i Sverige inte gillar USA. (Applåder)

Anf. 188 STEFAN OLSSON (M) replik:

Herr talman! Vi har haft en väldigt lång debatt här i dag – jag tror att den har hållit på i över sex timmar – och Vänsterpartiet och Miljöpartiet har tagit replik på i stort sett varenda talare. Det är bara några enstaka som har kommit undan.

Ett ämne har varit kärnvapen, och det har även varit väldigt mycket om att Sverige lånar ut sin jurisdiktion. Det har hela tiden beskrivits hur otro-ligt farligt det här är – hur USA ska ta över vårt land och placera kärnvapen här mot vår vilja samt hur förkastligt det är att den amerikanska lagstift-ningen för våldtäkt ser ut på ett helt annat sätt. Vad vill man säga med detta? Jo, man vill sprida rädsla och hävda att amerikanska soldater kom-mer att begå brott. Ordet straffrihet har också använts flera gånger under dagen.

Jag menar att Vänsterpartiet och Miljöpartiet därigenom har spritt anti-amerikansk – ja, vad ska man kalla det – retorik i flera timmar, under hela dagen. Jag menar verkligen att det är vad ni har gjort, Håkan Svenneling, och jag står för det. Det kommer nog också att synas i protokollet sedan.

Anf. 189 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tror att de flesta svenskar har förstånd nog att inse att vi kommer att få ett helt annat USA om Donald Trump återigen blir presi-

dent. Vi har under den här debatten gett ett par exempel på vad han gjorde under sin tid som president, men det finns gott om andra exempel.

Vi har frågat om och om igen varför regeringen inte har skrivit in kärnvapen i DCA-avtalet. Det var en möjlighet som Norge, Danmark och till och med Finland klarade av att fixa, men den svenska regeringen har inte skrivit in det. Det är fortfarande en kärnfråga. Det är ingen av oss som har sagt att USA kommer att komma med ett litet fartyg med kärnvapen i morgon, utan vi har bara pekat på att avtalet gäller från att riksdagen beslutar om det och för lång tid framöver. Det finns inget skydd och ingen verifiering från amerikansk sida.

Jag tackar ändå för den här debatten. I stora drag tycker jag att alla ledamöter, på båda sidor av den politiska skalan, har skött sig. Jag tycker att ministrarna gjorde ett bra jobb med att svara tydligt och bra på de frågeställningar vi har tagit upp. Det är uppenbart att vi inte är överens med varandra, och det är därför dags att gå till beslut.

Anf. 190 STEFAN OLSSON (M) replik:

Herr talman! Det är definitivt dags att gå till beslut. Men det är inte så som ledamoten Svenneling vill göra gällande här, det vill säga att det bara har handlat om kärnvapen. Han har nämligen själv, i talarstolen, talat om det förkastliga med amerikanska frimärken. Frimärkena nämns i Vänsterpartiets motion, och de nämns även i Vänsterpartiets reservation.

När det gäller USA är det därmed uppenbarligen inte bara ett problem att Donald Trump möjligen skulle kunna bli vald till president och att det är en kärnvapennation, utan tydligen är även amerikanska frimärken ett problem.

(Applåder)

Anf. 191 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jag hade inte heller tänkt ta replik i denna sena timme, men när en talare angriper ens parti från talarstolen måste man ändå gå upp och försvara sig.

Jag tycker att jag under den här debatten har tydliggjort mitt partis inställning till avtalet. Jag har sagt att vi också ser behov av samarbete med allierade, att mitt parti respekterar det breda beslutet att Sverige ska vara medlem i Nato och att vi vill ha avtal med USA för att reglera hur närvaron av USA:s militära styrka ska se ut i Sverige.

Om vi trots allt tycker att amerikaner och USA är okej tycker vi dock kanske lite sämre om Sveriges regering, om Sveriges regerings förhållningssätt till kärnvapen och om dess oförmåga att tydligt stänga dörren till kärnvapen. Vi pekar på att vi vill att Sveriges regering ska vara tydlig och lägga fram ett förslag om en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fredstid som i krigstid.

Det här avtalet har bra skrivningar kring respekt för suveränitet och lagstiftning, men de här skrivningarna måste ju efterlevas. Det är det vi säger i det exempel som ledamoten Stefan Olsson läste upp: Vi ser olika tillfällen då USA inte har respekterat andra länder, internationella konventioner och förpliktelser. Det berättigar väl ändå att man ställer frågan och understryker behovet av att avtalet efterlevs? Det är avgörande för synen

på samarbetet med USA och om det här kommer att bli bra i slutändan. Det är därför vi lyfter fram det i vår reservation.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jacob Risberg (MP).

Anf. 192 STEFAN OLSSON (M) replik:

Herr talman! Miljöpartiet har varit otroligt aktivt i den här debatten, så det går inte att tvivla på vad Miljöpartiets politik är. Jag tror att den är väl känd i alla fall för oss som har lyssnat, och det var ju bra att ledamoten tog tillfället i akt att repetera de punkterna nu när det är större publik i kammaren.

Varför kritiserar jag Miljöpartiet? Det är klart att det finns många problem med ett avtal. Det finns det alltid; det är svåra avvägningar som ska göras. Är USA den i alla avseenden perfekta avtalspartnern som man vet kommer att följa avtalet till punkt och pricka? Nej, det kan man nog inte heller räkna med. Det kommer att begås ett och annat fel, och vi kommer att bli oeniga med USA på många punkter. Men vad av alla fel tycker Miljöpartiet är viktigast att fokusera på – så viktigt att man skriver in det i sin reservation? Jo, det är att CIA kan komma att använda amerikanska baser i Sverige för att tortera fångar.

Väljer man det exemplet, av allt som kan bli fel mellan USA och Sverige, väljer man ett av de mest extrema och groteska fall som kan uppstå – och det gör man väl ändå bara för att säga att man inte tycker om det land man pratar om.

Anf. 193 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jag instämmer med Stefan Olsson när det gäller att tortyr är extremt och groteskt. Anledningen till att vi lyfter fram detta är att det faktiskt har förekommit. Det har förekommit på amerikanska militärbaser i Europa, och därmed har dessa länder blivit dömda för det. Det är därför vi lyfter fram detta som exempel.

Det handlar inte om huruvida vi gillar USA eller inte. Vi ogillar tortyr oavsett vilket land som utför tortyren, och vi tycker att det är viktigt att markera mot det. Jag hoppas att också regeringssidan tydligt kan markera mot detta och ta avstånd från det.

Det som vi har fört fram som vårt viktigaste argument för att vi i dag kommer att rösta nej till DCA-avtalet är regeringens oförmåga att stänga dörren till kärnvapen på svenskt territorium. Regeringen har inte tydligt deklarerat att man kommer att ta fram en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fred som i krig. Man har i stället valt att lägga fram ett avtal där man inte har några förbehåll eller reservationer, vilket till exempel Norge och Danmark har i sina respektive avtal.

Sverige har samma skrivning som Finland. Det står att man hänvisar till lagstiftning, men Sverige har ingen lagstiftning när det gäller kärnvapen. Alltså behövs det en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium. Det är detta som är den främsta anledningen till att vi från Miljöpartiets sida röstar nej till detta avtal i dag och kommer att stödja den vilandeförklaring som Vänsterpartiet har lagt fram. Vi menar att det ger regeringen tid att lösa den för oss avgörande frågan om att ta fram en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fred som i krig.

Kärnvapen är fruktansvärda massförstörelsevapen som skulle kunna leda till ett enormt humanitärt lidande och förstörd miljö, och just därför vill vi inte att de ska finnas i Sverige. Det skulle öka risken för att Sverige blir en måltavla för andras kärnvapen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen, Rebecka Le Moine och Jacob Risberg (alla MP).

Anf. 194 STEFAN OLSSON (M) replik:

Herr talman! Till de nyttillkomna ledamöter som lyssnar på debatten vill jag säga att vi måste ge Emma Berginger beröm för att hon under flera timmar konsekvent har fört fram Miljöpartiets politik när det gäller kärnvapenfrågorna. Det var dock inte detta jag tog upp i mitt anförande. Där tog jag i stället upp att Miljöpartiet inte bara har pratat om kärnvapenpolitiken i dag utan även har försökt att misstänkliggöra USA på många andra sätt, framför allt genom att hävda att USA har en alldeles för slapp lagstiftning om våldtäkt. I mitt anförande visade jag att så inte alls är fallet, eftersom USA har betydligt strängare straff för våldtäkt än vad Sverige har.

Exemplet som Miljöpartiet tog upp – att det skulle kunna bli så att DCA-avtalet leder till att CIA torterar fångar i Sverige – visar ju också att man faktiskt vill svartmåla USA; det var syftet med att ta upp detta exempel.

Jag vill invända mot detta av det enkla skälet att jag naturligtvis stöder regeringens ingångna avtal och vill att kammaren inom kort ska rösta för detta. Jag menar att USA är garanten för ett fungerande Nato och därmed för försvaret av Sverige. Avtalet reglerar i stort sett bara praktiska detaljer, till exempel att amerikanerna vill använda sina egna frimärken när de har soldater i Sverige. Det kan inte vara ett stort problem för Sverige att gå med på en sådan sak.

(Applåder)

Håkan Svenneling m.fl. (V) hade, med stöd av 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen, genom skrivelser framställt yrkande om att i betänkandet framlagda lagförslag skulle vila i minst tolv månader.

Yrkandet skulle tas upp till omröstning vid dagens votering.

De inkomna skrivelserna hade följande lydelse:

Till talmannen

Med anledning av förslaget om godkännande av avtalet om försvarssamarbete mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering, yrkas härmed att förslag om ändring i skyddslagen (2010:305) såvitt avser 5 § samt ändring i lagen (2020:782) om operativt militärt stöd såvitt det avser 4 § ska vila enligt 2 kap. 8 § Regeringsformen jämlikt 2 kap. 22 § Regeringsformen.

Det sammansatta utskottssammanträdet bestående av Försvarsutskottet och Utrikesutskottet har den 13 juni 2024 justerat betänkande 2023/24:UFöU1. I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändringar i skyddslagen (2010:305) samt ändring i lagen (2020:782) om operativt militärt stöd.

Avtalet om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater ger genom artikel 6 amerikanska styrkor rätt att vid exceptionella omständigheter, i enlighet med gemensamt godkända säkerhetsplaner, vidta nödvändiga och proportionerliga åtgärder bortom den omedelbara närheten av de överenskomna anläggningarna och områdena för att upprätthålla eller återställa säkerheten för och försvaret av de amerikanska styrkorna samt kontinuiteten i deras verksamhet. Vilka omständigheter detta kan vara beskrivs dock inte närmare. När ett annat land ges makt att agera utan ett direkt godkännande utanför de militära baserna, begränsa allmänhetens tillträde till tidigare öppna områden och spärra av eller stängsla in mark äventyras svenska medborgares rörelsefrihet. Förslaget riskerar därmed att utgöra en inskränkning av den i 2 kap. 8 § Regeringsformen grundlagsreglerade rörelsefriheten. Sådana inskränkningar bör föregås av noggranna överväganden avseende bl.a. proportionalitet, effektivitet och nödvändighet, vilket vi menar inte gjorts.

I den aktuella propositionen finns förslag som innebär att områden där en amerikansk styrka bedriver militär verksamhet inom ramen för avtalet den 5 december 2023 mellan Sverige och Amerikas förenta stater om försvarssamarbete kan beslutas vara skyddsobjekt. Det finns även förslag som innebär att Försvarsmakten får besluta att amerikansk militär personal som befinner sig i Sverige verksamhet inom ramen för avtalet den 5 december 2023 mellan Sverige och Amerikas förenta stater om försvarssamarbete får anlitas för bevakning av skyddsobjekt som avses i 5 § skyddslagen. Förslagen riskerar att utgöra en inskränkning av den i 2 kap. 8 § Regeringsformen grundlagsreglerade rörelsefriheten. Regeringen behandlar detta kort i propositionen och menar att det finns skäl för lagändringen. Vi menar att frågan inte belysts i tillräcklig utsträckning och delar heller inte regeringens syn på att inskränkningarna som kan följa vid en utvidgning av skyddslagen är proportionerliga.

Med stöd av ovannämnda yrkar vi att förslaget till ändring av skyddslagen (2010:305) såvitt avser 5 § samt ändring i lagen (2020:782) om operativt militärt stöd såvitt det avser 4 § ska vila i minst tolv månader.

Stockholm den 17 juni 2024

Håkan Svenneling (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Isabell Mixter (V)

Daniel Riazat (V)

Linda W Snecker (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Till talmannen

Komplettering av skrivelse ingiven den 17 juni 2024 avseende yrkande om att förslag om ändring i skyddslagen (2010:305) såvitt avser 5 § samt ändring i lagen (2020:782) om operativt militärt stöd såvitt det avser 4 § ska vilandeförklaras. Härmed yrkas att förslaget om att godkänna avtalet

om försvarssamarbete mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering ska vila enligt 2 kap. 8 § Regeringsformen jämlikt 2 kap. 22 § Regeringsformen.

Det sammansatta utskottssammanträdet bestående av Försvarsutskottet och Utrikesutskottet har den 13 juni 2024 justerat betänkande 2023/24:UFöUI. I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag om att riksdagen godkänner avtalet om försvarssamarbete mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering.

Avtalet om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater ger genom artikel 6 amerikanska styrkor rätt att vid exceptionella omständigheter, i enlighet med gemensamt godkända säkerhetsplaner, vidta nödvändiga och proportionerliga åtgärder bortom den omedelbara närheten av de överenskomna anläggningarna och områdena för att upprätthålla eller återställa säkerheten för och försvaret av de amerikanska styrkorna samt kontinuiteten i deras verksamhet. Vilka omständigheter detta kan vara beskrivs dock inte närmare. När ett annat land ges makt att agera utan ett direkt godkännande utanför de militära baserna, begränsa allmänhetens tillträde till tidigare öppna områden och spärra av eller stängsla in mark äventyras svenska medborgares rörelsefrihet. Förslaget riskerar därmed att utgöra en inskränkning av den i 2 kap. 8 § Regeringsformen grundlagsreglerade rörelsefriheten. Sådana inskränkningar bör föregås av noggranna överväganden avseende bl.a. proportionalitet, effektivitet och nödvändighet, vilket vi menar inte gjorts i samband med att avtalet ingicks eller i den aktuella propositionen.

Med stöd av ovannämnda yrkar vi att förslaget om att godkänna avtalet om försvarssamarbete mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering ska vila i minst tolv månader.

Stockholm den 18 juni 2024

Håkan Svenneling (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Isabell Mixter (V)

Daniel Riazat (V)

Linda W Snecker (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 20.53 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 21.04, då votering skulle äga rum.

Sammanträdet återupptogs kl. 21.04.

§ 6 Beslut om ärende som slutdebatterats den 13 juni

AU10 Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (SD)

4. res. 3 (V, MP)

Förberedande votering 1:

64 för res. 2

35 för res. 3

204 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

94 för res. 1

64 för res. 2

145 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

110 för utskottet

94 för res. 1

99 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 21 C, 16 KD, 13 L

För res. 1: 93 S, 1 -

Avstod: 63 SD, 20 V, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni

SoU14 Hälso- och sjukvårdens organisation

Punkt 2 (Primärvård)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

Votering:

175 för utskottet

20 för res. 4

108 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 1 MP, 13 L, 1 -

För res. 4: 20 V

Avstod: 93 S, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Leila Ali Elmi (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Nationellt centrum)

1. utskottet

2. res. 6 (S)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 11 (Barns och ungas psykiska hälsa)

1. utskottet

2. res. 21 (SD)

3. res. 23 (MP)

Förberedande votering:

63 för res. 21

16 för res. 23

223 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 21.

Huvudvotering:

109 för utskottet

64 för res. 21

130 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 20 C, 16 KD, 13 L

För res. 21: 63 SD, 1 -

Avstod: 93 S, 20 V, 1 C, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Emelie Nyman (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 12 (Samsjuklighet)

1. utskottet

2. res. 24 (S, V, C, MP)

Votering:

153 för utskottet

150 för res. 24

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 24: 93 S, 20 V, 21 C, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

SoU16 Prioriteringar inom hälso- och sjukvården

Punkt 1 (Vård och behandling av olika sjukdomar)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP)

Votering:

129 för utskottet

109 för res. 1

64 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 19 V, 21 C, 16 KD, 13 L

För res. 1: 93 S, 15 MP, 1 -

Avstod: 63 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 5 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 2 (Nationella screeningprogram)

1. utskottet

2. res. 5 (V, MP)

Votering:

109 för utskottet

36 för res. 5

158 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 20 C, 16 KD, 13 L

För res. 5: 20 V, 1 C, 15 MP

Avstod: 93 S, 63 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 3 (Assisterad befruktning)

1. utskottet

2. res. 7 (MP)

Votering:

224 för utskottet

15 för res. 7

64 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 7: 15 MP

Avstod: 63 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 5 (Oskuldskontroll)

1. utskottet
2. res. 9 (S, C)

Votering:

188 för utskottet

115 för res. 9

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 20 V, 16 KD, 15 MP, 13 L, 1 -

För res. 9: 93 S, 21 C, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 6 (Konstillhörighet)

1. utskottet
2. res. 10 (SD)

Votering:

239 för utskottet

64 för res. 10

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 13 L, 1 -

För res. 10: 63 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU17 Socialtjänstens arbete

Punkt 2 (Kompetens och arbetsförhållanden inom socialtjänsten)

1. utskottet
2. res. 5 (C)

Votering:

173 för utskottet

21 för res. 5

108 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 20 V, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 5: 21 C

Avstod: 92 S, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 3 (Försörjningsstöd och övriga stödinsatser)

1. utskottet
2. res. 7 (V)

Votering:

174 för utskottet
20 för res. 7
109 avstod
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -
För res. 7: 20 V
Avstod: 93 S, 15 MP, 1 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 6 (Uppföljning av den nationella anhörigstrategin)

1. utskottet
2. res. 12 (S, MP)

Votering:

194 för utskottet
109 för res. 12
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -
För res. 12: 93 S, 15 MP, 1 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 8 (Stöd till familjer som drabbas av sällsynta sjukdomar)

1. utskottet
2. res. 14 (SD)

Votering:

239 för utskottet
64 för res. 14
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 13 L, 1 -
För res. 14: 63 SD, 1 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 12 (Adoption)

1. utskottet
2. res. 21 (MP)

Votering:

153 för utskottet
15 för res. 21
135 avstod
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 63 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 1 -
För res. 21: 15 MP
Avstod: 93 S, 20 V, 21 C, 1 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU24 Preventiva tvångsmedel för att förebygga och förhindra allvarliga brott

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

283 för utskottet

20 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 13 L, 2 -

För res. 1: 20 V

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 2 (Preventiva tvångsmedel för att förebygga och förhindra allvarliga brott)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

247 för utskottet

15 för res. 3

41 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 2 -

För res. 3: 15 MP

Avstod: 20 V, 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 4 (Beslut i ärenden enligt inhämtningslagen)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

248 för utskottet

21 för res. 5

34 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 16 KD, 1 MP, 13 L, 2 -

För res. 5: 21 C

Avstod: 20 V, 14 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Leila Ali Elmi (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Översyn och utvärdering)

1. utskottet

2. res. 9 (S, V, C, MP)

Votering:

153 för utskottet

150 för res. 9

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 9: 93 S, 20 V, 21 C, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 juni

FiU36 Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU9 En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

283 för utskottet

20 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 13 L, 2 -

För res. 1: 20 V

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 2 (Arbetslöshetsförsäkringens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

3. res. 3 (V)

4. res. 4 (C)

Förberedande votering 1:

21 för res. 3

21 för res. 4

260 avstod

47 frånvarande

Talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Talmannen anmodade Mikael Damberg (S) och Patrick Reslow (SD) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Margareta Cederfelt (M) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja, och kammaren hade således antagit res. 3.

Mikael Damsgaard (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

94 för res. 2

20 för res. 3

188 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

152 för utskottet

94 för res. 2

56 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 2: 93 S, 1 -

Avstod: 20 V, 21 C, 15 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 3 (Analys och uppföljning)

1. utskottet

2. res. 6 (S)

Votering:

177 för utskottet

93 för res. 6

33 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 63 SD, 60 M, 2 V, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 6: 92 S, 1 -

Avstod: 18 V, 15 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Gunilla Svantorp (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Lotta Johnsson Fornarve och Vasiliki Tsouplaki (båda V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Utredning om ett sammanslaget trygghetssystem)

1. utskottet

2. res. 8 (MP)

Votering:

269 för utskottet

15 för res. 8

19 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 1 V, 21 C, 16 KD, 13 L, 2 -

För res. 8: 15 MP

Avstod: 19 V

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

SkU27 Justerad skatt på tobak och nikotin

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU29 Redovisning av skatteutgifter 2024

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU26 Undantag från mervärdesskatt för väpnade styrkor inom Nato

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU7 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället

Punkt 1 (Förslag om ändring i lagen om trossamfund)

Under denna punkt hade endast yrkats bifall till utskottets förslag till beslut. Förslaget innebar dock ändringar i lagen om trossamfund. Ett sådant beslut krävde enligt 8 kap. 2 § första stycket 4, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket regeringsformen att *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för det. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

302 för bifall

1 avstod

46 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 93 S, 63 SD, 60 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 14 MP, 13 L, 2 -

Avstod: 1 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Camilla Hansén (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Villkor för statsbidrag till trossamfund)

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

Votering:

267 för utskottet

36 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 1: 20 V, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 5 (Demokratisk uppbyggnad som demokrativillkor)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

283 för utskottet

20 för res. 3

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 13 L, 2 -

För res. 3: 20 V

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 8 (Omvändelseterapi – kränkning i strid med demokrativillkoret)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

267 för utskottet

21 för res. 7

15 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 20 V, 16 KD, 13 L, 2 -

För res. 7: 21 C

Avstod: 15 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 13 (Utländsk finansiering)

1. utskottet
2. res. 14 (S)

Votering:

208 för utskottet

93 för res. 14

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 63 SD, 60 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 14 MP, 12 L, 1 -

För res. 14: 92 S, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 4 MP, 4 L

Mattias Jonsson (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Daniel Helldén (MP) och Patrik Karlson (L) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU18 Infrastrukturfrågor

Punkt 1 (Ansvarsfördelningen inom infrastrukturplaneringen)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, C, MP)

Votering:

153 för utskottet

150 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 1: 93 S, 20 V, 21 C, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 2 (Infrastrukturplanering)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V, MP)
3. res. 3 (C)

Förberedande votering:

129 för res. 2

21 för res. 3

153 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

153 för utskottet

129 för res. 2

21 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 63 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 1 -
För res. 2: 93 S, 20 V, 15 MP, 1 -
Avstod: 21 C
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 5 (Långsiktigt hållbara transporter)

1. utskottet

2. res. 9 (S)

Votering:

153 för utskottet

94 för res. 9

56 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 9: 93 S, 1 -

Avstod: 20 V, 21 C, 15 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 14 (Gränsöverskridande infrastruktur)

1. utskottet

2. res. 32 (SD)

Votering:

131 för utskottet

63 för res. 32

109 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 32: 63 SD

Avstod: 93 S, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 23 (Myndighetsstrukturen inom transportområdet)

1. utskottet

2. res. 49 (S, MP)

Votering:

194 för utskottet

109 för res. 49

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 49: 93 S, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

TU20 Europas behov av digital infrastruktur
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Punkt 1 (Riktlinjer för den ekonomiska politiken)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (V)

4. res. 3 (C)

5. res. 4 (MP)

Förberedande votering 1:

21 för res. 3

15 för res. 4

267 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

20 för res. 2

21 för res. 3

262 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

94 för res. 1

22 för res. 3

187 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Daniel Riazat (V) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

153 för utskottet

94 för res. 1

56 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 1: 93 S, 1 -

Avstod: 20 V, 21 C, 15 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU1 Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater

Talmannen meddelade att det i detta ärende framställdes yrkande enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen om att avtalet om försvarssamarbete, förslaget till lag om ändring i lagen om operativt militärt stöd i den del det avsåg 4 § under punkt 1 och förslaget om lag om ändring i skyddslagen i den del det avsåg 5 § under punkt 2 skulle vila i minst tolv månader. Enligt 2 kap. 22 § första stycket andra meningen regeringsformen fick riksdagen dock godkänna avtalet och anta lagförslagen direkt om minst fem sjättedelar av de röstande enades om beslutet.

Talmannen meddelade att det i reservationer också framställdes avslagsyrkanden som omfattade godkännandet av avtalet om försvarssamarbete och samtliga lagförslag under punkt 1 och 2. Talmannen meddelade att avslagsyrkandena alltid skulle prövas först, och vid den prövningen skulle vanliga majoritetsregler gälla. Därför skulle avslagsyrkandena i reservationerna prövas före frågan om vilandeförklaring i respektive punkt.

Talmannen meddelade att 10 kap. 8 § regeringsformen skulle tillämpas när det gällde avtalet och lagförslagen i punkt 1, eftersom beslutet avsåg överlåtelse av myndighetsutövning till en annan stat. Det innebar att beslutet i enlighet med 10 kap. 6 § andra stycket regeringsformen skulle fattas med minst tre fjärdedels majoritet av de röstande, och mer än hälften av riksdagens ledamöter måste rösta för förslaget.

Punkt 1 (Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater)

Talmannen meddelade att Håkan Svenneling m.fl. (V) i skrivelse yrkat att förslaget om godkännande av avtalet om försvarssamarbete och ändringen i lagen om operativt militärt stöd i den del det avsåg 4 § skulle vila i minst tolv månader i enlighet med 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

Talmannen meddelade att det i reservation 1 av Håkan Svenneling och Emma Berginger (V, MP) yrkats i denna del att riksdagen inte skulle godkänna avtalet om försvarssamarbete och att riksdagen skulle avslå regeringens förslag till lag om ändring i lagen om operativt militärt stöd i den del det avsåg 4 §.

Talmannen meddelade att kammaren först hade att ta ställning till avslagsyrkandet i reservation 1 i denna del. Om detta yrkande avslogs skulle kammaren därefter ta ställning till yrkandet om att avtalet om försvarssamarbete och förslaget till lag om ändring i lagen om operativt militärt stöd i den del det avsåg 4 § skulle vilandeförklaras.

1 a) Avslag på propositionen i den del den avser avtalet om försvarssamarbete och 4 § lagen om operativt militärt stöd

1. för avslag på reservation 1 i denna del

2. för bifall till reservation 1 i denna del

Votering:

266 för avslag på reservation 1 i denna del

37 för bifall till reservation 1 i denna del

46 frånvarande

Kammaren hade därmed avslagit reservation 1 av Håkan Svenneling och Emma Berginger (V, MP) i denna del.

Partivis fördelning av rösterna:
För avslag på reservation 1 i denna del: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C,
16 KD, 13 L
För bifall till reservation 1 i denna del: 20 V, 15 MP, 2 –
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C,
3 KD, 3 MP, 3 L

I b) Godkännande av avtalet om försvarssamarbete och antagande av förslaget till lag om ändring av lagen om operativt militärt stöd i den del det avser 4 §

Talmannen meddelade att det framställts yrkande om att förslaget om godkännande av avtalet om försvarssamarbete och ändringen i lagen om operativt militärt stöd i den del det avser 4 § skulle vila i minst tolv månader i enlighet med 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

Enligt denna bestämmelse fick riksdagen dock godkänna avtalet och anta lagförslaget direkt om *minst fem sjättedelar av de röstande* enades om beslutet.

Om så inte skedde skulle avtalet och lagförslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning om vilandeförfarandet var tillämpligt.

Eftersom avtalet och lagförslaget innebar att myndighetsutövning överläts till en annan stat krävdes för bifall till utskottets förslag till beslut dessutom att *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för det enligt 10 kap. 8 § och 10 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Talmannen ställde således proposition på att riksdagen skulle godkänna avtalet om försvarssamarbete och anta förslaget till lag om ändring i lagen om operativt militärt stöd i den del det avsåg 4 § i enlighet med utskottets förslag.

Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

266 för att godkänna avtalet om försvarssamarbete och anta lagförslaget i enlighet med utskottets förslag

37 för att hänvisa avtalet och lagförslaget till konstitutionsutskottet för prövning

46 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst fem sjättedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja.

Kammaren hade därmed godkänt avtalet om försvarssamarbete och antagit förslaget till lag om ändring i lagen om operativt militärt stöd i den del det avsåg 4 § i enlighet med utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För att godkänna avtalet och anta lagförslaget: 93 S, 63 SD, 60 M,
21 C, 16 KD, 13 L
För att hänvisa avtalet och lagförslaget: 20 V, 15 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V,
3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

I c) Antagande av lagförslagen i övrigt under punkt 1

Talmannen meddelade att kammaren skulle pröva utskottets förslag i den del det avsåg antagande av lagförslagen i övrigt under punkt 1.

Beslutet i denna del avsåg överlåtelse av myndighetsutövning till en annan stat.

Ett sådant beslut krävde enligt 10 kap. 6 § andra stycket och 10 kap. 8 § regeringsformen att *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för det.

Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

266 för bifall till utskottets förslag till beslut i denna del

37 för bifall till reservation 1 av Håkan Svenneling och Emma Berginger (V, MP) i denna del

46 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut i denna del.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall till utskottets förslag till beslut i denna del: 93 S, 63 SD,
60 M, 21 C,
16 KD, 13 L

För bifall till reservation 1 i denna del: 20 V, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M,

4 V, 3 C, 3 KD,

3 MP, 3 L

Punkt 2 (Lagförslaget i övrigt)

Talmannen meddelade att Håkan Svenneling m.fl. (V) i skrivelse yrkat att ändringen i skyddslagen i den del det avsåg 5 § skulle vila i minst tolv månader i enlighet med 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

Talmannen meddelade att det i reservation 2 av Håkan Svenneling och Emma Berginger (V, MP) yrkats i denna del att riksdagen skulle avslå regeringens förslag till lag om ändring i skyddslagen i den del det avsåg 5 §. Talmannen meddelade att kammaren först hade att ta ställning till avslagsyrkandet i reservation 2 i denna del. Om detta yrkande avslogs skulle kammaren därefter ta ställning till yrkandet om att förslaget till lag om ändring i skyddslagen i den del det avsåg 5 § skulle vilandeförklaras.

2 a) Avslag på propositionen i den del den avser 5 § skyddslagen

1. för avslag på reservation 2 i denna del

2. för bifall till reservation 2 i denna del

Votering:

266 för avslag på reservation 2 i denna del

37 för bifall till reservation 2 i denna del

46 frånvarande

Kammaren hade därmed avslagit reservation 2 av Håkan Svenneling och Emma Berginger (V, MP) i denna del.

Partivis fördelning av rösterna:
För avslag på reservation 2 i denna del: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C,
16 KD, 13 L
För bifall till reservation 2 i denna del: 20 V, 15 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C,
3 KD, 3 MP, 3 L

2 b) Antagande av förslaget till lag om ändring i skyddslagen i den del det avser 5 §

Talmannen meddelade att det framställts yrkande om att förslaget om ändring i skyddslagen i den del det avsåg 5 § skulle vila i minst tolv månader i enlighet med 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

Enligt denna bestämmelse fick riksdagen dock anta lagförslaget direkt om *minst fem sjättedelar av de röstande* enades om beslutet.

Om så inte skedde skulle lagförslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning om vilandeförfarandet var tillämpligt ifråga om lagförslaget. Talmannen ställde således proposition på att förslaget till lag om ändring i skyddslagen i den del det avsåg 5 § skulle antas i enlighet med utskottets förslag.

Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

266 för att anta lagförslaget i enlighet med utskottets förslag
37 för att hänvisa lagförslaget till konstitutionsutskottet för prövning
46 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst fem sjättedelar av de röstande hade röstat ja.

Kammaren hade därmed antagit förslaget till lag om ändring i skyddslagen i den del det avsåg 5 § i enlighet med utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För att anta lagförslaget: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD,
13 L
För att hänvisa lagförslaget: 20 V, 15 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD,
3 MP, 3 L

2 c) Antagande av lagförslagen i övrigt under punkt 2

Talmannen meddelade att kammaren skulle pröva utskottets förslag i den del det avsåg antagande av lagförslagen i övrigt under punkt 2.

Votering:

266 för bifall till utskottets förslag till beslut i denna del
37 för bifall till reservation 2 av Håkan Svanne och Emma Berginger
(V, MP) i denna del
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut i denna del.

Partvis fördelning av rösterna:

För bifall till utskottets förslag till beslut i denna del: 93 S, 63 SD,
60 M, 21 C,
16 KD, 13 L
För bifall till reservation 2 i denna del: 20 V, 15 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M,
4 V, 3 C, 3 KD,
3 MP, 3 L

Punkt 3 (Kärnvapen)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

3. res. 4 (MP)

Förberedande votering:

21 för res. 3

15 för res. 4

265 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Cecilia Rönn (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

266 för utskottet

20 för res. 3

16 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 13 L

För res. 3: 20 V

Avstod: 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L, 1 -

Punkt 4 (Permanent baser med utländsk trupp på svensk mark)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

281 för utskottet

21 för res. 5

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 13 L

För res. 5: 20 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L, 1 -

Punkt 5 (Nedrustning)

1. utskottet

2. res. 6 (V, MP)

Votering:

266 för utskottet

37 för res. 6

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 13 L

För res. 6: 20 V, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 6 (Domsrätt m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

3. res. 8 (MP)

Förberedande votering:

21 för res. 7

15 för res. 8

267 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Arin Karapet (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

267 för utskottet

20 för res. 7

16 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 7: 20 V

Avstod: 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

§ 10 Explosiva varor – ett nationellt tillståndsregister och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten

Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU12

Explosiva varor – ett nationellt tillståndsregister och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten (prop. 2023/24:139) föredrogs.

*Explosiva varor –
ett nationellt tillstånds-
register och kriminali-
sering av förstadier
till brott mot tillstånds-
plikten*

Anf. 195 GUSTAF GÖTHBERG (M):

Fru talman! Klockan närmar sig 22 denna försommartisdag. Jag tänker därför bespara kammaren de stora retoriska utsvävningarna och de stora orden när vi nu ska ha kammardebatt om försvarsutskottets betänkande 12

Explosiva varor – ett nationellt tillståndsregister och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten.

Regeringen arbetar under ledning av Moderaterna och i samverkan med liberaler och kristdemokrater och inom ramen för Tidösamarbetet med Sverigedemokraterna konsekvent och oförtrutet med att få Sverige på rätt köl. Det har vi kunnat se under senare år, då vi har haft en systemhotande brottslighet som slagit rot i delar av landet.

Nu görs en rad saker, bland annat det vi diskuterar i dag och som har kopplingar till detta. Vistelseförbud, möjliggörande för att poliser som arbetar mot organiserad brottslighet ska kunna vara anonyma samt säkerhetszoner är tre reformer som denna kammare har fattat beslut om denna vår. Och senare under året tillsätts bland annat en utredning om att arbeta med nya angreppssätt mot ekonomiskt våld. Allt detta görs, och allt detta är oerhört viktigt.

Fru talman! Jag ska villigt erkänna att jag blev förbluffad när jag först kom i kontakt med propositionen som vi behandlar inom ramen för betänkandet. Det har alltså gått att i Konungariket Sverige förvara närmast obegränsade mängder sprängmedel och explosiva varor utan insyn, kontroll eller uppföljning från det allmänna. Det är häpnadsväckande. Men nu gör vi någonting åt det.

Förslaget som föreslås träda i kraft redan om några veckor innebär i huvudsak att vi inför ett nationellt tillståndsregister i Sverige över explosiva varor. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap blir ansvarig myndighet för att föra register över en rad tillstånd. Det handlar om tillstånd att hantera, överföra, importera och exportera dessa explosiva varor.

För att detta register ska kunna fylla sitt syfte och för att se till att informationen i registret inte i sin tur används av gängkriminella eller subversiva krafter i samhället för att få åtkomst till sprängmedel eller explosiva varor föreslås vissa uppgifter omfattas av sekretess.

Till sist: Alla försök att med uppsåt undvika denna tillståndsplikt ska kriminaliseras.

Det är ett viktigt betänkande för svensk inre säkerhet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 196 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 2 i betänkandet.

363 skjutningar 2023, 109 skjutningar i år – det är alldeles för många. Därför känns det som att vi måste verkställa allt vi kan göra för att stävja kriminaliteten och möjligheten att på olika sätt och vis komma åt varor för att använda i sabotagehänseende.

När regeringen ändå lägger fram en proposition tycker vi att man också skulle kunna ta del av och ta till sig det vi föreslår när det gäller licensiering av sprängmedel. Det handlar om ett personligt ansvar, om bakgrundskontroller, om kontroll av regelbunden användning av sprängmedel, om en avskräckande effekt och inte minst om spårbarhet. Det hade man kunnat uppnå genom att införa en licensiering.

Den möjligheten tar regeringen dessvärre inte med det lagförslag som nu är på väg fram. Men vi vill ändå belysa det i vår reservation.

Den andra punkten i vår reservation handlar om en insatsgrupp som vi kallar för task force. Sprängningarna drabbar ju hela hus och kvarter och sätter skräck i invånarna. Det finns många exempel runt om i Sverige. I nästan varje kommun vi kommer från har man upplevt det här, mer eller mindre. Alla vet ju att i samband med en sprängning i ett tätbebyggt område blir de som lever i den miljön hårt ansatta.

Vi tycker att det finns stor anledning för regeringen att verkligen titta på möjligheten att tillsätta en specialgrupp som snabbt kan hjälpa till i områden där man upplevt sådana här saker och samordna de aktörer som i dag finns, till exempel kommunen, regionen, försäkringsbolagen och räddningstjänsten. Gruppen ska dock inte ta över ansvaret utan använda de resurser som finns. Det är naturligtvis också väldigt viktigt att kunna samordna insatserna så att de prioriteras rätt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

*Explosiva varor –
ett nationellt tillstånd-
register och kriminali-
sering av förstadier
till brott mot tillstånd-
plikten*

§ 11 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2023

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU24
Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2023
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

§ 12 Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU28
Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i
statens budget för 2024 (framst. 2023/24:RB4)
föredrogs.

*Riksbankens fram-
ställning om åter-
ställning av eget
kapital – ändring i
statens budget för 2024*

Anf. 197 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att trots den sena timmen rikta ett tack till finansutskottets vice ordförande Mikael Damberg för gott samarbete om den här frågan och också såklart till övriga ledamöter i finansutskottet. Det är bra med bred enighet i den här typen av frågor. Stort tack även till finansutskottets kansli för mycket bra stöd! Jag ser att ni sitter kvar trots att det är sent.

Låt mig kort säga att den ordning vi har med en oberoende riksbank tjänar Sverige mycket väl. Riksbankens självständighet är helt central för att man ska kunna lösa de uppgifter som åvilar Riksbanken.

Riksbanken är inte en vanlig anslagsmyndighet. Riksbankens finansiering ska aldrig vara en del av riksdagens och regeringens årligt återkommande budgetprioriteringar. Samtidigt visar de senaste årens kraftiga värdeförändringar i Riksbankens balansräkning på långsiktiga utmaningar med dagens finansieringslösning som inte förutsågs när den nuvarande riksbankslagen utformades under föregående mandatperiod.

Mot bakgrund av detta föreslår finansutskottet att 25 miljarder kronor överförs från statens budget 2024 till Riksbanken för återställning av bankens eget kapital, i enlighet med Riksbankens framställan till finansutskottet.

Vidare föreslås nu att riksdagen riktar två tillkännagivanden till regeringen om att skyndsamt återkomma med förslag till lagändringar som säkerställer bankens långsiktiga finansiering. Det handlar såklart om att långsiktigt värna Riksbankens oberoende. För det första ska regeringen klargöra förutsättningarna för när och hur Riksbanken ska göra en framställning till riksdagen om att eget kapital ska återställas, och för det andra ska regeringen återkomma till riksdagen med förslag som stärker Riksbankens möjligheter till självfinansiering på längre sikt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag till beslut.

Anf. 198 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Ordningen med en oberoende riksbank har tjänat Sverige väl. Vi socialdemokrater anser att oberoendet är viktigt för att Riksbanken självständigt och med kraft ska kunna agera för att lösa sina centrala samhällsuppgifter.

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation. Utan att åsidosätta inflationsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning.

En bärande tanke med Riksbankens oberoende är att bankens finansiering ska vara skild från statens budget och årliga politiskt betingade budgetprioriteringar.

Allt detta är betydelsefullt. Det påverkar människor i vardagen. Ett trovärdigt inflationsmål skapar en stabil och förutsägbar utveckling av priser i hela samhället, vilket i sin tur skapar förutsättningar för gynnsam ekonomisk utveckling med god tillväxt. Samtidigt visar de senaste årens kostnadschock och matprisökningar att människor med små ekonomiska marginaler har drabbats hårt av inflationen. Vanliga LO-hushåll har förlorat tio års reallöneökningar. Därför är kampen mot inflationen viktig.

Riksbanken kan genom sina penningpolitiska verktyg agera för att påverka konjunkturen och inflationen. Ett av de penningpolitiska verktyg Riksbanken har till sitt förfogande är kvantitativa lättnader, det vill säga att banken köper värdepapper och obligationer för att hålla nere räntorna och/eller stabilisera ekonomin.

Efter finanskrisen och under större delen av det senaste decenniet har köp av värdepapper använts brett, inte bara av den svenska Riksbanken utan av många ledande centralbanker runt om i världen. Effektiviteten och måluppfyllelsen i detta arbete har utvärderats.

Användandet av kvantitativa lättnader har lett till att många centralbanker, däribland Riksbanken, nu sitter med stora tillgångar i form av värdepapper. När inflationschocken kom och räntorna började höjas sjönk värdet på tillgångarna. För Riksbanken ledde den snabba ränteuppgången

till att värdet sjönk på Riksbankens innehav av obligationer och att banken redovisade en stor förlust år 2022.

Fru talman! Riksbanken ska enligt den nuvarande riksbankslagen göra en framställning om återställande av bankens eget kapital om det faller under en viss gränsvån. Den gränsvån motsvarar en tredjedel av målnivån, eller cirka 20 miljarder kronor. Eftersom värdet på Riksbankens eget kapital sjunkit under gränsvån föreslår Riksbanken nu i sin framställning att riksdagen ska återställa bankens eget kapital till grundnivån.

Riksbankens verksamhet kräver långsiktiga spelregler. Därför är jag mycket glad över att samtliga åtta partier i finansutskottet är överens om innehållet i dagens betänkande. Utskottet föreslår, som tidigare nämdes, att 25 miljarder kronor överförs under 2024 från statens budget till Riksbanken för återställande av bankens eget kapital.

Utskottet konstaterar vidare att en bärande tanke med Riksbankens oberoende är att bankens finansiering ska vara skild från övriga staten och inte beroende av de budgetpolitiska överväganden som riksdagen årligen gör. Utskottet föreslår därför två tillkännagivanden till regeringen om lagändringar.

För det första ska regeringen skyndsamt återkomma till riksdagen med lagförslag som klargör förutsättningarna för Riksbankens framställningar om återställning av eget kapital till riksdagen. I dessa klargöranden bör kravet på framställning om återställande av eget kapital ersättas med en möjlighet till detsamma. Regeringen ska förtydliga hur asymmetrin i redovisningsprinciperna i frågan om realiserade vinster och realiserade förluster ska hanteras vid återställning av eget kapital.

För det andra ska regeringen även återkomma till riksdagen med lagförslag som tillgodoser Riksbankens behov av att stärka möjligheterna till självfinansiering.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag återgälda tacket från finansutskottets ordförande för gott samarbete och tacka alla partier för konstruktivt samarbete. Det är en styrka att vi i dag har en bred politisk enighet om Riksbankens finansiering. Det är en styrka att vi i Sveriges riksdag kan fatta beslut som ger goda förutsättningar för svensk ekonomi.

Jag yrkar bifall till förslagen i finansutskottets betänkande.

Anf. 199 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! När jag kom in i riksdagen 2014 och började arbeta med riksbanksfrågorna befann sig Sverige och världen i en situation där deflation var en reell risk som diskuterades i den penningpolitiska debatten i många västeuropeiska länder. Detta kanske är svårt att föreställa sig givet de senaste årens höga inflation, men där och då ledde faktiskt den låga inflationstakten till en rad sänkningar av reporäntan trots att vi befann oss i en högkonjunktur. Det är en ovanlig penningpolitisk kombination som knappast är ett typexempel man lär sig om i skolböckerna.

I februari 2015 sänkte Riksbanken för första gången i Sveriges historia räntan till minus 0,1. I praktiken betydde detta att bankerna var tvungna att betala för att ha pengar på ett konto hos Riksbanken. Det här gjorde man för att stimulera efterfrågan och därmed inflationen. Implikationen av detta ställde jag en fråga till Riksbanken om när det väl begav sig. Jag undrade om det betydde att även privatpersoner i sin tur skulle få betala för sitt sparande, det vill säga om affärsbankerna skulle införa minusränta

Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024

på privatpersoners sparkonton. Så blev det naturligtvis aldrig, men hur som helst illustrerar detta tankeexperiment vilket experiment detta var i bemärkelsen att det aldrig hade testats förut. Det här var Riksbanken inte ensam om – även ECB, Schweiz, Danmark, Japan med flera sänkte räntan under noll.

Med denna lågräntemiljö i bagaget gick vi in i pandemin, som innebar stora störningar i logistikkedjor, vilket gav utbudsstörande effekter. Regeringar och centralbanker världen över reagerade genom att stimulera ekonomin genom en kraftigt expansiv penning- och finanspolitik.

Spolar vi sedan fram bandet till februari 2022 invaderar Ryssland Ukraina. Europa, som ditintills varit tungt beroende av billig rysk gas, får en energikris med kraftigt stigande energipriser som följd.

Detta sammantaget sätter scenen för det som händer närmast. Före, under och efter pandemin köper världens centralbanker, Riksbanken inkluderad, på sig en stor mängd statspapper, företagsobligationer, säkerställda obligationer med mera. För att pressa ned räntor siktar man med dessa i början av 2022 på sin balansräkning. När inflationen väl sticker från 2–3 procent till 10 procent inom loppet av tolv månader svarar Riksbanken enligt konstens alla regler genom att anta räntehöjningar som tar räntan från 0 procent till 4 procent på ett och ett halvt år för att försvara inflationsmålet. När räntan går upp och obligationerna ned resulterar det i stora realiserade förluster i Riksbankens portfölj och ett negativt eget kapital i bokslutet för 2022.

Ungefär samtidigt som de penningpolitiska förutsättningarna svänger från minusräntor till kraftigt åtstramande politik införs det en ny riksbankslag i Sverige. Det här är den första revidering som skett av riksbankslagen sedan 1999, då det infördes bestämmelser om fast penningvärde och Riksbankens oberoende; i övrigt var det en lag som inte var anpassad efter den värld som vi i dag lever i. Syftet med den nya riksbankslagen var att modernisera lagen utifrån dagens ekonomiska klimat samt stärka Riksbankens finansiella oberoende genom en lagstadgad ordning och struktur för Riksbankens eget kapital.

Det förändrade penningpolitiska landskapet ihop med en ny riksbankslag inklusive den nya återkapitaliseringsregeln, som jag hade tänkt beskriva mer i detalj, vilket jag skippar på grund av den sena timmen, gör sammantaget att vi i dag står här och har denna debatt. Enligt årsredovisningen för 2023 är Riksbankens eget kapital mindre än en tredjedel av målnivån efter en stor redovisad förlust 2022. Därför inkom Riksbanken med en framställning till riksdagen som utskottet nu delvis bifaller. Det uppdrar åt regeringen eller den myndighet man bestämmer att överföra 25 miljarder kronor till Riksbanken.

Fru talman! Det här är dock inte en debatt i bemärkelsen att partierna företräder olika positioner, utan vi har en bred blocköverskridande enighet i en för svenskt vidkommande viktig fråga. Riksbanken ska återkapitaliseras med 25 miljarder. Det är vi alla överens om, och det är en styrka för Sverige och viktigt för Riksbankens finansiella oberoende.

Fru talman! Utöver framställningen riktar finansutskottet även två tillkännagivanden till regeringen. Jag kommer inte att gå in på dessa i detalj. Det första handlar om ett förtydligande av redovisningsprinciperna som kommer att stärka Riksbankens finansiella oberoende ytterligare. Det andra handlar om Riksbankens intjäningsförmågor; vi riktar ett tillkänn-

givande till regeringen om att återkomma till riksdagen om hur självfinansieringen ska stärkas.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 200 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Vi står nu här i den sena timmen för att diskutera Riksbankens framställning om återställning av det egna kapitalet. Det här är en teknisk fråga, som vi debatterar sent på kvällen i kammaren, men det är också en väldigt viktig fråga för Riksbankens oberoende, som i sin tur är en förutsättning för Riksbankens framgångsrika inflationsbekämpning.

Jag vill understryka något som flera talare sagt: att det lyckligtvis råder en stor och bred enighet i riksdagen om Riksbankens oberoende. Det är något som Centerpartiet också alltid värnat om. Jag vill tacka utskottet för gott samarbete i den här tekniska frågan och inte minst tacka utskottets kansli för unika insatser för att få detta att bli så bra som möjligt. Jag vill också understryka att Centerpartiet helst aldrig hade velat stå här och diskutera återställning av kapitalet. Ärendet är en konsekvens av brister i den nya riksbankslagen som vi påpekade och som tyvärr mycket snabbare än vi kunde ana ledde till behovet av denna framställning.

Här finns två separata problem som aktualiserats samtidigt. Det ena är att Riksbanken har en svagare intjäningsförmåga än tidigare eftersom vi svenskar använder sedlar och mynt dramatiskt mycket mindre. Sedlar och mynt fungerar som ett räntefritt lån till Riksbanken. Kapitalet kan användas till att skapa avkastning och intäkter för Riksbanken. Det är det så kallade seignoraget, som är Riksbankens viktigaste intjäning.

Eftersom vi svenskar numera ofta betalar med kort, eller för den delen med Swish och andra digitala lösningar, finns det mycket mindre utestående sedlar och mynt. Det är mycket mer praktiskt och enkelt för många, inte minst för bankerna, att det används mindre kontanter, men det minskar Riksbankens möjligheter att finansiera sig. Detta är också ganska unikt för Sverige, som gått längre i att sluta använda sedlar och mynt än i princip något annat land.

I det här betänkandet från riksdagen presenteras möjligheterna och lösningarna för att råda bot på detta problem med intjänandet. Det är ingen hemlighet att det som diskuteras mest och som ECB valt är ett kassakrav för bankerna som motsvarar seignoragets tidigare möjlighet till intjäning.

Det andra av de problem som aktualiserats samtidigt har att göra med det krav på Riksbanken som nu finns i riksbankslagen om att begära nytt kapital i riksdagen när det egna kapitalet understiger viss nivå. Det har beskrivits här tidigare, och jag ska inte gå in på det närmare. Det är också något som är ganska unikt för Sverige och som skapades i och med den nya riksbankslagen. Kravet matchas heller inte av något automatiskt krav på riksdag och regering att återställa kapitalet enligt Riksbankens begäran.

Få förutspådde att det här kravet skulle aktualiseras så snabbt som blev fallet. Efter att Riksbanken, som också beskrivits, gjort omfattande obligationsköp som en del av penningpolitiken och även för den finansiella stabiliteten ledde den snabba och oväntade uppgången i inflationen till att dessa obligationer tappade i värde och den nedre gränsen för kapitalet aktiverades.

Det är viktigt att säga att det i praktiken inte finns någon reell nedre gräns för det egna kapitalet. Den skapas av riksbankslagens krav på framställning. Flera centralbanker har historiskt fungerat och fungerar med negativt eget kapital, eftersom man själv är den som ger ut pengar. Man fungerar därför inte som ett vanligt affärsdrivande företag eller en bank. Men lagen har satt detta krav, och det har nu aktiverats.

Det som måste undvikas i sammanhanget, för att värna Riksbankens oberoende, är att Riksbanken så att säga skedmatas av riksdagen som en följd av kravet på eget kapital – att man måste be om kapital om och om igen. Därför är de ändringar som vi nu kommit överens om och som görs genom betänkandet mycket viktiga. Dels återställs kapitalet med 25 miljarder, dels tas kravet på framställning när det egna kapitalet blir för lågt i praktiken bort och omformuleras till en möjlighet. Därmed undviks en möjlig framtida ekonomisk beroendeställning för Riksbanken gentemot riksdagen.

Sammantaget får jag därför tacka finansutskottet för gott samarbete. Vi har gemensamt tryggt Riksbankens framtida intjäningsförmåga. Vi har tagit oss an problemet med framställning om återställning av eget kapital och funnit en lösning. På detta sätt kan riksbankslagen förbättras. Inför framtiden skapas möjligheter att göra ytterligare förbättringar kring det egna kapitalet för att undvika att liknande situationer uppstår igen och garantera Riksbankens oberoende.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

§ 13 Årsredovisning för staten 2023

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU30
Årsredovisning för staten 2023 (skr. 2023/24:101 och redog.
2023/24:RR4)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

§ 14 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2019–2023

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU32
Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2019–2023 (skr.
2023/24:104)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2023/24:159 Flexiblare regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto

2023/24:160 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster

2023/24:161 Tilläggsprotokoll 16 till Europakonventionen – en möjlighet för de högsta domstolarna att begära rådgivande yttrande från Europadomstolen

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till och med *onsdagen den 18 september*.

EU-dokument

COM(2024) 365 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2018/1806 vad gäller Vanuatu

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 juni

2023/24:817 Luftföroreningar och bilprovningen

av *Jytte Guteland* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:818 Djurhållares rättssäkerhet

av *Staffan Eklöf* (SD)

till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 juni

2023/24:992 Hot om nedläggning av Sis-hemmet Vemyra

av *Anne-Li Sjölund* (C)

till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2023/24:993 Tvångskonverteringar till islam i Irak

av *Robert Hannah* (L)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2023/24:994 Vårdbehov och kapacitet inom barn- och ungdomspsykiatri

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 4 anf. 31 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 4 anf. 67 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 100 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 158 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 9 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 4 Riktlinjer för den ekonomiska politiken.....	1
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU20.....	1
Anf. 1 EDWARD RIEDL (M)	1
Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S).....	4
Anf. 3 CECILIA RÖNN (L) replik.....	7
Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik	8
Anf. 5 CECILIA RÖNN (L) replik.....	9
Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S) replik	9
Anf. 7 HANS EKLIND (KD) replik.....	10
Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (S) replik	10
Anf. 9 HANS EKLIND (KD) replik.....	11
Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S) replik	11
Anf. 11 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	12
Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (S) replik	15
Anf. 13 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	15
Anf. 14 MIKAEL DAMBERG (S) replik	16
Anf. 15 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	17
Anf. 16 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	17
Anf. 17 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	18
Anf. 18 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	18
Anf. 19 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	18
Anf. 20 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	19
Anf. 21 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	19
Anf. 22 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	20
Anf. 23 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	20
Anf. 24 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	20
Anf. 25 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	21
Anf. 26 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	21
Anf. 27 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	22
Anf. 28 IDA GABRIELSSON (V).....	22
Anf. 29 HANS EKLIND (KD).....	25
Anf. 30 MARTIN ÅDAHL (C).....	27
Anf. 31 CECILIA RÖNN (L).....	29
Anf. 32 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	33
Anf. 33 CECILIA RÖNN (L) replik.....	33
Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	34
Anf. 35 CECILIA RÖNN (L) replik.....	34
Anf. 36 JANINE ALM ERICSON (MP).....	35
Anf. 37 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	38
Anf. 38 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	41
Anf. 39 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	42
Anf. 40 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	43
Anf. 41 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	43
Anf. 42 MIKAEL DAMBERG (S) replik	44

Anf. 43	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	44
Anf. 44	MIKAEL DAMBERG (S) replik	45
Anf. 45	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	45
Anf. 46	MARTIN ÅDAHL (C) replik	46
Anf. 47	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	47
Anf. 48	MARTIN ÅDAHL (C) replik	47
Anf. 49	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	48
Anf. 50	IDA GABRIELSSON (V) replik	48
Anf. 51	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	49
Anf. 52	IDA GABRIELSSON (V) replik	50
Anf. 53	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	50
Anf. 54	PER SÖDERLUND (SD)	51
Anf. 55	PEDER BJÖRK (S) replik	52
Anf. 56	PER SÖDERLUND (SD) replik	53
Anf. 57	PEDER BJÖRK (S) replik	53
Anf. 58	PER SÖDERLUND (SD) replik	54
Anf. 59	PEDER BJÖRK (S)	54
Anf. 60	BORIANA ÅBERG (M) replik	56
Anf. 61	PEDER BJÖRK (S) replik	57
Anf. 62	BORIANA ÅBERG (M) replik	57
Anf. 63	PEDER BJÖRK (S) replik	58
Anf. 64	BORIANA ÅBERG (M).....	58
Anf. 65	PEDER BJÖRK (S) replik	60
Anf. 66	BORIANA ÅBERG (M) replik	61
Anf. 67	PEDER BJÖRK (S) replik	61
Anf. 68	BORIANA ÅBERG (M) replik	62
Anf. 69	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	62
Anf. 70	BORIANA ÅBERG (M) replik	62
Anf. 71	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	63
Anf. 72	BORIANA ÅBERG (M) replik	63
Anf. 73	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	64
Anf. 74	CECILIA ENGSTRÖM (KD).....	66
Anf. 75	PEDER BJÖRK (S) replik	68
Anf. 76	CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	68
Anf. 77	PEDER BJÖRK (S) replik	68
Anf. 78	CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	69
Anf. 79	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	69
Anf. 80	CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	70
Anf. 81	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	70
Anf. 82	CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	70
Anf. 83	HELENA LINDAHL (C).....	71
Anf. 84	PATRIK KARLSON (L)	72
Anf. 85	PEDER BJÖRK (S) replik	74
Anf. 86	PATRIK KARLSON (L) replik	75
Anf. 87	PEDER BJÖRK (S) replik	75
Anf. 88	PATRIK KARLSON (L) replik	75
Anf. 89	ANNIKA HIRVONEN (MP).....	76
	(Beslut fattades under § 9.)	77
§ 5	Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater	78
	Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande	
	2023/24:UFöU1.....	78

Anf. 90	ARON EMILSSON (SD)	78
Anf. 91	HÅKAN SVENNELING (V)	80
Anf. 92	JÖRGEN BERGLUND (M) replik	85
Anf. 93	HÅKAN SVENNELING (V) replik	85
Anf. 94	JÖRGEN BERGLUND (M) replik	86
Anf. 95	HÅKAN SVENNELING (V) replik	86
Anf. 96	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	87
Anf. 97	HÅKAN SVENNELING (V) replik	87
Anf. 98	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	88
Anf. 99	HÅKAN SVENNELING (V) replik	88
Anf. 100	PETER HULTQVIST (S)	89
Anf. 101	HÅKAN SVENNELING (V) replik	92
Anf. 102	PETER HULTQVIST (S) replik	93
Anf. 103	HÅKAN SVENNELING (V) replik	93
Anf. 104	PETER HULTQVIST (S) replik	94
Anf. 105	EMMA BERGINGER (MP)	94
Anf. 106	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	97
Anf. 107	EMMA BERGINGER (MP) replik	97
Anf. 108	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	98
Anf. 109	EMMA BERGINGER (MP) replik	98
Anf. 110	JÖRGEN BERGLUND (M)	99
Anf. 111	KERSTIN LUNDGREN (C)	101
	(forts.)	103
Ajournering		103
Återupptaget sammanträde		103
§ 5 (forts.) Avtal om försvarssamarbete med Amerikas		
förenta stater (forts. UFöU1)		103
Anf. 112	HÅKAN SVENNELING (V) replik	103
Anf. 113	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	104
Anf. 114	HÅKAN SVENNELING (V) replik	105
Anf. 115	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	105
Anf. 116	EMMA BERGINGER (MP) replik	106
Anf. 117	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	106
Anf. 118	EMMA BERGINGER (MP) replik	107
Anf. 119	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	107
Anf. 120	MAGNUS BERNTSSON (KD)	108
Anf. 121	EMMA BERGINGER (MP) replik	109
Anf. 122	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	110
Anf. 123	EMMA BERGINGER (MP) replik	110
Anf. 124	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	111
Anf. 125	HANNA GUNNARSSON (V) replik	111
Anf. 126	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	112
Anf. 127	HANNA GUNNARSSON (V) replik	112
Anf. 128	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	112
Anf. 129	ANNA STARBRINK (L)	113
Anf. 130	LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	115
Anf. 131	ANNA STARBRINK (L) replik	115
Anf. 132	LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	115
Anf. 133	ANNA STARBRINK (L) replik	116
Anf. 134	EMMA BERGINGER (MP) replik	116

Anf. 135	ANNA STARBRINK (L) replik	116
Anf. 136	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	117
Anf. 137	ANNA STARBRINK (L) replik	117
Anf. 138	Försvarsminister PÅL JONSON (M)	118
Anf. 139	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	120
Anf. 140	Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik.....	120
Anf. 141	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	121
Anf. 142	Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik.....	121
Anf. 143	HÅKAN SVENNELING (V) replik	122
Anf. 144	Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik.....	122
Anf. 145	HÅKAN SVENNELING (V) replik	123
Anf. 146	Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik.....	123
Anf. 147	HANNA GUNNARSSON (V) replik	124
Anf. 148	Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik.....	124
Anf. 149	HANNA GUNNARSSON (V) replik	125
Anf. 150	Försvarsminister PÅL JONSON (M) replik.....	126
Anf. 151	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	126
Anf. 152	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	128
Anf. 153	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	128
Anf. 154	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	129
Anf. 155	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	129
Anf. 156	HÅKAN SVENNELING (V) replik	130
Anf. 157	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	130
Anf. 158	HÅKAN SVENNELING (V) replik	131
Anf. 159	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	131
Anf. 160	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	132
Anf. 161	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	132
Anf. 162	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	132
Anf. 163	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	133
Anf. 164	MORGAN JOHANSSON (S)	133
Anf. 165	HÅKAN SVENNELING (V) replik	136
Anf. 166	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	137
Anf. 167	HÅKAN SVENNELING (V) replik	137
Anf. 168	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	138
Anf. 169	HANNA GUNNARSSON (V).....	138
Anf. 170	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	140
Anf. 171	HANNA GUNNARSSON (V) replik	140
Anf. 172	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	141
Anf. 173	HANNA GUNNARSSON (V) replik	141
Anf. 174	LARS WISTEDT (SD)	142
Anf. 175	JACOB RISBERG (MP).....	144
Anf. 176	MARGARETA CEDERFELT (M).....	147
Anf. 177	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	147
Anf. 178	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	148
Anf. 179	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	148

Anf. 180 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	149
Anf. 181 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	149
Anf. 182 LARS WISTEDT (SD) replik	151
Anf. 183 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	152
Anf. 184 LARS WISTEDT (SD) replik	152
Anf. 185 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	153
Anf. 186 STEFAN OLSSON (M)	153
Anf. 187 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	155
Anf. 188 STEFAN OLSSON (M) replik.....	155
Anf. 189 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	155
Anf. 190 STEFAN OLSSON (M) replik.....	156
Anf. 191 EMMA BERGINGER (MP) replik	156
Anf. 192 STEFAN OLSSON (M) replik.....	157
Anf. 193 EMMA BERGINGER (MP) replik	157
Anf. 194 STEFAN OLSSON (M) replik.....	158
(Beslut fattades under § 9.).....	160
Ajournering.....	160
Återupptaget sammanträde.....	161
§ 6 Beslut om ärende som slutdebatterats den 13 juni	161
AU10 Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar	161
§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni	161
SoU14 Hälso- och sjukvårdens organisation.....	161
SoU16 Prioriteringar inom hälso- och sjukvården	163
SoU17 Socialtjänstens arbete	164
JuU24 Preventiva tvångsmedel för att förebygga och förhindra allvarliga brott.....	166
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 juni	167
FiU36 Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina	167
AU9 En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster	167
SkU27 Justerad skatt på tobak och nikotin.....	169
SkU29 Redovisning av skatteutgifter 2024	169
SkU26 Undantag från mervärdesskatt för väpnade styrkor inom Nato	169
KrU7 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället.....	169
TU18 Infrastrukturfrågor.....	171
TU20 Europas behov av digital infrastruktur	173
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	173
FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken.....	173
UFöU1 Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater	174
§ 10 Explosiva varor – ett nationellt tillståndsregister och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten	179
Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU12.....	179
Anf. 195 GUSTAF GÖTHBERG (M).....	179
Anf. 196 JOHAN ANDERSSON (S)	180
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)	181

§ 11 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2023	181
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU24	181
(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	181
§ 12 Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024	181
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU28	181
Anf. 197 EDWARD RIEDL (M)	181
Anf. 198 MIKAEL DAMBERG (S)	182
Anf. 199 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	183
Anf. 200 MARTIN ÅDAHL (C).....	185
(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	186
§ 13 Årsredovisning för staten 2023	186
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU30	186
(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	186
§ 14 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2019–2023	186
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU32	186
(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	186
§ 15 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	187
§ 16 Anmälan om interpellationer	187
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	187
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 22.20.	188